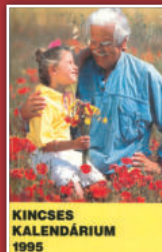

125

ÉVES A

2022

Ács Balázs a Masterplast alelnöke, Tibor Dávid a Masterplast elnöke, Kocsis Balázs szobrászművész, Demján Sándorné
Fotó: Masterplast

Demján Sándor emlékére állított szobrot a Masterplast

A Fejér megyei Sárszentmihályon, 2020. október 15-én parkot neveztek el és szobrot avattak a két éve elhunyt nagyvállalkozó, Demján Sándor emlékére. Ehhez a településhez kötődik ugyanis első önálló vezetői tevékenysége, a Gorsium ÁFÉSZ elnökeként. A helység kiemelkedő vállalkozása, a Masterplast csapata így tisztelg az egykori „Főnök” életműve előtt.

Már Sárszentmihályon is megmutatkozott az a teremtési vágy és képesség, az a gyakorlatias megvalósításra való törekvés, ami Demján Sándor egész munkásságát jellemezte. Előrelátó, ötletdús, jövőt építő-tervező vezető, igazi vállalkozói látnok! A hőskor, a legendás évek meghatározó, jellegzetes, összetéveszthetetlen egyéniségeként messze megelőzte korát: a pénzteremtés újdonságával, gazdasági és politikai bátorságával. Későbbi alkotói merészségéhez, tevékenységéhez fűződik a Skála, a Pólus Center, a Westend City Center, a Művészetek Palotája, a Nemzeti Színház felépítése, illetve a Prima Primissima díj elindítása, valamint a Kincses Kalendárium hagyományainak folytatása, az évkönyv kiadása.

A szoboravatás kapcsán az ötletgazda, **a Masterplast Nyrt. elnöke, Tibor Dávid kiemelte:** „Nekem Ő testesíti meg a nagybetűs vállalkozót, aki bármilyen körülmények között és bármely korban virágzást képes elindítani mindazon területen, ahol felfokozott, magas szintű cselekvőképességgel alkot. Életútja méltó Széchenyi István, személyes példaképe örökségéhez. Demján Sándor lenyűgöző pályafutásának első önálló vezetői tisztsége Sárszentmihályhoz fűződik. Az egykori Gorsium ÁFÉSZ sikereinek pedig, reményeim szerint, méltó követője a Masterplast ezen a ma már rangosnak számító településen. Ezért határoztuk el, hogy az első igazán nagy Demján-alkotás helyszínén szoborral tisztelgünk emléke, munkássága előtt. Remélem, hogy az ő szellemisége sok mai vállalkozót ösztönöz majd korszakalkotó gondolatokra és azok eltökélt megvalósítására.”

KINCSES KALENDÁRIUM

A **2022**-ES
ESZTENDŐRE

CENTAL KFT.
BUDAPEST

Főszerkesztő: **Jakobovits Anna**

Kiadja a **Cental Kft.**

1062 Budapest, Váci út 3.

Felelős kiadó: **Villás Károly**
ügyvezető igazgató

Kivitelezés: **NEXUX Kft.**

Műszaki vezető: **Lénárt Zsolt**

Címlapterv: **Bódi János, Dombrádi Norbert**

Címlapfotó: **Rajnai Gabriella**

Nyomdai előkészítés: **M. Nagy Péter**

Nyomdai előállítás:

A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról
a www.kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

Nyomtatva 70 000 példányban

A Kincses Kalendárium összeállítása során felhasználtuk
a Wikipédia (<http://wikipedia.org>) anyagait.

A szerkesztés lezárva: 2021. augusztus 31.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Zrt.

Megrendelhető az ország bármely postáján, a hírlapot kézbesítőknél, a posta webshopjában
(<https://eshop.posta.hu/storefront/>, rövidlink: kincses.hu/posta/),

e-mailben a hirlapelofizetes@posta.hu címen,
telefonon a 06-1-767-8262 számon, levélben az MP Zrt. 1900 Budapest címen.

Árus terjesztés: Lapker Zrt.

Külföldi terjesztés: Colorinterpress Kft.

Ára 1490 Ft, előfizetőknek 1290 Ft.

HU ISSN 0133-9613

Kedves Olvasóink!

Mennyit fordulhat a világ egy év alatt?

Pusztul a mandula Kaliforniában az aszály miatt, lángol a Földközi-tenger partvidékén az erdő, az Etna hónapok óta okádja a lávát, árvízben tűnnek el házak, emberek, többsávos autópályák a Rajna mentén, a vírus újra és újra föléled, viszi el még az Új-Zélandi embereket is, Japánban sárlavina tesz semmivé életeket, Fehéroroszországban börtönbe vetik a tüntetőket, a Velencei-tó megfullad a vízhiányban, Berlinben tüntetnek a maszkviselés ellen, Hegyi Karabából nincs kiút, Afganisztánból a világgá futók halálukat lelik katonai röpködők futóművében, a törökök egyre hosszabb kerítést építenek, Magyarország nem fogadja a menekülőket.

Mennyit fordulhat a világ egy év alatt?

Tavaly abban reménykedtünk, hogy minden rendben lesz. Hogy megértettük a leckét, megszeppentünk a vírus pofonjától, a halottaktól, szófogadóan megtanultunk viselkedni, kezét mosni, maszkot hordani, remélve, hogy ez segít az orvosoknak, hogy próbálunk legalább mi nem kerülni kórházba. Próbáljuk fölmenteni az orvosokat annak a lélekroncsoló döntésnek a meghozatala alól, nap mint nap, hogy minket tegyenek-e a lélegeztetőgépre, vagy ránk már nem jut szakértelem, hivatás. Az orvosoknak arról kellett döntenüink, hogy a nagyon kevés személyzetet hogyan osszák be a nagyon sok beteg között.

Isten szerepébe kényszerítették őket. Ő pedig ilyet biztos nem tenne velük.

Hát nem, nem lettek rendben a dolgaink. Nem tanultunk eleget, a természet utóvizsgára utasított minket. Van még mit tanulnunk. Sorba kell állnunk oltásért, s óvakodnunk kell az immár második, harmadik, számtalan variánstól, hullámtól. De nem áll mindenki sorba, nem fél mindenki, aki igen, sem mind nagyon. Vitatkozunk. Kell oltás? Kell maszk? Nem látjuk, hogy ez az utolsó másodperc. Az Északi-sarkon olyan meleg van, hogy esik az eső. Mint még soha. Most még tehetnénk érte.

Mennyit fordulhat a világ egy év alatt?

Nem is fordul. Tavaly vírus volt, járvány, karantén, félelem, halottak, az oltásellenesek tüntetései, a vakcinahiányos oltások, leégett a fél bolygó, az esőerdők, hogy legyen hely a kávéültetvényeknek. És most is. Ugyanez a műsor: Allni látszék a világ.

Mennyit fordulhat a világ 125 év alatt?

Nézzük csak végig a 2022-ben 125 éves Kincses Kalendárium számait! Háborúk, népiptás, pestis, kitelepítés, földrengések, tragédiák. Nem fordult a világ sem egy év alatt, sem 125 év alatt egy tapodtat sem. Talán nem is forog már a Föld. Vajon miért nem estünk még le? Talán van még esélyünk? Talán van még egy másodpercünk? Talán találkozunk még az úton?

Egy erdőben, a folyóparton, ahol a víz ki-kiloccsan a kavicsokra?

Kedves Olvasónk! Ha behunyja a szemét, lát lubickoló gyereklábakat abban a vízben?

Jakubovits Anna

TARTALOM

Kedves Olvasóink!.....	3
NAPTÁR.....	6
NÉVNAPTÁR	54
HAZAI FÖLDÖN	
Kékcédulás választások	70
Sztálin legjobb magyar tanítványa.....	76
Lakosainak száma: tizenöt.....	81
Bizonytalan föltámadás.....	85
Fogyóban a Velencei-tó.....	90
Szem a vízen!.....	93
Belföldi krónika	99
GAZDÁLKODÁS	
Honnan kerül hal a szatyorba?.....	105
Mája, feje, gerince.....	108
Búzavirág és gyöngybagoly.....	111
Nyuszkanyakú tyúk és népes serege.....	115
Sokként jött, látott és győzött.....	118
TUDOMÁNY, TECHNIKA	
Távolodik a Hold	126
Miniatúr nap.....	127
Járvány, karantén, vakcina	130
„Jó lenne, ha nem tudnák, ki vagyok”	135
A Vénusz arcai	138
HATÁRAINKON TÚL	
Kassa a kezdet és a vég.....	141
Szállni jó, megszállni jobb.....	144
Megmászni Tobleronét.....	147
Fürdő, rózsá, zene	150
Ez történt a világban	153
SORSOK, EMBEREK	
A statisztika hátoldalán	159
Falvak mindenesei	162
A rabszolgából lett fölfedező	166
Emeld a kezed magasra!	171
A melódia mestere.....	175

TARTALOM

CSALÁD, OTTHON

Mikulással a békéért	179
Utazni márpedig muszáj	182
Kövekre álmódott mandalák	183
Két keréken jövünk a múltból.....	186
Képeslapok a múltból	188
Digitális varázsütés	192

KIKAPCSOLÓ

Fizikai kísérletek a konyhában.....	194
Biztos lábakon billeg.....	197
A kalifa álma	199
Keresztrejtvény	206
Csak ennyi.....	208
Horoszkóp 2022-re.....	210
Nyereménypályázat.....	212
A 2021. évi rejtvények nyertesei.....	213
A játék komoly dolog.....	214
Ez vicc.....	219
A kocka el van vetve	220

IRODALOM

Erdélyi Ágnes: Alkony.....	222
Móra Ferenc: Repcevár.....	223
Somlyó Zoltán: Séta.....	225
Nagy Karola: Nincs pénz és mégis tavasz van	225
Harsányi Zsolt: Két kanári	227
Radnóti Miklós: Szerelmes volt a kis hugom nagyon	229
Vajda János: A tavasz jelei	230
Bródy Sándor: A női hajról	231

SPORT

Olimpia maszkban	233
Íjászkok örömei.....	241

KIS KINCSES

Népmesék.....	245
Benedek Elek: Az őzhús	252
Benedek Elek: A bujdosó macska	254
Gyermekrejtvény.....	256

NAPTÁR

JANUÁR

Télló, Boldogasszony hava

Újhold: 2-án 19 óra 33 perckor

Első negyed: 9-én 19 óra 11 perckor

Telihold: 18-án 0 óra 48 perckor

Harmadik negyed: 25-én 14 óra 40 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Szo	Újév, Fruzsina	Mária, Isten anyja	7.32	16.02	6.11	14.27
2 V	Ábel	Vazul, Gergely	7.32	16.03	7.29	15.27
3 H	Genováva, Benjámín	Genováva	7.32	16.04	8.31	16.40
4 K	Títusz, Leóna	Angéla, Renáta	7.32	16.05	9.20	18.01
5 Sze	Simon		7.31	16.06	9.55	19.24
6 Cs	Boldizsár	Vízkereszt	7.31	16.07	10.22	20.42
7 P	Attila, Ramóna	Bálint, Rajmund	7.31	16.08	10.43	21.57
8 Szo	Gyöngyvér	Szeverinusz	7.31	16.10	11.02	23.08
9 V	Marcell	Juliánusz, Marcella	7.30	16.11	11.20	–
10 H	Melánia	Vilmos	7.30	16.12	11.37	0.16
11 K	Ágota	Ágota, Honoráta	7.30	16.13	11.55	1.24
12 Sze	Ernő		7.29	16.15	12.16	2.30
13 Cs	Veronika	Veronika, Hiláriusz	7.28	16.16	12.41	3.37
14 P	Bódog	Félix	7.28	16.17	13.12	4.42
15 Szo	Lóránt, Loránd	Mór, Pál	7.27	16.19	13.50	5.44
16 V	Gusztáv	Marcell	7.27	16.20	14.38	6.40
17 H	Antal, Antónia	Antal	7.26	16.21	15.35	7.29
18 K	Piroska	Árpád-házi Szt. Margit	7.25	16.23	16.39	8.09
19 Sze	Sára, Márió	Márta, Máriusz	7.24	16.24	17.48	8.41
20 Cs	Fábián, Sebestyén	Sebestyén, Özséb	7.24	16.26	18.58	9.07
21 P	Ágnes	Ágnes	7.23	16.27	20.09	9.30
22 Szo	Vince, Artúr	Vince, Artúr	7.22	16.29	21.20	9.49
23 V	Zelma, Rajmund	Emerencia	7.21	16.30	22.32	10.07
24 H	Timót	Ferenc	7.20	16.31	23.47	10.25
25 K	Pál		7.19	16.33	–	10.45
26 Sze	Vanda, Paula	Timóteusz, Paula	7.18	16.34	1.04	11.08
27 Cs	Angelika	Angéla, Angelika	7.17	16.36	2.24	11.37
28 P	Károly, Karola	Tamás, Károly	7.15	16.38	3.46	12.15
29 Szo	Adél	Adél, Valér	7.14	16.39	5.05	13.06
30 V	Martina, Gerda		7.13	16.41	6.13	14.12
31 H	Marcella	Bosco Szt. János	7.12	16.42	7.08	15.30

TÚRATIPPEK

Uszoda kosárral

Mire összejött a csapat, lógott a nyelvem kifelé, a beleimet húztam magam után, de fitten, üdén álltunk végre a felezővonalnál, s a labda a bíró kezében. Jaj, persze, nem volt bíró, és csöppet sem voltunk fitteek. Mindenki a heti hajtásból jött, a csöpp gyerekek a pályán lábatlankodtak, de tudtuk mind, kell egy csapat. És mi csapat voltunk.

Szombat délelőttönként. Zsákolunk és izzadtunk, és fölemeltük a gyereket a palánkhoz, és pacsiztunk az izzadt tenyegeinkkel. Megadtuk a lepattanót a gyerekeknek, elfutottunk az oldalvonalig meg vissza, volt röplés, szöglet és hármas, nem volt lépéshiba s csak ritkán oldalvonal. Nem volt síp, nem volt videóbíró, nem volt kiállítás.

Mi voltunk magunknak. Barátok. Játosztársak. A szabályok igazodtak hozzánk. És mi éltünk a ránk szabott szabályokkal. Kedvünkre volt. Lejátszottuk a meccseket, hirdettünk győztest, sztárt, de nem voltak vesztesek. Mind kipirultan, lihegve, csatákosan szorongattuk a labdát, s vonultunk a víz felé. Az uszoda! A jutalom! A hűs víz, a hosszú folyosók kék szelvénye. A gyerekek visongása a medencében, a lépcsőknél. Persze, aki kevesebbet zsákol, annak több hossz jár! És nem ér csalni!

Minap lebontották ezt az uszodát. Dömper tarolta le a fiatalságom, a fiatalságunk egy részét. Irodaházak épülnek a helyére.

Pedig az unokám még nem is tud úszni.

A hónap emléke

ÚTMENTI SÖRÖZŐ NAPSÜTÖTTE TERASZA Éppen kinyitottak. Még szöröcsög a csap. Már nincs harmat a padokon. Csak a poháron.

Végre, kalap a hab a söron, a pára csorog lefelé, nem tud ilyen sárgát sem a kalász, sem a napraforgó, sem a szalmakalap, sem a festett szőke. Ez a barnára hajazó szőke csak pohárban terem, amíg nem harapod kortyonként, gurítod kockánként a jeges nedűt a torkodon lefelé.

A nap átsüt poharainkon. Szívárványként csillan a szemedben. Megjönnek a népek. Bringa a kerítéshez, kutya a szék alá, kicsit szomorkásoknak ampulla, nem nagyon

45 éve nyílt meg a Pompidou Központ

Az akkoriban sokakat megbotránkoztató Eiffel-torony megnyitása után 88 évvel Párizs városa újabb szokatlan, excentrikus épülettel szembesült. Az elsőre föltűnő sűrű állványzat láttán valami félkész, épülőben lévő dolognak, az épületet körbefonó színes csőrendszer láttán pedig gyárnak, esetleg olajfinomítónak tűnő konstrukció valójában az emberi kultúra teljes univerzumát foglalja magában, méghozzá minden időben és minden centijén bárki számára hozzáférhetően. Ez a Georges Pompidou Nemzeti Művészeti és Kulturális Központ, mely a programot kitaláló köztársasági elnökről kapta a nevét, és amit utódja, Valéry Giscard d'Estaing avatott fel 1977-ben.

Pompidou arról álmodott, hogy „Párizs olyan kulturális intézményt teremtsen, amely egyszerre lesz múzeum és alkotási központ”. Nos, ezen a tíz szinten, ezen a 105 ezer négyzetméteren kapott helyet a teljes Modern Művészetek Nemzeti Múzeuma, de található itt egy 20 000 tételes grafikai gyűjtemény, Európa legnagyobb fotógyűjteménye és -galériája, több mint 10 000 négyzetméteren közkönyvtár, egy művészettörténeti szakkönyvtár, hatalmas design-, film-, hangzóanyag- és multimédia-gyűjtemény, rengeteg előadó- és kiállítóterem, szabad terei pedig számtalan tevékenységnek adnak

helyet. Ennek megfelelően naponta 16 ezren látogatják.

Az épület a kezdeti idegenkedés után éppúgy Párizs jelképe lett, mint az Eiffel-torony. Annak idején az 1969-ben kiírt pályázatot egy fiatal építész-hármas nyerte, köztük azzal az akkor még névtelen Renzo Pianóval, aki ma a világ építészetének egyik legnagyobb sztárja. A fiatalos hozzáállás teremtette meg ezt a „kifordított” épületet, amely azzal, hogy kívülre hozta a műszaki folyamatok egy részét – a színes csövek nem csupán díszek! –, a karbantartást is megkönnyítette. Mindazonáltal húsz év után szükség volt némi felújításra, 1997 és 2000 között zárva volt az épület, most viszont nagyobb szabású felújítás elé néznek: 2023-ban bezárnak, és az ötvenedik évfordulóra nyitnak újra.

búsaknak nagy fröccs, egyebek söröznek a teraszon, mellettünk.

Megyünk majd tovább. Viszünk magunkkal ezeket az arcképeket, a bátortalan biccentéseket, a sűrű ráncokat, a májfoltos kezek remegését.

És a napsütötte sör ízét.

NAPTÁR

FEBRUÁR

Télutó, Bőjtelő hava

Újhold: 1-jén 6 óra 46 perckor

Első negyed: 8-án 14 óra 50 perckor

Telihold: 16-án 17 óra 56 perckor

Harmadik negyed: 23-án 23 óra 32 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 K	Ignác	Brigitta	7.11	16.44	7.49	16.52
2 Sze	Karolina, Aida		7.09	16.45	8.19	18.14
3 Cs	Balázs	Balázs, Celerina	7.08	16.47	8.44	19.33
4 P	Ráhel, Csenge	András, Veronika	7.07	16.48	9.04	20.48
5 Szo	Ágota, Ingrid	Ágota, Etelka	7.05	16.50	9.23	21.59
6 V	Dorottya, Dóra	Pál, Dorottya	7.04	16.52	9.40	23.09
7 H	Tódor, Rómeó	Richárd	7.02	16.53	9.58	–
8 K	Aranka	Jeromos	7.01	16.55	10.18	0.17
9 Sze	Abigél, Alex	Apollónia, Erik	6.59	16.56	10.41	1.25
10 Cs	Elvira	Skolasztika, Elvira	6.58	16.58	11.10	2.31
11 P	Bertold, Marietta		6.56	16.59	11.46	3.35
12 Szo	Livia, Lidia	Lidia, Eulália	6.55	17.01	12.30	4.33
13 V	Ella, Linda	Katalin	6.53	17.03	13.24	5.25
14 H	Bálint, Valentin	Cirill, Metód	6.52	17.04	14.26	6.08
15 K	Kolos, Georgina	Georgina	6.50	17.06	15.34	6.42
16 Sze	Julianna, Lilla	Julianna	6.48	17.07	16.45	7.11
17 Cs	Donát	Donát	6.47	17.09	17.58	7.34
18 P	Bernadett	Bernadett, Simon	6.45	17.10	19.10	7.54
19 Szo	Zsuzsanna	Zsuzsanna	6.43	17.12	20.23	8.12
20 V	Aladár, Álmos	Leó	6.41	17.13	21.38	8.31
21 H	Eleonóra	Péter, Eleonóra	6.40	17.15	22.54	8.50
22 K	Gerzson		6.38	17.16	–	9.12
23 Sze	Alfréd	Polikárp, Alfréd	6.36	17.18	0.13	9.38
24 Cs	Mátyás	Mátyás apostol	6.34	17.20	1.33	10.12
25 P	Géza	Cézár	6.32	17.21	2.51	10.56
26 Szo	Edina	Viktor	6.31	17.23	4.01	11.55
27 V	Ákos, Bátor	Gábor, Leander	6.29	17.24	4.59	13.06
28 H	Elemér, Antónia	Oszvald	6.27	17.26	5.44	14.25

Január 21-től február 19-ig
Vízöntő csillagjegy

NAP-TÁR

Határidőnapló

.....

3.

380 éve az erdélyi országgyűlés fejedelemmé választotta II. Rákóczi Györgyöt.

4.

110 éve született Macskássy Gyula grafikus, rajzfilmrendező, Balázs Béla-díjas, érdemes művész, a magyar rajzfilmgyártás egyik megalapozója, többek között a Ceruza és radír, A kiskakas gyémánt félkrajcárja, a Két bors ökröcske és még több tucatnyi gyermek és felnőtt rajzfilm alkotója.

9.

60 éves lenne Kesjár Csaba okleveles gépészmérnök, autóversenyző, többszörös magyar bajnok, az első magyar pilóta, aki – teszten – Forma 1-es autót vezethetett.

10.

215 éve született Batthyány Lajos gróf, Magyarország első alkotmányos miniszterelnöke.

13.

135 éve született Csáth Géza orvos, zenekritikus, zeneszerző, novella-, esszé- és drámaíró, Kosztolányi Dezső unokatestvére.

16.

90 éves lenne Horváth Sándor Jászai Mari-díjas színész, érdemes és kiváló művész, vidéki állomások után a József Attila Színház tagja, rengeteg film és tévéjáték népszerű szereplője.

18.

90 éves lenne Miloš Forman ötszörös Oscar-díjas cseh-amerikai filmrendező, a Fekete Péter, a Tűz van, babám, a Hair, az Amadeus és még jó néhány világsikert aratott film rendezője.

TÚRATIPPEK

A tési szélmalomok

A szelek jönnek, mennek, a szélmalomok maradnak. És a szelek minél buzgóbban mászkálnak, a szélmalomok annál szilárdabban állnak a helyükön.

Magyarország nem éppen a szélmalomok országa, nálunk a széljárás sosem volt megbízható, de aztán változott a járás, vagy a járás nézése, és 1873-ban már 850 szélmalom dolgozott a molnárok parancsára.

Manapság inkább múzeum vagy kilátó van bennük, esetleg madárfigyelő, ha megvannak egyáltalán. Hogy mutatja be az ember a lemenőinek, hogy „A malomba, A malomba, Három tarka macska, Három tarka macska” – nos, Tésén még működik a két gyönyörű malmunkból az egyik. Gyerekeknek ott a helyük.

Pontosan a Bakonyban, Veszprém közelében – ott találjuk Tés községet, ahol állandó a széljárás, tiszta a levegő és ott várnak minket a tömzsi, kör alakú, földhöz ragadt, fehér, hatvitorlás malmok – mindkettő szépen fölújítva. A pucér földön – rét vagy kukoricás esetleg – a tömzsi toronnyal, rajta a vitorlákkal – igazán megható látvány. Az emberben élményeket éleszt, a hős lovag hasztalan harcát, amelyet mind megszíveltünk, és elrettentő példa-

ként könyveltük el. De van lelkünknek szelídebb árnyalata is – ott a szélmalom a tenger hullámaint gerjeszti, a madarak útjait egyengeti, a felhőket terelgeti.

Az ország szélmalmai közül van, amelyiket felújítják éppen, van, amelyik csárda, s látni olyat a nagyvilágban, amelyből otthont varázsoltak. A mosonmagyaróvári határban forgó kecses, fémes szélkerekek áramot termelnek. Ők a jövő. Lisztet a boltban veszünk.

A hónap emléke

ÁRNYÉKOK A TÚZFALON Süti a nap a málló vakolatot, a falba szégyenkedő ablakokat. Árnyék vetül. Levelek, lombok, törzsek. A pucér téglákon hintáznak a levelek, a pergő vakolat kedves vászon a lichthof ecetfájának negatívjához.

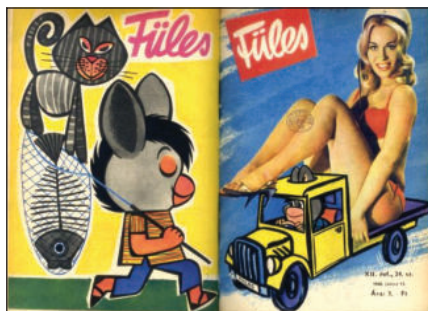
Olyan, mintha tényleg film lenne. Mintha tényleg mozogna, élne, engedne szélnek, féynék, árnyéknak. Olykor belóg a képbe egy fényes farkú szarka, büszkén billegeti magát a gang rácsán, kéken csillan rajta a fény.

65 éves a Füles újság

Turandot hercegnő történetében Kalaf királyfi élete, a görög Oidipusz-mondában egy egész város megmenekülése múlik azon, hogy valaki meg tud-e fejteni egy feladványt. A rejtvény azóta leszállt a hétköznapi emberek világába, a nyomtatott sajtóval pedig írásos formája is létrejött.

Magyarországon a XIX. század első felében kezdtek megjelenni fejtörők, talalós kérdések, rébuszok az újságokban. A rejtvényfejtés aranykorát a keresztrejtvény kitalálása hozta el. Angliai megjelenését csakhamar követte a magyarországi: 1925. január 22-én a Ma Este című lap mutatta be ezt a rejtvényfajtát. A Pesti Napló pályázatán állítólag egy körúti, más forrás szerint Andrassy úti bérházat lehetett nyerni. A rejtvényfejtés lassanként olyan széles körű elfoglaltsággá vált, hogy idővel önálló újságot, még később pedig egész újságbokrót lehetett rá alapozni, míg végül az internetre is felköltözött.

A magyarországi rejtvényfejtés történetének meghatározó eseménye volt a Füles rejtvényújság megjelenése 1957. február 3-án. Tartalma a fejtörők széles skáláját foglalta – s foglalja máig – magában a különféle keresztrejtvényektől a logikai feladványokig, a kvízzjátéktól a sudokuig, a betű- és képrejtvénytől a sakk- és kártyafeladványig, a rajzos fejtörőktől a talalós kérdésekig, a „Tanár úr, kérem” feleletős játéktól a kérdésekkel megtűzdelt ismeretterjesztő

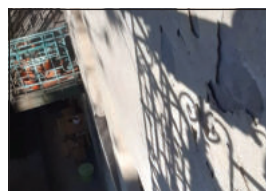
cikkekig. Címlapján mindig a kor celebjei, nyomtatott hasábjain a kortárs irodalom és tömegkommunikáció jelei szerepeltek. A Pajtás újság mellett innen indult hódító útjára a képregény műfaja. Történelmi regények, a világirodalom számos klasszikus műve jutott el így zanzásított formában, de nívós grafikai megjelenítésben az olvasókhoz. Zorád Ernő Verne-, Jókai- vagy akár Heltai Jenő-figurái, Korcsmáros Pál legendás Fülüg Jimmyje és Pizskos Fredje a műfaj időtálló alakjai.

A Füles mindig került a politikát – 1957-es megjelenése valószínűleg eleve a társadalom csitítását szolgálta –, és joggal alapozott arra, hogy a rejtvényfejtés nemcsak a szórakozás eszköze, hanem az agy fiatalon tartását és az idegrendszer karbantartását is elősegíti. Nem véletlen, hogy a lap megjelenése után ívelt fel hazánkban a rejtvényfejtők mozgalma, amit mi sem jelképez jobban, mint az a tény, hogy ötvenedik születésnapján, 2007-ben megjelenésének napját, február 3-át a rejtvényfejtők napjává nyilvánították.

De jön a városlakó galamb. Ő kövér, hatalmas, félelmetes. Már a gyerek sem csicsigatja. Fél tőle. Hessegeti elfelé. S tapsol, ha sikerül elhessegetni.

A film végén a gyermek alszik már, a galamb visszajön. Árnycsót vet a tűzfalra.

Csöndben megfogod a kezem.

NAPTÁR

MÁRCIUS

Tavaszelő, Böjtmás hava

Újhold: 2-án 18 óra 34 perckor

Első negyed: 10-én 11 óra 45 perckor

Telihold: 18-án 8 óra 17 perckor

Harmadik negyed: 25-én 6 óra 37 perckor

Nap	Névnap	SzenteK napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 K	Albin	Leontina, Lea	6.25	17.27	6.18	15.47
2 Sze	Lujza	Ágnes, Henrik	6.23	17.29	6.44	17.07
3 Cs	Kornélia	Frigyes, Kornélia	6.21	17.30	7.06	18.23
4 P	Kázmér	Kázmér, Luciusz	6.19	17.32	7.25	19.38
5 Szo	Adorján, Adrián	Adorján, Kolett	6.17	17.33	7.43	20.49
6 V	Leonóra, Inez	Koletta	6.15	17.35	8.00	22.00
7 H	Tamás	Perpétua, Felicitász	6.14	17.36	8.19	23.09
8 K	Zoltán	János, Domonkos	6.12	17.37	8.42	–
9 Sze	Franciska, Fanni		6.10	17.39	9.08	0.17
10 Cs	Ildikó	Emil	6.08	17.40	9.41	1.23
11 P	Szilárd	Konstantin	6.06	17.42	10.21	2.24
12 Szo	Gergely	Gergely, Maximilian	6.04	17.43	11.12	3.19
13 V	Krisztián, Ajtony	Patrícia	6.02	17.45	12.10	4.04
14 H	Matild	Matild, Paulina	6.00	17.46	13.17	4.42
15 K	Nemz. ünn., Kristóf	Kelemen, Lujza	5.58	17.48	14.27	5.12
16 Sze	Henrietta		5.56	17.49	15.40	5.37
17 Cs	Gertrúd, Patrik	Patrik, Gertrúd	5.54	17.51	16.53	5.58
18 P	Sándor, Ede	Cirill, Sándor	5.52	17.52	18.07	6.17
19 Szo	József, Bánk	József	5.50	17.53	19.24	6.35
20 V	Klaudia	Alexandra	5.48	17.55	20.41	6.55
21 H	Benedek	Benedek, Miklós	5.46	17.56	22.01	7.16
22 K	Beáta, Izolda	Beáta, Katalin	5.44	17.58	23.23	7.41
23 Sze	Emőke		5.42	17.59	–	8.12
24 Cs	Gábor, Karina	Gábor, Karina	5.40	18.00	0.43	8.53
25 P	Irén, Irisz		5.38	18.02	1.56	9.47
26 Szo	Emánuel	Emánuel	5.36	18.03	2.56	10.53
27 V*	Hajnalka	Lidia	6.34	19.05	4.44	13.08
28 H	Gedeon, Johanna	Johanna	6.32	19.06	5.20	14.28
29 K	AugusZta		6.30	19.08	5.48	15.47
30 Sze	Zalán		6.28	19.09	6.10	17.04
31 Cs	Árpád	Benjámin	6.26	19.10	6.29	18.18

* A nyári időszámítás kezdete

Február 20-tól március 20-ig

Halak csillagjegy

A tavasz kezdete: március 20. 16.33

Határidőnapló

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

NAP-TÁR

1.

105 éve jelent meg a Nyugatban Babits Mihály Fortissimo című háborúellenes verse, ami miatt hazaárulásért perbe fogták.

4.

45 éve hatalmas, a Richter-skála szerint 7,2 erősségű földrengés érte Bukarestet.

5.

90 éves lenne Gelley Kornél Jászai Mari-díjas színész, érdemes művész, a Katona József Színház alapító tagja, a népszerű, fanyar egyéniségű karakterszínész.

9.

65 éve született Bajor Imre népszerű magyar színész, komikus.

12.

120 éve alakult meg az Egyetértés Football Club, a Debreceni VSC, a „Loki” elődje.

15.

80 éve hatalmas háborúellenes tüntetés zajlott Budapesten a Magyar Történelmi Emlékbizottság szervezésében.

17.

30 éve Dél-Afrikában a fehér népség többsége megszavazta, hogy eltöröljék az apartheid-rendszert.

23.

140 éve született Emmy Noether német matematikusnő, a modern algebra egyik megalapozója.

27.

75 éves lenne Jobba Gabi, különleges arcú, különlegesen szép hangú Jászai Mari-díjas színésznő, a Huszonötödik Színház tagja, Tou-O megrendítő alakítója.

TÚRATIPPEK

A dömösi Vadálló-kövek

Vannak, akik úgy tartják, hogy a hegyek, a kövek energiát sugároznak, az arra járók általuk gyógyító energiát szívhatnak magukba, ettől erősek, távolba látók lesznek, meggyógyulnak, vagy ilyesmi. Ha így, ha nem, a kirándulás, a hegymászás, a sziklák meghódítása jót tesz az izmoknak, a tüdőnek, s a léleknek is, hiszen, ha fölértünk, s nézünk ki a gúvadó szemünkön, gyönyörű táj tárul elénk. Van mit látni – itthon bárhol.

De most Dömösön járunk, s a Vadálló-köveket keressük.

Nincs nehéz dolgunk, a cityből a Királykúti úton a sárga jelzést kell követni, a Szőke-forrás völgyében a Szentfa-kápolnáig. Ezek a már nevükben is romantikus

helyek visznek a Visegrádi-hegy mélyébe, majd a piros háromszög mentén jutunk el a vulkanikus tevékenység bizonyítékáig.

Tizenkétfélmillió évvel ezelőtt robbant a vulkán, s lökte felszínre ezt az alakzatot, a kalderát, a Vadálló-kövek különös formáit. Név szerint: a Nagy-tuskó, a Széles-torony, a Bunkó, a Függőkövek, a Felkiáltó jel és Árpád trónja.

Akit a kövek sugárzása nem ejt rabul, az a formák, nevek, földtörténeti történetek fölött gondolkodhat, s juthat mélyre, magasra, messzire ...

Révedezés közben tartsuk észben, hogy a sziklák a Duna-Ipoly Nemzeti Park fokozottan védett részei.

A hónap emléke

VIDÉKI VASÚTÁLLOMÁS ZAJOS MAGÁNYA Furcsa árnyékok vetülnek a falra, szögletesek, ablakokkal tagoltak – vagonok zakatolnak a fejünk fölött. Ijedten bújunk egymáshoz az állomás fölötti szobában a paplan alatt, de aztán csend lesz, a bakter is hazamegy, a síneken csak egy kóbor róka kószál háborítatlanul.

A hajnali derengés az öt-huszonthatos személlyel érkezik, mire kisüt a nap, cekkeres asszonyok vágnak át a szántóföldek felől a sínekhez, iskolás fiukat és lányokat cibálnak a karjuknál fogva, csámpás nyakkendőös férfiak az aktatáskáikat mentik a földgöröngyei fölött.

675 éve született Sienai Szent Katalin

A XIV. század meglehetősen eseménydús volt Itáliában. Több hullámban pusztított a pestis, de a polgárokat emberi csapások sorozata is sújtotta, a városállamok folyamatosan harcoltak a német császárral, a pápával meg egymással, és a külpolitika egyebekben is bonyolult volt. V. Kelemen pápa – ő maga és több utódja is francia lévén – úgy látta jónak, ha a francia király védelme alá helyezi magát és 1309-ben áthelyezte udvarát a dél-franciaországi Avignonba.

Ilyen viszonyok közepette jött a világra 1347. március 25-én Caterina di Benincasa, egy sienai kelmefestő 22. gyermeke, aki már kicsiny korában eljegyezte magát Istennel. Megtagadta a férjhez menést, három évet visszavonultságban imával töltött. Többször volt látomása, stigmákat és egy láthatatlan gyűrűt is kapott a megváltótól azzal a felszólítással, hogy menjen az emberek közé. Hamarosan tanácsot kértek, tanítványok vették körül, híre ment, hogy sokat tud Istenről, és csodás gyógyulásokat tulajdonítottak neki. Prédikáló körutakon ostromozta az egyházi vezetők fényűző életmódját, legfőbb céljának pedig a városállamok közötti béke megteremtését, és a pápa Rómába való visszatérését tekintette, ezért számtalan egyházi és világi vezetővel levelezett, tárgyalt. Leveleit tanítványai gyűjtötték és másolták, hogy mások is okulhassanak belőlük.

1376-ban személyesen is meglátogatta XI. Gergely Avignonban, hogy rávegye, költözzön vissza Rómába. Útja sikerrel zárult, 1377. január 17-én

a pápa visszatért Rómába, ezzel véget ért az „avignoni fogság” 67 éves időszaka. Katalin ekkor visszavonult és diktálni kezdte híres Dialógusát. A béke azonban nem érkezett el, a rivális patricius familiák továbbra is támadták egymást, és az olasz és francia bíborosok sem tudtak megegyezni, a franciák távoztak és ellenpápát választottak.

Ekkor Gergely utóda, VI. Orbán is magához hívta Katalint, hogy segítsen az ellentétek felszámolásában. Katalin ezért Rómába költözött, és ettől kezdve minden erejét Orbán hatalmának helyreállítására és az egyház újraegyesítésére fordította, de a nyugati egyházszakadás végét már nem érthette meg, 1380-ban, 33 évesen meghalt. Szülő- és lakóháza Sienában ma is látogatható. 1461-ben szentté, 1970-ben egyházdoktorrá, 1999-ben pedig Európa egyik védőszentjévé avatták.

Sienai Katalin a magyar folklórba is bekerült: április harmincadikán ünneplik „Széna Katát”, ami idő- és termésjósló nap.

Az állomás várja őket.

Tiszta a peron, a hangosbemondó pontosan bemond mindent.

A vonatok jönnek, mennek. Északról délre, nyugatról keletré.

Adják a zajt, a nyüzsgést, az életet.

Hogy érezhessük egymást a zajos magányban.

NAPTÁR

ÁPRILIS

Tavaszhó, Szent György hava

*Újhold: 1-jén 8 óra 24 perckor
Első negyed: 9-én 8 óra 47 perckor
Telihold: 16-án 20 óra 55 perckor
Harmadik negyed: 23-án 13 óra 56 perckor
Újhold: 30-án 22 óra 28 perckor*

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 P	Hugó	Hugó	6.24	19.12	6.46	19.30
2 Szo	Áron	Áron, Ferenc	6.22	19.13	7.04	20.41
3 V	Buda, Richárd	Richárd	6.20	19.15	7.23	21.52
4 H	Izidor	Izidor	6.18	19.16	7.43	23.01
5 K	Vince		6.16	19.17	8.07	–
6 Sze	Vilmos, Bíborka		6.14	19.19	8.37	0.09
7 Cs	Herman	Herman	6.12	19.20	9.15	1.13
8 P	Dénes	Dénes, Valér, Valter	6.10	19.22	10.01	2.11
9 Szo	Erhard		6.08	19.23	10.56	3.00
10 V	Zsolt	Virágvasárnap	6.06	19.24	11.59	3.41
11 H	Leó, Szaniszló	Leó, Szaniszló	6.04	19.26	13.07	4.13
12 K	Gyula	Gyula	6.02	19.27	14.18	4.39
13 Sze	Ida		6.00	19.29	15.31	5.02
14 Cs	Tibor	Tibor	5.58	19.30	16.44	5.21
15 P	Nagypéntek, Tas	Anasztázia, Oktávia	5.56	19.31	18.00	5.40
16 Szo	Csongor	Bernadett	5.54	19.33	19.19	5.58
17 V	Húsvét, Rudolf	Izidóra, Dezső, Rudolf	5.53	19.34	20.40	6.18
18 H	Húsvéthétfő, Andrea	Apolló	5.51	19.36	22.04	6.41
19 K	Emma	Emma	5.49	19.37	23.28	7.11
20 Sze	Tivadar		5.47	19.38	–	7.49
21 Cs	Konrád	Anzelm, Konrád	5.45	19.40	0.46	8.39
22 P	Csilla, Noémi	Kájusz	5.43	19.41	1.53	9.44
23 Szo	Béla	Adalbert, Béla	5.42	19.43	2.45	10.57
24 V	György	György, Fidél	5.40	19.44	3.24	12.16
25 H	Márk	József	5.38	19.45	3.53	13.35
26 K	Ervin	Ervin, Klétusz	5.36	19.47	4.16	14.51
27 Sze	Zita, Mariann		5.35	19.48	4.35	16.04
28 Cs	Valéria	Valéria, Péter	5.33	19.50	4.53	17.16
29 P	Péter	Katalin	5.31	19.51	5.10	18.26
30 Szo	Katalin, Kitti	Piusz, Zsófia, Katalin	5.30	19.52	5.28	19.37

*Március 21-től április 20-ig
Kos csillagjegy*

Határidőnapló

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NAP-TÁR

2.

115 éve született Pártos Erzsébet, aase-díjas színésznő, érdemes művész, 1959-től a Nemzeti Színház tagja, 1931-től gyakran foglalkoztatott filmszínész, elsősorban kisebb szerepek, szeretnivaló figurák megformálója.

3.

655 éve született IV. Henrik angol király, az első Lancaster uralkodó.

13.

80 éves lenne Polónyi Gyöngyi, az Esős vasárnapban feltűnt színésznő, aki további népszerű filmek mellett a Thália Színházban játszott jelentős szerepeket.

16.

100 éve írták alá a weimari köztársaság és Szovjet-Oroszország külügyminiszterei a rapallói egyezményt a két ország közötti diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatok helyreállításáról.

17.

95 éve született Örsi Ferenc író, A Tenkes kapitánya, a Patyolat akció, a Princ, a katoná mellett jó néhány dráma és prózai mű József Attila-díjas szerzője.

20.

30 éve nyílt meg Sevillában az Expo '92, a XX. század utolsó világkiállítása.

23.

135 éve született Törzs Jenő különleges organumú színész, Hamlet, Faust, III. Richárd és Peer Gynt színházi megformálója, a tízes évektől rengeteg filmszerep, többek között a Meseautó bankigazgatójának alakítója.

TÚRATIPPEK

A pécsi Balázs-pihenő

Pécsett válasszunk egy pihenőt. Hiszen ennek a városnak minden kövét, épületét, templomát, dzsámiját, színházát, kerámia-gyárát, főterét, szobrait, kútjait, múzeumait, sétálóutcáját, pályaudvarát, botanikus kertekkel zsúfolt villanegyedét, kávéházait, halott bányásznegyedét, föltámadásra váró tavait bejártuk már. Szédelgünk a gazdagságtól, s még eszünkbe sem jutottak a neves szállók, egyetemek, kórházak.

Na, ülünk le egy kicsit a Tettyén, nem, nem, innen még a piros jelölésen másszunk egy kicsit, éppen 122 lépcsőt a kilátóig. A Balázs-pihenő megéri a mászást, azért ennyi lépcső semmi egy edzett nyugdíjas-

nak s egy digitális kisiskolásnak. Aki fölért, az a Mecsek páratlan látványában gyönyörködhet, körpanoráma, s újra megtekintheti, amiket a városban látott. Most messziről, tudjuk, onnan minden más egy kicsit. Szébb, tartalmasabb, fene tudja, de biztos, hogy a lényeg könnyebben kirajzolódik.

Nincs gondunk, ha esne az eső, hiszen ez a kilátó, afféle esőbeálló is. De jól esik benne a falatozás, az ejtőzés.

Érdekes közben gondolnunk arra, hogy a Szatyor Győző tervezte építmény annak a Balázs József erdésznek a nevét viseli, aki a Mecsekben parkok, pályák és erdei utak létrehozója, istápolója volt.

A hónap emléke

EBÉD A HATÁRON Biciklivel érkezünk. Várt ránk a polgármester, ittunk a hivatalban termoszos kávét, elcsacsogtunk az aktuális dolgokról, Letkésen épp nyüzsi volt, javítottak, építkeztek, virágokat ültettek – pörgős tavasi nap volt, s az egész faluval találkoztunk.

Aztán mentünk az Ipoly másik partjára, Ipolyszalkára. Ez már Szlovákia, a polgármesterasszony várt minket, vittük a mi polginkat is. Illetve ő vitt minket, amúgy is volt megbeszélnivalójuk – mikor ne lenne ilyenje két szomszéd várnak.

Addig mi az étlapot bújtuk, hát, a szlovákok is értik a módját. Ettünk sztrapacskát, csülköt, káposztát, meg ittunk arany fácánt – a gyerekek valami szörpséget – nos, ennyi

175 éve született Fellner Ferdinánd

Tudta-e kedves olvasó, hogy a magyarországi építőművészet történetében három Fellner is munkálkodott? A neves barokk alkotó, a XVIII. századi Jakab és a leginkább az eklektikában és historizmusban jeleskedő Sándor mellett a máig tartó hírnevet Ferdinand Fellner vívta ki magának.

Ferdinand Fellner 1847. április 19-én született Bécsben. Apja építészirodájában inaskodott, majd annak halála után a cég ifjú rajzolójával, Hermann Helmerrel közös építészirodát nyitott. Munkálkodásukat technikai újítások bevezetése, a költségek leszorítása és az üzleti tisztesség jellemezte. Építettek bérházakat, fürdőket, kastélyokat, bankokat, de a történelmi emlékezet leginkább színházépítőként őrzi nevüket.

Kialakítottak egy olyan színházmodellt, amit mindenhol a megrendelő kívánságaihoz lehetett passzítani. A praktikumot a pompával vegyítve a színházbelsőt polgárbaráttá tették – engedelmessé a polgári szokássá vált színházlátogatás igényének. A nehezen megközelíthető páholyok és szűk folyosók helyett tágas tereket, büfét, dohányzót, szalont, egymástól jól elkülöníthető lépcsősorokat terveztek, ami egyben a fokozott tűzbiztonság céljait is szolgálta. Ugyanebből az okból mellőzték a fa használatát, modern építőanyagokat, vasbetont és vasszerkezeteket használtak

és kitalálták a vasfüggönnyt.

A praktikum mellett adóztak a feltörekvő polgárság elegancia iránti vágyának is – az arany, a tört

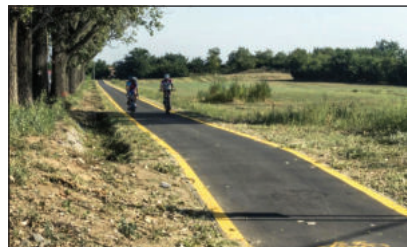
fehér, a vörös színek használata elkápráztatta a belépőt. Épületeik díszítésére a sokféle neó (neoreneszánsz, neobarokk, neorokokó) mellett a historizmus, az eklektika és a szecesszió stílusjegyeit is felhasználták, mindezt finom egységbe vegyítve. Összesen 48 színházépületet alkottak közösen, melyek nagy része – némi technikai modernizálás után – ma is áll és működik, többségében az egykori Osztrák-Magyar Monarchia területén. (Építésük összköltsége nem érte el a párizsi operáét!) Áll színházuk az Északi-, a Földközi- és a Fekete-tenger partján. Kedves olvasó, ha a Blahán a régi Nemzeti helyén vár a buszra, ha Tatán kóborol a kastélyparkban, az egykori kastélyszínház helyén, ha belép Pesten az Operettbe vagy a Vigbe, Szegeden a Nemzetibe, Kecskeméten a Katona József Színházba, tudnia kell, hogy Fellner és Helmer lába nyomát követi, keze munkáját élvezi, szellemét szívja magába.

mennyei kaja után ne akarjon senki nyeregbe pattanni.

Pedig ránk hosszú út várt még az Ipoly túlpartján.

Kicsit töltük.

De csak kicsit, mert a gyerekek eltűntek a zöld dombok között lejtő aszfaltcsíkon, s tekerni kellett utánuk. Egymást biztattuk.

NAPTÁR

MÁJUS

Tavasztó, Pünkösöd hava

Első negyed: 9-én 2 óra 21 perckor

Telihold: 16-án 6 óra 14 perckor

Harmadik negyed: 22-én 20 óra 43 perckor

Újhold: 30-án 13 óra 30 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 V	Munka ünn., Fülöp	Fülöp, Jakab, József	5.28	19.54	5.47	20.46
2 H	Zsigmond	Atanáz, Zsigmond	5.26	19.55	6.09	21.55
3 K	Tímea, Irma	Fülöp, Jakab	5.25	19.56	6.36	23.01
4 Sze	Mónika, Flórián	Mónika, Flórián	5.23	19.58	7.11	–
5 Cs	Györgyi	Irén, Gotthárd	5.22	19.59	7.53	0.02
6 P	Ivett, Frida	Judit, Frida	5.20	20.01	8.45	0.55
7 Szo	Gizella	Gizella	5.19	20.02	9.45	1.39
8 V	Mihály	Mihály, Győző	5.17	20.03	10.50	2.13
9 H	Gergely	Gergely	5.16	20.05	11.59	2.41
10 K	Ármin, Pálma	Izidor, Ármin	5.14	20.06	13.10	3.05
11 Sze	Ferenc	Ferenc, Fábiusz	5.13	20.07	14.21	3.25
12 Cs	Pongrác	Pongrác	5.12	20.09	15.35	3.43
13 P	Szervác, Imola	Szervác, Imelda	5.10	20.10	16.51	4.01
14 Szo	Bonifác	Bonifác	5.09	20.11	18.11	4.19
15 V	Zsófia, Szonja	Zsófia	5.08	20.12	19.35	4.41
16 H	Mózes, Botond	János, Mózes	5.07	20.14	21.01	5.08
17 K	Paszka	Paszka	5.05	20.15	22.25	5.42
18 Sze	Erik, Alexandra	Alexandra	5.04	20.16	23.40	6.28
19 Cs	Ivó, Milán	Celesztin, Ivó	5.03	20.17	–	7.29
20 P	Bernát, Felícia	Bernát, Bernardin	5.02	20.18	0.40	8.42
21 Szo	Konstantin	András	5.01	20.20	1.25	10.02
22 V	Júlia, Rita	Rita, Júlia, Emil	5.00	20.21	1.58	11.23
23 H	Dezső	Dezső, Renáta	4.59	20.22	2.22	12.41
24 K	Eszter	Eszter	4.58	20.23	2.43	13.55
25 Sze	Orbán	Gergely, Orbán	4.57	20.24	3.01	15.07
26 Cs	Fülöp, Evelin		4.56	20.25	3.17	16.16
27 P	Hella	Pelbárt, Ágoston	4.55	20.26	3.34	17.26
28 Szo	Emil, Csanád	Vilma, Vilmos	4.54	20.27	3.52	18.35
29 V	Magdolna	Magdolna, Ervin	4.54	20.28	4.13	19.44
30 H	Janka, Zsanett	Johanna	4.53	20.29	4.38	20.51
31 K	Angéla	Petronella	4.51	20.32	5.10	21.54

Április 21-től május 21-ig
Bika csillagjegy

Határidőnapló

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

NAP-TÁR

1.

95 éve született a népszerű komika, Lorán Lenke Jászai Mari-díjas színésznő, érdekes és kiváló művész, a „derűkirálynő”.

5.

70 éves lenne Szerencsi Éva magyar színésznő, akinek neve – számos egyéb színpadi és filmsikere ellenére – összeforrt Abigél alakjával.

13.

305 éve született Mária Terézia Habsburg császári hercegnő, III. Károly magyar király (VI. Károly néven német-római császár) leánya, német-római császárné, 1740 és 1780 között magyar királynő.

18.

45 éve írták alá Genfben 33 ország képviselői a környezeti hadviselés tilalmáról szóló egyezményt.

19.

220 éve alapította meg Bonaparte tábornok a Francia Köztársaság Becsületrendjét.

20.

70 éves lenne Szakácsi Sándor színész, Sade Márkitól Peer Gyntig, Hamlettől Tündöklő Jeromosig, görög klasszikustól kortárs drámaig számos színpadi tévé- és filmszerep népszerű Jászai Mari-díjas alakítója.

30.

70 éves lenne Kocsis Zoltán kétszeres Kossuth-díjas világhírű zongoraművész, karmester, zeneszerző, érdemes és kiváló művész, a Budapesti Fesztiválzenekar alapítótársa, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar vezetője, számos külföldi zenekar vendégkarmestere.

TÚRATIPPEK*A szigetszentmiklósi úszóláp*

Kontinensünkön is ritka természeti csoda vár minket a Csepel-szigeten. Semmi időutazás, semmi úrhajós vizsga, semmi pikkelyes bőr – mehetünk a tanösvényen végig, megcsodálva a természet ezen nagyon ritka, kedvünket kereső csodáját.

Ehhez persze át kell verekednünk a parkoló büféin és a játszótéren, meg kell értetnünk a gyerekekkel, hogy a csúszda-hinta-homokozó kombó helyett sokkal izgalmasabb a vízben ringatózó nád.

Mert ránézésre azért nem olyan izgibizgi ez a cucc. Lát ilyet az ember szerte partvidéken, ha még nem irtották ki, ha még életben hagyták, ha még nem épül lakópark, vitorlás kikötő a helyükre.

Szigetszentmiklóson még láthatjuk az úszó lápot. Csak jól kell figyelnünk. És türelmesen. A tanösvény mindezt kellően keretezi, megláthatjuk azokat a növényeket, amelyek az iszapos-kavicsos zátonyokon telepedtek meg, a húsz-harminc

év alatt megerősödött bokrokat, fákat, a nádast, a gyékényeket, a rajtuk fészkelő, pihenő madarakat. A nádas gyökérzete megerősödve, iszapos-kavicsos zátonyként trónol a vízben, s a parttal együttműködve mocsarakat hozott létre. Ezek a nagyon különleges élőhelyek, amelyekben vízi madarak fészkelnek, szaporodnak, s félnek, hogy nem csak nézzük őket.

Ovatos, megértő sétát tegyünk az úszó lápban. Vigyázzunk rá. És ne engedjük bele sűrű kőolajat, mint egy éve, valaki. Mert az elpusztítja. Pedig mi még látni akarjuk. A láp meg élni.

A hónap emléke

FENNSÍK AZ ÉG ALJÁN Nagyon sokat kellett gyalogolni. Csak mentünk és mentünk, csak fák és fák. Néztünk egymásra, nem szóltunk, ezt akartuk.

Csak fölértünk.

Fönn kitágult a világ. A kék ég és a zöld fű fölött. A fennsík. Ide költöznek a nagy lelkek, akiknek kevés a falu, akiknek szűk a város, akik botladoznak az erdőben.

Akik ide költöznek, kirándulnak, tévednek, téblábolnak, azok nem férnek be a városba, faluba, utcába, udvarba, gangra, lakásba – ha mégiscsak visszatérnek a fennsíkről.

Mert ott fönn nincsenek határok. Nincs horizont, nincs gát, nincs olyan, amiben megbicsaklana a tekintet, az akarat. Ott minden szabad.

115 éve nyílt meg a Zeneakadémia mai épülete

A felsőfokú muzsikusképzés Magyarországon Liszt Ferenc nevéhez kötődik, bár a tudományos és műszaki felsőoktatás mellett a zenei kultúra ilyen irányú fejlesztése már az 1860-as években felvetődött a Parlamentben.

Így indult meg 1875. november 14-én 5 tanárral és 38 növendékkel az Egyesített Színészeti Iskola és Zeneakadémia a Hal tér 2. számú ház 2. emeletén, egy szinttel Liszt lakása fölött. Az igazgató Erkel Ferenc volt, Liszt zongorát tanított. Az intézmény hamar kinőtte a 2. emeletet, 1879-ben átköltöztek a Sugár úti új épületbe (ma „Régi Zeneakadémia”). Ezek után tovább nőtt a növendékek, a tanszékek és a tantárgyak száma, az igazgatást Erkel visszavonulása után Mihalovich Ödön vette át, idővel levált a Színiakadémia, szükség volt a tanárképzés bővítésére, művészképző tagozat felállítására és nyilvános hangversenyekre alkalmas helyszínre. Így talált végső otthonra az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia az 1907. május 12-én megnyílt épületben. Ebből az alkalmából nevezték el a Gyár utca kiszélesedő részét az 1886-ban elhunyt Liszt Ferencről.

Az épület egyik tervezője, a fiatal Giergl Kálmán korábban már megnyert egy „zene- és színészeti akadémiaival összekapcsolt

hangversenyépület” megtervezésére kiírt pályázatot, így az új épület megtervezésére az ő irodáját kérték fel. Az épület keleties, szecessziós elemeivel egyértelműen Lechner Ödön hatását mutatja, de a kortárs építészek bírálatai/javaslatai nyomán belekerültek historikus motívumok is. A szerkezetet a vasbeton akkor merőben új alkalmazásával alapozták meg, a belső terek kidolgozásához kizárólag hazai anyagokat használtak, a belső kép kialakításához pedig a legjelesebb magyar művészeket kérték fel. Az előcsarnokok freskói Körösfői-Kriesch Aladár, az ólomüveg ablakok Róth Miksa művei, a burkolatok a Zsolnay cég munkái. A 2011 és 2013 között felújított épület 2015-ben Europa Nostra-díjat nyert.

Végtelen tér ez. A felhők, a csillagok alatt, a zöld fű, a sárgálló kalász fölött. Nem is érted, mi az, ami a földhöz köt mégis.

A kemencében sült kenyér illata? A rakoncátlan gyerekek kacagása? A medvét szimatoló lovak féktelen nyerítése? A kamaszfiú bárdolatlan gitárszólója? Vagy kedvesed éteri csókja a fennsík csillagai alatt?

NAPTÁR

JÚNIUS

Nyárelő, Szent Iván hava

Első negyed: 7-én 16 óra 48 perckor

Telihold: 14-én 13 óra 51 perckor

Harmadik negyed: 21-én 5 óra 10 perckor

Újhold: 29-én 4 óra 52 perckor

Nap	Névnap	SzenteK napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Sze	Tünde	Jusztiniusz, Paulina	4.52	20.31	5.50	22.49
2 Cs	Kármén, Anita	Marcellinus, Péter	4.51	20.32	6.38	23.36
3 P	Klotild	Károly, Klotild	4.50	20.33	7.35	–
4 Szo	Bulcsú		4.50	20.34	8.38	0.14
5 V	Pünkösöd, Fatime	Bonifác, Reginald	4.49	20.35	9.46	0.44
6 H	Pünkösödh., Norbert	Norbert	4.49	20.36	10.54	1.09
7 K	Róbert	Fülöp, Róbert	4.49	20.36	12.04	1.29
8 Sze	Medárd	Medárd, Ágnes	4.48	20.37	13.15	1.47
9 Cs	Félix	Efrém	4.48	20.38	14.27	2.04
10 P	Margit, Gréta	Margit	4.48	20.38	15.44	2.22
11 Szo	Barnabás	Barnabás	4.47	20.39	17.04	2.41
12 V	Villó	János	4.47	20.40	18.28	3.05
13 H	Antal, Anett	Antal, Antónia	4.47	20.40	19.55	3.35
14 K	Vazul	Vazul	4.47	20.41	21.16	4.15
15 Sze	Jolán, Vid	Jolán, Viola	4.47	20.41	22.25	5.09
16 Cs	Jusztin	Jusztina, Auréliusz	4.47	20.41	23.18	6.19
17 P	Laura, Alida	Adolf, Laura	4.47	20.42	23.57	7.40
18 Szo	Arnold, Levente	Arnold	4.47	20.42	–	9.04
19 V	Gyárfás	Gyárfás, Romuald	4.47	20.42	0.25	10.25
20 H	Rafael	Rafael, Florencia	4.47	20.43	0.48	11.43
21 K	Alajos, Leila	Alajos, Lujza	4.47	20.43	1.07	12.57
22 Sze	Paulina	Tamás	4.48	20.43	1.24	14.08
23 Cs	Zoltán	Etelka	4.48	20.43	1.41	15.17
24 P	Iván	Iván	4.48	20.43	1.59	16.26
25 Szo	Vilmos	Vilmos, Viola	4.48	20.43	2.18	17.35
26 V	János, Pál	Cirill, Dávid	4.49	20.43	2.42	18.42
27 H	László	László, Sámson	4.49	20.43	3.12	19.46
28 K	Levente, Irén	Iréneusz, Irén, Laura	4.50	20.43	3.49	20.44
29 Sze	Péter, Pál	Péter, Pál, Judit	4.50	20.43	4.34	21.34
30 Cs	Pál	Emília	4.51	20.43	5.29	22.14

Pezsgésre, pörgésre, hangoskodásra, népekre, bulira vágyik az ember. Most már tényleg. Elég volt a csöndből a magányból, az elszigeteltségből, a maszkból és a félelemből. Átvágunk hát a falu, illetve városrész, Gyirmót utcáin. Mielőtt Gyirmóthoz csatolták volna Győrt, önállóságára és önmagára büszke falu volt.

Most is elkápráztatja az idegent. Minden utcája tiszta, az árokparton ezernyi virág, liliomok színekavalkádjá, a házak frissen förlújítva, piros cserepek a tetőn, egy-két új autó a garázs előtt, a vakolás még szárad némelyik családi házon.

Lassan haladunk, mindenki ismer minket, helybéliekkel sétálok, hírt és jó szót váltanak. Vége nem látható réten, kaszálón vágunk keresztül, búzavirág, rókagomba,

esőfelhő keresztezi utunkat. Egy-egy virág fölött tanácskozunk – de nem ismerjük mindet, majd utána kell nézni.

Végre leérünk a fasor tövében kanyargó Marcalhoz. Illetve, hát nem ő kanyarog, hanem a meder, hiszen ez a Holt-Marcal. Tükörképe a parti látványnak, s még annyi, hogy a vizitők uralja a víz felületét.

Na jó, hogy egy kis helyet halaknak, akik szaltóznak, csobbannak, pancsolnak – a horgászok meg bosszankodnak, értetlenkednek, de türelmeskednek tovább. A folyó partján frissen nyírt fű, a fa tövében bogrács – a halat várja – egyszer sikerülni fog.

Addig madarak csacsognak, a tők sárgállik, a nád burjánzik, a szúnyog csíp, isszuk a sört és harapjuk a friss levegőt.

A hónap emléke

A TEJÚT LEJÖTT A FÖLDRE Egyszer minden összejön. A csillagok hidegkéken ragyognak a bársonyegen, engednek látni a sűrűn fehér bolyba, a kiömlött ösvényre, a csillagpor tobzódásába. És lenn, a frissen kaszált fűvön, elbódulva az illattól, bámulva az égre törő tábornótűz szikráit, elmélázol, hogy a kék csillagok vagy a vörös szikrák uralják-e a határtalan eget.

Döntetlenre szavazol, mikor már éppen szavazhatnál, ám levegőt kapkodva nézed a szomszéd hegy sárga lámpáit, ahogy fűzért rajzolnak a domb hajlataira, kanyarognak

185 éve született Láng László

A modern magyar gyáripár XIX. században kezdődő rohamos fejlődésének fontos lépése volt az ipari gépek, eszközök gyártásának megindulása. A magyar gépipar egyik első nagy alakja egy tekintélyes pozsonyi orvosházaspár csemetéje volt. Az 1837. június 13-án született Láng László kiskorától műszaki érdeklődésű volt, ezért szakított a családi hagyományokkal, és Bécsbe ment inaskodni, majd felső ipariskolában elsajátítani a mechanika tudományát.

Ezután különböző ausztriai gyárakban dolgozott munkásként, illetve művezetőként, Európa fejlett országaiban is tapasztalatokat szerzett a gépgyártásról. Miután Pestre költözött, az Első Magyar Gépgyár üzemvezetője lett, végül önállósította magát, és 1868-ban az akkori Váci körúton, a mai Bajcsy-Zsilinszky úton nyitott műhelyt. Úgy látszik, ragaszkodott az utcanévhez vagy talán a gépgyárak akkoriban szokásos helyszínét választotta, mikor 1883-ban – vállalkozása növekedvén – egy Váci úti gyártelepet vásárolt meg, melyet később további telkekkel bővített. Míg az első műhely 8-10 munkásával leginkább javításokat végeztek, a Váci úton az egyre bővülő üzemben már gépeket gyártottak. Először malomipari berendezéseket építettek, majd a növekvő piaci keresletre számítva gőzgépeket gyártottak. 1882-ben vasöntöde is létesült. Hamarosan Európa legsikeresebb gyárai közé

kerültek, amit sok külföldi megrendelés és az 1900-as párizsi világkiállítás nagydíja fémjelzett.

A gőzgépek visszaszorulását megérezve az 1900-as évektől turbinákat, 1909-től pedig dízelmotorokat kezdtek gyártani. Az erő- és szerszámgépek nagy mennyiségű gyártásához azonban már nem volt elég a családi tőke, ezért a Láng Gépgyár a Magyar Általános Hitelbank bevonásával 1911-ben részvénytársasággá alakult.

Láng László az első magyar ipari tőkés prototípusa volt. A gyártelep szomszédságában épített családjának lakást, ő maga szinte a gyárban lakott. Minden reggel „levizitelt” a műhelyekben, minden egyes munkapadnál megállt, mindenről tudott, minden munkását személyesen ismerte, sokuknál keresztapaságot és bérmaapaságot vállalt. A részvénytársasággá alakulás után visszavonult, 1914-ben hunyt el. Az üzemet ekkor már fia, Láng Géza vezette. A Láng Gépgyár 2000-ig megtartotta nevét, hírnevéből sem veszített, miközben átélte összevonást, válságot, államosítást, privatizációt.

a város felé, házak közé, s akkor zuhan rád megint a csillagos ég, a Tejút, s veszed észre, hogy elfogytak a vörös szikrák, elaludt a tűz, s én fázósan bújok hozzád.

Takarj be csillagokkal, szikrákkal. A karjaidal.

NAPTÁR

JÚLIUS

Nyárhó, Szent Jakab hava

Első negyed: 7-én 4 óra 14 perckor

Telihold: 13-án 20 óra 37 perckor

Harmadik negyed: 20-án 16 óra 18 perckor

Újhold: 28-án 19 óra 54 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 P	Tihamér, Annamária	Olivér, Áron	4.51	20.43	6.30	22.47
2 Szo	Ottó	Ottó	4.52	20.43	7.37	23.13
3 V	Kornél, Soma	Tamás, Kornél	4.53	20.42	8.45	23.34
4 H	Ulrik	Erzsébet, Ulrik	4.53	20.42	9.53	23.53
5 K	Emese, Sarolta	Antal	4.54	20.42	11.02	–
6 Sze	Csaba	Mária	4.55	20.41	12.12	0.09
7 Cs	Apollónia	Apollónia, Vilibald	4.55	20.41	13.25	0.26
8 P	Ellák	Edgár	4.56	20.40	14.40	0.44
9 Szo	Lukrécia	Veronika	4.57	20.40	16.00	1.05
10 V	Amália	Engelbert	4.58	20.39	17.24	1.31
11 H	Nóra, Lili	Benedek	4.59	20.38	18.47	2.04
12 K	Izabella, Dalma	Eleonóra, János	5.00	20.38	20.03	2.50
13 Sze	Jenő	Henrik, Petronella	5.01	20.37	21.04	3.53
14 Cs	Örs, Stella	Kamil	5.02	20.36	21.50	5.10
15 P	Henrik, Roland	Bonaventura	5.03	20.35	22.24	6.34
16 Szo	Valter		5.04	20.35	22.50	8.00
17 V	Endre, Elek	András, Elek	5.05	20.34	23.11	9.23
18 H	Frigyes, Kamill	Hedvig, Frigyes	5.06	20.33	23.29	10.40
19 K	Emília	Emília	5.07	20.32	23.46	11.55
20 Sze	Illés	Illés, Margaréta	5.08	20.31	–	13.06
21 Cs	Dániel, Daniella	Lőrinc, Dániel	5.09	20.30	0.04	14.16
22 P	Magdolna	Mária Magdolna	5.10	20.29	0.23	15.26
23 Szo	Lenke	Brigitta, Apollinár	5.11	20.28	0.46	16.34
24 V	Kinga, Kincső	Kinga, Krisztina	5.12	20.27	1.13	17.39
25 H	Kristóf, Jakab	Jakab, Kristóf	5.14	20.25	1.48	18.39
26 K	Anna, Anikó	Joakim, Anna	5.15	20.24	2.30	19.32
27 Sze	Olga, Liliána	Natalia, Rudolf	5.16	20.23	3.23	20.15
28 Cs	Szabolcs	Ince	5.17	20.22	4.22	20.49
29 P	Márta, Flóra	Beatrix, Flóra	5.18	20.20	5.28	21.17
30 Szo	Judit, Xénia	Péter, Judit	5.20	20.19	6.36	21.40
31 V	Oszkár	Loyolai Szt. Ignác	5.21	20.18	7.45	21.59

Igen ritka, hogy egy tó szép, nézik a turisták, fürödni is lehetett benne, amíg meg nem tiltották néhány éve, így a horgászok nem kiabálnak már. Nem hát, nincs kire, nincs miért, meg aztán elúszna a ponty, az amur, a keszeg, a süllő, a balin és a kárász. Szóval, békésen telnek a Vadása-tó napjai Hegyhátszentjakabon.

Nem mondom, el van dugva, persze, ne tolongjanak a népek arrafelé, az Őrség fenséges tájain. Már az is gyönyörű, azok a zöld, buja rétek, ezek itt mindig kapnak tápot, vagy esik, vagy csak az Alpok harmata táplálja, de mindent magáévá tesz.

Persze, hogy itt van a világ közepe, Őriszentpéteren, pont a kocsmá előtt, s

ezt meg kell ünnepelnie mindenkinek. Egy ampulla, egy korsó, egy fröccs. Bármi. A víz megvár.

S nincs is messze, rövid, tizenkilométeres séta az Őrség bájos tájain. A Vadása patakot lehet követni, azt duzzasztották föl a tizenkét forrás vizével a helyiek, kellő időben, hogy üdülj, strand legyen a tó partján. Most gyalogosok, kerékpárosok nézhetik, horgászok meríthetik a vizét.

A tó két részből áll, s méretes is: 250-szer 300 méteres. Zajlik az élet a partján, meg rajta, rendezvények helyszíne, horgászversenyek, bográcsozások várják a kirándulókat.

A hónap emléke

SZABAD A STRAND Akkor még szabad volt a strand, a Balaton. Ittuk a fröccsöket a napernyők alatt, futottunk a fűvön a part felé, vetettük be magunkat a habokba.

Elvittél csónakázni. Hajnalban keltünk, eveztél bele a napfölkelte giccses felhőibe, faroltunk a halászhajó mellé, inkább te, én csak drukoltam, kaptuk nejlonzacsiban a pontyot, a süllőt, este majd fizetünk a kocsmában felesekkel, de most a kék napsütésből szürke zuhany a nyakunkba. Süt és esik, szivárvány, melyben a halászhajó köddé válik. Mi kikötünk a szomszéd falu kocsmájánál.

115 éve született Frida Kahlo

„Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni...” – szól a magyar népdal. Ha van földi szenvedés, ami asszonyoknak kijuthat, az Frida Kahlónak osztályrésze lett. Gyermekbénulás, sántaság, gerincsérülés, állandó fájdalom, sokévi ágyhoz kötöttség, műtétek tömege, tolószék, amputáció, mindehhez szerelmi csalódások, sorozatos vetélések, kényszerű abortusz – szenvedéseiből zseniális festői életmű született.

A német apától és indián anyától 1907. július 6-án Mexikóvárosban született Frida Kahlo életét mindenben az őszinteség és a szélsőségek jellemezték. Merj különbözni, merj önmagad lenni! – vallotta. Hordott férfiruhát, feltűnő öltözkéiben, hajviseletében és környezetében is gazdagon alkalmazta hazája ősi színeit és motívumait. Iskolás korától szerelmes volt a híres mexikói festőbe, Diego Riverába, feleségül is ment hozzá, többször szakítottak, el is váltak, majd újra összeházasodtak. Nemcsak a férj élt kicsapongó életet – Frida is híres volt szerelmeiről. Gondolkodását a kereszténység, az azték mitológia és a vallásosan felfogott marxizmus összefonódása jellemezte. A húszas évektől részt vett baloldali művészek csoportosulásában. 1948-ban belépett a kommunista pártba, halála előtt két héttel is részt vett egy Amerika-ellenes tüntetésen.

Festeni a fizikai fájdalom elviselése érdekében kezdett – ágyhoz szögezve a

maga fölé akasztott tükrökből festette meg önarcképét. Szemvedéseit gyakran a legdirektebb módon, a legélethűbb eszközökkel ábrázolta. Képein gyakran szerepelnek tövises, szögek, nyilak, kínozeszközök. Sokszor használt asszociációkeltésre vallási-mitológiai szimbólumokat. Ezeket az eszközöket lelki traumái érzékeltetésére is alkalmazta. Művészetét ezért a szürrealizmussal rokonítják. Képei általában pillanatnyi lelkiállapotát tükrözik. Számtalan önarcképén saját magát rezzenetlen arccal ábrázolja. Festményein ugyanakkor áttört az életszeretet, az élni vágyás.

„Merj élni! Meghalni bárki tud!” – ez volt az életfilozófiája.

1937-től szerepelt kiállításokon, csodálkozva fogadta egyre növekvő népszerűségét, világhíret – a festészet számára öngyógyítás volt. Első mexikói önálló kiállításán 1953-ban a már teljesen járékép-telen asszony ágyban fogadta a vendégeket. Ő volt az első latin-amerikai festő, akitől képet vásárolt a Louvre. 1954-ben hunyt el. Képei 2018-ban Budapestre is eljutottak.

Nyakig vizesen a nyári hajnal sem meleg. De átölelsz, s isszuk a vodkákat. A tó fölött már kék az ég, friss kifli illata és bányadt sátorok látványa figyelni hazatértünket.

Fölmelegítesz a száraz hálózsákban.

NAPTÁR

AUGUSZTUS

Nyárutó, Kisasszony hava

Első negyed: 5-én 13 óra 6 perckor

Telihold: 12-én 3 óra 35 perckor

Harmadik negyed: 19-én 6 óra 36 perckor

Újhold: 27-én 10 óra 17 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 H	Boglárka	Alfonz, Péter	5.22	20.16	8.54	22.16
2 K	Lehel	Őzséb	5.23	20.15	10.03	22.32
3 Sze	Hermína	Lídia, Hermína	5.25	20.14	11.14	22.49
4 Cs	Domonkos, Dominika	János	5.26	20.12	12.26	23.08
5 P	Krisztina	Krisztina	5.27	20.11	13.43	23.31
6 Szo	Berta, Bettina		5.29	20.09	15.03	0.00
7 V	Ibolya	Sixtus, Kajetán	5.30	20.08	16.24	–
8 H	László	Domonkos	5.31	20.06	17.42	0.39
9 K	Emőd	Román	5.32	20.04	18.48	1.32
10 Sze	Lőrinc	Lőrinc, Blanka	5.34	20.03	19.41	2.41
11 Cs	Zsuzsanna, Tiborc	Klára, Zsuzsanna	5.35	20.01	20.19	4.02
12 P	Klára	Hilária	5.36	20.00	20.48	5.29
13 Szo	Ipoly	Ipoly	5.38	19.58	21.12	6.54
14 V	Marcell	Maximilian, Marcell	5.39	19.56	21.32	8.16
15 H	Mária		5.40	19.55	21.50	9.34
16 K	Ábrahám	Ábrahám, Rókus	5.42	19.53	22.07	10.49
17 Sze	Jácint	Jácint	5.43	19.51	22.26	12.02
18 Cs	Ilona	Ilona, Rajnald	5.44	19.49	22.48	13.13
19 P	Huba	Emília, Marián	5.46	19.47	23.14	14.23
20 Szo	Áll. ünn., István, Vajk	István	5.47	19.46	23.46	15.30
21 V	Sámuel, Hajna	Piusz, Sámuel	5.48	19.44	–	16.32
22 H	Menyhért, Mirjam	Menyhért	5.50	19.42	0.25	17.28
23 K	Bence	Róza	5.51	19.40	1.15	18.14
24 Sze	Bertalan	Bertalan	5.52	19.38	2.13	18.51
25 Cs	Lajos, Patrícia	Patrícia, Elvira	5.54	19.36	3.17	19.21
26 P	Izsó	Natália	5.55	19.35	4.25	19.45
27 Szo	Gáspár	Mónika, Cézár	5.56	19.33	5.35	20.05
28 V	Ágoston	Ágoston, Mózes	5.58	19.31	6.45	20.22
29 H	Beatrix, Erna	Beatrix	5.59	19.29	7.55	20.39
30 K	Rózsa	Félix, Rózsa	6.00	19.27	9.06	20.56
31 Sze	Erika, Bella	Arisztid	6.02	19.25	10.18	21.14

Július 23-tól augusztus 23-ig
Oroszlán csillagjegy

Határidőnapló

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NAP-TÁR

2.

Carl David Anderson 90 éve fedezte fel a pozitront, a kozmikus sugárzásban az elektron antirészecskéjét.

7.

110 éve született Beamter Jenő, a legendás „Bubi” dzsessz-zenész (vibrafonista, ütős), zeneszerző, zenetanár.

8.

15 éve adták át a forgalomnak a Balaton déli partján futó 1872 méter hosszú körös-hegyi viaduktot, Magyarország leghosszabb hidját.

14.

Pakisztán 75 éve szakadt el a Brit Birodalomtól, és kikiáltotta függetlenségét.

16.

85 éves lenne Madaras József Kossuth-díjas színművész, a Jancsó-filmek sztárja.

19.

95 éve született Szász Péter Balázs Béla-díjas filmrendező, forgatókönyvíró, dramaturg, a Fiúk a térről, a Kapaszkodj a fellegekbe, a Szépek és bolondok alkotója.

23.

110 éve született Gene Kelly amerikai színész, ördögös táncos, énekes, az Ének az esőben főszereplője.

29.

490 éve ért véget a törökök elvonulásával Kőszeg ostroma.

30.

100 éve született Mádi Szabó Gábor Jászai Mari-díjas színész, érdemes és kiváló művész, filmen és színpadon szélsőséges indulatok formálója.

TÚRATIPPEK

A bódvaszilasi Művészetek magtára

Tele van az ország kastélyokkal, Batthyány, Esterházy, Cziráki, Festetics, Grassalkovich, Károlyi, Nádasdy, Teleki-Dégenfeld, Széchenyi, Andrássy – na, ahány nemes, ahány település, mind építtetett kastélyt magának. És nekünk, az utókornak, hiszen többségük ma is épségben van, vagy épp nem bon-

tották még le, netán följújtották, így akinek kastélyhatnékja van – megtalálja a magának valót, bármerre is indul az országban.

Ám grófék ritkán építettek magtárat. Az nem volt látványos, alkalmatlan volt bálókra, hangversenyekre. A ritka alkalmak egyike a bódvaszilasi Eszterházy-uradalmi magtár, az Aggteleki Nemzeti Park egyik ékessége.

Vannak korok, amikor minden sikerül. Téglá illik a téglára, fal szökik magasba, kapu megtartja a boltívet, ablak engedi be a fényt. Ez a magtár – semmi különös. Ahogy kell, ahogy illik, ahogy adja a formáját.

És adja. Egyszerű, tiszta, annak mutatja magát, ami. Majd' tíz éve újították föl, ma

már se hercegek, se grófok, se magtár nem nagyon kell – a bódvaszilasi új szerepet kapott: a művészeteket fogadja be. Kiállítások, tárlatok mellett természetművészeti gyűjteményt mutat be a látogatóknak.

Ritka dolog ez, nem is tudja mindenki, míg ide nem kirándul: a tudományos, természeti programok során született műveket mutatják be, a rendszeres pályázatok díjnyerteseivel együtt. A MagtArt a Nemzeti Park részeként színvonalas pedagógiai munkát végez, és élménygyűjtéshez a magtárból induló utakat ajánlhatjuk az országos kék túra vonalán Bódvarákó vagy a piros jelzésen Szögliget felé.

Ne felejtsenek el visszapillantani a nemes magtárra.

A hónap emléke

TŰZ A HOMOKBAN A kutya persze húzta a pórázát magával, akadt fönn uszadékfán, szűkülve rohant vissza, megjijedve a békától, aki szintén frászt kapott, de nem mozdult.

A csónakot fölhúztuk a partra, jó hosszan, orrát a csalitos felé, nehogy a hullámok elvigyék, aztán itt maradtunk. A Szentendrei-sziget csak a mai délután a lakhelyünk.

A kutyáról levesszük a pórázát, a bort behűtjük a Duna hűsébe, gondosan kikötjük, aztán gallyakat gyűjtünk, ez nem nehéz, az ár hagyott itt ellátást rendesen, gödröt vájunk a homokba, tüzet rakunk, élesztgetjük, lábunkat a habok mossák. Arcunkat a kutya nyalogatja. Minden örül nekünk. Mi is örülünk mindennek. Tombol a nyár. Eszünk, iszunk, úszunk, alszunk, számoljuk a csónakokat. Fontolgatjuk, hogy maradjunk.

180 éve tették le a Lánchíd alapkövét

A Lánchíd budai hídfőjénél levő tér köztudottan a magyarosan hangzó Clark Ádám, a híd építésvezetőjének nevét viseli. Az már kevésbé ismert, hogy a híd terveit egy szintén Clark vezetéknevű, ám William Tierney keresztnévre hallgató angol mérnök készítette. A két Clark semmiféle rokonságban nem állt egymással, mindkettejüket Angliában ismerte meg Széchenyi István, aki 1821-ben egyévi jövedelmét ajánlotta fel egy Pest és Buda közötti állandó híd létesítésére, amire igencsak szüksége volt az akkor még két városnak. Széchenyi 1832-ben megalapította a Hídegyletet, 1836-ban pedig Sina György bankár, gazdálkodó és mecénás bőséges hozzájárulásával a Lánchíd Részvénytársaságot.

Ugyanebben az évben az országgyűlés is törvényben rendelte el a híd megépítését, megkezdődhetett az előkészítés. 1839-ben William Clark három tervváltozata közül kiválasztották a megépítendő, majd a cölöpök leverésének munkálatai után 1842. augusztus 24-én sor kerülhetett az ünnepélyes alapköletételre, melynek során néhány rekvizit kíséretében, a gőzgéppel leeresztett hatalmas alapkőben megformált üregben elhelyezték a híd történetének iratait.

A falak és pillérek 1847 júliusára elkészültek, 1846 októbere óta már a láncokat

Barabás Miklós: A Lánchíd alapköletétele

szereztek, mikor egy szerencsétlen baleset következtében egy munkás meghalt, többen, köztük maga Széchenyi is, vízbe estek. Aztán jött a szabadságharc, melynek során a félig kész hidat többször fel akarták robbantani, amit Adam Clark akadályozott meg mindenféle műszaki trükkökkel.

Az első kocsi 1849. január elsején haladt át a hídon, de az építmény elviselte 70 ezer osztrák katona és 270 ágyú súlyát is. Az átkelőt végül 1849. november 20-án Haynau adta át egyáltalán nem ünnepélyes keretek között. A közönség másnap lelkesen használatba vette a hidat, melynek az átadás 50. évfordulója óta hivatalosan is Széchenyi Lánchíd a neve. 1913 és 1915 között felújították, majd a németek által felrobbantott építményt 1949-re újjáépítették, jelenleg pedig történetének legnagyobb felújítását éli.

Majd fogunk halat, iszunk vizet, csiholunk tüzet. A halat a kutya is szereti. Meg minket is. Velünk maradna.

A Duna, az csalfa. Hízeleg, simogat, csalogat – aztán töröl el a térképről.

Délután visszavezünk a csónakházba. Sajnos.

NAPTÁR

SZEPTEMBER

Őszelő, Szent Mihály hava

Első negyed: 3-án 20 óra 7 perckor

Telihold: 10-én 11 óra 59 perckor

Harmadik negyed: 17-én 23 óra 52 perckor

Újhold: 25-én 23 óra 54 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Cs	Egyed, Egon	Egyed, Noémi	6.03	19.23	11.33	21.35
2 P	Rebeka, Dorina	István, Renáta	6.04	19.21	12.51	22.00
3 Szó	Hilda	Gergely, Hilda	6.06	19.19	14.10	22.34
4 V	Rozália	Ida, Rozália, Róza	6.07	19.17	15.28	23.21
5 H	Viktor, Lőrinc	Lőrinc, Viktor	6.08	19.15	16.36	–
6 K	Zakariás	Zakariás, Beáta	6.10	19.13	17.33	0.21
7 Sze	Regina	Regina	6.11	19.11	18.15	1.37
8 Cs	Mária, Adrienn		6.12	19.09	18.47	3.00
9 P	Ádám	Ádám, Péter	6.13	19.07	19.13	4.24
10 Szó	Nikolett, Hunor	Miklós	6.15	19.05	19.34	5.48
11 V	Teodóra	Jácint, Igor	6.16	19.03	19.52	7.08
12 H	Mária	Mária	6.17	19.01	20.10	8.25
13 K	Kornél	János, Kornél	6.19	18.59	20.28	9.41
14 Sze	Szeréna, Roxána		6.20	18.57	20.49	10.54
15 Cs	Enikő, Melitta		6.21	18.55	21.13	12.07
16 P	Edit	Ciprián, Edit	6.23	18.53	21.43	13.17
17 Szó	Zsófia	Róbert, Zsófia	6.24	18.51	22.19	14.22
18 V	Diána	József	6.25	18.49	23.06	15.22
19 H	Vilhelmina	Januáriusz	6.27	18.47	–	16.11
20 K	Friderika	Zsuzsanna	6.28	18.45	0.01	16.51
21 Sze	Máté, Mirella	Máté, Jónás	6.29	18.43	1.03	17.24
22 Cs	Móric	Tamás, Móric	6.31	18.41	2.10	17.49
23 P	Tekla	Linusz, Tékla	6.32	18.38	3.20	18.10
24 Szó	Gellért, Mercedesz	Gellért	6.33	18.36	4.30	18.28
25 V	Eufrozina, Kende	Kleofás, Eufrozina	6.35	18.34	5.41	18.45
26 H	Jusztina	Kozma, Jusztina	6.36	18.32	6.53	19.02
27 K	Adalbert	Vince, Adalbert	6.38	18.30	8.06	19.19
28 Sze	Vencel	Salamon, Pelbárt	6.39	18.28	9.22	19.39
29 Cs	Mihály	Mihály	6.40	18.26	10.40	20.03
30 P	Jeromos	Jeromos	6.42	18.24	12.01	20.35

SZEPTEMBER

*Augusztus 24-től szeptember 23-ig
Szűz csillagjegy*

Az ősz kezdete: szeptember 23. 3.3

Határidőnapló

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

NAP-TÁR

1.

V. Orbán pápa 655 éve engedélyezte Nagy Lajos magyar királynak tudományegyetem alapítását Pécsen.

3.

55 éve vezették be Svédországban, az európai kontinensen utolsóként a jobb oldali közlekedési rendszert.

5.

70 éves lenne Balkay Géza Jászai Mari-díjas színművész, a Katona József Színház alapító tagja, az „igazi Platonov”.

8.

175 éve kötött házasságot Petőfi Sándor és Szendrey Júlia.

13.

100 éve született Yma Sumac inka énekesnő, a „perui csalogány”, aki öt oktávot képes volt áténekelni.

16.

35 éve fogadták el a montreali jegyzőkönyvet, az ózonkárosító gázok betiltásáról szóló nemzetközi egyezményt.

18.

435 éve született Francesca Caccini olasz előadóművész, zeneszerző, költő, zenetanár, az első női operaszerző.

24.

75 éves lenne Mihály Tamás Kossuth-díjas magyar basszusgitáros, az Omega együttes tagja.

Földről nézvést megvolna az ország – rövidítette le anyám az Ady-idézetet, ahányszor megjött Moszkvából, vagy Kelet-Berlinből a '60-as években.

Jelentem 2021-ből: földről még mindig megvan. Legalábbis a budai hegyek, a Pilis, a prédikálószék a Duna a kanyarral, Visegrád, Nagymaros, a Szentendrei-sziget a csúcsával, és Pest persze, távolban a rákosmenti lakótelepek, mint legomakett, a horizonton dombok hullámoznak, az ezüst szalag partján a Parlament, innen kicsike, de kicsiben is gyönyörű, aztán az új Népstadion, a Városliget, s hopp, egy zuhany a pesti síkság fölött, szivárványba burkolva. Viszszafelé az óbudai lakótelep, a lakókaparkká

változott Bécsi úti laktanya színes házai, a Csúcshegy, a Hűvösvölgybe húzódott piros makett vonatok, az úttörővasút remize.

Sárkányrepülőről leltározzuk a vidéket.

Éri a levegő a karunk, lábunk, arcunk. Szállunk szabadon, mint a madarak. Lábunk alatt az erdők gömbölyű lombja, szemben a felhők habjai, olyan jó lenne lábbal érinteni, kézzel markolászni. De az ember fél egy picit, mégsem ő röpül, csak a sárkány alatta, nem izeg, nem mozog, néz, lát, föl ismer, örül.

S ha kész a leltár, újra a földön.

Az ember tanul újra járni. Közben fölfelé néz, keresi a felhőket, a sárkányokat, a madarakat. És a bizsergést a lapockájánál.

A hónap emléke

VACSORA A VAJDÁNÁL A cigányvajdánál vacsoráztunk. Először föl vitt minket a méneshéz a Körös fölötti lapályra, megszámolta lovakat, pellengérré állította a kanászgereket, szavai csettintettek jobbra, balra, még a fűszálak is vigyázzba álltak. Aztán a kocsival bejártuk a kun kisvárost, rázta a műanyag baba a nádszoknyáját a műszerfalon, csörögtek a rózsafüzérek az ablakban. A céllövöldében is rendben volt minden, de azért nem árt a körmükre nézni. Fiatal, kormos szemű süldő fiúk, miniszoknyás, műkörmös csinibabák.

Rózsaszín drapéria, behúzott bársonyfüggönyök, mély, süppedős kanapék, fotelek. A perzsa szőnyegeken csillogó, fekete lakkcipők. Halk szavak, a főnök beszél. Mindenki hallgat. Nincs telefon, nincs más hang.

145 éve született a magyar feminista mozgalom alapítója

Ki gondolta 1877. szeptember 11-én, hogy az aznap világra jött Rosika Schwimmer egyszer nőjogi és békeharcos, valamint a világ első női nagykövete lesz?

A leány már zsenge korában furcsa tanulmányokat választott: a polgári után egy fiúknak fenntartott kereskedelmi iskolát látogatott. Könyvelői és levelezői munkatapasztalataival csakhamar elnöke lett a Nőtisztviselők Országos Egyesületének, Glücklich Vilmával külföldi nőjogi szervezeteket és eseményeket látogattak, majd 1904-ben megalapították a Feministák Egyesületét. Ennek fő célja a női választójog megszerzése volt, de foglalkoztak oktatási, munka-, gyermekügyi és nőjogi, valamint egészségvédelmi kérdésekkel is, kiálltak a koedukáció és a szexuális felvilágosítás mellett. Létrehozták A Nő és a Társadalom című folyóiratot, melynek szerkesztője Schwimmer Rózsa volt, aki cikkeiben, előadásain terjesztette törekvéseiket.

Fontos eseménye volt mozgalmuknak, hogy 1913-ban Pesten rendezték meg a Nemzetközi Szüfrazsett Szövetség kongresszusát. A rövid életű házassága nyomán immár Bedy-Schwimmer Rózsaként szereplő aktivista már a tízes években érzékelte a háborús veszélyt, külföldi kapcsolatai

révén világszerte elismert békeharcos személyiség lett. 1914-ben Londonba, majd Amerikába ment, ahol Henry Fordot megnyerte egy nemzetközi békemisszióra. Úgy képzelték, hogy 1915 karácsonyára a semleges országok segítségével mindkét oldalon letétetik a fegyver. De a politika erősebb volt: az amerikai támogatók visszaléptek, a küldöttséget az európai országok nem fogadták, a két alapító is összeveszett, így a „békehajó” zátonyra futott.

Bedy-Schwimmer 1918-ban csatlakozott Károlyi Mihályhoz, aki az asszonyt a Magyar Népköztársaság svájci nagykövetévé nevezte ki. Ezt a funkciót 1919 januárjáig töltötte be, majd az Egyesült Államokban telepedett le, ahol folytatta agitációs és publicista tevékenységét. Ezt ott sem nézték jó szemmel, ezért hiába folyamodott állampolgárságért, haláláig hontalanként élt, viszont 1937-ben Világbéke-díjat kapott. 1948-ban hunyt el.

Mi az étkezöben. Az asszony és lányai és unokái, az egész pereputty női szakasza minket istápol. Roskadozik az asztal ezer finomságtól. A nők csacsognak velünk, kérdeznek, mesélnek, esznek, kínálnak. Mi már pukkadozunk, mire a vajda is betársul.

Mi ketteskén szoktuk itthon. Nem is ekkora. Nem is ennyi. Nem is ilyen.

Jövünk haza. Te főzöl nekem.

NAPTÁR

OKTÓBER

Őszhó, Mindenszentek hava

Első negyed: 3-án 2 óra 14 perckor

Telihold: 9-én 22 óra 54 perckor

Harmadik negyed: 17-én 19 óra 15 perckor

Újhold: 25-én 12 óra 48 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Szo	Malvin	Teréz	6.43	18.22	13.19	21.17
2 V	Petra		6.44	18.20	14.30	22.12
3 H	Helga	Évald	6.46	18.18	15.30	23.22
4 K	Ferenc	Ferenc	6.47	18.16	16.15	–
5 Sze	Aurél	Placid, Attila	6.49	18.14	16.49	0.40
6 Cs	Brúnó, Renáta	Brúnó, Renáta	6.50	18.12	17.16	2.03
7 P	Amália	Amália	6.51	18.10	17.37	3.25
8 Szo	Koppány	Simeon	6.53	18.08	17.56	4.44
9 V	Dénes	Ádám, János, Dénes	6.54	18.06	18.13	6.02
10 H	Gedeon	Ferenc	6.55	18.04	18.31	7.18
11 K	Brigitta, Gitta	Lajos	6.57	18.03	18.50	8.32
12 Sze	Miksa	Edvin	6.58	18.01	19.13	9.47
13 Cs	Kálmán, Ede	Kálmán, Edvárd	7.00	17.59	19.40	10.59
14 P	Helén	Kallixtus, Helén	7.01	17.57	20.14	12.08
15 Szo	Teréz	Teréz	7.03	17.55	20.56	13.11
16 V	Gál	Margit, Hedvig	7.04	17.53	21.48	14.05
17 H	Hedvig	Ignác, Rudolf	7.05	17.51	22.48	14.49
18 K	Lukács	Lukács, Jusztus	7.07	17.49	23.54	15.24
19 Sze	Nándor	János, Pál	7.08	17.48	–	15.52
20 Cs	Vendel	Vendel, Kleopátra	7.10	17.46	1.02	16.14
21 P	Orsolya	Orsolya, Celina	7.11	17.44	2.12	16.33
22 Szo	Előd	Szalóme	7.13	17.42	3.22	16.50
23 V	Nemz. ünn., Gyöngyi	János	7.14	17.40	4.33	17.07
24 H	Salamon	Salamon, Antal	7.16	17.39	5.46	17.24
25 K	Blanka, Bianka	Blanka	7.17	17.37	7.02	17.43
26 Sze	Dömötör	Armand	7.19	17.35	8.21	18.05
27 Cs	Szabina	Szabina	7.20	17.34	9.44	18.34
28 P	Simon, Szimonetta	Simon, Júdás, Tádé	7.22	17.32	11.06	19.14
29 Szo	Nárcisz	Melinda	7.23	17.30	12.22	20.05
30 V*	Alfonz	Alfonz, Zenóbia	6.25	16.29	12.27	20.11
31 H	Farkas	Wolfgang	6.26	16.27	13.17	21.29

* A nyári időszámítás vége. (Ha ez marad érvényben, akkor innen minden adathoz 1 órát hozzá kell adni.)

Szeptember 24-től október 23-ig
Mérleg csillagjegy

Határidőnapló

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NAP-TÁR

2.

85 éves lenne Horesnyi László Jászai Mari-díjas színész, a Madách Színház művésze, karakterszerepek rokonszenves megformálója.

7.

110 éve született Tátrai Vilmos Kossuth-díjas hegedűművész, az Állami Hangversenyzenekar tagja, a Magyar Kamarazenekar és a Tátrai Vonósnégyes alapítója.

8.

75 éves lenne Timár Béla Jászai Mari-díjas színész, rendező, a Madách Színház tagja, számos film- és színpadi szerep népszerű alakítója.

11.

60 éve nyitotta meg XXIII. János pápa a római Szent Péter-bazilikában a II. vatikáni zsinatot, a római katolikus egyház reformzsinatát.

13.

115 éve született Dajka Margit színésznő, a Liliomfi Kamillája, a Szindbád Majmunkája, a Macskajáték Orbánnéja, Bors néni és még számtalan színházi és filmszerep Kossuth-díjas, érdemes és kiváló művész alakítója.

18.

95 éve született Lakatos Gabriella Kossuth-díjas prímabalerina, aki gyerekszínészként indult, és felnőttként a balettirodalom valamennyi női főszerepét eltáncolta.

27.

120 éve született Erdey-Grúz Tibor Kossuth-díjas kémikus, egyetemi tanár, az MTA tagja, három ciklusban főtitkára, 1970-től 1976-ban bekövetkezett haláláig elnöke.

TÚRATIPPEK

A tatái Fényes tanösvény

Tatára mindenki elmegy. Egyszer tuti, de akit megérint a tó, a sétány, a vár – az visszatér bizony. És ahányszor visszatér, annyiszor talál valamit.

Például a láperdőket, a karsztforrásokat föltaláló tanösvényt, s persze vele minden hozzátartozót, a pókbangót, a fehér tündérrózsát, az erdei fülesbaglyot, a cigányrécét. Van persze kilátótorony is, a Nagy-Égeresből távlatokban tekinthetünk a láperdőre, a rózsákkal borított tóra, ahol csónakázni is lehet, lustáknak ott a függőhíd. Mindenki átkelhet rajta.

És megismerkedhet a történettel, mely szerint a Fényes egykor kristályvizű forrásokból keletkezett. A rengeteg forrás

elapadt a hetvenes években, de később újra megtöltötték a lápokot, s 2006-ban szigorúan védett természetvédelmi terület lett. Mert a világ legértékesebb vizes élőhelyeinek egyike. Nekünk itt kéznél van.

No, és lábnál is, mert néhány éve cölöp-sétány épült a tóra, tanösvényként keressék, 1350 méter, 18 állomás, karsztforrások bugyborékolnak útközben. Ezért van az, hogy télen is láthassuk, amit látni akarunk, hiszen a forróvíz ugye, nem fagy be.

Látogatóközpont is van a tethelyen, a helyi élővilágot lehet itt tanulmányozni, nem mozog, nem megy sehová, türelmesen várja, hogy sasoljunk.

Kint megtalálni a megfelelőt.

A hónap emléke

CSODA CSÁSZÁRON Akácerdő, homok, laposba futó utcák. Csinos, sokszintes, teraszos, kertes házak. Piros cserepek a tetőn, metál autók a beállóknak. Muskátlík a falakon, tuják a kerítések tövében.

A mama szalad elénk, fűrge, vékony a hetvenes éveiben is, ezer ráncba szalad a mosolya. Mindenki itthon van, egymás nyakába borulunk, olyan rég volt. Erzsike fölemlegeti a kakaót meg a parizeres meleg szendvicset – ez amolyan kód, ami mindannyiunk előtt szélesre tárja a múlt kapuját. Belépve rajta fiatalok vagyunk, kirándulunk mindenfelé, gyerekek, mint húsvéti tojások gurulnak a lábaink előtt a rét lejtőjén, egészen a lovardáig, ahol a szamarat őrizték, mert a birkák már szétszéledtek, de a jégkrémet, a fizetséget megkapták rendre.

75 éves a totó

Amióta ember él a Földön, azóta verseng. Ha pedig verseng, akkor valamelyik félnek győznie kell, és a győztesre lehet tippelni. Az ókori Görögországban az olimpiákon, Rómában a gladiátorjátékokon, a középkorban a lovagi tornákon, a XIX. századtól a lóversenyeken, a XX. században ismét az embersportokon lehetett fogadni. Európában Angliában lehetett először labdarúgó mérkőzések eredményére fogadni 1921-ben. Magyarországon egy 1947. nyári minisztertanácsi rendelet alapján az „embersport esélyfogadás intéző bizottsága” 1947. október 2-án az angol játék alapján kidolgozott szabályrendszerrel vezette be a totójátékot, amely október 19-én indult. Az első totószelvények egyhasábosak voltak, 12 főmérkőzést és 4 pótmérkőzést lehetett megtippelni. A szelvények ekkor és még sokáig 3 forint 30 fillérbe kerültek, a részvételi díj fele képezte a nyereményalapot. Az első héten 20 882 kitöltött szelvény futott be, a legnagyobb találat tízes volt. 1950-ben megnyíltak a totózók, megjelent a négyhasábos totószelvény és a variációs

fogadási lehetőség. Ebben az évben vette át a játék szervezését a Posta Takarékpénztártól az OTP. 1964-ben átszervezték az egész játékot, bevezették a 13+1-es formát. A rendszerváltás után immár a Szerencsejáték Zrt. keblében megsokszorozódtak a sportfogadási variációk.

A totó mindig is nagy üzlet volt, ezért csábított a csalásra: az 1983-as bundabotrányban több mint ötven klub több mint 200 játékos és 13 játékező is érintett volt. A totózó klánok tagjai súlyos börtönbüntetéseket, a játékosok eltiltásokat kaptak.

A totóreklámok – a legjobb magyar grafikusok munkái – folyamatosan jelen voltak a minket körülvevő világban, az Oktogonon villogva körbefutó neonreklám közel ötven évig lebegett a fejünk fölött. De a filmet sem hagyta érintetlenül a totójáték: az ötvenes évek egyik legsikeresebb magyar vígjátéka volt Makk Károly Mese a tizenkét találatról című komédiája, és már a XXI. század terméke Kardos Sándor és Szabó Illés Telitalálat című mozija. Ebben a században egyébként a sportfogadásban is lassan átveszi az uralmat az online tippelés.

Most nagyok már a gyerekek is. Húslevess, csirkepörkölt járja.

Közben járjuk tovább az emlékek útját. Minden pacit, minden kutyát, minden kacsát, minden akácvirágot, minden házbelit, minden kakaót leltárba veszünk. Citeraesteket, menyasszonyrablásokat.

Megvan minden és mindenki. Erzsike az őrzőjük.

NAPTÁR

NOVEMBER

Őszutó, Szent András hava

Első negyed: 1-jén 7 óra 37 perckor

Telihold: 8-án 12 óra 2 perckor

Harmadik negyed: 16-án 14 óra 27 perckor

Újhold: 23-án 23 óra 57 perckor

Első negyed: 30-án 15 óra 36 perckor

Nap	Névnap	Szentelek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 K	Marianna	Mindenszentelek	6.28	16.26	13.53	22.49
2 Sze	Achilles	Achilles	6.29	16.24	14.21	–
3 Cs	Győző	Márton, Szilvia	6.31	16.23	14.43	0.10
4 P	Károly	Károly	6.32	16.21	15.02	1.29
5 Szo	Imre	Imre, Zakariás	6.34	16.20	15.19	2.45
6 V	Lénárd	Krisztina	6.35	16.18	15.36	4.00
7 H	Rezső	Ernő, Florentin	6.37	16.17	15.54	5.14
8 K	Zsombor	Gottfrid	6.38	16.15	16.14	6.27
9 Sze	Tivadar	Teodor	6.40	16.14	16.39	7.41
10 Cs	Réka	Leó, András	6.41	16.13	17.11	8.52
11 P	Márton	Márton	6.43	16.11	17.50	9.58
12 Szo	Jónás, Renátó	Jozafát	6.44	16.10	18.38	10.56
13 V	Szilvia	Szaniszló, Szilvia	6.46	16.09	19.35	11.45
14 H	Aliz	Huba	6.47	16.08	20.38	12.23
15 K	Albert, Lipót	Albert	6.49	16.07	21.45	12.53
16 Sze	Ödön	Margit	6.50	16.06	22.54	13.18
17 Cs	Hortenzia, Gergő	Dénes, Hilda	6.52	16.04	–	13.38
18 P	Jenő	Jenő	6.53	16.03	0.02	13.55
19 Szo	Erzsébet, Zsóka	Erzsébet	6.54	16.02	1.12	14.11
20 V	Jolán	Zsolt	6.56	16.02	2.23	14.27
21 H	Olivér	Olivér	6.57	16.01	3.37	14.45
22 K	Cecília	Cecília, Filemon	6.59	16.00	4.54	15.06
23 Sze	Kelemen, Klementina	Kelemen, Kolumbán	7.00	15.59	6.16	15.32
24 Cs	Emma	Emma, Flóra	7.02	15.58	7.41	16.07
25 P	Katalin, Katinka	Katalin	7.03	15.57	9.03	16.54
26 Szo	Virág	Konrád, Viktória	7.04	15.57	10.15	17.57
27 V	Virgil	Virgil	7.06	15.56	11.12	19.14
28 H	Stefánia	Jakab	7.07	15.55	11.55	20.36
29 K	Taksony	Filoména	7.08	15.55	12.25	21.59
30 Sze	András, Andor	András	7.09	15.54	12.49	23.19

Október 24-től november 22-ig
Skorpió csillagjegy

NAP-TÁR

Határidőnapló

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1.

Magyarország 435 éve tért át a Gergely-naptár használatára; ebben az évben október 21-ét november 1-je követte.

4.

160 éve született Thomán István zongoraművész, zenepedagógus, Liszt Ferenc tanítványa, Bartók Béla tanára.

7.

Az NDK-beli Zwickauban 65 évvel ezelőtt legurult a futószalagról az első Trabant gépkocsi.

16.

90 éves lenne Torgyán József magyar ügyvéd, képviselő, 1991-től 2002-ig az FKGP elnöke, 1998 és 2001 között földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter, a rendszerváltás utáni magyar közélet egyik legszínesebb alakja.

17.

75 éves lenne Somló Tamás basszusgitáros, szaxofonos, énekes, dalszerző, az Omega, a Kex és a Non Stop után haláláig az LGT tagja.

20.

80 éve kezdte meg működését az ajkai tímfdldgyár és alumíniumkohó.

25.

220 éve alapította meg gróf Széchenyi Ferenc Magyarország első nemzeti gyűjteményét, az Országos Széchenyi Könyvtárt.

30.

30 éve nyílt meg a Komi Köztársaság fővárosában, Sziktivkarban a finnugor népek első világkongresszusa.

TÚRATIPPEK

A nyúli pincesor

Ezt a nyúli pincésort nem akarták az emberek. Eldegéltek békésen a Pannonhalmára néző lankákon, mígnem jött az árvíz, sáros eső hömpölygött a falun keresztül, az emberek meg rossz helyen vágták át a gátat. Aztán másodszor is. És akkor az eső, az ár kimosta a szurdokot, helybéli nevén szurdikot, s így lett helye a ma már védett pincésornak. Mert a szurdikba borospincék költöztek, hogy ma már az utat is csodáló népek, ha szerencsésük van – ritkán van nekik, meg az út is fölfelé visz, csúszik is –, olthatják szomjukat finom borral. Ha szerencsésük van.

De a borosgazdák féltve őrzik az agyagfalba vájt hús pincékbe rejtett nedűt, a szőlőt igazgatják a tetején, meg domboldalban, és félik, hogy valaki megissza.

A hónap emléke

TÉL ÉS HÓ ÉS KORÁN SÖTÉT Sváb bálba készültünk helybéli barátainkkal. A Pilita hó takarta, akkoriban még voltak telek, a magassarkúban egymást támogattuk Dettivel, csúszott piszkosul, a fenyőkről, amikbe megkapaszkodtunk, nyakunkba permetezett a porhó, épp ideje volt, hogy asztalt foglaljunk a kultúr zsúfolt termében, s a fehér abroszra pakoljuk a batyut. Szentiván híres báljai. Mi, messziről jöttünk, ott tudtuk meg, hogy a sört, a pezsgőt is hozni kellett volna. Roptunk kicsit a sramlizenére, köszöntünk, bókolunk – de gyorsan húztunk haza gyűttment házigazdáinkkal együtt.

A turista meg csak kapaszkodik fölfele, csúszkál a lába a sáros köveken, a gyökereken, s a zárt pincajtók sűrűje előtt eljut a hegy tetejére.

Nincs pezsgő, nincs óbor, újbor. A nyúli kilátóban megnyugvás van, pihenés, friss víz a kulacsból, ha hoztál magaddal, és a távlatok. Azt készen kapod.

Imádságot éneklő szerzetesek, földbe kapaszkodó tőkék, kanyargó aszfaltcsíkok közöttük, vetemények, virágos kertek, antennák, redőnyök – és nézed a madarakat, éppen egy magasságban vagy velük itt a kilátóban.

Egyszer sajnos le kell jönnöd onnan. Vennél bort, de csak délelőtt voltak nyitva. Majd otthon. A boltban.

120 éve született Latabár Kálmán

Hasonlították Buster Keatonhoz, Chaplin-hez, mondták a magyar Fred Astaire-nek, nevezték az operett Prosperójának. Kicsit mindegyik volt, kicsit egyik sem, főleg saját maga volt, egyedüli példány: ő volt a *Latyi*.

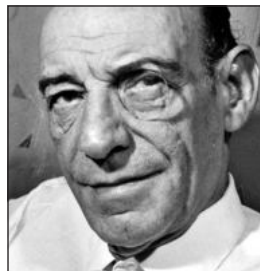
Latabár Kálmán 120 évvel ezelőtt, 1902. november 24-én született Kecskeméten. Nevét, vicces mondásait, karakteres mozgását, frenetikus táncát, édes poénjait azok is ismerik, akik bőven a halála után születtek. Szerencsére az ő idejében már létezett a film. Nem mondhatták ezt el felmenői, akik előtte az 1830-es évek óta – színészként, énekesként, színiigazgatóként – színházat csináltak. A negyedik generációban Kálmán a hozott géneket Rákosi Szidi színiiskolájában csiszolta tovább. Az alacsony, vékonydongájú fiatalember és öccse, a langaléta Árpád népszerű groteszk párost alkotott, együtt Bécset és Berlint is megjárták, Stan és Pan, Zoro és Huru testvéreként. A nagy Reinhardt is foglalkoztatta őket, de ők hazatértek, és végigjárták a főváros színházait. Mégis ő, Kálmán volt az igazi sztár, egészen különleges adottságokkal, ritmus- és tempóérzéssel (nemcsak táncban: poénokban is!), fantasztikus táncudással – végtagjai szinte egyenként éltek külön életet –, komoly jellemábrázoló képességgel, de főleg egyedülálló komikus vénával.

„A nevetetés nemcsak trükk és fogás – mesélte egy interjúban. – A szívet kell

beleadni, néha lágynak, lírának kell lenni, amíg eljutok a csattanóig. Tudod, mennyit készülök egy-

egy mozzanatra? Hányszor próbálgatom, csiszolgom, míg jó lesz?”

1937-től már filmekben is játszott, sőt már direkt neki írtak filmeket, ezeket nemcsak a tévé vetíti le időről időre újra, nagy részük már az internetre is felkerült (Egy bolond százat csinál, Egy szoknya, egy nadrág, Mágnes Miska). A háború után a kommunista kultúrpolitika egy ideig ferde szemmel nézett a polgári szórakoztatás eme műfajára, ám hamarosan megadta magát a tehetség előtt. Latyi nagy korszaka az 50-60-as évek Operettszínházában jött el, A szelistyei asszonyok Mújkjója, a Marica grófnő Zsupán Kálmánja, a Csárdáskirálynő Bóni grófja, a Szép Heléna Menelaosza, A denevér Frosch börtönőre és mellettük az újabb sikeres filmek (Nem ér a nevem, Állami áruház, az immár komoly szerepet kínáló Micsoda éjszaka) elhozták a Kossuth-díjat, az érdemes és kiváló művész címet. 1970-ben, halálakor egy ország gyászolta, mert egyetértettek Szép Ernő róla szóló soraival: „Tündér ő, idejött az emberek közé, segített nekik boldogan nevetni.”

Téliestített, emeletes faház volt az otthonuk, finom, meleg, körben a havas Pilis dombjai, szikláit, a szuterenban konyha, pörkölt, kolbász, pálinka – bepótoltuk a pogácsából hiányosságait. A társaság számtalan gyermeke békésen aludt az emeleten.

Hajnalban csatlakoztunk hozzájuk. Odakint már leoltották a csillagokat.

NAPTÁR

DECEMBER

Télelő, Karácsony hava

Telihold: 8-án 5 óra 8 perckor
 Harmadik negyed: 16-án 9 óra 56 perckor
 Újhold: 23-án 11 óra 16 perckor
 Első negyed: 30-án 2 óra 20 perckor

Nap	Névnap	Szentek napja	A Nap kel	A Nap nyugszik	A Hold kel	A Hold nyugszik
1 Cs	Elza	Blanka	7.11	15.54	13.09	–
2 P	Melinda, Vivien	Aranka	7.12	15.53	13.26	0.35
3 Szo	Ferenc, Olívia	Ferenc, Natália	7.13	15.53	13.43	1.49
4 V	Borbála, Barbara	János, Borbála	7.14	15.53	14.00	3.02
5 H	Vilma		7.15	15.52	14.19	4.14
6 K	Miklós	Miklós	7.16	15.52	14.42	5.26
7 Sze	Ambrus		7.18	15.52	15.10	6.37
8 Cs	Mária		7.19	15.52	15.46	7.46
9 P	Natália	Valéria, Natália	7.20	15.51	16.31	8.47
10 Szo	Judit	Eulália, Judit	7.21	15.51	17.25	9.40
11 V	Árpád	Damazusz	7.22	15.51	18.26	10.21
12 H	Gabriella	Johanna, Franciska	7.22	15.51	19.32	10.54
13 K	Luca, Otilia	Lúcia	7.23	15.52	20.40	11.21
14 Sze	Szilárda		7.24	15.52	21.48	11.42
15 Cs	Valér	Valér	7.25	15.52	22.55	11.59
16 P	Etelka, Aletta	Adelaida, Albina	7.26	15.52	–	12.15
17 Szo	Lázár, Olimpia	Lázár, Olimpia	7.26	15.52	0.03	12.31
18 V	Augusztá	Gracián	7.27	15.53	1.14	12.47
19 H	Viola	Anasztáz, Orbán	7.28	15.53	2.27	13.06
20 K	Teofil	Teofil, Liberátusz	7.28	15.53	3.45	13.29
21 Sze	Tamás		7.29	15.54	5.08	13.58
22 Cs	Zénó, Anikó	Flórián, Zénó	7.29	15.54	6.32	14.39
23 P	Viktória	János, Viktória	7.30	15.55	7.52	15.36
24 Szo	Ádám, Éva	Szenteste, Adél	7.30	15.56	8.58	16.48
25 V	Karácsony , Eugénia	Urunk születése	7.31	15.56	9.48	18.12
26 H	Karácsony , István	István	7.31	15.57	10.25	19.39
27 K	János	János, Teodor	7.31	15.58	10.52	21.03
28 Sze	Kamilla	Aprószentek, vértanúk	7.31	15.58	11.14	22.23
29 Cs	Tamás, Tamara	Tamás	7.32	15.59	11.32	23.40
30 P	Dávid	Libériusz	7.32	16.00	11.49	–
31 Szo	Szilveszter	Szilveszter, Donáta	7.32	16.01	12.06	0.53

November 23-tól december 21-ig
Nyilas csillagjegy

A tél kezdete: december 21. 22.48

Határidőnapló

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

NAP-TÁR

4.

100 éve született Gérard Philipe francia színpadi és filmszínész, az ötvenes évek sztárja, a Vörös és fekete Julien Sorelje, A pármai kolostor Fabrizio del Dongója, a Királylány a feleségem Tulipános Fanfanja és még sok népszerű francia film szereplője.

6.

Ludwig Borchardt régészcsoportja 110 éve találta meg Amarna romvárosában a világ művészettörténetének egyik legismertebb és legszebb szobrát, Nofertiti egyiptomi királynő portróját.

7.

85 éves lenne Szilágyi István Aase- és Gobbi Hilda díjas, filmszemlei életműdíjas színész, a Bors című tévéfilmsorozatban Sipos úr megformálója és a Keménykalap és krumpliorr plakátragasztó Lópici Gáspárja.

12.

90 éves lenne Dalnoki Jenő olimpiai bajnok labdarúgó, edző, öt év megszakítással a Ferencváros tagja.

13.

135 évvel ezelőtt született Pólya György magyar-svájci-amerikai matematikus, fizikus, a heurisztika módszerének kidolgozója, a 29646 Pólya nevű kisbolygó névadója.

15.

190 éve született Gustave Eiffel francia mérnök, a fémszerkezetek kutatója, a párizsi Eiffel és a New York-i Szabadságszobor fémvázának kidolgozója és építője.

17.

245 éve ismerte el Franciaország az Amerikai Egyesült Államokat mint független államalakulatot.

TÚRATIPPEK

A János-hegyi kilátó

Erzsébet névre hallgat, nem véletlenül. Kecses, vékony, fehér, szerényen bújik meg az erdő ölén. No, nem annyira szerényen, hogy az erdei úton fölerőlködve ne vennénk észre már végre a vakító köveket, a kedvesen kanyargó formákat, a faragott köveket, a kalló helyen karcsúsodó formát, a díszes ravaszságokat, a nőies koronát a tetején.

Nem nehéz meghódítani. Nem sok a lépcső a tetőig, ám odáig is több kényelmes pad, messzelátó, veretes ablakok, majd kovácsoltvas rácsok, korlátok ... míg végül elénk tárul az ajándék, amellyel Erzsébet jutalmaz minket.

Lábunk alatt a gyönyörű város, Buda lankái, dombjai, ikonikus épületei, aztán a folyó, a lustán lefelé hömpölygő, széles Duna, nyalogatja az erdők alját, visszaveri Pest ablakainak csillámai, és csak találgatjuk, hogy az Alföld felé milyen dombok húzódnak, hogy az a toronyház az orvos egyetem épülete-e – próbáljuk belőni az épületeket, a hidakat nehéz kivenni, eléggé

takarásban vannak – talán nem vagyunk elég magasan.

A fák koronáját látjuk magunk alatt, ha egészen közelre nézünk, meg egy csapat gimnazistát, akik végre kijöhettek a karanténból meg a virtuális iskolából – tele vannak energiával, imádnak mindent, fűszalat, pillangót, kósza virágot, még minket, a tornyot megmászó vénasszonyokat is.

Kár, hogy elmúlik majd ez is.

Csak a fotó marad, amit ők csináltak rólunk.

A hónap emléke

VALAMI KUBA Az első rumot a buszmegállóban ittuk, bádorgódé előtt. Sokat álltunk sorban, éppen délutáni csúcsforgalom volt. Párás, fülledt meleg, a Nap még magasról sütött le ránk, izzadtak a havannai népek is. Hónaljak és forró csókok. Égetett a féldeci, volt egy kis rézeleje, hatása jócskán. A másodikért bizony visszazavartak a sor végére. Itt rend van, kommunista.

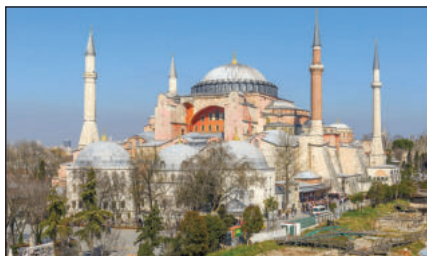
Aztán megkóstoltuk egy puccos szállodában a mojtót. Az igazit. Az olyan, hogy igazi fehér rum az alapozása, arra jön a citrom, a menta bőven, meg egy kis szóдавíz és jégkocka szaporán. Ilyennek kell lennie. A világon mindenhol. Vagy, ahol ismerik a tutit.

1485 éve szentelték fel a Hagia Szófia-bazilikát

Miután Nagy Konstantin császár i. u. 330-ban Bizáncot Róma helyett Constantinopolis néven fővárosává emelte, 395-ben végleg kettészakadt a Római Birodalom, az ezt követő évszázadokban emelt templomok pedig sorra leomlottak vagy tűzvész áldozatai lettek. A VI. században Justinianus császár olyan pompás bazilikát akart építeni, amely az ő uralkodói hatalmát és egyben a keleti kereszténység nagyságát hirdeti.

A matematikus tralleszi Anthémiosz és az építész milétoszi Iszidórosz irányításával 10 000 munkás 5 év alatt valóban olyan építményt alkotott, amelyről a császár kijelenthette, hogy legyőzte vele Salamon templomát. A hatalmas méretű bazilika sokáig a világ legnagyobb templomának számított. A kupolák, félkupolák, a birodalom minden csücskéből hozott értékes anyagokból készült falak és oszlopok, a bizánci mozaikművészet remekei, a színes üvegablakok és mécsesek fényével beragyogott hatalmas terek éppen azt az isteni bölcsességet sugározták, amiről templom a nevét kapta. Az 537. december 27-én felszentelt bazilika évszázadokra meghatározta a keleti kereszténység építészetét.

Az épületre azonban hányatott sors várt: természeti csapások és a képromboló mozgalom sújtott le rá, gyakorlatilag azóta is folyamatos renoválásra szorul. A XIII.

századi Latin Császárság évtizedeire katólikus templom lett, majd alig alig tért vissza az ortodoxia kebelére, a XV. századi iszlám hódításkor mecsetté alakították. A törökök megbecsülték az épületet, több kiegészítő építményt is emeltek rítusuk követelményei szerint – minareteket, medreszéket (tantermekeket), népkonyhát –, a nevét megőrző épület így az iszlám világnak is egyik vezető temploma lett. Kemal Atatürk köztársasági elnök rendeletére 1934-ben múzeumként alakították, hogy vallástól függetlenül mindenki gyönyörködhesse benne.

1985-ben az UNESCO a Világörökség részévé jelölte a Hagia Szófiát, Isztambul felkereső turisták százazrei jártak csodájára egészen 2020. július 20-áig, amikor Recep Tayyip Erdogan elnök ismét mecsetté nyilvánította, de az imaidők kivételével a templom továbbra is látogatható.

**A rovatot írta és szerkesztette:
Lenkei Júlia**

No, ebben a pesti romkocsmában nem ismerik. Ebbe a cuccba tutira nem kell az a kék szirup a pisztolyból.

A Kuba libre tette könnyebbé kontinensek életét. A türelemmel, fahordókban érlelt rumot a kapitalista métellyel, a kólával öntik föl, szerte a világon. Amitől minden valami Amerika.

Én innék most már valami Kubát.

A rovatot írta és szerkesztette: Jakubovits Anna

NÉVNAPTÁR

NŐINEVEK

- Abélia VIII. 5.
 Abiáta II. 5.
 Abigél II. 9.
 Ada VII. 28., XII. 4.
 Adala I. 29., XII. 24.
 Adalberta IV. 23.
 Adalbertina IV. 23.
 Adél I. 29., XII. 24.
 Adela XII. 24.
 Adéla XII. 24.
 Adelgund I. 30.
 Adelheid II. 5., XII. 16.
 Adelina VIII. 28., VIII. 28., XII. 4.
 Adelinda VIII. 28., XII. 4.
 Adeodáta VII. 31.
 Adina XII. 22., VI. 17.
 Admirá IX. 7., X. 22.
 Adolfiná VI. 17., VI. 30.
 Adria XII. 2.
 Adriána III. 4., III. 5., IX. 8.
 Adrianna VI. 26.
 Adrienn III. 4., III. 5., IX. 8.
 Áfra VIII. 5., VIII. 7.
 Afrodita VIII. 5., VIII. 7.
 Afrodité VIII. 5., VIII. 7.
 Agáta I. 11., II. 5.
 Aglája I. 1., V. 14.
 Agnella XII. 14.
 Ágnes I. 21., I. 28., III. 6., VI. 8., XI. 16.
 Ágota I. 11., II. 5.
 Agrippina II. 5.
 Aida II. 2., VIII. 31.
 Aina V. 10.
 Ainó V. 10.
 Ajándék II. 6., VII. 17., XII. 31.
 Ajna V. 10.
 Ajnácska IV. 25., XI. 15.
 Ajnó V. 10.
 Ajsa IV. 25., XI. 15.
 Ajtonka VII. 19., X. 4.
 Akilina II. 5.
 Alba XII. 16.
 Alberta VIII. 24., XI. 15.
 Albertin VIII. 24., XI. 15.
 Albertina VIII. 24., XI. 15.
 Albina III. 1., VI. 22., XII. 16.
 Alda V. 10.
 Áldáska VIII. 13., X. 8., XII. 29.
 Aléna V. 29.
 Aleszja I. 9.
 Alesszia I. 9.
 Alett XII. 16.
 Aletta XII. 16.
 Alexa III. 20.
 Alexandra III. 18., III. 20., V. 18.
 Alexia I. 9.
 Alfonza VIII. 2., X. 30.
 Alfonzina VIII. 2., X. 30.
 Alfréda II. 23., VII. 19., X. 28.
 Alica VI. 29., VIII. 24.
 Alicia VI. 29., VIII. 24.
 Alicia VI. 29., VIII. 24.
 Alida II. 5., VI. 17.
 Alina VI. 17., VII. 28.
 Alinda XII. 4.
 Alinka VI. 17., XII. 24.
 Alitta XII. 16.
 Alíz VI. 29., VIII. 24.
 Aliz VI. 29., VIII. 24., XI. 14.
 Aliza VI. 29., VIII. 24.
 Alízia VI. 29., VIII. 24.
 Alma VII. 10.
 Almira III. 9., V. 28., VIII. 25.
 Almiréna III. 24., V. 29.
 Alojzia VI. 21.
 Aloma VI. 21.
 Alóma VI. 21.
 Alvina VI. 22., XII. 16.
 Amábel VI. 11., VII. 11.
 Amadea I. 28., III. 30., VIII. 10.
 Amadii I. 5., II. 20., IX. 13.
 Amál I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amália I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amanda II. 6., X. 26.
 Amarant XII. 7.
 Amaranta XI. 7., XII. 7.
 Amarill V. 1.
 Amarilla V. 1.
 Amarillisz V. 1.
 Amáta I. 5., II. 20., IX. 13.
 Amázia I. 23., XII. 29.
 Ambrózia XII. 7.
 Amelda IX. 16.
 Ameli I. 28., V. 4., VII. 10., X. 7., XI. 20., XI. 21., XI. 30.
 Amélia V. 4., VI. 2.
 Amelita VIII. 16.
 Ametiszt X. 26.
 Amina VIII. 31., XI. 27.
 Aminta I. 30., VIII. 17.
 Amira VIII. 31.
 Amrita XII. 7.
 Anabel VI. 9., VII. 1.
 Anabella VI. 9., VII. 1.
 Anasztázia III. 10., IV. 17., XII. 25.
 Anatólia VII. 3.
 Ancilla III. 25., XII. 23.
 Anda II. 19.
 Andelin I. 27.
 Andelina I. 27.
 Andi II. 4.
 Andrea II. 4.
 Androméda II. 4.
 Anélia VII. 26.
 Anelma XII. 2.
 Anett VI. 13., VII. 26.
 Anetta VI. 13., VII. 26.
 Angéla I. 4., I. 27., V. 31., VI. 1., VII. 21.
 Angelika I. 4., I. 27.
 Angelina VII. 15., VII. 21.
 Angyalka I. 4., I. 27., V. 31.
 Anica VII. 26.
 Anicéta IV. 17.
 Aniella XII. 14.
 Anika VII. 26.
 Anikó VII. 26., XII. 22.
 Anilla VII. 26.
 Anina VII. 26.
 Anissza I. 21.
 Anita VII. 26.
 Anitra VII. 26.
 Anízia XII. 30.
 Anka VII. 26.
 Anna VII. 26.
 Annabel VI. 9., VII. 1.
 Annabell VI. 9., VII. 1.
 Annabella VI. 9., VII. 1.
 Annaliza VI. 9.
 Annamari VI. 9.
 Annamária VI. 9.
 Annaregina VII. 26.
 Annarita VI. 9.
 Annavera VI. 9.
 Annuciáta III. 25.
 Anriett I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13.
 Antea II. 27.
 Antigóné II. 27.
 Antóanett II. 28.
 Antonella V. 3.
 Antónia II. 28., IV. 29., V. 3., V. 4., V. 10.
 Antoniett II. 28.
 Antonietta II. 28.
 Anzelma IV. 21.
 Apollinária I. 8., VII. 23.
 Apollónia I. 28., II. 9., III. 8., VII. 7.
 Aporka II. 2.
 Appia III. 23., XI. 22.
 Áprilka III. 23., XI. 22.
 Arabella III. 13., VIII. 7.
 Aranka II. 8., VII. 19., X. 4., X. 15., X. 16., XII. 2.
 Arany VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Aranyka VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Aranyos VI. 16., VII. 19., X. 4.
 Ariadna VI. 7., IX. 17.
 Ariadné VI. 7., IX. 17.
 Ariella IV. 11., XI. 10.
 Arika VIII. 17.
 Arikán VIII. 17.
 Arita III. 13.
 Arlett IV. 11.
 Armada IV. 7.
 Armandina IV. 7.
 Armida IX. 14., IX. 22., XII. 4.
 Armilla IX. 14., IX. 22., XII. 4.
 Ármina VI. 2.
 Árnika IV. 17.
 Arnolda VII. 8., VII. 18.
 Árpádna XII. 11.
 Artemisz I. 22., VI. 6.
 Árvácska V. 5., VII. 27.
 Arzénia VII. 19.
 Asma IV. 17.
 Aszpázia I. 2., XII. 29.
 Asszunta IV. 7., VIII. 15.
 Asztéria VIII. 10.
 Asztrid XI. 12.
 Asztrida XI. 12.
 Atalanta III. 10., VII. 6.
 Atália XII. 3.
 Atanázia VIII. 14.

NÉVNAPTÁR

Aténa I. 18., VII. 16.	Berta V. 1., VII. 4., VIII. 6.	Celerina II. 3.	Dária X. 25.
Aténé I. 18., VII. 16.	Bertilla XI. 5.	Celesztina IV. 6., V. 19., VI. 27., VIII. 14., X. 14.	Darina II. 24., XII. 31.
Augusztia III. 27., III. 29., XII. 18.	Bertina IX. 5.	Célia VI. 3., XI. 22.	Darinka II. 24., XII. 31.
Augusztina III. 27., III. 29.	Bertolda III. 29., XI. 5.	Celina VII. 17., X. 11., X. 21.	Dea VI. 20., VII. 31.
Aura VII. 19., XII. 2.	Béta XI. 19.	Cezarina I. 12.	Debóra IV. 24., IX. 15.
Aurea VII. 19.	Betsabé XI. 19.	Ciklámén XI. 26., XII. 4., XII. 5.	Délia I. 22., VI. 6., X. 20.
Aurélia VII. 19., X. 15., X. 16., XII. 2.	Betta VII. 4.	Cinella I. 22., VI. 6., X. 20.	Déliabáb VIII. 25., XII. 24.
Auróra X. 4., X. 15., X. 16.	Betti VII. 4.	Cilla VI. 3., XI. 22.	Delila XII. 9.
Avarka XI. 5.	Bettina VII. 4., VIII. 6., X. 8.	Cinella I. 22., VI. 6., X. 20.	Delinda III. 28.
Azálea XII. 24.	Bianka VIII. 10., XII. 1.	Cinna I. 22., VI. 6., X. 20.	Delinke XI. 10.
Azácseána IV. 7., VII. 30.	Bibiána XII. 2.	Cinnia II. 1., VI. 12.	Della I. 29., XII. 24.
Azura VI. 19.	Bíbor IV. 6.	Cintia I. 22., VI. 6., X. 20.	Demetria VI. 21.
Azurea VI. 19.	Bíbora IV. 6.	Cippóra VII. 5., IX. 26.	Denisza V. 15., XII. 6.
Babett VII. 4.	Bíboranna IV. 6.	Cipra VII. 5., IX. 26.	Denissza V. 15., XII. 6.
Babetta VII. 4.	Bíborka IV. 6.	Cipriána VII. 5., IX. 26.	Dezdemóna VI. 18., XI. 28.
Babiána XII. 4.	Birgit II. 1., VII. 23., X. 8., X. 11.	Ciprienn VII. 5., IX. 26.	Dézi V. 23.
Babita XII. 4.	Bítia XI. 19.	Cirilla VII. 5., VII. 7., X. 28.	Dezideráta V. 8.
Bagita V. 25.	Blandina V. 10., V. 18., VI. 2.	Csenge VII. 11., XI. 18.	Dezidéria V. 8.
Balbina III. 31.	Blanka VIII. 10., X. 25., XII. 1.	Csendike VII. 11., XI. 18.	Dia VI. 9., VI. 10., IX. 18.
Balda II. 27.	Blazsena II. 3.	Csenge II. 4., VII. 24.	Diána VI. 9., VI. 10., IX. 18.
Balzsam IV. 6.	Blondina XII. 1.	Csengele II. 4., VII. 24.	Diké X. 1.
Baranka I. 21.	Bóbita VI. 1., VI. 22.	Cseperke III. 1., VIII. 7.	Dina VI. 20., VIII. 12.
Barbara XII. 4.	Bodza V. 15.	Csepke III. 1., VIII. 7.	Dionizia V. 15., X. 9., XII. 6.
Barka IV. 17., VI. 13.	Bogárka V. 22.	Cserme V. 10.	Ditta V. 6., VI. 29., VI. 30., IX. 16.
Bársony V. 25., VI. 27.	Bogát IX. 15.	Csilla III. 22., IV. 22., VI. 2., VIII. 10., XI. 22.	Diitte II. 6., IX. 16.
Bársonyka V. 25., VI. 27.	Bogi VIII. 1., VIII. 22.	Csillag III. 22., VIII. 10.	Doloresz VI. 18., IX. 15.
Baucisz XII. 4.	Boglár VIII. 1., VIII. 22.	Csinszka II. 3., XII. 6.	Dolorita V. 18., IX. 15.
Bea VII. 29., IX. 6.	Boglárka VIII. 1., VIII. 22.	Csobánka VIII. 6.	Doloróza VI. 18., IX. 15.
Beáta III. 8., III. 22., VI. 24., VI. 29., IX. 6., XII. 16.	Bojána IV. 24.	Csobilla VIII. 6.	Domicella V. 12.
Beatrice I. 18., VI. 29., VIII. 29., X. 14.	Bolda VIII. 29.	Csöngé II. 4., VII. 24.	Dominika VII. 6., VIII. 4.
Beatrisz I. 18., VI. 29., VIII. 29., X. 14.	Bonita XII. 1.	Csőre XI. 19.	Dominka VII. 6., VIII. 4.
Beatrix I. 18., VI. 29., VIII. 29., X. 14.	Bóra XII. 4.	Dafna X. 25.	Domitilla V. 12.
Béda V. 25.	Borbála XII. 4.	Dafné X. 25.	Donáta VII. 7., VII. 17., XII. 31.
Begónia IX. 7., XII. 17.	Borbolya III. 11.	Dália X. 25.	Donatella VII. 30., VIII. 7.
Béke VI. 5.	Borcsa XII. 4.	Dalida V. 31., VII. 21.	Donna VII. 30.
Belinda II. 3., VIII. 13.	Bori XII. 4.	Dalla X. 25.	Dóra II. 6.
Bella VIII. 31., IX. 1.	Boris XII. 4.	Dalma V. 7., V. 12., VII. 12., XII. 5.	Dorina II. 6., IX. 2.
Benáta I. 4.	Boriska XII. 4.	Damarisz X. 4.	Dorinka II. 6., IX. 2.
Benedikta I. 4., VIII. 13., X. 8., XII. 29.	Borka XII. 4.	Damiána IX. 26., IX. 27.	Dorisz IV. 28.
Benigna VI. 20., XI. 1.	Boróka XII. 4.	Damira IX. 26., XII. 11.	Dorit II. 6.
Benita XI. 12.	Borosztán III. 11.	Damjána IX. 26., IX. 27.	Dorka II. 6.
Benjamina III. 31.	Borsika III. 11.	Dana VII. 21.	Dorkás II. 6.
Beriké II. 4., VII. 9.	Bozsena II. 11.	Danica VII. 21.	Dorkász II. 6.
Berill VII. 26., XI. 4.	Bozsóka VII. 15., XI. 9.	Daniela VII. 21.	Dormánka I. 22., XI. 30.
Bernadett II. 18., IV. 16.	Brenda V. 16., XI. 29.	Daniéla VII. 21.	Dorothea II. 6.
Bernadetta IV. 16., V. 19., V. 20.	Brigitta II. 1., VII. 23., X. 8., X. 11.	Daniella VII. 21.	Dorotj II. 6.
Bernarda IV. 16., V. 19., V. 20.	Brunella X. 6., X. 11.	Danila VII. 21.	Dorotina II. 6.
	Brunhilda XI. 17.	Danka VI. 21.	Dorottyia II. 6.
	Cecília VI. 3., XI. 22.	Danuta VII. 21.	Döníz V. 15.
	Cecilia XI. 22.	Dára IV. 10.	Druzsziána VII. 11.

NÉVNAPTÁR

- Dulcinea VIII. 11., V. 13.
Dusánka III. 26., IV. 9., IX. 7.
Dusmáta III. 26., IV. 9., IX. 7.
Dzsenet V. 30.
Dzsenifer I. 3.
Dzsenna I. 3., V. 30.
Dzsenni I. 3., V. 30.
Dzsesszika VII. 17.
Éda XII. 13.
Eddainta II. 26.
Edina II. 26.
Edit IX. 16.
Edmunda XI. 16., XI. 20.
Edna II. 26.
Édua III. 10., V. 9., VI. 23.
Eduárda III. 18., X. 13.
Edvarda III. 18., X. 13.
Edvina X. 4., X. 12.
Effi II. 8.
Egberta IV. 24.
Eija II. 19.
Elektra III. 15., V. 26.
Eleonóra II. 21., VII. 9., VII. 11., VII. 12.
Életke XI. 4.
Elfrída II. 8., VIII. 2.
Eliána II. 16., VII. 20.
Eliz V. 6., VI. 18.
Eliz V. 6., VI. 18.
Eliza II. 19., V. 24.
Elizabeth II. 19.
Elke II. 5., XII. 16.
Ella II. 10., II. 13., III. 24., IX. 2.
Ellina I. 7., XI. 4.
Elma V. 4., VII. 10.
Elmira III. 9., V. 28., VIII. 25.
Elvira II. 10., III. 6., III. 9.
Elza XII. 1., XII. 13.
Emanuéla III. 26.
Emerencia I. 23.
Emerita IX. 14., IX. 22., XII. 4.
Emese I. 23., VII. 5.
Emili I. 5., VII. 19., IX. 19.
Emília I. 5., VII. 19., IX. 19.
Emília I. 5., V. 19., VI. 30., VIII. 17., XI. 20.
Emíra VIII. 31.
Emma IV. 19., VI. 29., XI. 24., XI. 25.
Emő III. 23., XII. 8.
Emőke III. 23., XII. 8.
Enciána VI. 9., XII. 11.
Ené XI. 13.
Enéh XI. 13.
Enid VIII. 13., XII. 1., XII. 13.
Enikő IV. 16., IX. 15.
Enna IX. 8.
Eper VII. 8., VII. 19.
Eperke VII. 8., VII. 19.
Epifánia I. 6., I. 21.
Eponin II. 16., IX. 20.
Era I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., VIII. 31.
Erátó II. 12., XII. 10.
Erika I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., VIII. 31.
Erina VI. 28.
Ermelinda X. 29.
Erna I. 12., V. 5., VIII. 29.
Erneszta I. 12., VIII. 29.
Ernesztina I. 12., VIII. 29.
Ervina IV. 25., IV. 26.
Ervinia IV. 25., IV. 26.
Erzsébet XI. 19.
Esma III. 16., VIII. 8.
Estilla VII. 8., VII. 15.
Eszmeralda III. 16., VIII. 8.
Esztella VII. 14., VII. 15., VII. 19.
Eszténa VII. 15., VII. 19.
Eszter V. 24., VII. 8.
Etel II. 24.
Etelka I. 29., II. 5., VI. 11., VI. 12., X. 8., XII. 16.
Eudoxia III. 1., IX. 16.
Eufémia VI. 18., VI. 27., IX. 16.
Eufrozina I. 1., IX. 25.
Eugénia IX. 16., XII. 25.
Eulália II. 12., XII. 10.
Eunika II. 24.
Euniké II. 24.
Euridiké X. 1.
Eutímia V. 3.
Euzébia III. 16., X. 29., XII. 16.
Éva XII. 24.
Evangelina XII. 27.
Evelin V. 26.
Evelina V. 26.
Evetke V. 6.
Evódia VI. 18.
Fabiána I. 20., VI. 20.
Fabricia XII. 27.
Fáni I. 2., I. 16., III. 9., X. 30.
Fanni I. 2., I. 16., III. 9., X. 30.
Fáta II. 23.
Fatima V. 13., VI. 4., VI. 5., X. 13.
Fatime V. 13., VI. 4., VI. 5., X. 13.
Fausztina I. 18., II. 15., VII. 9.
Febrónia VI. 25.
Fedóra IV. 28.
Fédra V. 1., VII. 4., IX. 2.
Fehér XII. 16.
Fehéra XII. 16.
Fehére XII. 16.
Fehérke V. 9., XII. 16.
Felícia V. 20., VI. 6., IX. 30.
Feliciana VI. 9., VI. 20.
Felicita III. 6., XI. 23.
Felicitás III. 6., XI. 23.
Ferdinanda V. 30.
Fernanda V. 30.
Fiametta II. 1., V. 22.
Fiamma II. 1., V. 22.
Fidélia IV. 24.
Filadelfia I. 3., V. 10.
Filippa II. 16.
Filoméla VIII. 11., XI. 29.
Filoména VIII. 11., XI. 29.
Filotea XI. 5., XII. 9.
Fióna VIII. 11.
Fiorella VII. 29.
Fioretta VII. 29.
Flávia X. 5.
Flóra VII. 29., XI. 24.
Floranz VI. 20.
Florenzia VI. 20., IX. 27., XI. 10.
Florentina VI. 20., IX. 27., XI. 10.
Florianna V. 1., V. 4.
Florina V. 1., V. 4.
Florinda VII. 29., XI. 24.
Fortuna IV. 23.
Fortunáta IV. 23.
Franciska III. 9., VIII. 21., XII. 12.
Franka X. 4.
Frida V. 6., IX. 20., X. 19.
Friderika V. 6., IX. 20., X. 19.
Fruszina I. 1.
Fulvia IV. 10., X. 5.
Fürttike V. 15.
Füzike II. 13.
Gabriella II. 4., III. 24., IX. 29., XII. 12.
Gájána I. 19., VII. 27.
Galamb V. 20., IX. 17.
Galatea IV. 19., VIII. 1.
Galina X. 5., X. 11.
Gardénia V. 10., XII. 9.
Gemella VI. 2., XII. 10.
Gemma IV. 11., V. 12., V. 14., VI. 20.
Genovéva I. 3.
Georgina II. 15., XII. 9.
Gerda I. 30., V. 13., VIII. 13., IX. 24.
Gerle III. 29., V. 20.
Gertrúd III. 17., VIII. 13., XI. 16., XI. 17.
Gertrúdisz III. 17., VIII. 13., XI. 16., XI. 17.
Gilberta X. 24.
Gilda IV. 19., IX. 1.
Gina II. 15., XII. 9.
Giszmunta IX. 24.
Gitta VI. 10., X. 8.
Gizella V. 7.
Glendia IV. 11., V. 13.
Glória IV. 11., V. 13.
Godiva IV. 11.
Golda VII. 19., X. 4.
Gordána V. 10.
Grácia VI. 13., VIII. 21.
Graciána VI. 1.
Graciella VI. 1., XII. 18.
Gréta I. 28., II. 22.
Gréte I. 28., II. 22.
Gréti I. 28., II. 22.
Grzelda IX. 24.
Gunda III. 3.
Gvenda I. 3.
Gvendolin I. 3.
Gyémánt X. 4.
Gyopár III. 1., XII. 6.
Gyopárka III. 1., XII. 6.
Gyöngy I. 18., V. 12., V. 14.
Gyöngyi V. 12., V. 14., X. 23.
Gyöngyike V. 12., V. 14., X. 23.
Gyöngyös V. 12., V. 14., X. 23.
Gyöngyvér I. 3., V. 26., X. 23.

NÉVNAPTÁR

- Gyöngyvirág IV. 24.,
V. 12., V. 14.
- Györgyi II. 15., IV. 24.,
V. 5., XII. 9.
- Györgyike II. 15., IV. 24.,
V. 5., XII. 9.
- Hágár VIII. 9., XII. 4.
- Hajna VII. 9., VIII. 21.,
X. 10.
- Hajnácska IV. 25., XI. 15.
- Hajnal III. 27., VI. 19.,
X. 4.
- Hajnalka III. 27., VI. 19.,
X. 4.
- Hajni III. 27., VI. 19.,
X. 4.
- Hanga V. 18., VIII. 31.
- Hanka V. 24.
- Hanna III. 28., V. 20.,
V. 30.
- Hannadóra III. 6.
- Hanni III. 28., V. 20.,
V. 30.
- Hargita VIII. 5.
- Hargitta VIII. 5.
- Harmat VIII. 3., XII. 18.
- Harmatka VIII. 3.,
XII. 18.
- Havaska VIII. 5.
- Hedda X. 17.
- Hédi X. 17.
- Hedvig II. 24., VII. 18.,
X. 15., X. 16., X. 17.
- Héla IV. 23., VII. 31.
- Helén VIII. 13., VIII. 18.,
VII. 21., VII. 31., X. 14.
- Heléna VII. 31., VIII. 13.,
VIII. 18.
- Helga VI. 8., VII. 11.,
IX. 11., X. 3.
- Helka VII. 11.
- Hella IV. 23., V. 27.,
VII. 31., X. 14.
- Heni I. 25., III. 2., III. 16.,
VII. 13.
- Henriett I. 25., III. 2.,
III. 16., VII. 13.
- Henrietta I. 25., III. 2.,
III. 16., VII. 13.
- Héra VI. 24.
- Hermia VIII. 28.
- Hermína I. 3., IV. 13.,
IV. 18., VIII. 3., XII. 24.
- Herta VI. 14.
- Hetti II. 24., VII. 18.,
X. 15., X. 16., X. 17.
- Hiacinta I. 30.
- Hieronima IX. 30.
- Hilária VIII. 12.
- Hilda IV. 30., VIII. 12.,
IX. 3., XI. 17.
- Hildegárd IX. 17.
- Hilka XI. 17., XI. 27.
- Hippia VIII. 13.
- Hippolita VIII. 13.
- Hőfőherke V. 9., VIII. 5.,
XII. 16.
- Holda IV. 30., VII. 11.
- Honóra IX. 10., IX. 30.
- Honoráta I. 11., IV. 5.
- Honória IX. 10., IX. 30.
- Honorina IX. 10., IX. 30.
- Honorka IX. 10., IX. 30.
- Horácia VI. 22.
- Hortenzia VI. 1., XI. 17.
- Hóvirág III. 21., IV. 3.
- Huberta III. 20., XI. 3.
- Hunóra IV. 24., IX. 10.,
IX. 30., IX. 30.
- Hunorka IV. 24., IX. 10.,
IX. 30., IX. 30.
- Ibolya VIII. 7., VIII. 13.,
IX. 12.
- Ibolyka VIII. 7., VIII. 13.,
IX. 12.
- Ica III. 13., IV. 13., V. 6.,
IX. 4., IX. 6., XI. 3.
- Ida III. 13., IV. 13., V. 6.,
IX. 4., IX. 6., XI. 3.
- Iduna V. 5., V. 6., V. 8.
- Ifigénia IX. 21.
- Ignácia VII. 31.
- Ilda III. 10., IV. 30., IX. 17.,
IX. 21., IX. 23., XI. 17.
- Ildikó III. 10., IV. 30.,
IX. 17., IX. 21., IX. 23.,
XI. 17.
- Ilka IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Illa IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Ilma IV. 18., IV. 23.,
VII. 21., VIII. 18.,
X. 14., XI. 29.
- Ilon IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Ilona IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Ilonka IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Ilus IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Iluska IV. 23., VII. 31.,
VIII. 18., IX. 23.
- Ilze XI. 19.
- Imelda V. 12., IX. 16.
- Immakulata XII. 8.
- Imola V. 13.
- Indira IV. 3., VII. 30.
- Indra VII. 13., VIII. 4.
- Inez I. 21., I. 28., III. 6.
- Inge II. 11.
- Ingeborg VII. 30., X. 22.
- Ingrid II. 5., IX. 2.
- Inka VII. 30., IX. 2.
- Innocencia II. 1.
- Ippolita VIII. 13.
- Irénn III. 25., IV. 3., IV. 5.,
V. 5., VI. 28., X. 20.
- Iréne III. 25., IV. 3., IV. 5.,
V. 5., VI. 28., X. 20.
- Irénnke III. 25., IV. 3., IV. 5.,
V. 5., VI. 28., X. 20.
- Irina III. 25., IV. 3., IV. 5.,
V. 5., VI. 28., X. 20.
- Iringó VI. 28., X. 20.,
XII. 24.
- Írisz III. 25., IX. 22.
- Irma III. 3., III. 20., V. 3.,
VI. 2., IX. 8., IX. 12.
- Isméria III. 25., IX. 28.
- Itala I. 15., III. 10.
- Ivána V. 12., V. 13.
- Ivett I. 13., V. 6.
- Ivetta I. 13., V. 6.
- Ivica V. 12., V. 6.
- Ivola V. 3., VI. 15., VI. 25.
- Ivon V. 19.
- Ivonn V. 19.
- Iza VII. 8.
- Izabella I. 4., II. 26., VI. 8.,
VII. 4., VII. 8., VII. 12.,
VIII. 31., IX. 1.
- Izaura V. 1., V. 15.
- Izidóra IV. 17.
- Izméne III. 25., IX. 28.,
IX. 30.
- Izolda VI. 15.
- Izóra V. 1., V. 15.
- Jácinta I. 30.
- Jadviga X. 17.
- Jáéll II. 8.
- Jáhel II. 8.
- Jakobina II. 8., VII. 25.
- Jana V. 24., V. 30.
- Janina I. 16., III. 28., V. 30.
- Janka II. 4., V. 30.
- Jára II. 4., III. 14.
- Jarmila II. 4., III. 14.
- Jávorka II. 24., V. 10.
- Jázmin II. 24., V. 10.
- Jelena VII. 31., VIII. 13.,
VIII. 18.
- Jelina VII. 31., VIII. 13.,
VIII. 18.
- Jelka VIII. 18.
- Jella III. 24.
- Jenni V. 30.
- Jerne VI. 28.
- Jeronima IX. 30.
- Jerta VIII. 13.
- Jetta III. 16.
- Johanna II. 2., II. 4.,
III. 28., III. 31., V. 12.,
V. 20., V. 30., VIII. 21.,
XII. 12.
- Jolán VI. 15., XI. 18.,
XI. 20.
- Jolanda VI. 15.
- Jolánta VI. 15.
- Jolina IX. 15.
- Jonka VI. 15.
- Jordána II. 15.
- Jozefa II. 14., III. 19.,
X. 3.
- Jozefína II. 14., III. 17.,
III. 19., X. 23.
- Józsa II. 14., III. 19.,
IX. 1.
- Judit I. 13., V. 5., V. 6.,
VI. 29., VI. 30., XII. 10.
- Júlia IV. 8., V. 22.,
VII. 21.
- Julianna II. 16., IV. 5.,
V. 14., V. 22., VI. 19.
- Julietta VII. 30.
- Julitta VII. 30.
- Júnó II. 16., VI. 1.
- Jusztícia VI. 16., IX. 26.,
IX. 28.
- Jusztina VI. 16., IX. 26.,
IX. 28.
- Jusztínia VII. 16., IX. 26.,
IX. 28.
- Jutta V. 5., VII. 30.,
XII. 22.
- Kalina VII. 11.
- Kalipszó VI. 8.
- Kalli VI. 8.
- Kalliopé VI. 8.
- Kallszta II. 6., IV. 25.,
V. 11., IX. 2.
- Kámca III. 3., V. 18.,
VII. 18.

NÉVNAPTÁR

Kamélia VIII. 3., IX. 16.	Klaudia III. 20., V. 18., VI. 6.	Leila II. 13., VI. 21.	Lizavéta XI. 19.
Kamilia III. 3., III. 10., V. 18., VII. 18., VII. 27., VIII. 29., XII. 28.	Klélia XI. 23.	Lejla II. 13., VI. 21.	Lizett XI. 19.
Kamília III. 3., III. 10., V. 18., VII. 18., VII. 27., VIII. 29., XII. 28.	Klemencia XI. 23.	Lelle X. 16.	Lizetta XI. 19.
Kamilla III. 3., III. 10., V. 18., VII. 18., VII. 27., VIII. 29., XII. 28.	Klementina X. 21., XI. 14., XI. 23.	Léna VII. 21., VII. 22., VII. 31.	Lola IX. 15.
Kandida III. 10., VIII. 29., X. 22.	Kleó VIII. 1., X. 20.	Léni VII. 21., VII. 22., VII. 31.	Lolita IX. 15.
Karen III. 24., XI. 7., XI. 25.	Kleopátra VIII. 1., X. 20.	Lenka VII. 21.	Lori VI. 28., X. 19.
Karin III. 24., XI. 7., XI. 25.	Klió IV. 11., IX. 25.	Lenke VII. 22., VII. 23., VIII. 18.	Loréna X. 8.
Karina III. 24., IV. 30., XI. 7., XI. 25.	Kloé VI. 21.	Lenóra II. 21.	Lorett VI. 17., VI. 28., X. 19.
Karitás VII. 3., VII. 4.	Klotild VI. 3.	Leona I. 4., II. 20., II. 21., IV. 11., XII. 9.	Loretta XII. 10.
Karla V. 9., XI. 4.	Kolett III. 6.	Leonarda XI. 6., XI. 26., XI. 27.	Loriana X. 8.
Karméla VII. 16.	Koletta III. 6.	Leonetta I. 17.	Lorin X. 8.
Karmella VII. 16.	Kolomba V. 20., IX. 17.	Leonóra II. 21., III. 26., VII. 9., VII. 12., VII. 15.	Lorina X. 8.
Karmen VI. 2., VII. 16.	Kolombina V. 20., X. 21.	Leontina III. 1., XII. 6.	Lotte VII. 17.
Kármén VI. 2., VII. 16.	Konkordia I. 1., II. 18.	Leopolda XI. 15.	Lotti VII. 17.
Karola V. 9., XI. 4.	Konstancia IX. 19.	Leopoldina XI. 15.	Luca XII. 13.
Karolin V. 9., XI. 4.	Kora X. 22.	Leticia VIII. 12., VIII. 30.	Lúcia III. 25., IX. 16., XII. 13.
Karolina II. 2., V. 9., XI. 4.	Korália V. 12., V. 14.	Létó VIII. 12., VIII. 30.	Luciána I. 7., XII. 13.
Karolt XI. 4.	Kordélya X. 22.	Letta V. 3., VI. 15., VI. 25.	Lucilla VII. 27.
Kasszandra IV. 25., IX. 2.	Korall V. 12., V. 14.	Letti VIII. 12., VIII. 30.	Lucinda VII. 27.
Kata IV. 29., XI. 25.	Kordélya X. 22.	Levendula VI. 18., VII. 22., VII. 24.	Ludmilla IX. 16., IX. 17.
Katalin II. 13., III. 9., III. 22., III. 24., IV. 29., IV. 30., V. 9., IX. 15., XI. 25., XII. 31.	Korinna X. 22.	Lia III. 22.	Ludovika I. 31., III. 15., VI. 9., IX. 13., X. 1.
Katinka XI. 25.	Korinna X. 22.	Ljána VI. 19.	Lujza I. 31., III. 2., III. 15., VI. 21., VII. 24., VIII. 11., IX. 13.
Kenza V. 27.	Kornélia III. 3., III. 31., IX. 16.	Lícia I. 6., I. 9.	Lukrécia III. 15., VII. 9.
Keresztin VII. 24.	Kozett III. 6.	Lida II. 12., III. 27., IV. 14., VIII. 3.	Mábel VI. 11., IX. 7.
Kerubina VI. 4., VIII. 4.	Kozima IX. 26., IX. 27.	Lidia II. 12., III. 27., IV. 14., VIII. 3.	Mabella VI. 11., IX. 7.
Késa V. 7.	Kreszcencia IV. 5., IV. 7., VI. 15.	Lígia III. 27., VIII. 3.	Madlen V. 25.
Kiara IV. 17., VIII. 11., VIII. 12.	Krimhilda XI. 17.	Lili VII. 11.	Madléna V. 25.
Kiliána VII. 8.	Kriszta VI. 22., VII. 24., VIII. 5.	Lilia VII. 11.	Magda V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kimberli VIII. 3.	Krisztábel VI. 22., VII. 24., VIII. 5.	Lilian VII. 27., VIII. 11.	Magdaléna V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kincsó II. 1., VII. 24.	Krisztina VI. 22., VII. 24., VIII. 5.	Lilián VII. 27., VIII. 11.	Magdi V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kinga VII. 24.	Krizanta X. 14., X. 25.	Liliána VII. 27., VIII. 11.	Magdó V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kira VII. 7., VIII. 3.	Kunigunda III. 3.	Lilianna VII. 27., VIII. 11.	Magdolna V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kira VII. 7., VIII. 3.	Küllikki XII. 8.	Lilibell VII. 11.	Maja III. 28., V. 1.
Kiri VII. 24.	Küne III. 3.	Lilien VII. 27., VIII. 11.	Maléna V. 25., VII. 17., VII. 22.
Kirilla VIII. 3.	Ladiszla VI. 27.	Liliom VII. 27., VIII. 11.	Malvin IV. 19., X. 1.
Kisanna VII. 26.	Lamberta IV. 16.	Liliróza VII. 11.	Malvina IV. 19., X. 1.
Kisó VII. 26.	Lara III. 26.	Lilla II. 12., II. 16., VII. 11.	Mályva V. 11., X. 17.
Kitti IV. 30., XI. 25., XII. 31.	Larcia X. 4.	Lilu I. 19.	Manda II. 6., VII. 22., X. 26.
Klára IV. 17., VIII. 11., VIII. 12.	Larina VIII. 12., IX. 5.	Lina IX. 23., XI. 4.	Manfréda I. 28.
Klarissza I. 15., VIII. 11., VIII. 12.	Larissa III. 26.	Linda II. 13.	Manka III. 26., VII. 15.
	Lartia X. 4.	Linett IX. 23., XI. 4.	Manna IV. 7.
	Laura VI. 17., VI. 28., X. 19.	Linetta IX. 23., XI. 4.	Manolita III. 26., VII. 15.
	Laurencia VI. 28., X. 8.	Lionella III. 1.	
	Lavinia IV. 14.	Lívía II. 12., X. 14., XII. 10.	
	Lea III. 22.	Liza VII. 8., XI. 25.	
	Léda II. 5., XII. 24.	Lizandra I. 18., III. 13.	

NÉVNAPTÁR

Manon VIII. 5.	Médi VII. 22.	Modesztia II. 5., XI. 4.	Ninett VII. 1., VII. 26.
Manszvéta II. 19.	Megán VIII. 20.	Mona VIII. 31.	Ninetta VII. 1., VII. 26.
Manuela III. 26., VII. 15.	Meláni I. 10.	Móna VIII. 31.	Ninon VII. 26.
Manuélia III. 26., VII. 15.	Melánia I. 7., I. 10., XII. 31.	Móni V. 4., VIII. 27.	Niobé IX. 15.
Manuella III. 26., VII. 15.	Melina VII. 10.	Mónika V. 4., VIII. 27.	Noa IV. 22.
Mara IV. 26.	Melinda X. 29.	Montika VIII. 14.	Noélia VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.
Marcella I. 31., VI. 28.	Melióra IV. 24., V. 29.	Morella VII. 6., VII. 19.	Noella VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.
Marcellina VII. 17.	Melissza III. 10.	Morgána VI. 26., VIII. 28.	Noémi IV. 22., IX. 1., IX. 10., XII. 24.
Margarét VII. 20.	Meliitta III. 10., IV. 24., IX. 15.	Muriel IX. 4.	Nona III. 16., III. 17., VIII. 5.
Margaréta VII. 20.	Melodi V. 29.	Múzsza IV. 2., IV. 3.	Nóna III. 16., III. 17., VIII. 5.
Margaretta VII. 20.	Melódia V. 29.	Nadett II. 18., IV. 9.	Nóra II. 21., VII. 9., XII. 1., XII. 12.
Margarita VII. 20.	Meluzina IX. 15., XI. 10.	Nadia VIII. 1.	Norberta VI. 6.
Margit I. 18., I. 19., I. 28., II. 22., VI. 10., VI. 20., VII. 9., VII. 20., VIII. 26., IX. 2., X. 16., X. 17., X. 25., XI. 16., XII. 30.	Mendi II. 6., X. 26.	Nadin VIII. 1.	Nóri II. 21., VII. 9., VII. 11., VII. 12.
Mária I. 23., II. 2., II. 11., III. 25., IV. 2., IV. 7., IV. 26., V. 24., V. 29., V. 31., VII. 2., VII. 6., VII. 16., VII. 17., VII. 22., VIII. 2., VIII. 5., VIII. 15., VIII. 22., IX. 8., IX. 12., IX. 15., IX. 19., IX. 24., X. 3., X. 7., X. 8., X. 11., X. 22., XI. 21., XII. 8., XII. 15., XII. 18.	Menodóra II. 6., IX. 10.	Nanett VII. 26.	Norina VII. 11., IX. 30.
Márián IV. 27., IV. 30.	Menta VIII. 14.	Nanetta VII. 26.	Norma IV. 13., IV. 23., V. 23.
Marianna IV. 27., IV. 30., XI. 1.	Mercédesz IX. 24.	Naomi IV. 22., IX. 1., IX. 10., XII. 24.	Nyeste III. 10., IV. 15., IV. 17., XII. 25.
Marietta II. 11.	Méta III. 14.	Náncisz III. 21., VII. 3.	Odetta IV. 20., X. 23.
Marilla IX. 21.	Metella I. 24., V. 31., VII. 6., VIII. 31.	Nárcisz III. 18., X. 29.	Odetta IV. 20., X. 23.
Marina VII. 9., VII. 20.	Metta III. 14.	Narcissza III. 18., X. 29.	Odil IV. 20., X. 23.
Marinella III. 25., VII. 9., VII. 20.	Mia VII. 2., VIII. 2.	Násfa V. 12., V. 14.	Odília IV. 20., X. 23., XII. 13.
Marinetta VII. 9., VII. 20., VIII. 25.	Mihaéla VI. 19., VIII. 24.	Nasztázia III. 10., IV. 17., XII. 25.	Ofélia V. 13., IX. 5.
Markéta VII. 13.	Mikolt XII. 6., IX. 10., IX. 25.	Natalia VII. 27., VIII. 26., XII. 1., XII. 9.	Oktávia VIII. 6., IV. 15., VII. 11., VII. 27.
Marléne V. 25., VII. 17., VII. 22.	Milda VII. 13.	Natasa XII. 9.	Olga VI. 21., VI. 27., VII. 11., VII. 27.
Márta I. 19., VII. 29.	Miléna I. 24., V. 24.	Nauszika VII. 28., XII. 16.	Olimpia XII. 17.
Márti I. 19., VII. 29.	Mileta VII. 6.	Nauszika VII. 28., XII. 16.	Olinda VII. 7., XI. 16.
Martina I. 30.	Milica IX. 16.	Nauzika VII. 28., XII. 16.	Oliva III. 5.
Matild III. 14., V. 31.	Milka VII. 18.	Nedda VII. 6., VIII. 4.	Olivia III. 5.
Matilda III. 14., V. 31.	Milla VII. 18.	Nefejeles IV. 17., IV. 24.	Olívia III. 5.
Mátka III. 25., XI. 10.	Mimóza VIII. 28.	Nelli VII. 11.	Opika II. 2., VII. 15.
Maura II. 13., V. 3., IX. 21.	Mina IV. 13.	Nenszi VII. 26.	Orália IV. 19., VIII. 12.
Maurícia IX. 22.	Mínea XII. 24.	Nerina V. 12., XII. 25.	Orchidea VIII. 1.
Maxima III. 26., VII. 30.	Mínerva V. 2., VIII. 23.	Neszta IV. 15., IV. 17.	Orgona I. 30., IX. 9.
Maximilla VI. 25.	Minka IV. 13.	Netta VI. 13.	Oriána VI. 7., IX. 17.
Medárda VI. 8.	Minna IV. 13.	Niké IV. 25., XII. 23.	Orsi X. 21.
Médea V. 15., VIII. 1., IX. 30.	Mira V. 10., IX. 21.	Niki III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.	Orsika X. 21.
	Mirabel IX. 27., X. 22.	Nikodémia III. 27., VIII. 3.	Orsolya X. 21.
	Mirabella IX. 27., X. 22.	Nikol III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.	Oszvalda VIII. 5.
	Miranda V. 10.	Nikolett III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.	Otília XII. 13.
	Mirandella V. 11.	Nikoletta III. 21., IX. 10., IX. 25., XII. 6.	Oxána I. 24., IV. 12.
	Mirandolina V. 11.	Níla IX. 10.	Örsi VII. 14., X. 26.
	Mirella V. 21., IX. 21.	Nilla V. 31.	Örzse XI. 19.
	Miriam VIII. 22.	Nimfa XI. 10.	Őszike IX. 23.
	Miriám VIII. 22.	Nina VII. 26., XII. 22.	Őzike III. 16., VIII. 5., X. 29.
	Mirjam VIII. 22.		
	Mirjana VIII. 22.		
	Mírka V. 10., IX. 21.		
	Mirna V. 9.		
	Mirtill II. 23., VIII. 3.		
	Misell VI. 19., VIII. 24.		

NÉVNAPTÁR

- Pálma V. 10., VIII. 1., X. 5.
 Palmira V. 10., X. 5.
 Palóma V. 20., IX. 17.
 Pamela VI. 1., IX. 15.
 Paméla VI. 1., IX. 15.
 Pamína VIII. 31., IX. 6.
 Pandora VI. 1.
 Pandóra VI. 1.
 Panka VII. 26.
 Panna VII. 26.
 Panni VII. 26.
 Paszkália II. 11., V. 14.,
 V. 17.
 Pasztorella V. 17., VIII. 6.
 Patrícia III. 13., IV. 28.,
 VIII. 25.
 Paula I. 26., II. 20., VI. 11.
 Paulin II. 20., III. 14.,
 VI. 1., VI. 22.
 Paulina II. 20., III. 14.,
 VI. 1., VI. 22.
 Peggi VI. 10.
 Pelágia VI. 9., VIII. 28.,
 X. 8.
 Pénelopé VI. 26., VIII. 1.
 Peónia V. 1., VIII. 1.
 Peregrina IV. 26., V. 1.,
 V. 2., VIII. 5., X. 5.
 Perenna III. 15., VI. 24.,
 XI. 13.
 Perla VII. 13.
 Perpétua III. 6., III. 7.
 Petra VI. 29., X. 2.
 Petronella V. 31., VII. 13.
 Petrónia V. 31., VII. 13.
 Petúnia IV. 27., VI. 28.
 Pilár X. 12.
 Pintyöke IV. 27., X. 11.
 Piri I. 18.
 Pirit I. 18.
 Piros I. 18.
 Piroska I. 18.
 Placida VII. 11., X. 11.
 Platina IV. 4., X. 11.
 Poldá XI. 15.
 Polett II. 20.
 Pólika III. 14.
 Polina I. 8., VII. 23.
 Polixéna VII. 30., IX. 23.
 Polla I. 8., VII. 23.
 Pompília VII. 15.
 Pompónia IX. 19., X. 30.
 Poppea IV. 27.
 Priszcilla I. 16., III. 10.,
 VII. 8.
 Prudencia VII. 3., VII. 4.
 Psziché IV. 9., IX. 7.
 Ráchel II. 4., V. 2., VII. 11.,
 X. 24.
 Rafaéla I. 6., VI. 20.
 Rafaela I. 6., VI. 20.
 Ráhel II. 4., V. 2., VII. 11.,
 X. 24.
 Rajmonda VIII. 31.
 Rajmunda VIII. 31.
 Rákkel II. 4., V. 2., VII. 11.,
 X. 24.
 Ramóna VIII. 31.
 Rea IX. 7.
 Rebeka III. 3., IX. 2.
 Regina IX. 7.
 Réka II. 6., XI. 10.
 Relinda II. 13., III. 22.,
 VIII. 13.
 Rella X. 15.
 Relli X. 15.
 Renáta V. 22., V. 23., X. 6.,
 XI. 12.
 Réta VII. 9., X. 25.
 Rezeda V. 17.
 Rézi X. 15.
 Ríka IX. 25.
 Ríka IX. 25.
 Rikarda IX. 18., IX. 25.
 Rita V. 22., VIII. 26.
 Ritta V. 22., VIII. 26.
 Riza III. 11.
 Roberta IV. 29., V. 13.
 Robina IV. 29., V. 13.
 Rodelinda II. 26., VIII. 13.
 Romána II. 23., V. 22.
 Romi IX. 4.
 Romina II. 23., V. 22.
 Romola VII. 6., VII. 23.
 Rovéna VII. 30.
 Roxána I. 17., VI. 11.,
 IX. 14.
 Róza VIII. 23., VIII. 30.,
 IX. 4.
 Rozál VIII. 23., VIII. 30.,
 IX. 4.
 Rozália IX. 4.
 Rozalinda I. 17., VI. 11.,
 VIII. 30.
 Rozamunda IV. 30.
 Rozanna IX. 4., IX. 14.
 Rozi IX. 4.
 Rozina III. 13.
 Rozita VIII. 30., IX. 14.
 Rozmarin IV. 30.
 Rozmaring IV. 30.
 Rozvita VI. 22.
 Rózsa VIII. 23., VIII. 30.,
 IX. 4.
 Rózsi VIII. 23., VIII. 30.,
 IX. 4.
 Röné V. 23.
 Rubin VII. 10., VII. 19.
 Rubina VII. 10., VII. 19.
 Rubinka VII. 10., VII. 19.
 Rudolfina IV. 17., X. 17.
 Rufina VII. 10., VII. 19.
 Ruperta III. 27.
 Ruszlána VII. 17.
 Rut I. 4., III. 13.
 Ruzsinka I. 1.
 Sába IV. 12., IV. 24.,
 XII. 5.
 Sáfély VIII. 18., XI. 22.
 Salomé VI. 29., X. 22.,
 XI. 17.
 Salóme VI. 29., X. 22.,
 XI. 17.
 Samuella VIII. 20.,
 VIII. 21.
 Santál VIII. 21., XII. 12.
 Sára I. 19., VII. 13., X. 9.
 Sári I. 19., VII. 13., X. 9.
 Sarlott V. 9., XI. 4.
 Sarolt VII. 2., VII. 5.
 Sarolta I. 19., V. 9., VII. 5.,
 VII. 13., VII. 17., XI. 4.
 Sárón I. 19.
 Seherezáde V. 3., VI. 7.
 Seila VI. 3., XI. 22.
 Sejla VI. 3., XI. 22.
 Seron I. 19.
 Skolasztika II. 10.
 Stefánia I. 2., I. 16.,
 VIII. 20., X. 23., X. 30.,
 XI. 28., XII. 26.
 Stella VII. 14., VII. 15.,
 VII. 19.
 Sudár III. 15., VI. 18.
 Sudárka III. 15., VI. 18.
 Sugár III. 20., VIII. 12.
 Sugárka III. 20., VIII. 12.
 Szabella VIII. 8., VIII. 29.,
 X. 27.
 Szabina VIII. 29., X. 27.
 Szabrina VIII. 29., X. 27.
 Szalóme VI. 29., X. 22.,
 XI. 17.
 Szalvia I. 11., X. 28.
 Szamanta II. 6., X. 26.
 Szamira X. 26.
 Szandra V. 18.
 Szániva VII. 8.
 Szanna II. 19., VIII. 11.
 Szavéta V. 6., XI. 19.
 Szavina VIII. 29., X. 27.
 Szeder VII. 11., VII. 19.
 Szederke VII. 11., VII. 19.
 Szegefű VII. 17.
 Szelina X. 11., X. 21.
 Szelli I. 19., X. 9.
 Szellő IV. 6., VIII. 26.
 Szellőke IV. 6., VIII. 26.
 Szelma IV. 21.
 Szemira IV. 22., VI. 1.
 Szemirámisz IV. 22., VI. 1.
 Szemőke VII. 18., VII. 30.
 Szende VII. 11., X. 11.
 Szendi V. 18.
 Szendike VII. 11., X. 11.
 Szendile III. 2., X. 5.
 Szénia I. 24., VII. 30.
 Szentá IV. 7., VI. 15.
 Szerafína IX. 8., X. 12.
 Szeréna VII. 28., VIII. 16.
 Szerénke VII. 28., VIII. 16.
 Szeverina I. 8., X. 23.
 Szibilla X. 9.
 Zsidónia VIII. 23.
 Sziglind I. 7.
 Szilárda IX. 19., XII. 14.
 Szilvána VII. 10.
 Szilvesztra XII. 31.
 Szilvi XI. 3., XI. 13.
 Szilvia XI. 3., XI. 13.
 Szimóna V. 24., X. 28.
 Szimonett V. 24., X. 28.
 Szimonetta V. 24., X. 28.
 Szindi I. 22., VI. 6., X. 20.
 Szintia VI. 6., X. 20.
 Szirén I. 22., II. 23.
 Sziringa IX. 9.
 Szirom VIII. 16., VI. 28.
 Szironka VIII. 16., VI. 28.
 Szixtín III. 28., IV. 6.,
 VIII. 6.
 Szixtina III. 28., IV. 6.,
 VIII. 6.
 Szkarlett IV. 6.
 Szofi V. 15., IX. 17.
 Szofia IV. 30., V. 15.,
 V. 24., V. 25., IX. 17.,
 IX. 30.
 Szófia IV. 30., V. 15.,
 V. 24., V. 25., IX. 17.,
 IX. 30.
 Szofrónia III. 11.
 Szolanzs V. 10.
 Szona V. 31., IX. 14.

NÉVNAPTÁR

- Szonja V. 15.
 Szonóra V. 31., IX. 14.
 Szorina VI. 19.
 Szörénke V. 27., VII. 20.
 Sztella VII. 14., VII. 15., VII. 19.
 Szulamit VI. 29., X. 22., XI. 17.
 Szultána I. 19., VI. 23.
 Szvetlana V. 1., VII. 4., XI. 24.
 Tábíta IV. 22., VII. 1.
 Tácia I. 8., IV. 22.
 Taciána I. 30.
 Tália V. 20., VIII. 26.
 Tamara V. 6., IX. 1., XII. 29.
 Tánya I. 12., IV. 22.
 Tarzícia VIII. 15.
 Tatjana I. 12., IV. 22.
 Tavasz III. 21.
 Tavaszka III. 21.
 Tea VIII. 3., XII. 19.
 Tegza X. 15.
 Tekla IX. 23., X. 15.
 Telma IX. 23.
 Témisz XII. 21.
 Ténia V. 3.
 Teobalda V. 21., VII. 1.
 Teodolinda I. 22., II. 11.
 Teodóra II. 11., IV. 5., IV. 28., IX. 2., IX. 11.
 Teodózia IV. 2., V. 29.
 Teofánia II. 2., III. 12., XII. 22., XII. 27.
 Teofila V. 21., VI. 17., XII. 28.
 Teónia VIII. 23.
 Tercia IV. 16., IV. 30.
 Teréz X. 15.
 Tereza X. 15.
 Teréza X. 15.
 Terézia III. 11., VI. 17., VII. 8., VIII. 3., X. 1., X. 3., X. 15.
 Teri X. 15.
 Terka X. 15.
 Tertullia IV. 29., IV. 30.
 Tétisz II. 6., XII. 19.
 Tícia VIII. 11., VIII. 12., VIII. 30.
 Ticiána II. 6., III. 3.
 Tifani II. 2., III. 12., XII. 22., XII. 27.
 Tilda III. 14., V. 31., VI. 3.
- Tilla III. 14., V. 31., XII. 13.
 Tímea I. 20., III. 11., V. 3.
 Timótea VIII. 22.
 Tina VI. 16., VII. 24.
 Tira II. 20.
 Tirca IX. 3.
 Tíria VIII. 3., IX. 3.
 Tirza IX. 3.
 Titánia I. 26., II. 6., II. 11.
 Titanilla I. 26., II. 6., II. 11.
 Titti I. 26., II. 11.
 Tittina I. 26., II. 11.
 Tóbia III. 1.
 Tomázia IV. 14., VIII. 25.
 Toszka V. 18.
 Túlía II. 22.
 Tulipán VI. 11., VIII. 1., X. 5.
 Tullia IV. 27., X. 5.
 Tünde IV. 2., VI. 1., XI. 10.
 Tündér VI. 1.
 Tündi IV. 2., VI. 1., XI. 10.
 Tüzvirág VII. 29., XI. 24.
 Uljana V. 22.
 Ulla V. 8., VII. 4.
 Ulrika V. 8., VIII. 6.
 Uránia V. 28., VIII. 7.
 Urbána V. 25.
 Urszula X. 21.
 Urzulina IV. 7.
 Uzonka VII. 12.
 Űdvöske VII. 13., XII. 9.
 Valencia VII. 25.
 Valentina VII. 25.
 Valéria IV. 28., VI. 5., XII. 9.
 Vanda I. 26., II. 25., XI. 14.
 Vanessza V. 24.
 Varínia XII. 4.
 Vaszília IV. 22., V. 30., VI. 11.
 Vélia IV. 28.
 Velmira X. 9.
 Vendelina X. 7., X. 20.
 Vénusz VI. 2., VIII. 7.
 Vera I. 13., I. 24., VII. 9.
 Verbéna VII. 9., VII. 22.
 Veréna VII. 22., IX. 1.
 Verita VIII. 9., VII. 22., IX. 1.
 Veronika I. 12., I. 13., I. 19., I. 24., II. 4., VII. 9.
- Veszta III. 1., VII. 17.
 Véta V. 24., XI. 19.
 Vetúria VII. 17.
 Viki XI. 17., XII. 23.
 Viktória XI. 17., XII. 23.
 Viktorina I. 26., IX. 5., XI. 26.
 Vilhelma V. 28., IX. 19.
 Vilja VIII. 27.
 Villő VI. 12., V. 31.
 Vilma I. 10., V. 28., VI. 25., IX. 19., X. 15., XII. 5.
 Vincencia I. 27., II. 1., IV. 20.
 Viola V. 3., V. 5., VI. 15., VI. 25., XII. 19.
 Violet V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Violetta V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Viorika V. 3., VI. 15., VI. 25.
 Virág I. 8., VII. 29., XI. 24., XI. 26.
 Virgília III. 5., XI. 27.
 Virgínia II. 1., II. 2., XI. 10.
 Víta VI. 15., VIII. 13., XII. 13.
 Vitália IV. 28., VIII. 13., XII. 13.
 Vitolda IV. 28.
 Víviana XII. 2.
 Vivien XII. 2.
 Vívika XI. 16.
 Vulfia I. 31., IX. 9., X. 31.
 Xavéria XII. 3., XII. 22.
 Xénia I. 24., VII. 30.
 Zádorka II. 16., VIII. 8., IX. 1.
 Zakária III. 15.
 Zalánka VII. 14.
 Zamfira VIII. 26.
 Zara I. 19., VII. 13., X. 9.
 Zdenka VI. 23., VIII. 23.
 Zeldá IX. 24.
 Zelina X. 11., X. 21.
 Zelinda IX. 22., X. 17.
 Zelinde IX. 22., X. 17.
 Zella I. 31., IX. 22.
 Zelli I. 31., IX. 22.
 Zelma I. 23., IV. 21.
 Zelmira II. 21., IV. 21.
 Zenina IV. 12., VI. 5.
 Zenóbia X. 30.
 Zenta IV. 7., VI. 15.
 Zeta IV. 27.
- Zetta IV. 27.
 Zia IV. 17.
 Zília VI. 3., IX. 16.
 Zille IX. 16.
 Zina III. 13., VI. 5., X. 11.
 Zinaida VI. 5., X. 11., X. 30.
 Zita IV. 27.
 Zoárda XII. 3., VII. 17.
 Zoé V. 2., VI. 15., VII. 5.
 Zohara VI. 19., VII. 29.
 Zolna VI. 23., X. 17.
 Zoltána VI. 23.
 Zomilla VII. 15., VII. 18.
 Zora VI. 19., X. 4.
 Zóra VI. 19., X. 4.
 Zorina VI. 19., X. 4.
 Zorinka VI. 19., X. 4.
 Zorka VI. 19., X. 4.
 Zöldike IX. 22.
 Zulejka I. 9., III. 1.
 Zsádjanka VIII. 23.
 Zsaklin II. 8., V. 1., V. 3., VII. 25.
 Zsálya I. 11., X. 28.
 Zsanett V. 30., VIII. 21.
 Zsanin V. 30., VIII. 21.
 Zsanina V. 30., VIII. 21.
 Zsanna II. 19., VIII. 11.
 Zsazsa II. 19., VIII. 11.
 Zsella I. 31., IX. 22.
 Zselyke IV. 8., X. 21.
 Zseni IX. 16., XII. 25.
 Zseráldin IV. 19.
 Zseráldin IV. 19.
 Zseráldina IV. 19.
 Zsinett I. 3.
 Zsófi V. 15., IX. 17.
 Zsófia IV. 30., V. 15., V. 24., V. 25., VIII. 1., IX. 17., IX. 30.
 Zsóka XI. 19.
 Zsorzsett II. 15., XII. 9.
 Zsuzsa II. 19., VIII. 11.
 Zsuzsanna II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzsanna II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzsi II. 19., VIII. 11., IX. 20.
 Zsuzska II. 19., VIII. 11.
 Zsüliett IV. 8., V. 22., VII. 21., VII. 30.
 Zsüsztin IV. 14., IV. 1., IV. 16., VII. 18.

NÉVNAPTÁR

FÉRFINEVEK

- Aba XI. 12.
 Abád XI. 12.
 Abbás XI. 12.
 Abdiás XI. 19.
 Abdon XI. 19.
 Ábel I. 2., VI. 2., VIII. 5., XII. 5., XII. 9.
 Abelárd IV. 21.
 Abod XI. 12.
 Abony VII. 12.
 Abos XI. 12.
 Abosa XI. 12.
 Ábrahám VI. 15., VIII. 16., X. 9.
 Ábrám X. 9.
 Ábrán X. 9.
 Ábris III. 16., X. 9.
 Absa I. 19., III. 2., IX. 2.
 Absolon III. 2., IX. 2.
 Achilles IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Achillesz IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Acsád I. 2., V. 8.
 Adalbert IV. 23., IX. 27.
 Ádám IX. 9., XII. 24.
 Adelmár V. 29., VII. 29.
 Adeodát VI. 19., VI. 26., XI. 8.
 Adolár IV. 21., VIII. 26.
 Adolf II. 11., VI. 17.
 Adony VI. 26.
 Adorján IX. 8.
 Adrián IX. 8.
 Adriánó IX. 8.
 Agád I. 10., IV. 1.
 Agapion IV. 1.
 Agaton I. 10., VIII. 22., XII. 7.
 Agenor VIII. 18.
 Aggeus I. 4., VII. 4., XII. 16.
 Agmánd II. 6., V. 28.
 Ágost V. 28., VIII. 3., VIII. 8., VIII. 28.
 Ágoston V. 27., V. 28., VIII. 28.
 Ahillész IV. 23., V. 12., XI. 2.
 Áhim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Ahmed I. 16.
 Ajád III. 9., IX. 15.
 Ajándok II. 17., VIII. 7.
 Ajtony III. 13., IV. 30., VI. 16., VII. 27.
 Akács II. 27., III. 31., V. 8., VI. 22.
 Ákos I. 2., II. 27., III. 31., VI. 22.
 Aladár II. 20., III. 11., IV. 18., IV. 20., V. 26.
 Aladin II. 9., IV. 20., VIII. 8.
 Alajos VI. 21., X. 17.
 Alán IX. 8., X. 14., XI. 25.
 Alárd X. 19.
 Albert IV. 23., VIII. 7., VIII. 24., IX. 5., IX. 27., XI. 15.
 Albin II. 5., III. 1., VI. 22., X. 26.
 Aldán VIII. 31., IX. 6.
 Áldás VIII. 13., X. 8., XII. 29.
 Áldó I. 10., IV. 15., V. 31.
 Áldor II. 6.
 Alek II. 26., III. 18., V. 3.
 Alen IX. 8., X. 14., XI. 25.
 Alex II. 9., II. 17.
 Alexander II. 26., III. 18., V. 3.
 Alfonz I. 23., VIII. 1., VIII. 2., X. 30., X. 31.
 Alfréd I. 15., II. 15., II. 23., VII. 19., VIII. 15., VIII. 28., X. 28., XI. 16.
 Algermon I. 1.
 Ali VIII. 15.
 Almár III. 24.
 Álmos V. 1.
 Alpár III. 27., IX. 5.
 Alvián V. 19.
 Alvin V. 19.
 Amadé I. 28., III. 30.
 Amadeusz I. 28., III. 30.
 Amadó I. 28., III. 30.
 Amand II. 6., X. 26.
 Amator V. 1.
 Ambos VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ambró VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ambrus VII. 19., X. 16., X. 18., XII. 7.
 Ámer VII. 19.
 Ámon I. 14., X. 4.
 Amondó I. 28., III. 30.
 Ámos I. 14.
 Anasztáz I. 6., I. 8., I. 22., III. 10., IV. 21., IV. 27., XII. 19., XII. 25.
 Anatol VII. 3.
 Andor V. 17., X. 9., X. 11., XI. 30.
 Andorás II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 András II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 André X. 19.
 Andrej II. 4., V. 21., XI. 10., XI. 30.
 Andzseló V. 5.
 Angelus V. 5.
 Ángyán IV. 25., XI. 15., XII. 7.
 Anicét IV. 17.
 Anízus XII. 30.
 Antal I. 17., VI. 13., VII. 5.
 Antigon II. 23.
 Anton I. 17., VI. 13., VII. 5.
 Antónió VI. 13.
 Anzelm IV. 21.
 Ányos IV. 25., XI. 15., XII. 7.
 Apollinár I. 8., VII. 23., IX. 2., X. 5.
 Apolló III. 8., IV. 18.
 Apor II. 2., XII. 28.
 Apostol I. 25., VI. 30.
 Apród XII. 28.
 Archibald III. 27.
 Arétász X. 24.
 Arián III. 4.
 Ariel IV. 11., XI. 10.
 Arion II. 3.
 Árisz IV. 27., VIII. 31.
 Arisztid IV. 27., VIII. 31.
 Arkád I. 12., XI. 13.
 Árkád I. 12., XI. 13.
 Árkos I. 12.
 Armand IV. 7., V. 10., X. 26.
 Armandó IV. 7.
 Ármin IV. 7., V. 10., VI. 2., XII. 28.
 Arnó VII. 13., XI. 16.
 Arnold VI. 18., VII. 18., XII. 1.
 Arnót VI. 18., VII. 18., XII. 1.
 Áron IV. 2., VII. 1.
 Árpád I. 5., III. 31., IV. 7., XII. 11.
 Árszen VII. 19., X. 30.
 Arszlán VI. 23.
 Artemon X. 20.
 Artúr I. 7., I. 22., IX. 1., X. 20., XI. 15., XII. 11.
 Arvéd VIII. 31.
 Arvid III. 13.
 Arzén VII. 19., X. 30.
 Aszter I. 17., III. 3., IV. 28., VIII. 23., X. 30.
 Asztrik XI. 12.
 Ata XI. 12.
 Atád XI. 11.
 Atanáz V. 2., VIII. 14., XI. 26.
 Atilla I. 7., X. 5.
 Atlasz IV. 6.
 Atos III. 10., V. 22., XI. 11.
 Atosz III. 10., XI. 11.
 Attila I. 7., X. 5.
 Augusztusz VIII. 3., VIII. 8.
 Aurél I. 15., VI. 15., VII. 15., VII. 20., VII. 27., X. 5., XII. 2.
 Aurélián VI. 16., X. 20.
 Avenár VII. 30.
 Axel III. 2., IX. 2.
 Azár III. 20., III. 16.
 Bács I. 10., VI. 10., VI. 30., XI. 12., XII. 5.
 Bagamér II. 8., XI. 8.
 Baján IV. 24., XII. 20.
 Bajnok III. 4., VI. 24.
 Bakács X. 7.
 Baksa III. 29., X. 7.
 Balabán III. 23., V. 20.
 Balambér I. 26., II. 23., II. 27.
 Balár I. 24.
 Balassa II. 3.
 Balázs II. 3.
 Baldó II. 27.
 Baldwin IV. 12., VII. 15., VIII. 21., X. 26.
 Bálint I. 7., II. 14., III. 16., XI. 3.
 Balló VI. 11.
 Balmaz II. 3.
 Baltazár I. 6., I. 11., VI. 20.
 Bán II. 12., VI. 5., VIII. 28.
 Bandó VII. 7., XI. 30.
 Bánk III. 19., III. 21., IV. 16., V. 1., VII. 17.

NÉVNAPTÁR

- Bános I. 24., IV. 16.
 Barabás VI. 11.
 Baracs III. 29.
 Barakony VIII. 13.,
 VIII. 22.
 Bardó VI. 10.
 Barlám XI. 19.
 Barna VI. 11.
 Barnabás VI. 11.
 Barót VI. 15., VI. 16.
 Bars I. 30., VII. 28.
 Barsz I. 30., VII. 28.
 Bató VI. 17., VII. 31., XI. 2.
 Bátor I. 26., VI. 15.
 Bátor II. 27.
 Bazil I. 2.
 Bazsó I. 2., X. 1.
 Becse IV. 24., IX. 30.
 Bedecs V. 25., X. 16.
 Bedő V. 25., X. 16.
 Beke V. 14., VII. 10., X. 7.
 Bekény V. 14., VII. 10.,
 X. 7.
 Bekes V. 14., VII. 10.,
 X. 7.
 Bekő III. 21., XII. 29.
 Béla IV. 23.
 Belian V. 13.
 Belizár XII. 17.
 Ben III. 31.
 Bence III. 21., VII. 11.
 Bende III. 21., VII. 1.
 Bendegúz V. 7., X. 10.
 Bene III. 21., IV. 14.,
 IV. 16., V. 1., VII. 11.
 Benedek III. 21., IV. 14.,
 IV. 16., V. 1., VII. 11.
 Benedikt III. 21., IV. 14.,
 IV. 16., V. 1., VII. 11.
 Benediktusz III. 21.,
 IV. 14., IV. 16., V. 1.,
 VII. 11.
 Benett III. 21., IV. 14.,
 IV. 16., V. 1., VII. 11.
 Béni III. 31.
 Benignusz II. 13., V. 1.,
 XI. 1.
 Benitő III. 21., IV. 14.,
 IV. 16., V. 1., VII. 11.
 Benjamin I. 3., III. 31.
 Benjámín I. 3., III. 31.
 Benke I. 12., XI. 1.
 Benkő I. 16., III. 11.
 Bennő VI. 16., VII. 27.,
 VIII. 3.
 Benő III. 31.
- Benvenútó VII. 15.
 Berárd V. 20., VI. 15.,
 VII. 3., VII. 24., VIII. 19.,
 VIII. 20., IX. 28.
 Bercel III. 29., VI. 3.
 Bere VIII. 14.
 Berec VI. 3.
 Berend XII. 3.
 Berengár V. 26., VI. 7.,
 X. 2., XI. 26.
 Berény X. 6., X. 15.,
 X. 19., XII. 3.
 Berisló XII. 14.
 Bernárd V. 20., VI. 15.,
 VII. 3., VII. 24., VIII. 19.,
 VIII. 20., IX. 28.
 Bernát V. 20., VI. 15.,
 VII. 3., VII. 24.,
 VIII. 19., VIII. 20.,
 IX. 28.
 Bertalan VIII. 24.
 Bertin IX. 5.
 Bertold I. 2., II. 11., III. 29.,
 VII. 27., XI. 3., XII. 14.
 Berton IX. 5.
 Bertram I. 23., I. 24.
 Bese VI. 30., X. 27.
 Beten VII. 27.
 Boáz V. 22.
 Bocsárd VI. 25., X. 14.
 Bod V. 28., VI. 15.
 Bodó II. 2.
 Bódog I. 14., II. 21., V. 18.,
 VI. 9., VII. 7., XI. 20.
 Bodomér XII. 21.
 Bodony VIII. 30.
 Bodor X. 4., XI. 19.
 Bogát IX. 15.
 Bogdán IX. 2.
 Bogumil X. 7.
 Bohumil XI. 8.
 Bohus I. 27., X. 7.
 Boján IX. 5.
 Bojta IV. 24., XII. 20.
 Bojtorján IV. 24., XII. 20.
 Boldizsár I. 6.
 Boleszláv XII. 14.
 Bolivár II. 18.
 Bonaventúra VII. 15.
 Bonifác IV. 24., V. 14.,
 VI. 5., X. 25., XII. 19.
 Borbás II. 19.
 Borisz V. 2., VII. 24.,
 IX. 15.
 Boromir X. 5.
 Boroszló XII. 14.
- Bors I. 12., III. 11.
 Botár I. 27.
 Botond V. 16., VII. 28.
 Bottyán I. 25.
 Bozsidiár XI. 9.
 Bozsó XI. 9.
 Bökény XII. 29.
 Böngér V. 12., IX. 7.
 Brájen IX. 6.
 Brendon XI. 13.
 Brúnó II. 2., II. 14., V. 17.,
 X. 6., X. 11.
 Brútus II. 2., III. 4.
 Buda II. 19., IV. 3., V. 19.
 Bulcsú IV. 28., V. 4., VI. 4.,
 XI. 13., XI. 20., XII. 12.
 Buzád IV. 30., X. 14.,
 XII. 8.
 Buzát IV. 30., X. 14.,
 XII. 8.
 Cecilián IV. 16., VI. 3.
 Celesztin IV. 6., V. 19.,
 VII. 27.
 Cézár I. 12., II. 25., III. 25.,
 IV. 15., VIII. 27.,
 VIII. 29., IX. 25.
 Ciceró II. 9.
 Ciprián IX. 16., IX. 26.
 Cirill II. 9., II. 14., III. 18.,
 III. 29., VI. 26., VII. 7.,
 VII. 17.
 Cirják III. 16., VIII. 8.
 Cirjék III. 16., VIII. 8.
 Círus I. 31., VI. 16., VI. 28.
 Csaba IV. 12., IV. 24.,
 VII. 6., X. 6., XII. 5.
 Csák III. 20., X. 11.
 Csanád IV. 12., V. 28.,
 IX. 6., XII. 5.
 Csát IV. 6.
 Csatád VII. 8., V. 25.
 Csatár VII. 8., VII. 29.
 Csató VII. 8.
 Csege VII. 15.
 Csegő VII. 15.
 Cseke VIII. 26., X. 31.
 Csekő VIII. 26., X. 31.
 Csenger XI. 7.
 Csépán IX. 2.
 Csepel V. 24., XII. 12.
 Cserjén X. 25.
 Csikó V. 10.
 Csobán VIII. 6., IX. 3.,
 IX. 8.
 Csolt III. 8., III. 13.
 Csoma I. 1., IV. 9.
- Csombor I. 1., IV. 9.
 Csomor I. 1., IV. 9.
 Csongor I. 13., IV. 16.,
 IV. 17.
 Csörsz I. 31., V. 10.
 Dagobert XII. 23.
 Dagomér XII. 23.
 Dalia I. 5., VI. 27.
 Dalibor VII. 25.
 Damáz XII. 11.
 Damír VI. 5.
 Damján IX. 26., IX. 27.
 Dániel II. 16., VII. 21.,
 IX. 26., X. 10., XI. 23.,
 XII. 11.
 Daniló XII. 17.
 Dárius X. 25., X. 19.
 Dáriusz X. 25., X. 19.
 Dávid III. 1., VI. 26.,
 XII. 29., XII. 30.
 Deján VI. 24.
 Dejte IV. 20.
 Deli I. 5., VI. 27.
 Demény IX. 26., IX. 27.
 Demeter X. 8., X. 26.
 Demjén IX. 26., IX. 27.
 Dénes IV. 6., IV. 8., X. 9.,
 XI. 17., XII. 2., XII. 26.,
 XII. 30.
 Denisz IV. 6., IV. 8., X. 9.,
 XI. 17., XII. 2., XII. 26.,
 XII. 30.
 Ders III. 25., XII. 14.
 Derzs III. 25., XII. 14.
 Dés V. 23., XII. 18.
 Detre VII. 1., VII. 9.,
 VIII. 24., XII. 15.
 Dévald V. 21., VII. 1.
 Dezsider II. 11., V. 23.,
 V. 30., XI. 15., XII. 15.,
 XII. 18.
 Dezső II. 11., V. 23.,
 V. 30., XI. 15., XII. 15.,
 XII. 18.
 Dienes IV. 6., IV. 8., X. 9.,
 XI. 17., XII. 2., XII. 26.,
 XII. 30.
 Dimitri X. 26.
 Dimitrij X. 26.
 Dioméd III. 29., VIII. 16.,
 IX. 11.
 Ditmár I. 2.
 Domán III. 9., III. 12.,
 VIII. 8.
 Dominik III. 9., VIII. 4.,
 VIII. 8., X. 14.

NÉVNAPTÁR

- Domokos III. 9., VIII. 4., VIII. 8., X. 14.
 Domonkos X. 14.
 Donald II. 9., VII. 7.
 Donát II. 17., VII. 7., VIII. 7.
 Dorián IX. 19.
 Dorion IX. 19.
 Dormán I. 22., XI. 30.
 Dormánd I. 22., XI. 30.
 Döme IV. 9., VIII. 4., IX. 27., X. 25.
 Dömön IX. 26., IX. 27.
 Dömös X. 9.
 Dömötör IV. 9., X. 8., X. 26.
 Dukász V. 19.
 Dusan III. 26., IV. 9., IX. 7.
 Dzsúlió I. 9., III. 8., V. 22.
 Ede I. 5., III. 10., III. 18., X. 13., XI. 17., XII. 1.
 Edgár VII. 8., IX. 10., X. 13.
 Edmond XI. 16., XI. 20.
 Edmund XI. 16., XI. 20.
 Edömér I. 14., II. 24.
 Eduárd III. 18., X. 13.
 Eduárdó III. 18., X. 13.
 Edvárd III. 18., X. 13.
 Edvin X. 4., X. 12.
 Efraim II. 1., VI. 9., VI. 18.
 Egbert III. 12., IV. 24.
 Egmont IV. 24.
 Egon IV. 23., VII. 15., IX. 1.
 Egyed II. 17., III. 13., IV. 23., IX. 1.
 Elek II. 11., II. 17., VII. 17.
 Elemér II. 20., II. 28., VIII. 25., VIII. 28., X. 9.
 Éliás II. 16., VII. 20., VIII. 20.
 Elígiusz XII. 1.
 Elizeus VI. 14.
 Ellák I. 5., VII. 8.
 Elmár V. 29.
 Elmó VII. 29.
 Előd VI. 9., VII. 1., X. 22., XII. 26.
 Emánuel III. 26.
 Emil III. 10., V. 22., V. 28., IX. 11.
 Emilián III. 10., IX. 11., X. 12.
 Emőd II. 17., VIII. 5., VIII. 9., VIII. 13.
 Endre VII. 17., XI. 30.
 Éneás II. 27., X. 30., XI. 7.
 Engelbert VII. 10., XI. 7.
 Engelhard III. 12.
 Énók VI. 7.
 Énok VI. 7.
 Enrikó I. 16., I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Erazmus VI. 2.
 Erhard I. 8., IV. 9.
 Erik I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., IX. 10.
 Erk I. 24., II. 9., V. 18., VIII. 21., IX. 10.
 Ernák III. 25.
 Erneszt I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernesztó I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernik I. 16., I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Ernő I. 12., VII. 12., VII. 13., XI. 7.
 Ernye III. 25.
 Erős II. 9., V. 18.
 Ervin IV. 25., IV. 26., XII. 24.
 Ete VIII. 1., VIII. 17.
 Etele I. 7., III. 10., VI. 2., X. 5.
 Etre III. 10., VI. 2.
 Eugén VI. 2., VII. 8., VII. 13., XI. 13., XII. 20.
 Euszták IV. 14., VII. 16., IX. 20.
 Eutim I. 20., I. 11.
 Évald VII. 7.
 Evariszt X. 26.
 Everard IV. 25.
 Ezékiel IV. 10., IV. 19.
 Ézsaiás VII. 6.
 Fábrián I. 20.
 Fábíusz V. 11., V. 17., VII. 31.
 Fabricius VII. 31.
 Fabrícius VII. 31.
 Fajsz IX. 1., X. 31.
 Farkas VIII. 23., IX. 1., X. 31.
 Fausztusz II. 15.
 Fedor VII. 12., XI. 9.
 Felicián VI. 9.
 Félix I. 14., III. 1., V. 18., V. 30., VI. 9., VII. 7., VII. 9., VII. 11., VII. 12., VII. 29., VIII. 30., IX. 11., XI. 20.
 Ferdinánd V. 30., VI. 5., X. 19.
 Ferenc I. 24., I. 29., IV. 2., V. 11., VI. 4., VI. 16., VII. 14., X. 4., X. 10., XII. 3.
 Fernándó V. 30., VI. 5., X. 19.
 Fernadó V. 30., VI. 5., X. 19.
 Fidé I. 24.
 Filemon III. 8., III. 22.
 Filep II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filibert VIII. 20.
 Filip II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filippó II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Filomén VIII. 11.
 Flavián II. 18., XII. 22.
 Flávió II. 18., XII. 22.
 Fláviusz II. 18., XII. 22.
 Florentin IX. 27., XI. 7.
 Flórián V. 4.
 Fodor VIII. 1., IX. 2., X. 4., X. 25.
 Folkus VI. 17., VII. 20.
 Fortunát VI. 1., VII. 12.
 Fortunató VI. 1., VII. 12.
 Fridolin III. 6.
 Frigyes III. 3., VII. 18.
 Fülöp II. 16., V. 1., V. 3., V. 11., V. 26., VI. 6., VIII. 23., IX. 20.
 Gábor II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gabos II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gábrriel II. 27., III. 24., IX. 29.
 Gál X. 16.
 Gallusz X. 16.
 Gara II. 6., IX. 9.
 Gáspár I. 5., I. 6., VIII. 27., XII. 28., XII. 29.
 Gaszton II. 6., IV. 24.
 Gécsa II. 25., II. 26., V. 8., VIII. 6.
 Gede III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gedeon III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gedő III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gejza III. 28., IX. 1., X. 10.
 Gellén VII. 8., XI. 13.
 Gellért I. 30., IV. 23., V. 13., IX. 24., X. 16.
 Geminián I. 31., VI. 2., IX. 16.
 Geraszim III. 5.
 Geréb III. 16.
 Gergely I. 2., II. 13., III. 9., III. 12., III. 21., V. 9., V. 25., IX. 3., XI. 17.
 Gergő XI. 17.
 Gerhárd I. 30., IV. 23., V. 13., IX. 24., X. 16.
 Gerjén X. 9.
 Germán II. 21., V. 7., V. 12., V. 28., VII. 31., X. 11.
 Gerold IV. 19., X. 7.
 Gerváz VI. 19.
 Gerzson II. 22., VII. 12.
 Géza II. 25., II. 26., V. 8., VIII. 6.
 Gibárt VI. 15., VIII. 27.
 Gilbert II. 4., VI. 6., X. 24.
 Gilgames X. 24.
 Gobert I. 26.
 Godó I. 16., V. 26.
 Godvin V. 24.
 Gorán II. 21., III. 9., III. 12., IV. 23., IV. 24., V. 9., V. 25., VII. 27., XI. 17., XII. 9.
 Gordon V. 10.
 Gorgiás IX. 9.
 Gotárd V. 4., V. 5.
 Gotfrid I. 13., I. 14., I. 16., VII. 9., XI. 8.
 Gothárd V. 4., V. 5.
 Gotláb III. 6., VI. 7.
 Göncöl II. 14., II. 18., II. 19., IV. 20., IV. 21., VI. 1., XI. 26., XII. 14.
 Gracián VI. 1., XII. 18.
 Gregor I. 2., II. 13., III. 9., III. 12., III. 21., V. 9., V. 25., IX. 3., XI. 17.
 Guidó I. 12., I. 15., III. 30., III. 31., V. 11., IX. 12.

NÉVNAPTÁR

- Gujdó I. 12., I. 15., III. 30., III. 31., V. 11., IX. 12.
 Gusztáv I. 16., III. 10., IV. 14., VIII. 1., VIII. 2., VIII. 8.
 Günter X. 9.
 Gyárfás VI. 19., VII. 6.
 Gyenes XII. 2.
 György II. 21., III. 9., III. 12., IV. 23., IV. 24., V. 9., V. 25., VII. 27., XI. 17., XII. 9.
 Györk II. 21., III. 9., III. 12., IV. 23., IV. 24., V. 9., V. 25., VII. 27., XI. 17., XII. 9.
 Gyözö II. 26., V. 8., VII. 28., XI. 3.
 Gyula IV. 12., V. 27., VI. 28., VII. 1.
 Hadúr VII. 3.
 Hamilkár XI. 12.
 Hannibál V. 16.
 Hannó VIII. 13.
 Harald X. 24.
 Harkány IX. 6.
 Harlám II. 10.
 Harri III. 2., VII. 13.
 Hartvig VIII. 8., VI. 14.
 Harun IV. 2., VII. 1.
 Hasszán II. 23.
 Hektor VI. 28.
 Heliodor VII. 3., X. 3.
 Héliosus VII. 3.
 Helmut III. 16.
 Henrik I. 16., I. 25., III. 2., III. 16., VII. 13., VII. 15.
 Herbert III. 16.
 Herkules VII. 14.
 Herman IV. 7.
 Hermész VIII. 28.
 Hermiás V. 31., VIII. 28.
 Herold X. 24.
 Hetény VIII. 17., IX. 15.
 Hiador VII. 3., X. 3.
 Hiláriusz I. 13., I. 14., III. 16., VIII. 12., X. 21.
 Hilmár I. 13.
 Hippolit VIII. 13.
 Hódos XI. 8.
 Holló II. 4.
 Honor I. 16.
 Honorát I. 16.
 Honorátusz I. 16.
 Honoriusz I. 16., IV. 24., IX. 30.
 Hont I. 9., X. 11., X. 20.
 Horác V. 3.
 Horáció V. 3.
 Horáciusz V. 3.
 Horka IX. 6.
 Huba VIII. 19., XI. 14.
 Hubert III. 20., XI. 3.
 Hubertusz XI. 3.
 Hugó IV. 1., IV. 29., VII. 27.
 Humbert III. 25.
 Hunor IV. 24., IX. 10., IX. 30., XII. 30.
 Hümér IV. 24., XI. 12.
 Ibrahim VI. 15., VIII. 16., X. 9.
 Ibrány X. 9.
 Ignác II. 1., VII. 31., IX. 1., X. 3., X. 17., X. 23., XII. 20.
 Igor IX. 11., XI. 1.
 Ilárix I. 14., X. 21.
 Ildefonz I. 23.
 Ilián VII. 3., X. 3., XI. 21.
 Illés II. 16., VII. 4., VII. 20.
 Ilmár II. 28., VI. 18.
 Imbert I. 15.
 Immanuel III. 26.
 Imre XI. 5.
 Ince I. 8., III. 12., IV. 17., VI. 19., VII. 4., VII. 28., VIII. 11., VIII. 13., XII. 28.
 Ipoly III. 10., III. 20., VIII. 13.
 Iréneusz VI. 28.
 Iriuk III. 25.
 István VIII. 3., VIII. 16., VIII. 20., IX. 2., IX. 7., XII. 26.
 Iván VI. 24.
 Ivó V. 19.
 Ivor IX. 7.
 Ixion III. 28.
 Izaiás VII. 6.
 Izidor I. 16., III. 30., IV. 4., V. 11., V. 15., XII. 21.
 Izmael IV. 25.
 Izrael II. 3., II. 5.
 Izsák V. 15., X. 19.
 Izsó VIII. 26.
 Jácint VIII. 17., IX. 11.
 Jáfet II. 5.
 Jagelló X. 13.
 Jakab V. 1., V. 3., V. 11., VII. 13., VII. 25., X. 13., XI. 27., XI. 28.
 Jákim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Jákob V. 1., V. 3., V. 11., VII. 13., VII. 25., X. 13., XI. 27., XI. 28.
 János I. 23., I. 27., I. 31., II. 8., II. 24., III. 8., III. 27., III. 28., V. 6., V. 15., V. 16., VI. 12., VI. 24., VI. 26., VII. 12., VIII. 9., VIII. 13., VIII. 19., IX. 13., X. 8., X. 23., X. 25., XI. 24., XII. 27.
 Január VII. 10., IX. 19.
 Járed V. 1.
 Járfás VI. 19., VII. 6.
 Jávor VI. 19., VII. 6.
 Jázón IX. 21.
 Jefte V. 1.
 Jelek III. 31., IV. 7.
 Jenő VI. 2., VII. 2., VII. 8., VII. 13., XI. 13., XI. 18.
 Jeremi V. 1., VI. 7.
 Jeremiás V. 1., VI. 7.
 Jermák VIII. 28.
 Jernő III. 25.
 Jeromos II. 8., VII. 20., IX. 30.
 Joachim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Joáhim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Joakim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Joákim III. 20., IV. 16., VII. 26., VIII. 16.
 Jób V. 10.
 Joel X. 19.
 Jónás III. 29., IX. 19., IX. 21., XI. 12., XI. 18., XI. 20.
 Jonatán VIII. 24., XII. 29.
 Jordán II. 13., II. 15.
 Jozafát IX. 16., XI. 12., XI. 14.
 József III. 17., III. 19., IV. 7., IV. 16., V. 1., VIII. 25., VIII. 27., IX. 18.
 Józsiás II. 16., VI. 22., VII. 6.
 Józsva VI. 22., IX. 1.
 Józsvé VI. 22., IX. 1.
 Júda IX. 1.
 Jukundusz I. 8., V. 29.
 Juliánusz I. 9., III. 8., V. 22.
 Júliusz I. 9., III. 8., V. 22.
 Jusztin IV. 14., VI. 1., VI. 16., VII. 18.
 Jusztusz VII. 14., VIII. 6., X. 18., XI. 10.
 Juszuf II. 16., VI. 22., VII. 6.
 Jutocsa I. 8., II. 8.
 Juvenál V. 3.
 Kabos II. 19., XII. 25.
 Kada II. 4., III. 2., III. 8., III. 10.
 Kadicsa III. 10., III. 11.
 Kadisa III. 10., III. 11.
 Kadocsa III. 10., III. 11.
 Kadosa III. 10., III. 11.
 Kajetan VIII. 7.
 Kájusz IV. 22.
 Kál XI. 8.
 Káldor V. 19., VIII. 27.
 Káleb X. 13.
 Kálmán X. 13.
 Kamill VII. 14., VII. 18.
 Kamilló VII. 14., VII. 18.
 Kán III. 10., V. 29.
 Kandich III. 10.
 Kanut I. 19., VII. 10.
 Kapisztrán III. 28., X. 23.
 Kaplon I. 12.
 Kaplony I. 12.
 Kapolcs III. 24., IX. 29.
 Kara I. 16., V. 28.
 Karácson V. 13., XII. 18., XII. 25.
 Karád I. 16., V. 28., XI. 8.
 Karcsa I. 16., V. 28.
 Kardos I. 3., II. 23., IV. 24., VII. 15.
 Karim IV. 16.
 Karion I. 12.
 Kármán VIII. 17.
 Károly I. 28., III. 2., IX. 27., XI. 4.
 Karsa I. 16., V. 28.
 Kartal III. 23.
 Kászon IV. 24., VIII. 13.
 Kasszián VIII. 13.
 Kasztor VI. 7., XI. 8.

NÉVNAPTÁR

Katapan III. 28., X. 23.	Kornél III. 3., VI. 2., VII. 3., IX. 13., IX. 16.	Levente II. 13., VI. 18., VI. 24., VI. 28., XI. 12.	Márkó VI. 18.
Kazimir III. 4.	Korvin II. 6.	Lévi IV. 2., VII. 1.	Markó VI. 18.
Kázmér III. 4.	Kósa IX. 7., IX. 27.	Liberátusz VIII. 17., XII. 30.	Márkus IV. 25., V. 25., VI. 18., IX. 7., X. 7.
Keled V. 1., III. 15.	Kozma IX. 26., IX. 27.	Libériusz XII. 30.	Márkus IV. 25., V. 25., VI. 18., IX. 7., X. 7.
Kelemen III. 15., IV. 22., XI. 23.	Kötöny III. 20., VIII. 7.	Libóriusz XII. 30.	Marót III. 27., IX. 22.
Kelemér III. 15., XI. 23.	Kövecs I. 8., II. 22., VI. 29.	Lionel III. 11.	Martin IV. 13., XI. 11., XI. 12.
Kelen III. 15., IV. 22., XI. 23.	Kristóf III. 15., III. 25., V. 9., VII. 25., X. 31.	Lipót VII. 22., XI. 15.	Márton IV. 13., XI. 11., XI. 12.
Kemenes VIII. 21.	Krisztián III. 13., VII. 27., XI. 12., XII. 20.	Lívió IX. 23., XI. 12.	Márton IV. 13., XI. 11., XI. 12.
Kende IX. 1., IX. 25., X. 21.	Krisztofer III. 15.	Liviusz IX. 23., XI. 12.	Marton IV. 13., XI. 11., XI. 12.
Kenese II. 15., VII. 10., XII. 13.	Krizosztom I. 27., IX. 13.	Lizander III. 13.	Máté IX. 21.
Kenéz I. 19.	Kund V. 29., IX. 1., IX. 25.	Loránd I. 15.	Mateusz II. 24., XII. 8.
Kerecsen XII. 5., XII. 20.	Kunó II. 19., V. 29., VI. 1.	Lóránd I. 15.	Mátyás II. 24., XII. 8.
Kerény IV. 4., VI. 4.	Kurd VIII. 23., IX. 1., X. 31.	Lóránt I. 15., VII. 15., VIII. 10., IX. 15.	Mauríció I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.
Keresztély IV. 3., VII. 27., XI. 12., XII. 20.	Kurszán XI. 24.	Lorenzó VII. 21., VIII. 10., IX. 5.	Mauró I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.
Kerubin VI. 4., VIII. 4.	Kürt II. 14., II. 19.	Lotár I. 27., IV. 7., VI. 15., XII. 30.	Max IV. 14., V. 29., VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Keszi I. 12., VI. 29.	Laborc VII. 23., IX. 30.	Lórinç VII. 21., VIII. 10., IX. 5.	Maxim IV. 14., V. 29., VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Ketel I. 12.	Lád VII. 15., XI. 15.	Lucián I. 7., V. 28.	Maxim IV. 14., V. 29., VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Keve I. 8., II. 22., VI. 9.	Ladomér VII. 15., XI. 15.	Lúcius III. 4., VIII. 5., X. 19., XII. 3.	Maximilián III. 12., VIII. 14., VIII. 21., X. 12.
Kevin VI. 3.	Lajos VIII. 19., VIII. 25., X. 10.	Lukács II. 17., X. 18.	Maximusz IV. 14., V. 29., VI. 25., VIII. 13., XI. 19.
Kilény VII. 8., XI. 13.	Lambert IV. 16., IV. 18., VI. 22., IX. 17.	Lüszen I. 7., V. 28.	Medárd VI. 8.
Kilián VII. 8., XI. 13.	Lantos II. 27., VII. 18.	Magnusz IX. 6.	Megyer IV. 17., XI. 13.
Kilit IV. 26., VII. 13.	Larion I. 14., X. 21.	Magor X. 8.	Melchior I. 6.
Klaudiusz VI. 6., XI. 8.	László II. 7., V. 4., VI. 27., VIII. 8., VIII. 28.	Majlát V. 11.	Meliton IV. 24.
Klausz III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.	Laurent VII. 21., VIII. 10., IX. 5.	Makabeus VIII. 1.	Ménás XI. 11.
Kleofás IX. 25.	Lázár II. 23., XI. 7., XII. 17., XII. 27.	Makár I. 2., I. 15.	Mendel III. 26.
Kleon IX. 25.	Leander II. 22., II. 27., III. 13.	Malakiás I. 14., XI. 3.	Ménróf IV. 28., VIII. 1., XI. 11.
Klétus IV. 26.	Lehel III. 26., VIII. 2., X. 16.	Manassé I. 28.	Menyhért I. 6., VIII. 14., VIII. 22.
Kocsárd IV. 19., V. 4., V. 5., VI. 7.	Lél III. 2., IV. 9., VIII. 2., IX. 7., X. 16.	Manó III. 26.	Merse VIII. 22.
Kolja III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.	Lénárd XI. 6., XI. 26.	Manszvét II. 19.	Metód II. 14., III. 9., VI. 14., VII. 5., VII. 7., IX. 18.
Kolos II. 5., II. 15., III. 10., VI. 6., X. 30., XI. 8.	Lénárt XI. 6.	Manuel III. 26.	Mihály V. 8., VI. 19., IX. 29.
Kolozs II. 5., II. 15., III. 10., VI. 6., X. 30., XI. 8.	Leó II. 18., II. 20., IV. 11., IV. 19., VI. 12., VI. 28., VII. 3., VII. 17., X. 10., X. 17., XI. 10.	Mánuel III. 26.	Mikán III. 12.
Kolta XII. 6.	Leonárd XI. 6., XI. 26.	Marcel I. 9., I. 16., IV. 26., VIII. 14.	Mike I. 15., XII. 6.
Kolumbán XI. 21., XI. 23.	Leó II. 18., II. 20., IV. 11., IV. 19., VI. 12., VI. 28., VII. 3., VII. 17., X. 10., X. 17., XI. 10.	Marcell II. 9., II. 17., VII. 2., X. 25.	Mikeás VIII. 14.
Kolumbusz VI. 9.	Leonárd XI. 6., XI. 26.	Márcián II. 9., II. 17., VII. 2., X. 25.	Mikes V. 23., IX. 29., XII. 6.
Kond V. 29., IX. 1., IX. 25.	Leonárdó XI. 6., XI. 26.	Március VI. 30.	Miklós III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.
Konrád II. 14., II. 18., II. 19., IV. 20., IV. 21., VI. 1., XI. 26., XII. 14.	Leonárdó XI. 6., XI. 26.	Marcelló I. 9., I. 16., IV. 26., VIII. 14.	Mikó VI. 19., XII. 6.
Konstantin III. 11., IV. 12., V. 21., VI. 27.	Leonidász IV. 22., VI. 28.	Marián II. 9., VIII. 19.	Miksa III. 12., VIII. 14., X. 12., XII. 6.
Konstantin III. 11., IV. 12., V. 21., VI. 27.	Leopold XI. 15.	Marinusz III. 3., IX. 4., XI. 15.	
Kont VII. 16., X. 17.	Lestár VII. 16.	Márió I. 19.	
Koppány VI. 20., VI. 9., X. 8., X. 23.	Levedi VI. 18., VI. 24.	Máriusz I. 19., XII. 31.	
Koridon V. 10.		Márk IV. 25., V. 25., VI. 18., X. 7.	
Koriolán III. 6., IX. 8., XI. 20.			

NÉVNAPTÁR

Milán V. 19., VII. 18., IX. 11.	Odiló I. 1., I. 2., VII. 4., VII. 7., XI. 18.	Pamfil VI. 1.	Rafael VI. 20., IX. 29., X. 24.
Miló I. 25., XII. 18.	Odin III. 23., VII. 2.	Pantaleon VII. 27.	Ragnar X. 1.
Milos XI. 26.	Odisszeusz I. 2.	Páris III. 17., IV. 28., VIII. 5.	Rajmond I. 7., I. 23.
Mirkó III. 3., VII. 18.	Odó VII. 4., VII. 7., XI. 18.	PaszkáI II. 11., V. 14., V. 17., V. 27.	Rajmund I. 7., I. 23., VII. 4., VIII. 31.
Miron XII. 10.	Ódor VII. 4.	Patony II. 21., IV. 28.	Rajnald II. 9., VIII. 18.
Misa V. 8., VI. 19., IX. 29.	Oguz XI. 4.	Patricius III. 17., IV. 28.	Ralf IV. 17., VI. 21., XI. 7.
Misel V. 8., VI. 19., IX. 29.	Oktáv III. 22., VIII. 6.	Patrik III. 17., IV. 28.	Ramón VII. 4.
Miske V. 8., VI. 19.	Oktávián III. 22., VIII. 6.	Pázmán VIII. 30.	Rápolt XI. 29.
Misó V. 8., VI. 19., IX. 29.	Olaf VII. 29.	Pelágus V. 4., VI. 9., VI. 26., VIII. 28., X. 8., XII. 19.	Rátold XI. 2.
Modesztusz II. 5., VI. 15.	Oleg IX. 20.	Pelbárt V. 27., VIII. 21., IX. 28.	Raul IV. 17., XI. 7.
Mór I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.	Olivér III. 5., VII. 1., VII. 11., XI. 21.	Pellegrin V. 2., V. 16.	Razmus VI. 2.
Morgan VI. 9., VI. 26., VIII. 28.	Omár IX. 9.	Periklész VII. 8.	Rázsony IV. 17., VII. 23.
Móric I. 15., III. 20., IX. 4., IX. 13., IX. 22., X. 25., XII. 4.	Ompoly V. 14.	Perjámos V. 28., VI. 9.	Reginald II. 12., VI. 5., XII. 4.
Mózes V. 16., VII. 26., VIII. 28., IX. 4., XI. 4., XI. 25.	Ond VII. 17.	Péter I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., II. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Regó VI. 5., VIII. 2.
Nándor V. 30., VI. 5., X. 19.	Orbán V. 25., VI. 29., VII. 29., XII. 19.	Péter I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., II. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Remig X. 1.
Napóleon V. 7., VIII. 15.	Orbó VI. 29.	Péter I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., II. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Rémus X. 1.
Narccissusz III. 18., X. 29.	Oresztész I. 14., XI. 9., XII. 13.	Petrík I. 25., I. 28., I. 31., II. 21., II. 22., II. 23., IV. 27., IV. 29., V. 8., VI. 2., VI. 16., VI. 29., VIII. 1., IX. 9., X. 19., XI. 16., XI. 18., XI. 26., XII. 4., XII. 9., XII. 21.	Rémus X. 1.
Nátán XI. 9.	Orfeusz II. 27.	Petróniusz V. 31.	Renátó XI. 12.
Nátánael XI. 9.	Orion I. 14.	Petróniusz V. 31.	Renátusz IX. 2., X. 6., XI. 12.
Nataniel XI. 9.	Ormos II. 4.	Petróniusz V. 31.	Rézmán VI. 2.
Nemere XII. 19.	Oros I. 17., XII. 1., XII. 19.	Petróniusz V. 31.	Rezsó IV. 17., X. 12., X. 17., XI. 7.
Nepomuk V. 16.	Oszkár II. 3., III. 3., VII. 31., XII. 1.	Petróniusz V. 31.	Richard II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
Nesztor II. 26., IX. 8.	Oszlár II. 3.	Petróniusz V. 31.	Rihárd II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
Nétus V. 2.	Osztián II. 28.	Petróniusz V. 31.	Rikárdó II. 7., IV. 3., IX. 18., XI. 15.
Nétusz V. 2.	Oszvald II. 19., II. 28., VIII. 5.	Petróniusz V. 31.	Róbert II. 4., IV. 29., V. 13., VI. 7., VII. 17., IX. 17.
Nikander VI. 17.	Oteló I. 16.	Petróniusz V. 31.	Roberto II. 4., IV. 29., V. 13., VI. 7., VII. 17., IX. 17.
Nikétás I. 7.	Otmár XI. 16.	Petróniusz V. 31.	Robin I. 30., VI. 7.
Nikodémus III. 27., VIII. 3., XII. 25.	Ottó I. 16., II. 23., III. 23., VII. 2., IX. 22., XI. 18.	Petróniusz V. 31.	Rodel III. 13., X. 30., X. 31.
Nikodémusz III. 27., VIII. 3., XII. 25.	Ottokár II. 26., IV. 2., V. 8., VII. 2.	Petróniusz V. 31.	Roderik III. 13., X. 30., X. 31.
Nikolasz XII. 6.	Ovidius V. 6.	Petróniusz V. 31.	Rodion X. 7.
Nimród IV. 28., VIII. 1., XI. 11.	Ozmin V. 21., VIII. 20.	Petróniusz V. 31.	Rodrigó III. 13.
Noé IV. 22., XI. 18., XII. 24.	Orzor I. 16.	Petróniusz V. 31.	Rókus VIII. 16.
Noel V. 13., XII. 25.	Ódön XI. 16., XI. 20.	Petróniusz V. 31.	Roland VII. 15., VIII. 9., VIII. 10., IX. 15.
Nónusz III. 16.	Örkény VII. 15.	Petróniusz V. 31.	Román II. 28., V. 22., VIII. 9., XI. 18.
Norbert VI. 6.	Őrs VI. 26., VII. 14., IX. 30., X. 2.	Petróniusz V. 31.	Románó II. 28., V. 22., VIII. 9., XI. 18.
Norman VI. 6.	Őrszéb I. 18., I. 20., III. 5., VI. 20., VIII. 2., VIII. 14., IX. 26., XII. 16.	Petróniusz V. 31.	Rómeó II. 7., VI. 19., X. 1.
Norton I. 6.	Pál I. 15., I. 18., I. 25., II. 10., II. 22., IV. 1., IV. 28., VI. 26., VI. 29., VI. 30., X. 19.	Petróniusz V. 31.	Romuald II. 7., VI. 19.
Nyikoláj III. 21., IX. 10., IX. 25., XI. 13., XII. 6.	Pálos I. 15., I. 18., I. 25., II. 10., II. 22., IV. 1., IV. 28., VI. 26., VI. 29., VI. 30., X. 19.	Petróniusz V. 31.	Romulusz VII. 6., IX. 5., X. 13.
Oberon I. 26.		Petróniusz V. 31.	

NÉVNAPTÁR

- Ron II. 9., VIII. 18.
 Ronald II. 9., VIII. 18.
 Ronaldó II. 9., VIII. 18.
 Roni II. 9., VIII. 18.
 Ruben IV. 6.
 Rúben IV. 6.
 Rudolf IV. 17., VII. 27.,
 X. 17., XI. 7.
 Rúfusz XI. 21., XII. 28.
 Rupert III. 7., III. 27.,
 V. 15.
 Ruszlán VII. 17.
 Ruztem X. 9., XI. 10.
 Ruven IV. 6.
 Salamon II. 8., III. 13.,
 IX. 28., X. 17., X. 24.
 Sámson VI. 27.
 Samu VIII. 21.
 Sámuel II. 16., VIII. 20.,
 VIII. 21., X. 10.
 Sándor I. 15., II. 26.,
 III. 18., IV. 23., V. 3.,
 X. 11.
 Saul I. 25., X. 20.
 Sebes II. 3., VI. 7.
 Sebestyén I. 20.
 Sebő I. 20., IV. 12., IV.
 24., VIII. 29., IX. 19.,
 XII. 5., XII. 30.
 Sebők I. 20., XII. 30.
 Semjén X. 8.
 Simeon I. 5., II. 18.,
 III. 24., IV. 21., V. 24.,
 VI. 1., X. 8.
 Simon I. 5., II. 18., IV. 24.,
 V. 16., V. 24., X. 28.
 Solt III. 13.
 Sóljom IX. 25.
 Som VII. 3., IX. 16.
 Soma VII. 3., IX. 16.
 Stefán VIII. 3., VIII. 16.,
 VIII. 20., IX. 2., IX. 7.,
 XII. 26.
 Surány I. 22., I. 24.
 Surd I. 22., I. 24.
 Süköld IV. 3.
 Szabin II. 9., VIII. 29.,
 XII. 7., XII. 11., XII. 30.
 Szaboles VII. 17., VII. 28.,
 IX. 19.
 Szalárd VII. 17.
 Szaléz I. 24., I. 29.
 Szalók I. 24., I. 29.,
 V. 17.
 Szalvátor III. 18., VIII. 5.
 Szalvusz X. 28.
- Szaniszló IV. 11., V. 7.,
 XI. 13.
 Szavér XII. 3.
 Szebáld VIII. 19.
 Szebasztián I. 20.
 Szecső III. 1., IV. 9.
 Szelemér II. 8., VII. 17.,
 IX. 12.
 Szelestény IX. 12.
 Szelim IX. 28.
 Szemere II. 23., V. 26.
 Szente XII. 23.
 Szeráf X. 12.
 Szerénusz VI. 28., VIII. 2.,
 VIII. 16., IX. 14.
 Szergiusz IX. 8., IX. 9.,
 X. 7., X. 8.
 Szervác V. 13.
 Szevér I. 8., II. 1.
 Szeveréd II. 15.
 Szeverin I. 8., X. 23.
 Szeverin I. 8., X. 23.
 Szidor I. 15., I. 16.
 Szigfrid II. 15., VIII. 22.
 Szilámér VI. 20.
 Szilárd III. 11., IV. 12.,
 XII. 14.
 Szilas VII. 13.
 Szilvánusz II. 6., II. 18.,
 II. 20., III. 8., V. 4.,
 VII. 10., VII. 13.,
 VIII. 24., XI. 12., XII. 2.
 Szilveszter XI. 26., XII. 31.
 Szilvusz XI. 3.
 Szindbád VII. 25.
 Szíriusz I. 22.
 Szixtusz III. 28., IV. 3.,
 IV. 6., VIII. 6., VIII. 7.
 Szofron III. 11.
 Szókratész XI. 28.
 Szolón V. 17., XI. 13.
 Szórád V. 13., VII. 17.
 Szovát VII. 13.
 Szörény I. 8., X. 23.
 Tacitusz II. 25.
 Tadeusz I. 24., VII. 26.,
 X. 28.
 Tádé I. 24., VII. 26., X. 28.
 Tadeusz I. 24., VII. 26.,
 X. 28.
 Taksony IV. 6., III. 29.,
 VIII. 24., XI. 29.
 Talabér VII. 25.
 Talabor VII. 25.
 Talamér I. 5., VII. 15.
 Táltos I. 5.
- Tamás I. 28., III. 7.,
 VI. 22., VII. 3., VII. 6.,
 VIII. 25., IX. 22., X. 2.,
 XII. 21., XII. 29.
 Tankréd V. 6., VII. 6.
 Taráz II. 25.
 Tarcal II. 25.
 Tarcsa II. 25.
 Tardos X. 10.
 Tarján VIII. 11., XI. 30.
 Tárkány IX. 5., IX. 28.
 Tarsa II. 25.
 Tarziciusz VIII. 15.
 Tas I. 8., II. 22., IV. 15.,
 IV. 27., VI. 8.
 Tasziló I. 11., X. 11.
 Tege II. 25.
 Teó IX. 2.
 Teobald V. 21., VII. 1.
 Teodor VIII. 16., IX. 2.,
 XI. 9., XII. 27., XII. 28.
 Teofil III. 5., III. 10.,
 V. 21., VI. 17., X. 13.,
 X. 29., XII. 20.
 Terestyén II. 7., XI. 28.
 Tétény V. 1., XI. 5.
 Tézeusz I. 11.
 Tibériusz VIII. 11.
 Tibor IV. 14., VIII. 11.
 Tiborc IV. 14., VIII. 11.
 Ticián I. 26.
 Tihamér IV. 20., IV. 26.,
 IV. 29., VII. 1., XI. 9.,
 XI. 12., XII. 16.
 Timon V. 3.
 Timóteus I. 24., I. 26.,
 V. 3., VIII. 22.
 Timóteusz I. 24., I. 26.,
 V. 3., VIII. 22.
 Timur VII. 25., IX. 18.
 Tirzusz X. 12.
 Titán II. 6.
 Titusz I. 4., I. 26., II. 6.
 Tivadar IV. 20., IV. 30.,
 VI. 28., IX. 19., XI. 9.
 Tiván VI. 22.
 Tóbiás I. 1., VI. 13.,
 IX. 12., XI. 2.
 Tódor II. 6., II. 7., IX. 19.,
 X. 11., XII. 28.
 Toma I. 28., III. 7., VI. 22.,
 VII. 3., VII. 6., VIII. 25.,
 IX. 22., X. 2., XII. 21.,
 XII. 29.
 Tomaj III. 7., X. 2.
 Tomor VII. 25.
- Tonuzóba XII. 11.
 Torda VI. 27.
 Tormás III. 26.
 Torna III. 26.
 Torontál III. 26.
 Töhötöm IV. 20., VI. 14.,
 IX. 2., IX. 15., XI. 5.,
 XII. 18.
 Tömör X. 28.
 Törtel VIII. 4.
 Trajánusz VIII. 11.,
 XI. 30.
 Trisztán II. 7., XI. 28.
 Tullió VIII. 11., XI. 30.
 Turul III. 26.
 Tuzvon V. 19.
 Ubul III. 7., V. 16., XII. 31.
 Údó III. 23., VII. 4.
 Ugocsa V. 22., XI. 9.
 Ugod V. 16.
 Ugor V. 3., VIII. 16.
 Ugron V. 22., XI. 9.
 Ulászló I. 27., VI. 27.,
 VI. 29.
 Ulisszesz I. 2.
 Ulpián IV. 3.
 Ulrik III. 11., VII. 4.,
 VII. 10., VII. 11., VIII. 7.
 Umbertó III. 25.
 Upor V. 15., VI. 26.
 Urbán IV. 1., V. 25.,
 VI. 29., XII. 19.
 Uriás I. 14.
 Uriel I. 14.
 Uros I. 14., I. 17., XII. 1.
 Uzon I. 15., I. 16., IV. 18.
 Uzor IV. 18.
 Üjlő III. 31.
 Vadony VIII. 30.
 Vajk VIII. 20.
 Vajta IV. 24., XII. 20.
 Valdemár II. 27.
 Valdó II. 27.
 Valentin I. 7., II. 14.,
 III. 16., VII. 25., XI. 3.
 Valentínó I. 7., II. 14.,
 III. 16., VII. 25., XI. 3.
 Valér I. 29., III. 10.,
 VI. 14., XII. 15.
 Valérió I. 29., III. 10.,
 VI. 14., XII. 15.
 Valter IV. 8., VII. 16.
 Várkony VII. 2., X. 22.
 Varsány VII. 19.
 Vászoly I. 2., V. 30.
 Vata IV. 24., XII. 20.

NÉVNAPTÁR

Vazul I. 1., I. 11., III. 22., V. 30., VI. 14.	Vitálj IV. 28., X. 20., XI. 4.	Zámor II. 16., II. 19.	Zobor V. 1., VII. 17., XI. 19.
Vázsony I. 19., V. 30.	Vitális IV. 28., X. 20., XI. 4.	Zaránd VI. 8., X. 23.	Zoltán III. 8., III. 13., VI. 23., XI. 20.
Velek IX. 28.	Vitéz IV. 28., XI. 2.	Zdenkó XI. 14.	Zombor VIII. 22., XII. 26.
Vencel IX. 28.	Vitó I. 15., VI. 15.	Zebulon VIII. 5.	Zorán III. 4.
Vendel X. 20.	Vitold IV. 28.	Zekő IV. 21., VIII. 23., XI. 17.	Zotmund III. 1.
Verner IV. 18.	Vitus I. 15., VI. 15.	Zénó IV. 12., X. 29., XII. 22.	Zsadány VIII. 23.
Verésény VII. 19.	Vladimír VII. 15., XI. 15.	Zente XII. 23.	Zserald IV. 19., X. 7.
Viátor VIII. 5., X. 21.	Vojta IV. 23.	Zerind I. 8., X. 23.	Zsigmond V. 1., V. 2.
Vid VII. 15.	Volfram III. 20.	Zéta XI. 22., XII. 23.	Zsolt IV. 10., X. 21., XI. 20.
Vidor I. 13., I. 14., III. 16.	Vulkán V. 19.	Zete XII. 23.	Zsolt IV. 10., X. 21., XI. 20.
Viktor II. 26., V. 12., VII. 28., IX. 5., IX. 30., XI. 2.	Xavér XII. 3.	Zétény II. 22., XII. 23.	Zsombor IV. 21., XI. 8.
Vilbald VII. 7., X. 22.	Zádor III. 16., VIII. 8., IX. 1.	Zoárd VII. 17., XII. 3., XII. 30.	Zsülien I. 9., III. 8., V. 22.
Vilmos I. 10., II. 10., IV. 6., V. 23., V. 28., VI. 8., VI. 25., VII. 5.	Zágon VIII. 23., XI. 17.		
Vince I. 22., IV. 5., IV. 9., V. 24., VI. 19., IX. 27.	Zajzon XII. 18.		
Vincent I. 22., IV. 5., IV. 9., V. 24., VI. 19., IX. 27.	Zakariás II. 21., III. 15., IX. 6., XI. 5.		
Virgil III. 5., XI. 27.	Zakeus VIII. 22., VIII. 23., XI. 17.		
	Zala VII. 14.		
	Zalán III. 30., VII. 14., IX. 10., XII. 30.		

A névnapadatok az MTA Nyelvtudományi Intézetétől származnak.
MTA NYTI Utónévkereső:
<http://corpus.nytd.hu/utonevportal>

Ezeket a keresztnéveket adták leggyakrabban a 2020-ban született gyermekeknek
(Forrás: https://www.nyilvantarto.hu/letoltes/statisztikak/kozerdeku_ujszuloottutonev_2021.xlsx)

FIÚK	Első utónévként	Második utónévként	LÁNYOK	Első utónévként	Második utónévként
BENCE	1 457	195	HANNA	1 511	339
MÁTÉ	1 315	228	ANNA	1 199	539
DOMINIK	1 302	265	ZOÉ	1 017	399
LEVENTE	1 275	209	LÉNA	927	241
NOEL	1 108	387	LUCA	899	122
DÁNIEL	1 051	247	EMMA	851	131
ZALÁN	1 051	174	ZSÓFIA	735	164
MARCELL	1 036	169	BOGLÁRKA	703	115
OLIVÉR	1 029	164	LILI	681	94
ÁDÁM	1 022	160	MIRA	666	70
MILÁN	1 014	184	LILIEN	626	126
DÁVID	991	225	NÓRA	553	107
BOTOND	924	76	LAURA	547	121
BENETT	888	178	LARA	541	113
ÁRON	827	147	MAJA	524	127

„NE LEGYENEK AZ ELVTÁRSÁK
TÚLZOTTAN TÖRVÉNYTISZTELŐK!”

Kékcédulás választások

Csalások kincsestára az 1947. évi parlamenti választásokon

75 évvel ezelőtti a történet. Azóta több – különböző indíttatású és irányultságú – rendszerátgazítás történt hazánkban, ám még manapság is akad néhány „90 pluszos” szépkorú honfitársunk, akik felnőtté érési emlékeik között őrzik a botránnyá kerekedett politikai svindlit. Ők tanúi lehettek az 1947 későnyarán megejtett kékcédulás választásnak, amellyel a később született generációk inkább csak hallomásból ismerkedhettek.

Azért e kékcédulás jelző hagyományozódott az utókorra, mert ilyen színű névjegyzékkivonatok sokaságával voksolhattak nem állandó lakhelyükön – akár többször is – a kommunista pártra szavazók. Ez csak egyike volt a választásokra készülődés jegyében elkövetett törvényesüfolásnak. Lett is belőle zajos politikai skandalum, mert a szóban forgó csalárság az augusztus 31-i voksolás napján azonnal lelepleződött. A sokféle egyéb normaszegés viszont majd csak fél évszázaddal később, amikor a korszak történeti forrássá lett iratainak megmaradt hányada kutathatóvá vált.

A GYŐZELEM ÁRNYÉKA

Honi képviselőválasztásainkra visszatekintve az effajta huncutság korántsem volt rendkívüli. Mondhatnók, nemzeti tradícióvá lett a népakarat-nyilvánítás vissza-visszatérő meghekkelése. Gondoljunk csak egykori olvasmányunkra, a *Két választás Magyarországon* című regényre, melyben Mikszáth Kálmán vitriollal fűszerezett iróniával rötta papírra a népbolondítás ezen időt álló receptjét.

Mostani esetünk aligha érthető az előzmények felidézése nélkül. 1947-ben

másodszor szólították a szavazóurnákhoz a világháborútól jócskán megviselt, megmaradt felnőtt társadalmat. Volt már egy hasonló 1945 novemberében is – közvetlenül a fegyverzaj elülte után. Az akkori választási kampányban a Szovjetunióból visszatelepedett kommunista emigráció vezére, Rákosi Mátyás nagy önbizalommal jósolta, hogy „a munkáspártok lenyűgöző győzelme előre vetíti árnyékát”. Lett is meglepetésszerű győzelem, ám azt a Független Kisgazdapárt érte el, 57 százalékos abszolút többséggel.

A kommunisták a kudarcként megélt választási eredmény korrigálásával (MKP – 17%), befolyásuk feljebb srófolásával próbálkoztak. A szintén kisebbségi szociáldemokratákkal (SZDP – 17%) és parasztpárttal (NPP – 7%) sietve létrehozták a Baloldali Blokkot, ám parlamenti mandátumaikat összesítve is (57/40%) alulmaradtak az erőnyerő kisgazdákkal szemben.

Sikeresebb volt az MKP másik kezdeményezése, hogy az aktuálisan fontos kérdésekben előzetesen, pártközi tárgyalások során egyeztessenek a kormányzásban közösködő pártok vezetői. Ebben a formációban a Baloldali Blokk pártjai

alkottak többséget, s rendre 3:1 arányban érvényesíthették – a zömmel kommunista felfogást magukévá tevő – akaratukat a kisgazda állásponhoz képest. Az eszerint beterjesztett törvényjavaslatok megszavazását azután – a pártfegyelem kötelme miatt – a többségi kisgazdák sem kerülhették el, mert akkor mintegy saját pártvezetésüket is leszavazták volna. Ennek következtében egyre gyakoribbak lettek a kormányzati, illetve koalíciós válságok. Ez 1946 nyarához közeledve azért is vált egyre aggasztóbbá, mert a Párizsban meginduló békeelőkészítő tárgyalásokon aligha javított volna Magyarország megítélésén, ha Budapestről állandósulni látszó válságról szólnak a híradások.

ELEMI KISGAZDÁK

Erre is tekintettel jött létre 1946 nyarán egy deklarált pártközi megállapodás a koalíción belüli ellenségeskedés beszűntetéséről, amit azonban a kortársak sem tekintettek tartósnak. A kommunisták 1946 őszén immár operatív, kivitelezési fázisba léptették Rákosi Mátyás bizalmas belső használatra meghirdetett iniciatíváját: „a kisgazdapártot elemeire kell bontani.”

Lényegében innét számítható az 1947. évi választások előkészítésének nyitánya. A kezdettől az MKP által uralt katonai elhárítás elkezdte begyűjteni egy, már a Horthy-korszakban összejáró, s eredendően németellenes konzervatív polgári asztaltársaság tagjait. A lefogottaktól felvett – kivert – vallomások alapján láttak hozzá a köztársasággellenes összeesküvésnek elnevezett vádkoholmány összeesküvésállításához. A nyomozás állásáról tudósító sajtóhírekbe egyre-másra belekevertek kisgazdapárti politikusokat is. Február elejétől pedig már az FKGP főtitkárát, Kovács Bélát is azzal gyanúsították, hogy az összeesküvőkkel cimborál. A mentelmi

joga felfüggesztéséről dönteni hivatott parlamenti ülésen viszont kiállt mellette a többségben levő kisgazda frakció, a Tiszelt Ház nem járult hozzá kiadatásához. Amikor viszont Kovács Béla beleegyezett abba, hogy – képviselői mentelmi joga érvényessége mellett – bemenjen meghallgatásra a politikai rendőrség (ÁVO) Andrassy úti székházába, a Magyarországon állomásozó szovjet haderő katonai elhárításának egy patrulja vette őrizetbe és hurcolta el 1947. február 25-én – majd az ország határain kívül tartották őrizetben közel nyolc éven át.

Két hónap elteltével a szovjet szervek olyan tartalmú vallomást juttattak el a magyar kormányhoz, amely szerint Kovács Bélán túlmenően az ország miniszterelnökének – az akkor éppen Svájcban tartózkodó – Nagy Ferencnek is tudomása volt a szóban forgó szervezkedésről. Erről értesülve Nagy Ferenc bejelentette lemondását, és úgy döntött, külföldön marad.

Az 1947 tavaszát kitöltő prominensek elleni skalpvadászat kellőképpen megfélemlítette a kisgazdákat ahhoz, hogy pártjuk bomlásnak induljon. A kommunista pártsajtó célzatosan ezt mantrázta, s a pártelőviszonyok – úgymond – szembetűnő megváltozására hivatkozva jutott el az MKP új választások szorgalmazásához, noha a Parlament törvény szabta négyéves működési idejének még a fele sem telt el.

A karakteres vezetőit elvesztő, másodvonalbeli kisgazda garnitúra a történet ellenére is hajlott rá, hogy tovább stálistáljon a kommunista forgatókönyv szerint koreografált szomorujátékhoz. Ennek megfelelően avansált új kormányfővé Dinnyés Lajos, szervilisen levezenyelve a választójogot hátrányosan szigorító törvénymódosítást, a parlament önfelosz-

latását, majd – szűken mért kampányidőszakot hagyva – 1947. augusztus 31-re tűzve ki az új voksolás napját.

SZAPORA PÁRTOK

Ehhez társult, hogy újabb pártok alakulását nem csak támogatták, hanem ösztönözték is. Ekkor lett a megszorodó pártkínálat új szereplője a Demokrata Néppárt (DNP), a Magyar Függetlenségi Párt (MFP), a Független Magyar Demokrata Párt (FMDP), valamint a Keresztény Női Tábor (KNT). Nevezettek külön-külön és együttesen is anyapártjuk, az FKGP szavazótáborát porlasztották, illetve parcellázták újra. Tudva/tudatlanul épp ezzel váltották valóra Rákosi Mátyás korábbi óhaját, a többségi kiscgazdákon végrehajtott szalámi taktikát.

A kampány heteiben vált fontossá a Rajk László kommunista belügyminiszter felügyelete alatt szerveződött, és az MKP pártközpontjával is szorosan összedolgozó választás-előkészítő bizottságok tevékenysége. Ezek hatásköre volt egyenként megállapítani, hogy a választókorúakból – a törvény klauzuláin túlmenően – ki jogosult az urnák elé járulni, és ki nem. A miniszter a nem megfelelő politikai pedigréjú köz- és önkormányzati alkalmazottak azonnali felmentésével, pótlásukra megbízható káderek átcsoportosításával gondoskodott a szelekciót végző választás-előkészítő részlegek célirányos összetételéről.

OKMÁNYT OKMÁNNYAL

Az így összeválogatott csapatot már bennfentes közvetlenséggel utasíthatta az MKP központi megbízottja: „*Ne legyenek az elvtársak túlzottan törvénytisztelők! ... Ki kell zárni a választói jogosultságból 7–800 000 embert. Ezek azokon felül vannak, akiket a törvény töröl a választó*

írói névjegyzékből.” E célszámnak a 16 választókerületre történő lebontása a megyékhez rendelt – szintén Rajk által megbízott – választási miniszteri biztosok feladata volt.

Melyek voltak az adminisztratív megkülönböztető módszerek? Elvileg mindenki kapott egy kérdőívet, melyen személyes alapadatain túl egykori és aktuális párttagságáról, korábbi és aktuális egyleti, társadalmi, egyesületi kötődéséről kellett számot adnia. Férfiak esetében, hogy a háború idején melyik katonai egység kötelékében, mely frontokon szolgált. Ám – ugyancsak e belügyi direktíva alapján – arra is felszólíthatott bárkit a névjegyzék-összeállító bizottság, hogy igazolja: „*nem volt tagja mondjuk fasiszta pártnak, kérhet bármilyen iratot. A kért okmányok beszerzése időbe telik és utánjárásba kerül. Sokan nem lesznek hajlandók végigcsinálni egy ilyen eljárást. ... Vagy el lehet felejtetni a kitöltött számlálólapot leadni az összeíró bizottságnak. Menjen, és keresse az illető. Van felszólamlási joga, de az idő rövid, és sok utánjárással jár. ... Ezen a módon jelentős tömegeket lehet kizárni. Kevesebb lesz a szavazó, és így pártunk százalékaránya nő.*”

Végül a választójoguktól megfosztani szánt – fentebb jelzett – előirányzat közel kétharmadát ütötték el ténylegesen attól, hogy eljusson a szavazófülkéig. Számszerűsítve 467 000 kárvallottja volt a törvényt kijátszó politikai indíttatású adminisztratív hivatalnoki gáncsoskodásnak. Nagyságrendjét tekintve ez a szavazásra törvény szerint jogosult ötmilliót meghaladó állampolgár több mint kilenc százaléka, akiknek a voksai nagy valószínűséggel a kormánykoalíción kívüli pártokat erősítették volna.

Számszakilag és politikailag is ellentétét képezte ennek a korábban már

említett kékcédulás választási család. Pontos száma mindmáig tisztázatlan: a kérdéssel fogalakozó kutatók szinte egyöntetűen 60 000–120 000 közötti értéket becslenek. Ezeknek a voksoknak viszont egyértelműen a kommunista párt volt a

kedvezményezettje. Gyors fejszámolás is egyértelművé teszi, hogy az ellenzéki pártokat hátrányosan érintő adminisztratív család mintegy négyszerese volt a kéknymatú extra névjegyzékkivonatokkal elkövetett visszaéléseknek.

A szavazatok megoszlása az 1945. és az 1947. évi választásokon					
Pártok	Szavazatok				Változás %
	1945		1947		
	száma	aránya %	száma	aránya %	
MKP	802.122	16,96	1.113.050	22,27	+5,31
SZDP	823.314	17,40	744.641	14,90	–2,50
Munkáspártok együtt	1.625.436	34,36	1.857.691	37,17	+2,81
NPP	325.284	6,88	415.465	8,31	+1,43
Baloldali Blokk együtt	1.950.720	41,24	2.273.156	45,48	+4,24
FKgP	2.697.503	57,02	769.763	15,40	–41,62
Kormányzópártok együtt	4.648.223	98,26	3.042.919	60,88	–37,38
PDP	76.424	1,61	50.294	1,00	–0,61
MRP	5.762	0,12	84.169	1,68	+1,56
DNP	0	0	820.453	16,41	x
MFP	0	0	670.547	13,42	x
FMDP	0	0	260.420	5,21	x
KNT	0	0	69.536	1,39	x
Ellenzék együtt	82.186	1,74	1.955.419	39,21	+37,47
Összesen	4.730.409	100	4.998.338	100	

A számok, statisztikai táblák megfogható tényszerűségük ellenére is nehézkessé teszik a múltidéző elbeszélést. Ezúttal viszont alig mellőzhetők a történetek értelmezéséhez. Egyszerűen azért, mert mai ismereteink jóvoltából korrigálható a választási eredmények évtizedeken át forgalmazott magyarázata.

KOMMUNISTÁK ÍGY IS, ÚGY IS

A szocializmus regnálása idején arról szólt az 1947. évi választások eredményeinek summázata, hogy párthíveik mozgósításával a kommunisták jogtípró módon jutottak ugyan többszavazatokhoz, ám az alig két százalékra tehető, azaz, ezek nélkül is övék lett volna a relatív többség.

Választási plakátok Budapest utcáin

Más végeredményre jutunk, ha az ellenzéki pártok akkor felmutatott eredményeihez hozzáadjuk a korábban nem ismert adminisztratív csalások miatt elvesztett voksokat. Így újraszámolva, a leszalámizott kiscgazdák utódpártjai közül – a fenti táblázat adataihoz képest – a Demokrata Néppárt 122 ezerrel több 942 412 szavazatot (17,4%), míg a Magyar Függetlenségi Párt százezerrel több voksot (14,2%) könyvelhetett volna el. Ez esetben a DNP-t illette volna a választási verseny előkelő második helye – megelőzve a régi számítás szerinti FKGP-t –, miáltal az ellenzéki pártok együttesen több mint 41 százalékos szavazatrészesedést tudhattak volna magukénak.

A mesterkéltén félbeszakított, berekesztett 1945-ös parlamenti ciklust véve alapul, az ellenzéki pártok elképesztően nagyarányú (húszszoros) támogatásnö-

vekedést mondhattak magukénak 1947-re. A korábban két százalékot sem érő arányuk ugrott 41 százalék fölé. Mondhatni, kínálta magát számukra annak végiggondolása, hogy 15 százalékos eredményükkel mégis csak a zilált/megcsonkolt kiscgazdák a természetes szövetségeseik. Őket maguk mellé állítva – a hoppon maradó Baloldali Blokkhoz képest –, 56 százalékos kormányzó-többséggel új koalícióként alakíthatnának kormányt.

URNÁHOZ ENGEDETTEK

Ez persze eső után köpönyeg spekuláció. Komolyabb kortársi fontolgatásának elsődlegesen az európai, illetve világpolitikai helyzet változása vetett gátat. A világháborúban győztes, szövetséges nagyhatalmak közötti viszony egyre nyilvánvalóbban fordult át hidegháborús szembenállásba. Hiába mutatta

ki szavazataival, az 1947 nyarán választóurnákhoz szólítottak (engedettek) többsége immár másodszor, hogy nem kér a lopakodó üzemmódban közelgő kommunista-sztálinista elnyomásból. Az országban a békeszerződés aláírását követően is itt maradtak a Vörös Hadsereg megszálló alakulatai, s a szovjetek geopolitikai megfontolásból sem enged(het)ték meg, hogy Magyarország a leereszkedő vasfüggöny napnyugati oldalára kerüljön.

De térjünk vissza a mi lett volna ha... meseszövegből a szavazás utáni valós időbe. Az eredmények nyilvánosságra hozatalát követően a Magyar Függetlenségi Párt a kékcédulás csalások miatt a Választási Bírósághoz benyújtott petíciójával vonta kétségbe a választások érvényességét, és újabb voksolás kiírását szorgalmazta. A baloldali pártokat viszont éppen eléggé nyomasztotta a várakozásaikhoz képest meglehetősen szerény parlamenti erőgyarodásuk, nem hiányzott hozzá, hogy a történet bírói útra terelésével még ezt is kétségessé tegyék.

Bár a szociáldemokrata testvérpárt vezérkarában volt annyi együttérzés, hogy a kormányban ülő tagjai néhány napon át nem jártak be hivatalukba: ezt nevezte el a pesti közbeszéd minisztersztrájkknak, Rákosi Mátyás azonban szinte azonnal ellenoffenzíva szervezésébe kezdett. Az eleinte vonakodó koalíciós partnerek megnyerése után a Magyar Függetlenségi Pártot az ajánlóivekkel történt visszaéléssel vádolta meg és ellenkeresettel fordult a Választási Bírósághoz, azt indítványozva, hogy az MFP összes mandátumát semmisítsék meg. A háttérben ennél is tovább ment. A Választási Bíróság kommunista párti elnökét villájába rendelte és azzal riogatta, hogy a testület döntésétől függ, polgárháborúba taszít-

ják-e az országot.

A bírósági ítélet aligha volt független Rákosi közbenjárástól. Az MFP összes (49) mandátumát érvénytelenítették. A helyeiket nem töltötték be, miáltal a redukált képviselői létszám automatikusan megváltoztatta a pártok parlamenten belüli képviselői arányát. Az ily módon „korrigált” megoszlásban a Baloldali Blokk már a kiszáradt nélkül is abszolút (56 százalékos) többséggel rendelkezett a parlamentben. S miután ekkorra már elhagyták a pártokat azok, akik koalíciós partnerként sem kívántak közösséget vállalni a fentebb érzékeltetett kommunista hatalmi törekvésekkel, az MKP a továbbiakban 27 százalékos relatív elsőségével lényegében abszolút módon uralhatta a törvényhozást is. Ezt követően pedig „hosszú menetelésbe” kezdett, s két év leforgása alatt a koalíciós társ pártokat bekebelezve, az ellenzékiet el lehetetlenítve vagy emigrációba szorítva vezényelte át Magyarországot a szovjet típusú – közelibbről a sztálini terroruralmat adaptáló – egy párti diktatúrába.

HUNCUTSÁGOK EVOLÚCIÓJA

Tévedtem az írás elején Mikszáth Kálmán megítélésében. Az általa megörökített urnahasználati huncutságokhoz képest a két generációval későbbi utódok nagyon is kreatívnak mutatkoztak újabb hamisságok és elmés csalárságok sorának kifundálásában, visszatérően tisztátalanná téve a – népakarat-nyilvánításnak csúfolt – parlamenti választásokat. Kérdés, hogy az új évezred illiberális-unortodox törvényfabrikálási szezonjában szabad-e a felcseperedőben lévő és a választójog küszöbére erő hamvas lelkű új nemzedéket jártassá tenni az effajta választási metódusok tárházában.

Gyarmati György

RÁKOSI, A MŰLT SÖTÉT KORSZAKÁNAK NÉVADÓJA

Sztálin legjobb magyar tanítványa

Vannak, akik közönséges gazfickónak, bűnözőnek bélyegzik, mások jó képességű embernek, aki a rossz szolgálatába állt. Neve elválaszthatatlanul összekapcsolódott azzal a totális diktatúrával, terrorrendszerrel, szellemi sivársággal és észszerűtlen gazdaságpolitikával, amely 1949 és 1956 között kialakult, és amelynek legfőbb irányítója volt. Így jellemzik magyar történészek és kortárs politikusok Rákosi Mátyást, a magyar történelem egyik legvitatottabb és legmegosztóbb személyiségét. Ő az egyik legkártékonyabbnak tartott magyar politikus, akiről a legtöbbet a róla elnevezett korszakban elkövetett szörnyűségek kapcsán tudunk.

Rákosi Mátyás Rosenfeld Mátyás néven a már Szerbiához tartozó bácskai Adán született 130 éve, 1892. március 9-én nem túl vagyonos, zsidó kiskereskedő családban. Tizenkét testvére volt, közülük tízen érték meg a felnőttkort. A források szerint a Rosenfeld család egyik őse harcolt a honvédseregben. Apját a faluban Kossuth-zsidónak nevezték, mert a néhai kormányzó fiának, Kossuth Ferencnek a híve volt.

Rákosi Mátyás már kisgyermekként is rendkívül érdeklődő volt, alig várta, hogy iskolába kerülhessen. Miután leérettségizett (1910), két félévet a Keleti Kereskedelmi Akadémia külkereskedelmi szakán tanult. Az évek során kitűnően megtanult angolul, németül, franciául, oroszul, olaszul. 1910-ben lépett be a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba. Ösztöndíjasként tanulmányait Hamburgban, majd Londonban folytatta.

1914-ben hazatért Angliából és önkéntes katonai szolgálatra jelentkezett. Az orosz frontra küldték, ahol 1915-ben hadifogságba esett, és 1918-ig távol-keleti hadifoglytáborokban élt, mígnem megszökött, és Pétervárra (Petrográd) ment. Hazatérése után belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába (KMP). A Tanácsköztársaság idején helyettes kereskedelmi népbiztos, majd ter-

melési népbiztos volt, többször járt az északi, illetve a román fronton; néhány napra a Vörös Őrség parancsnokává is kinevezték.

Idáig jutva érdemes megjegyezni, hogy 1948 után (egyre erőteljesebben kibontakozó személyi kultusza idején) a rákosista történészek úgy kezdték bemutatni „Sztálin elvtárs legjobb magyar tanítványát”, mint aki tényleges vezetője volt a Magyarországi Tanácsköztársaságnak; nem egyszerű tagja, hanem alapítója a KMP-nek.

CSERMANEK A KEDVENC

A Tanácsköztársaság bukása után Kun Béla és a vezetők többsége Ausztriába menekült, Rákosi is. Ám őt egy beszéde miatt kitoloncolták onnan. Moszkvában telepedett le, s 1920 és 1924 között a Kommunista Internacionálé megbízásából részt vett több közép-kelet-európai kommunista mozgalomban, 1924-ben pedig illegálisan visszatért Magyarországra.

1925-ben letartóztatták és lázadás vádjával 8 és fél év börtönre ítélték. A Váci Fegyházban, majd 1930-tól a szegedi Csillagbörtönben raboskodott, jónak mondható körülmények között. Itt ismerkedett meg Csermanek Jánossal (1943-tól Kádár János), aki akkor az egyik kedvence lett. 1934 elején járt volna le a büntetése, de májusban „elővet-ték” a kommün alatti tevékenysége miatt indított, de le nem zárt (hiszen Rákosi akkoriban szökésben volt) eljárás. E második per során – amelynek végén életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélték – vált Rákosi Mátyás Európa-szerte, illetve nemzetközileg ismert baloldali politikussá. Ennek is szerepe lehetett abban, hogy 1940 októberében egy államközi megállapodás értelmében, Rákosi Mátyás Vas Zoltánnal együtt a Szovjetunióba távozhatott, a cári csapatok által 1849-ben zsákmányolt honvédszázlókért cserében. A Szovjetunióban a munkásmozgalom hőseként fogadták. 1940. november 7-én Sztálin mellett állhatott a Vörös téri felvonulás díszemlévényén.

Ezekben az években ismerkedett meg leendő feleségével, a jakut származású Feodora (Fenya) Fjodorovna Kornyilovával, akivel 1942-ben házasodtak össze. Házasságuk jónak mondható, már csak azért is, mert Fenya mindvégig kitarzott Rákosi mellett, holott a szovjetunióbeli száműzetésük éveiben számtalanszor elválhatott volna férjétől. Nem tette.

Moszkvában 1942-ben döntöttek arról: ha eljön az ideje, Magyarországon Rákosi Mátyás lesz a sztálini akarat végrehajtója. Idáig jutva, nyomatékosan hangsúlyozni kell, hogy Rákosi Mátyás a végsőkig elkötelezett híve volt mindenkélt Sztálinnak, illetve a Szovjetunió Kommunista Pártjának.

Rákosi Mátyás 1945 januárjában tért haza Moszkvából, Gerő Ernővel, Farkas Mihálylyal, Révai Józseffel, Vas Zoltánnal és Nagy Imrével együtt. Még távollétében, 1944 végén, beválasztották az

Ideiglenes Nemzetgyűlésbe. (Magyarországnak a szovjet hadsereg által megszállt – felszabadított – területéről összegyűlt törvényhozó testület, amely 1944. december 21-én alakult meg Debrecenben.)

A szakemberek úgy ítélik meg, hogy Rákosinak voltak politikusi képességei, és ezeket az 1945 utáni két-három évben, a magyarországi koalíció időszakában, ki is mutatta. Érdemes azt is figyelembe venni, hogy Rákosi Mátyás rendkívül művelt ember volt, amivel le tudta nyűgözni hallgatóságát, és amit egyrészt a hihetetlen memória, másrészt a börtönkultúra alapozott meg. Tizenöt év börtön alatt, az átlagember is minden betűt elolvas, ami a kezébe kerül. Rákosiról pedig ismert, hogy a Vörös

Ahogy az Rákosi diktatúrájának számos plakátja is jól illusztrálja, a kor embere a mesterséges öröm és a kényszeredett vidámság hangulatában élt. Ezzel együtt a Rákosi-korban is születtek politikai viccek. Idézzünk fel közülük néhányat Homa János: *Hal(I)hatatlan politikai viccek 1948–1988* című műve segítségével.

– Na, hogy vannak, hogy vannak? – viccelődött egy alkalommal Rákosi elvtárs, munkások körében.
– Jól vagyunk, jól vagyunk – viccelődtek a munkások.

Rákosi, hogy állítólagos népszerűségéről megbizonyosodjon, titokban beül egy moziba. Pereg a filmhíradó, amelyben az augusztus huszadikai friss kenyeret adják át neki. A mozi közönsége felállva, tapsolva skandálja: Éljen Rákosi! Éljen Rákosi! Mire a mellette álló ember rácsap Rákosi fejére és rákiált:
– Tapsolj kopasz, mert elvisz az ÁVO!

Rákosi és Gerő autóval mennek a Duna-parton; a munkásokról, a parasztokról beszélgetnek. Azt mondja Rákosi:
– Te Ernő, valami olyat kellene csinálni, aminek örülnének az emberek, ami jó lenne a népnek.

Megszólal erre a sofőr:

– Elvtársak, hajtsak a Dunába?

Két cigány beszélget.

– Tulajdonképpen micsoda ez a Rákosi: császár vagy király?

– Egyik se, hanem fára-jó.

Az viszont megtörtént, hogy Rákosi elhatározta, az új világot építő magyar népnek új Himnuszra van szüksége. „Isten, áldd meg a magyart...” – ugyan! Úgy döntött, az új szöveget Illyés Gyula írja majd, az új zenét pedig Kodály Zoltán komponálja. Kodály akkor már világhírű zeneszerző, zenetudós, zenepedagógus volt. Amikor egy nyilvános rendezvényen Rákosi mindezt szóba hozta neki, Kodály egy darabig hallgatta „népünk bölcs vezérét”, majd így szólt
– Ugyan, ne fáradjon, jó lesz nekünk a régi – A téma soha többé nem került szóba.

Rákosi karikatúra 1956-ból.

Segély támogatásával a legjobb társadalomtudományi, statisztikai műveket, politikai kiadványokat kapta meg. Igénye volt arra, hogy képezze magát. (*Pünkösti Árpád – Rákosi Mátyás élete.*)

KÍMÉLETLENÜL TAPOSOTT

Rákosi tehát idehaza igazi koalíciós politikusnak mutatkozott, olyan embernek, aki Magyarország demokratikus átalakulását kívánja. Ha akkoriban valaki azt írta vagy mondta a magyarországi kom-

munisták pártjáról, hogy a mezőgazdaság kollektivizálásának, a kolhozosításnak a híve, azt provokátornak titulálták, hiszen – úgymond – a kommunista pártnak esze ágában sincs ilyesmi; azokban a koalíciós években a proletárdiktatúra szót tilos volt kimondani. (*Vásárhelyi Miklós – Rákosi Mátyás élete*)

Mindez 1947-ig tartott, amikor a Gazda (Sztálin) megnyomta a gombot, és kiadta az utasítást – nemcsak Magyarország, hanem az egész „tábor” vezetői számára –: most már elég ebből a játszadozásból, át kell venni a hatalmat. Akkor Rákosiban felülke-rekedett a nyilván addig is benne lakozó fenevad, és a legkíméletlenebbül taposta el az ellenfeleit. Rövidesen beköszöntött a Rákosi-korszak, amely szűkebb értelemben 1947 és 1956 között létezett, és amelynek során Rákosi sztálinista rendszerű totális diktatúrát épített ki, amely a rendőr-állam, a totális terror („csengőfrász”) megjelenésével kezdődött. Napirenden voltak a Péter Gábor vezette politikai rendőrség (ÁVO, államvédelmi osztály, majd ÁVH, államvédelmi hatóság) kegyetlenkedései, a koncepciós perek, az osztályidegen elemek üldözése, deportálása, a párton belüli ellenzék pusztítása.

Közülük Rajk László pere és kivégzése (1949. október 15.) a legismertebb, ám a koncepciós perekben kivégzettek száma megközelítette a kétszáz főt. Ezeket a

pereket – a gondolat megszületésétől az ítélet meghozataláig – Rákosi „kézi vezérléssel” irányította.

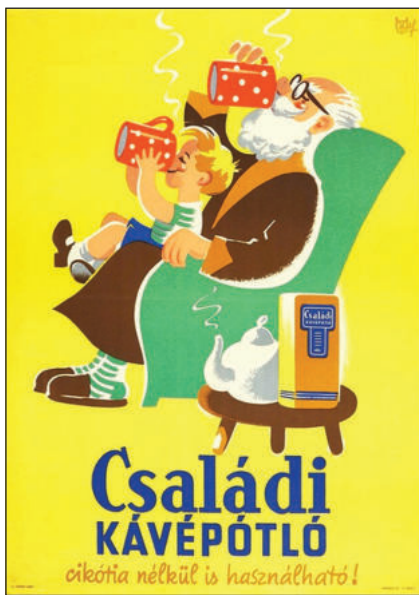
Akkoriban 40 ezren voltak rendőri őrizetben, illetve internálva, kitiltva Budapestről. Hozzávetőleg 300 ezer embert telepítettek ki és internáltak korábbi lakhelyéről. Főként korábbi földbirtokosok módosabb gazdák, egykori gyártulajdonosok, állami alkalmazottak, katonatisztek jutottak erre a sorsra. Lakásaikat, azok berendezési tárgyait, nagy értékű műtárgyait rendszerint a politikai rendőrség tagjai és kiemelt káderek kapták, minden törvényi felhatalmazás nélkül.

Mindezek Rákosi és Sztálin mesterségesen felépített és fenntartott személyi kultuszával (gondoljunk csak Rákosi 60., illetve Sztálin 70. születésnapjának magyarországi „megünneplésére”), erőltetett kolhozosítással, a nehéz- és a hadiipar teljességgel indokolatlan és gazdaságtalan fejlesztésével párosultak, és ezek együttesen hamarosan általános

elszegényedésbe, nyomorba taszították a lakosságot.

UTÓDLÁSI HARC

Sztálin halála (1953. március 5.) után Rákosi pozíciója hirtelen meggyengült. Júniusban egy pártdelegációval Moszkvában rendelték, ahol az SZKP vezetői, vezetőtársai előtt, súlyos, személyes bírálatban részesítették, többek között a fejéhez

vágva, hogy beképzelt, képtelen kollektív módon dolgozni. Különösen Lavrentyij Berija (a szovjet titkosszolgálat vezetője) beszélt vele durván, kijelentve: vegye tudomásul, hogy Magyarország miniszterelnöke nem lehet zsidó. (Ezen az alapon persze Gerő, Farkas vagy Révai sem.) Rákosinak tehát le kellett mondania kormányfői posztjáról Nagy Imre javára.

A Központi Vezetőség június végi ülésén kénytelen volt önkritikát gyakorolni, igaz, mindez olyan titokban történt, hogy csak a hatalomgyakorolás legfelsőbb szintjén lévők tudtak róla. A párt vezetője ő maradt, de már első titkárként; a főtítkári tisztséget megszüntették.

Amikor azután a szovjetunióbeli utódlási harcokban a vele leginkább ellenséges Beriját letartóztatták, majd 1953 decemberében kivégezték, ismét kezdte magához ragadni a hatalmat, és kezdte visszafordítani a Moszkva által elrendelt enyhülést és a koncepciós perek áldozatainak rehabilitálását. Elérte például, hogy a törvénytíró perek kivizsgálására összeállított bizottság elnöke legyen. 1956-ig váltakozó sikerrel folytatta hatalmi harcát Nagy Imrével, akit személyesen igyekezett lejáratni Moszkvában. Ez 1955-re sikerült is neki, elérte, hogy Nagy Imrét leváltásák. Helyére bizalmi embere, Hegedüs András került.

Hajdu Tibor – a kor kiváló kutatója – szavait idézve: „Én, igazán abban hibáztatnám személy szerint Rákosit, hogy Sztálin halála után azzal a teherrel, azzal

a rengeteg bűnnel, ami őrajta volt, amit addig lényegében Sztálin utasítására vagy kegyeit keresve elkövetett, neki valamilyen módon félre kellett volna állni, átengedve a teret Nagy Imrének, Hegedüsnek.” (Forrás: Rákosi Mátvás élete)

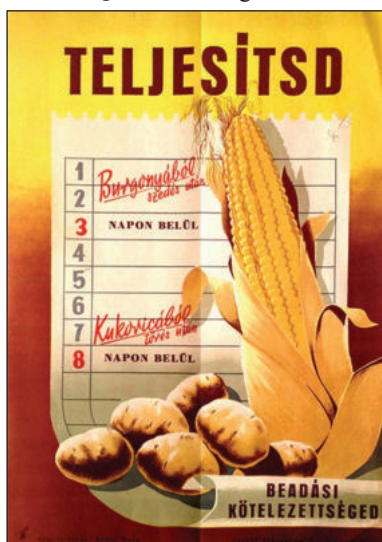
SZÁMŰZETÉS

Az SZKP XX. kongresszusa után, 1956. július 18-án, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége szovjet nyomásra eltávolította Rákosit az első titkár tisztségéből. Ekkor a Szovjetunióba távozott,

és bár ismételt kísérleteket tett hazatérésére – élete végéig abban a meggyőződésben élt, hogy őt Magyarországon szeretik és hazavárják –, erre azonban nem kapott engedélyt. Hruscsov Kádár mellett döntött. 1962-ben a kirgizisztáni Tokmokba telepítették át, innen 1967-ben térhetett vissza Arzamasz városába, amely Moszkvától 400 kilométerre fekszik. Időközben az MSZMP

Központi Bizottsága is foglalkozott hazatérési kérelmével. Ehhez feltételül szabták a közügyektől (magyarán: a politikától) való eltiltást és a házi őrizetet. Rákosi ezt nem fogadta el. Utolsó kijelölt lakhelyén Gorkijban (ma ismét Nyizsnyij Novgorod) maradt. Ott érte a halál 1971 februárjában. Haláláról a magyar lapok néhány soros eldugott közleményben számoltak be. Urnáját hazaszállították, búcsúztatására szűk családi körben, a Farkasréti temetőben került sor.

(győri)

IBORFIA A GÖCSEJ REJTETT KINCSE

Lakosainak száma: tizenöt

Hosszú éveken át az ország legkisebb lélekszámú települése volt Iborfia. Ma sem nagy a zalai község, de a Központi Statisztikai Hivatal szerint már csak a negyedik legapróbb település – részben épp a kicsinségének köszönhető hírnév miatt gyarapodhatott. Történet a faluról, amelyben egykor 178-an éltek, és volt, hogy csak 8-an. Haranglábak, üres házak, törékeny jövő, meg persze a négykilométeres út, ami ma pont annyira beszédtema a községben, mint fél évszázada.

Isten háta mögötti hely – írták kissé lesajnálóan egy cikkben Iborfiáról, jelezve, hogy ha nem így lenne, akkor bizonyára tíznél többen lakták a falut. Csakhogy a kicsinségéről híres zalai község felé tartva, erdőkön áthajtva, dimbes-dombos szántókat kerülve, itt-ott megriadt őzgidákat megpillantva, és olyan mesebeli községneveket látva, mint Lickóvadamos, Kisoroklán vagy Vakola, inkább csak kétségeink erősödnek: tényleg olyan nagy baj, ha eldugott helyen van egy település? A dombtetőn fekvő kétutcás, kétharanglábos faluba érve, a patakkal, kis tóval, dús erdőkkel zsúfolt völgyekbe lepillantva pedig már biztosan tudjuk: Göcsej egyik rejtett kincse ez a település.

ÚT TÖKÖN, PASZULYON ÁT

– Hát még, ha látta volna fénykorában! – fogadja faluja dicséretét a község polgármestere, Lakatos József, akit épp babszedésben akasztunk meg. S hogy ezt megemlíti, rögtön vissza is repít minket az ötvenes évek Iborfiába.

Abba a faluba, ahol akkortájt még 178-an is éltek. Jobbára nagycsaládos, dolgos emberek, akik általában tíz holdon gazdálkodtak. Virágzott akkoriban a falu, mivel adottságai miatt sokáig elkerülte az álla-

Lakatos József polgármester tősgyökeres iborfiai, még tanult a helyi iskolában

mosítás. Szinte nincs sík terület, a dombokat meg fáradságos munka művelni, a polgármester szerint ezért kezdődött itt későn a téeszésítés. Akkoriban a falunak

A falu főutcája, ahol a katolikus harangláb áll

még iskolája is volt, még ha egyosztályos, egytanítós is. Mindenesetre az iborfiaiak szerették falujukat, megtalálták itt a számításukat. Annak ellenére is – emlékezik vissza a polgármester –, hogy akkoriban úgy istenigazából el voltak szigetelve a külvilágtól. Semmilyen rendes út nem vezetett a faluba. Amikor a közeli nagyobb településre, Gellénházára akartak eljutni, akkor – miként Lakatos József fogalmaz – tőkön-paszulyon át vagy méteres hóban vezetett az útjuk. Aztán jött az államosítás, a falut kezdték elhagyni az emberek, mentek a közeli kisebb-nagyobb városokba, üzemekbe, az iskola bezárt, a község pedig egyre csak sorvadt. Olyannyira, hogy a rendszerváltás után hosszú éveken át Iborfia volt az ország legkisebb települése.

– Az önkormányzattal rendelkező falvak közül voltunk a legkisebbek – pontosít a polgármester kissé önérzetesen, mert azt azért soha nem hagyták, hogy még helyhatóságuk se legyen.

Mindenesetre 8 lakója miatt Iborfia rendre bekerült a hírekbe. Főként a választások idején, de máskülönben is: Iborfia az ország legkisebb településeként rögzült sokak fejében. A polgármester szerint a hírnévnek ellentmondásos következményei voltak.

– Mindig akadnak önként jelentkezők, akik azt mondják, hogy idejönnek lakni, a falut benépesíteni, de cserébe kérnek teltet, támogatást – mondja Lakatos József, aki ilyenkor mindig elmondja, hogy évi 9 millió forintja van a falunak, abból nem jut erre.

NINCS KOCSMA, VAN INTERNET

A hírnév viszont vonz kirándulókat is, akik eljönnek megnézni az ország legkisebb települését, s nem egy ember akadt, aki beleszeretett ebbe az isten háta mögötti helybe. Van, akit az érintetlen természet vonz, a túrázás, a gombászás szeretete, ráadásul közel van a gyorsan fejlődő lenti fürdő és Szlovénia is. Vonzerő az is, hogy

Betelepültek a németek, akik lovakat hoztak, lovardát építettek

– bár bolt, kocsmá, busz nincs – van víz, gáz, villany és még optikai kábel, azaz gyors internet is. Részben ennek is tudható be, hogy az önkormányzattal rendelkező falvak mezőnyében Iborfia visszacsúszott a negyedik helyre. Hivatalosan már tizenötön laknak a faluban. (A legutolsó, 2020-ban kiadott KSH-toplistát a borsodi Tornabarakony és Debréte vezetői 10-10 lakossal, a harmadik a zalai Felsőszenterzsébet, amelynek lélekszáma 13, ezután következik Iborfia.)

– Bár a hivatalos lakosság szám 15, enél valójában többen vagyunk, mert van, aki nincs is bejelentkezve, de azért itt él – magyarázza a polgármester, és gyors számvetést készít a lakókról.

Mint megtudjuk, az igazán régiek közül ma már csak ketten élnek: a polgármester 86 éves édesanyja és egy 91 éves öregúr, aki idősotthonban lakik, már csak ritkán látogat vissza szülőfalujába. A következő generáció az itt gazdálkodó, állatokat tartó polgármesteré: ő még ide-

járt általános iskolába, amikor 1970-ben bezárták azt. Összesen hatan tősgyökeresek. Gyerek egy sincs. Vannak viszont betelepülők. A németek például, akik lovakat tartanak, lovardát is építettek, és jött az Alföldről egy állattenyésztéssel foglalkozó férfi. Zalaegerszegről is költöztek ide, innen járnak be a megyeszékhelyre. Ami – bár mindenki eldugott településként emlegeti Iborfiát – valójában csak 15-20 kilométerre van a falutól: sokan még Budapesten belül is többet ingáznak egy nap. Igaz, az iborfiaiaknak meg kell küzdeniük ezért a távolságért: főként a falu határa és a főút közötti négy kilométer miatt. Ahogy majd fél évszázada sokat, 1975-ig vártak a betonossal, portalan útra, úgy most annak felújításért küzdenek.

AZ ÚT SZABADSÁGJOGA

– Kijött ide egy utas ember és azt mondta, amennyiből új utat lehet építeni itt 15 embernek, másutt 40 ezer ember

Bíznak a túlélésben

A SZERZŐ FELVÉTELEI

közlekedését lehet megoldani – panaszolja a polgármester, s megkeményíti hangját. – No, de ennek a 15 embernek is éppúgy jár a használható út mint bárki másnak! Van már egymilliónk félretéve erre, és pályázunk, amikor csak lehet.

A kicsiség nem most először átok. Azt meséli Lakatos József, hogy egyszer bejelentettek a faluba egy céget, és akkor örültek nagyon, mert félmillió adóbevételre tettek szert belőle. Aztán kiderült: mivel kevesen laknak a faluban, ettől a bevételtől annyira megugrott az egy főre jutó iparűzési adóerőképességük, hogy több millióval visszavágták az állami normatívát.

Márpedig itt nem millióknak, hanem a százazreknek is rengeteg helye van. Jól mutatja ezt a község közepének szá-

mító, lassan megújuló faluház esete: ott a könyvtár, a hivatal, ott rendel az orvos és miséznek évente háromszor a pap. Ezzel együtt befejezni is csak apránként tudják: egyik évben megveszik a szigetelést, idén annak beépítésére jut pénz, jövőre pedig, ha minden jól megy, akkor végre le is tudják festeni.

Ahogy a faluháza, úgy a község összképe is lassan változik. Akadnak új, takaros porták, és öreg, ám láthatóan gondozott házak, kertek. De a falu túlélésért vívott harca még nem ért véget. Ezt pedig mindennél jobban jelzik azok az elhagyatott épületek, amik évről-évre kevésbé látszanak ki az elburjánzó bokrok mögül.

-boda

Bizonytalan föltámadás

– Oda nem járok – rázza fejét a lovászhetényi kocsmá gazdája, amikor arról kérdezem a középkorú férfit, hogy mikor van mise a 280 lelkes faluban. – Tudja, a templomban azt hirdetik, feltámadunk, a kocsmában meg azt, hogy sose halunk meg. Ez a jobb, mert aki él, az fogyaszt, a halott viszont nem, és a feltámadásban sok a bizonytalanság.

ISTENT NEM KÉRDEZZÜK

Elmosolyodik tréfáján, aztán útba igazít, hogy kit keressek. Egy perc múlva meg is találok a nyolcvanhat esztendőes Reinné Bayer Rozáliát, akit az erdővel övezett, dombos-dombos baranyai faluban a helybeliek templomba járónak ismernek. Tőle megtudom, hogy kéthetente vasárnap délután van mise a hetényi katolikus templomban.

Már csak négyen-öten járunk – mondja gyenge hangon a bottal botorkáló, barát-ságos asszony, miközben leül a kapuja előtti padra. – Amikor lány voltam, megtelt a templom, sokan kiszorultak.

Amúgy száz hívőnél több nem férne el az 1892-ben felszentelt, egyhajós templomban. A Mecsek és a Geresdi-dombtság találkozásánál, Pécsváradtól öt kilométerre fekvő Lovászhetényt a törökök kiűzése után fuldai németek népesítették be, ők 1754-ben építettek templomot, ám az leégett, s a helyén emelték a jelenlegi, kevés díszű épületet. Bayer Rozália sosem hagyta ki a misét, a szakácsként majd kesztyűgári munkásként dolgozó asszony hite nem gyengült attól, hogy a kilencvenes években elvesztette férjét, az ezredforduló után pedig mindkét fiát. Róluk így beszél:

– Szorgosak voltak, rendesek, család-szeretők. Egyik ötvenhét éves volt, a másik ötvenöt... Rák...

– Kérdezte emiatt Istent? – szólok bele a csendbe.

– Nem. Elfogadtam a döntését. Misét tartattam értük.

Az idős asszonynak három unokája és három dédunokája jelent vigaszt, ők mind másutt élnek, megkeresztelték őket, de nem gyakorló hívők. Később arról kérdezem, hogy a faluban fiatalok járnak-e misére?

– Hogyne – feleli – engem is egy fiatal asszony kísér el mindig.

– Ő hány éves?

– Hatvan.

– Ő a legfiatalabb?

– Igen.

– Ma miért nem mennek a fiatalok és a középkorúak?

– Másképp nevelték őket. Engem úgy neveltek, hogy minden héten menni kell.

– Gyónni is eljár?

– Ugyan – csillan rám a szeme –, milyen bűnöm lehetne? Régen se volt, legfeljebb annyi, hogy elmaradtam egy imával.

Bayer Rozália később arról beszél szakadozott szavakkal, hogy a háború után kitelepítették a falu német lakóinak többségét, és az itt maradtak közössége és hite ebbe belerokkant. A falu új lakói hiába voltak hívők, nem a felmenőik építették a templomot, nem ott áldoztak, ministráltak, nem az övék volt az a hely, hát nem jártak.

A Lovászhetény körüli kis falvakat is németek lakták a kitelepítésekig, ma már az itt élők alig 10-20 százaléka németgyö-

A túronyi Jakab Lajosnak és feleségének erőt ad a hit

kerü, és ők hasonló véleményen vannak, mint Rozália. A Heténnyel szomszédos Erdősmeccsén háromszázan élnek, s az ottani templomba is csak 5-6 helybéli jár a misékre.

– Én másnaponként járok – állítja egy hatvanéves, a MÁV-nál dolgozó, a nevét el nem áruló özvegyasszony, miközben vasárnap délután a kertjét gyomlálja.

– Hová jár, itt csak kéthetente van mise... – csodálkozom el.

– Ide járok, de csak karácsony és húsvét másnapján. Gyerekként minden misén ott voltam, asszonyként már nem volt időm. Mondják, ez csak kifogás. Lehet. A fiam már felnőtt, évek óta Németországban él. Mégse megyek. Egyébként imádkozni otthon is lehet.

– Mikor imádkozik?

– Nincs neki rendje. Amikor úgy érzem, hogy kell.

– Évente kétszer mégis elmegy a templomba. Miért?

– Mert kell. Az ember ne mondjon le a vallásáról, meg a közösségről, ahová tartozik. A templomban találkozunk, egymásra köszönünk, pár szót váltunk, és ez jó.

Oszterek János és felesége, Peischer

Veronika soha nem hiányoznak a miséről. Az Erdősmeccsére kijáró mecseknádasdi plébános épp ezért a házaspárt kérte meg három évvel ezelőtt, hogy legyenek gondnokai a templomnak. Az egykor a falu melletti gránitbányában gépkezelőként dolgozó, 71 éves férfi nem munkaként, hanem komoly megtiszteltetésként éli meg a sekrestyési feladatokat.

– Nekem a templomi imádság mindig is fontos volt – vallja meg Oszterek János, miközben lugasában székkal, felesége meg sváb kifivel kínál. – Gyerekkoromban a roráté misék mindegyikén ott voltam.

– A hajnali kelés, a hideg templom egy gyereknek nem volt nehéz és unalmas?

– Nekem nem. Szerettem. Évtizedekig ministráltam is. Ma is fontos nekem a templomba járás.

Veronika erősíti férjét:

– Nekem is az, ha ott vagyok, érzem, hogy ott a helyem. Megtisztulok.

A házaspár hitét is próbára tette a sors. Három unokájuk van, és az egyik autista.

– Négyéves kora után jött ki rajta – fog bele a történetbe a férfi. – Addig nem volt gond, okos volt, érdekelte minden, szépen beszélt. Óvodába járt, és egy év után meg-

A lovászhetényi Bayer Rozáliát úgy nevelték, hogy minden héten menni kell misére

változott. Hogy mi történt, mi okozta, senki se tudja. Azóta egy szót se beszél, nem érdekli semmi. Nagyon aranyos velünk, de ha nem értjük meg, mit akar, agresszív lesz. Most tizenöt éves, speciális iskolába jár Pécsen. Azt reméljük, hogy a beszéde visszatér. Sokat imádkozunk érte. Nem okoljuk Istent... de nem ezt érdemeltük.

FAKULT STÁCIÓK

A férfi később arról beszél, hogy már tizenöt éve leállt az erdősmecskői templom felújítása. A tetőt lecserélték, a tornyot bevakolták, lefestették, az 1813-ban épült, háromhajós, barokk és klasszicista stíuselemeket mutató épület viszont azóta vakolatlan. Mint a mecseknádasdi plébánián megtudom, eddig sikertelenül pályáztak támogatásra, ezért áll a munka. A lovászhetényi kálvária is felújításra szorul: a német betelepülők kétszáz éves, olvashatatlanná kopott sírkövei övezik a

14 stációt, melyek kékes színű bádogképei kivehetetlenné fakultak.

A rendszerváltás előtt a kisfalvak templomaira nem jutott pénz, s a pécsi egyházmegye nehezen bír előregedett ingatlanjainak felújításával. Baranya 301 településének több mint kétharmada százszáz lelkes aprófalú (tucatnyit százan se laknak), s ezekben a községekben a szocialista iparosítás előtt két-háromszor annyian éltek, mint most, és nyolc-tízszer annyi volt az egyházi hozzájárulást fizetők száma. Akad már olyan falu a megyében, ahol nem is miséznek, mert nincs kinek, s egy-egy plébános gyakran tíznél több község hívóinak szolgál.

Hasonló helyzetben van a református egyház is Baranyában. A megye délnyugati fertályát, s főleg az Ormánságot egykor református magyarok lakták, s az elmúlt évtizedekben az ormánsági községek lakossága is felére-harmadára, az itteni református felekezetek meg tizedére apadtak. Jelenleg e falvak lakóinak többsége katolikus családból származik, aki a hitét alig gyakorolja.

A Siklóssal szomszédos, 190 lelkes Bisse református templomában kéthetente tartanak istentiszteletet.

– Heten-nyolcan vagyunk – mondja a 72 éves Irén, Weisz Józsefné. – Én mindig megyek, volt, hogy egyedül voltam. A lelkész úr ugyanúgy megtartotta, mintha tele lett volna a templom.

– Miért fontos a templom? – kérdezem a háza előtti padon ülő asszonyt.

– Megnyugszom – szavát elfojtja a sírás. Fél perccel később már meg tud szólalni:

– Az Isten kétszer is megmentett. Mellrákos lettem 17 éve, de meggyógyultam. Öt éve visszajött a rák, de akkor is meggyógyultam. Hálás vagyok. Sokat imádkozom. Nézem a tévét, és ha reklám van, imádkozom, beszélek Istennel.

Két lányom és négy unokám van, értük is imádkozom. Szól a kisebbik lányom, hogy drukkoljak a fiúunokáékért, ha vizsgájuk van az egyetemen, akkor is. A fiúk meg vannak keresztelve, de nem tudtam rábeszélteni, hogy konfirmáljanak. Talán ők is hisznek, de nem úgy, mint én. A lányaim hívők, de nem járnak templomba, legfeljebb karácsonykor. Nekem a nagyanyám azt tanította, hogy a templomba mindig el kell menni, és mindig a legszebb ruhánkban. Én ezt ma is tartom.

Irén évekkel ezelőtt elvesztette férjét. A férfi evangélikus volt. Mivel az asszony a közeli Garéról származott, az ő falujának református templomában esküdtek. Irén a férjét mindig elkísérte a siklói evangélikus imaházba, a férfi viszont nem tartott vele a bissei református templomba, Irén nem erőltette. A férfi 77 évesen vesebeteg lett, dialízissel élhetett volna még, de nem kérte. Őt nap múlva elaludt.

A MI TITKUNK

Pár házzal odébb két asszony beszélget a főutcán. Kérem őket, hívök-e, egyikük, aki Manyiként mutatkozik be, igent bólint. Az asszony 71 esztendő, de 55-nek se látszik. „A jó genetika”, hárítja el dicséretemet. Megtudom tőle, hogy katolikus, és mivel a faluban nincs katolikus templom, Pécsre, a havihegyi templomba jár. Ez a megyeszékhely egyik legikonikusabb szakrális épülete, a kápolnányi templom búcsújáró hely, a lépcsőjéről csodás panoráma nyílik Pécsre.

– Évente tízszer, tizenötöszer megyek oda – avat be szokásaiba az asszony –, de mostanában kevesebbet voltam a férjem betegsége miatt. Tegnapelőtt meghalt.

Mázsányi csend szakad ránk. Végül ő szegi meg:

– Másfél éve kezdett fájni a csípője, azt hitte reuma, de csontrák volt. So-

kat szenvedett. Mindig együtt mentünk Havihegyre.

– Miért nem a máriagyüdi bazilikába? – vetem közbe. – Sokkal közelebb van, és még híresebb búcsújáró hely.

– A havihegyi volt a mi templomunk. Hogy miért, az a mi titkunk. Már örökre.

Bissén volt egy kis katolikus imaház, ám tíz évvel ezelőtt az egyházmegye – mivel nem volt rá igény – bezárta. A megüresedett saroképület azzal a házzal áll szemközt, amiben a hazánkból 1947-ben elüldözött kisgazda miniszterelnök, Nagy Ferenc és családja élt. A volt imaházzal szomszédos portán Kardos Csaba és felesége, Gulyás Zsuzsa lakik. A 66 éves férfi felmenői jó viszonyban voltak Nagy Ferenc családjával, Csaba apja volt a miniszterelnök egyik fiának a keresztapja. Kardos Csaba református, felesége katolikus, a pár az asszony falujában, Felsőszentmártonban, a katolikus templomban állt pap elé. Csaba és Zsuzsa azóta csak keresztelődés és temetéskor fordult meg templomban.

– Nem volt rá idő – szabadkozik a bajszos, erős felépítésű, jó mozgású férfi, miután betessékel a nappaliba. – A téveszben majd az abból alakult részvénytársaságban dolgoztam, gyakran napi 14 órát. A háztáji is nagy volt. Józsiág már nincs, de ma is van szülő, 420 tő. Két gyereket neveltünk fel. Az asszony ma is imádkozik a gyerekekért. Én hívő is vagyok, meg nem is, sosem gondolkozom azon, van-e Isten, de úgy élek, hogy ha van, akkor elégedett legyen velem.

A túronyi református templomban vasárnap délelőtt fél tizenegyor kezdődik az istentisztelet. Kilencen jöttek el, a többség nyugdíjaskorú. A 74 éves Jakab Lajos, aki amúgy evangélikus és párja, Erzsébet sosem hagy ki istentiszteletet.

– A hit erőt ad – vallja a vékony, kékszemű, egykor villanyszerelőként dolgo-

A lovászhetényi kálvária stációképeit kivehetetlenné halványította az idő

A SZERZŐ FÖLVÉTELEI

zó férfi. – 1990-ban mindketten egyszerre lettünk állástalanok, a gyerekek még iskolások voltak. Akkor átsegített minket a félelmeinken.

– Megnyugtat a templom – folytatja Erzsébet, aki könyvelőként, majd, mikor elbocsátották, gyári betanított munkásként talált alkalmazást. – Otthon is lehet imádkozni, de a templom az más, ott a közösség is erőt ad. Sokan mégse tartják ezt fontosnak. Találnak mentséget, hogy dolguk van, hogy fáradtak, hogy wellness hétvége meg családi összejövetel, meg félnek a koronavírustól. Holott inkább jönniük kellene, hisz a betegségtől megóvta őket az Isten.

A házaspárnak két fia van, egyik 49, a másik 46 éves. Nem hívők, és gyermekük nincs.

– Mire is vállaljanak? – kérdi Erzsébet. – Bizonytalan a világ. A munkahelyek megszűnhetnek. A férjemet 1950-ben a családjával Hortobágyra vitték munkatáborba. Még az az idő is visszajöhet. Sokat imádkozom a fiamért, és hogy ne jöjjön ez vissza.

Nyugtatom: ettől talán mégse kell félni. Elfogadja, de a szorongás ott marad a szemében.

A túronyi lelkésznek, Hanvay Zoltánnak öt faluja van. A 43 éves, családos lel-

kész – hogy a hívők számáról kérdezem – így fogalmaz:

– Sok ember valóban csak akkor megy templomba, ha baj van. De Isten nem mánkó, hanem társ, akit nem hagyhatunk el. A templomba járás a református felekezet törvényileg nem írja elő, de abból, hogy Jézus a tanítványokkal közösen imádkozott, kiolvasható, hogy szükség van a közös imára. A templomba lépve nemcsak az Istenhez jövünk, hanem a többiekhez, a közösséghez. Velük másutt is lehetünk, de a templom szakrális tér, ahol kiszakadunk a hétköznapi megszokásából.

Szóba hozom, hogy sok olyan párral találkoztam, akik keresztények, de különböző vallásúak, és a pár valamelyik tagja nem a saját templomába jár. A lelkész természetesen tud erről:

– Csarnótán református templom van, de él ott néhány evangélikus, s ők is részt vesznek az istentiszteleten. Volt, hogy eljött egy evangélikus lelkész is. Az egyházpolitikában több szakadék van a keresztény felekezetek között, a hitüket gyakorló embereket viszont nem zavarja, hogy egy másik vallás templomában imádkoznak. Ők tudják, hogy a mennysorszámban nem lesznek frakciók.

Ungár Tamás

Fogyóban a Velencei-tó

2021 tavaszán-nyarán már olyan borzasztóan kevés volt a Velencei-tó vize, hogy az a létét fenyegette. Először tonnaszám fulladtak bele a halak, aztán a víz minősége romlott rohamosan, majd ez a víz is majdnem teljesen elpárolgott belőle. Ami mégis maradt, azt aggódva nézték a partján lakók. A turisták nem, mert ők azon a karanténból lábadozó nyáron nem szálltak le a fehérvári vonatról.

Ez a természeti kincsekben és turisztikai látványosságokban gazdag vízi terület nagy bajban van. Az elmúlt két évben a hőmérséklet változása, drasztikus nyári felmelegedése és a hosszan elhúzódó csapadékhiány következtében a tó vízszintje kritikus szint alá csökkent. 2019 és 2021 között a Velencei-tó vizének közel 44 százaléka eltűnt. A tó optimális vízszintje normális körülmények között 150-160 centiméter, a nyári hónapokban a megengedett minimum 130-140 centiméter. A vízügy Agárdon lévő mércéje 2021. július 24-én 87 centimétert mutatott, ezzel alig haladta meg az optimális vízállás felét.

MENEKÜL A BALIN, A VIDRA

2020 augusztusában több mázsa süllő, balin pusztult el oxigénhiány következtében. 2021. június első heteiben

a hirtelen felmelegedő vízben szintén nagyarányú oxigénhiány miatt, közel öt tonna hal pusztult el. A MOHOSZ (Magyar Horgászok Országos Szövetsége) munkatársai mellett nagyon sok tóköznyéki horgász, civil sietett összegyűjteni a haltetemeket, hogy elkerüljék a további károkat. A Velencei-tó halfajai: ponty, amur, csuka, fogas süllő, harcsa, balin, keszegfélék, kárász, bodorka, compó, sügér, naphal.

A Velencei-tó nyugati öblében 420 hektáron helyezkedik el a Velencei-tavi Madárrezervátum Természetvédelmi Terület. A változatos növényzet táplálékot, búvóhelyet, és egyben költőhelyet is jelent az itt élő fajok számára. A madárrezervátumhoz tartozik a Dinnyési Fertő Természetvédelmi Terület 545 hektáron. A két védett terület összesen 33-35 fészkelő és

közel 300 átvonuló, pihenő madárfajjal büszkélkedhet. A Velencei-tónál fészkelők közül jelentősebb fajok a nagy

vagy nemes kócsag, a szürke gém, a vörös gém, a kanalas gém és a nyári lúd, valamint a gémfélékhez tartozó bölömbika, a bakcsó, a kékbegy, a kék jégmadár, a függőcinege, a barkós cinege, a nádirigó, a barna rétihéja, a hosszú lábú vörös vércse, hét récefaj, a dankasirály a bütykös hattyú és a fülemülesítke. A

vízparton és a tóban lakik a vidra, a nagyon ritka hermelin, a cickány és a törpe egér, a pézsmapocok, a sárgafoltos vízisikló, a mocsári teknős és a vörös hasú unka.

A madárrezervátum és a dinnyési fertő állapota kritikus. A korábban víz borított rész teljesen kiszáradt. Ha nem lennének a nádasok, holdbéli tájnak mutatkozna. A madarak és a többi állat szinte teljesen eltűnt, beljebb húzódtak a tó mélyebb részébe vagy más helyet kerestek maguknak.

VÍZHIÁNYOS TÁROZÓ

Ökológiai katasztrófa fenyeget a Velencei-tónál, aminek komoly gazdasági és társadalmi következményei lehetnek. A tó vízszintjének fenntartása, illetve pótlása érdekében szükség lenne a meglévő, erre a célra létesített, pátkai és zámolyi tározó vizére, azt lehetne a Velencei-tóba engedni. Azonban mindkét tározó szintén vízhiányos, magas benne az oldott fosz-

for koncentrációja, ami jelen esetben, ha a tóba jutna, még nagyobb kárt okozna.

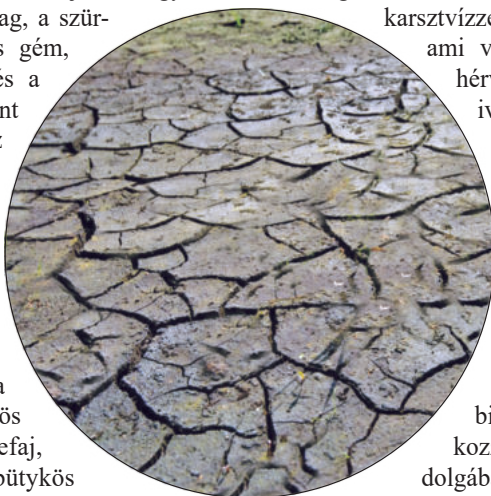
Megoldás lenne a kincsesbányai karsztvízzel pótolni a tó vizét, ami viszont a Székesfehérvár és környéke ivóvíz készletet veszélyeztetné.

A hosszú távú klímaváltozás, a mind nagyobb hősséggel járó nyarak megkövetelik, hogy segítő módon, szakmai tapasztalat és tudás birtokában beavatkozzunk a természet

dolgába. Mint ahogy tette ezt a Tisza lecsapolásakor Széchenyi István és Vásárhelyi Pál a reformkorban; még ha voltak is ennek következtében rövid ideig természeti veszteségek, a jövőből visszanézve munkájuk eredményesnek tekinthető.

A kiskörei duzzasztó építésekor, az ökológiai egyensúly védelmére hivatkozva, nagy volt az ellenkezés. De végül létrejött a Tisza-tó, az ország második legnagyobb tava, csodálatos élővilággal, rengeteg turisztikai látványossággal.

A Velencei-tó az ország harmadik legnagyobb tava. Az elmúlt két évben partalfelújításokat hajtott végre a kormány a vízügy gondozásában, uniós forrásból 14 milliárd forintért. Sokak szerint erősen vitatható minőségben. A rekonstrukció során például indokolatlanul magas falat építettek a tó körül, hogy magas vízállás esetén megvédje a parti részt a kiöntéstől. Ezzel azonban megakadályozták a tó természetes tisztulását. Ráadásul Gárdonyban megszüntették a szabadstrandot, ami hatalmas felháboro-

dást váltott ki a partra látogatók és fürdőzni vágyók körében.

ADD MÁR, URAM!

A Velencei-tó rendkívül alacsony vízszintje minél gyorsabb beavatkozást igényel. A tó állapotáért nagyon sokan aggódnak, kérnek, követelnek. A tó fejlesztéséért felelős kormánytag a nyáron a Fehérvár TV-nek adott interjújában azt mondta: 40 milliárdból meg lehetne

menteni a Velencei-tavat, de azt a kormány jelenleg nem kívánja támogatni. A forrásokat a járvány után a gazdaság újrarendezésére szándékozik fordítani. Pedig a Velencei-tó jelen van, jelen lehetne továbbra is az ország gazdaságában. Élővilága, idegenforgalmi értéke nem hanyagolható el.

De hátha tudja ezt az időjárás. Ő talán kegyesebb lesz. És küldi az esőt.

LZsolt.

A Velencei-tó nemzetközi vagyon

1971. február 2-án, az iráni Ramsarban egyezmény született a vizes területek védelméről. 1975-ben lépett hatályba, és 2006 októberéig 153 állam csatlakozott hozzá. Magyarország 1979 áprilisában írta alá az egyezményt. Szövegét és annak módosításait az 1993. évi XLII. törvény tette közzé.

„Az egyezmény legfontosabb célja a vizes élőhelyek megőrzése, fenntartható és bölcs hasznosításuk elősegítése, és az erre vonatkozó megfelelő jogi, intézményi és együttműködési keretek biztosítása...”

... Az ökológiai jelleg változatlansága érdekében a fenntartható használat alapelveit kell alkalmazni, a vizes élőhelyeket érintő valamennyi emberi beavatkozás tervezése során. Az alapkötetlevezettségük közé tartozik ezen kívül a vizes élőhelyek védetté nyilvánítása, természetvédelmi szakembergárda képzése...”

Az aláíró államok elismerték, hogy a vándorló madarak országghatárokat szelnek át, hogy céljukhoz elérjenek, ezért nemzetközi vagyonnak nyilvánították a tavat.

PARTI MENTŐ, MATRÓZ, HAJÓVEZETŐ

Szem a vízen!

Bő két évtizede még azért kellett küzdeni, hogy a döntéshozók megértsék: fontos a civil, de professzionális balatoni vízimentő-szolgálat létrehozása. Bagyó Sándor kitartásának, elhivatottságának köszönhetően ma már 1400 tagot tömörítő szervezetté vált a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálata, amely nélkül ma aligha lenne Európa egyik legbiztonságosabb tava a Balaton. Parti mentő, matróz, hajóvezető és a szervezet alapítója mesél munkájukról, emlékezetes sikerekről, kitérőlheteretlen tragédiákról, nehézségekről, célokról.

– Jó reggelt kívánok mindenkinek! A mai szolgálatot Ádám Henrietta a Helikon Strandon megkezdte. Felszereléseim rendben vannak. Eseménytelen szép napot kívánok! Vétel! – így jelenti rádióján a július végi reggelen a 21 éves vízimentő, hogy készenlébbe helyezte magát a rábízott keszthelyi partszakaszon.

Ezt a bejelentkezést a nyári szezonban a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálata (VMSZ) több mint száz – piros-fehér egyenruhát viselő – parti mentője mondja fel minden reggel a rádión: Füredtől Keszthelyig, Siófoktól Balatonfenyvesig így jelzik szolgálatuk kezdetét. Hogy aztán a vizet és a fürdőzőket figyeljék,

óvatlanságuk esetén figyelmeztessék, baj esetén pedig mentsék őket.

A keszthelyi Helikon strandon csöndesek a reggeli órák, így a szolgálatot ellátó Ádám Henrietta nyugodtan beszélgethet – tekintetét azonban így sem veszi le a vízről. A reggeli úszók talán észre sem veszik, hogy van valaki a parton, aki lesi útvonalukat, figyel, feljönnek-e egy-egy tempó után. Amikor megjegyezzük, hogy talán már le sem tudná venni a szemét a békésen hullámzó vízről, Ádám Henrietta komolyan mondja:

– Óriási hibát követnék el, ha bármikor is eszembe jutna lazán venni a szolgálatot. Ezt hamar megtanultam.

Akcióban a Rupert sürgősségi mentőhajó személyzete

Tavaly végezte el a vízimentő tanfolyamot, és rögtön egy súlyos esettel kellett szembenéznie:

– Egy idősebb ember rosszul lett, mozdatlanul lebegett a vízen. Rutinosabb társaim rögtön kihúzták, és kezdtek újraéleszteni. Nekem a rádiós és a helyszíni kommunikációt kellett intéznom. Segítségért kértem rádión, és a férfi huszonéves unokáját tájékoztattam a történetekről, és arról, hogy mit csinálunk. Végül, szerencsére, sikerrel jártak a kollégák, újraélesztették a férfit. Bár társaim végezték a mentés legnehezebb feladatait, akkor és ott egy életre megtanultam, hogy a nagy baj bármikor, nagyon gyorsan megtörténhet, szóval nem lehet lazán venni ezt a munkát.

Közben gyerekcsapat érkezik a partra. Több kölyök rögtön a lépcső korlátjára mászik és a műanyag stégről kezd el ugrálni. A halk szavú vízimentő ekkor egy pillanat alatt vált hangnemet:

– Ne ugráljatok, gyertek le onnan! – szól a fiúkra váratlanul erőlesen a fiatal lány, és amikor a gyerekek megszeppenve lemásznak a korlátról, széles mosolyt küld feléjük: – Köszí!

A fővárosi, úszóedzőnek tanuló, de rendőrfőnök és a közszolgálati egyetemre készülő Ádám Henrietta azt mondja, a barátaitól hallott erről a munkáról. Mivel 13 éve versenyszerűen úszik, úgy gondolta, érdemes megpróbálkoznia a feladattal. Ma már biztos benne: jó döntést hozott.

UNALMAS BIZTONSÁG

Míg a kis Helikon strandon Ádám Henrietta hétköznapokon egyedül vigyáz a parton, néhány kilométerrel odébb, Keszthely nagy, forgalmas központi strandján négyen is szolgálatban vannak: egy mentőtiszt és három fiatal vízimentő, Karácsony Márk, Dolgos Álmos és Kovács Szimonetta. Nekik is nyugodt napjuk van. Amikor megjegyezzük, hogy valójában

Bevetésen. Tóth Péter tíz éve dolgozik a szervezetnél. A mentőhajót vezeti – ha épp nem a vízben van

elég monotonnak, mi több, unalmasnak látszik munkájuk, szinte egyszerre vágják rá: az jó, mert, ha nem történik semmi, akkor az azt jelenti, hogy mindenki biztonságban van.

– Ahol unalmasnak látszik mentőnek lenni, ott a parti mentők jól végzik a munkájukat – mondja Karácsony Márk, mire a többiek komolyan bólogatnak. – Mert az azt is jelenti, hogy még az előtt sikerült mindenkit figyelmeztetni a veszélyre, hogy baj történt volna.

Sokat mesélnek ezután a megelőzés fontosságáról, kiderül, nem véletlen, hogy a felkészítő tanfolyamon az úszás, a mentés, az egészségügyi ismeretek mellett még kommunikációt is tanulnak. Mert még ma is sokan vannak, akik legyintenek a kérésre, figyelmeztetésre.

– Azért sikerélmények is vannak – fordít a beszélgetésen Karácsony Márk – Nemrég történt az eset. Tudtuk, hogy

vihar érkezik, és elkezdtek figyelmeztetni az embereket, hogy hagyják el a vizet. Egy SUP-os hölgy azonban csak nem akart kimenni. Végül sikerült meggyőzni, elindult kifelé, de már túl későn, a vihar lecsapott, nehezen ért partot. Utána oda-jött hozzánk és megköszönte, hogy győzködtük, még elnézést is kért.

A beszélgetést egy strandoló nő szakítja meg ekkor:

– Bocsánat, tudnának segíteni? A férjem leesett fáramászás közben és fáj a bordája...

Még be sem fejezi a mondatot, a fiatalok máris szólnak a mentőtisztnek, aki rögtön indul a táskájáért.

– Ez nem teljesen a mi asztalunk, de azért mégis jó, hogy nekünk szólt, mert ezek szerint tudta, hogy van kitől segítséget kérnie. Nagyobb baj esetén életeteket menthet, ha azonnal szólnak a parti mentőknek – állapítja meg az egyik fiatal.

– És milyen az, amikor nem fájós bordával, makacs SUP-ossal kell megküzdzeni, hanem nagyobb bajjal? – kérdezzük arra utalva, hogy a tragédiák elkülönülhetnek tünnek: a kilencvenes években volt, hogy közel félszázan veszttek oda Balatonba, az utóbbi bő húsz évben 5 és 25 között volt az áldozatok száma évente, 2021-ben pedig július végéig 13-an haltak meg.

HULLÁMOKON HÁNYKOLÓDVA

– Gyenesdiás, 2018 augusztus harmadika – vágja rá Kovács Szimonetta, s hogy három évvel a történet után is azonnal pontosan emlékszik a dátumra, jelzi, a vízimentők nehezen feledik a tragikus eseteket. – Néhány hete álltam csak szolgálatba, amikor hirtelen vihar csapott le. Az emberek kijöttek a vízből, sokan a fák alatt kerestek menedéket az eső elől. És akkor villám vágott az egyik fába. Két embert kellett újraéleszteni, a VMSZ mentőhajója is hamar kiért. És bár minden olajozottan működött, sajnos az egyik sérült végül napokkal később a kórházban meghalt. Az eset azért is emlékezetes, mert amikor a sérülteket elvitték, a vihar elvonult, a strandra hamar visszatértek az emberek, mintha mi sem történt volna. Akkor nem volt időm átgondolni, feldolgozni a történeteket, a munkát folytatni kellett.

Bene Lilinek egyelőre nem akadt ilyen súlyos esete, pedig bevetése volt már bőven: a Keszthelyen állomásozó Fecske nevű motorcsónakon szolgál matrózként. Strandi mentőként kezdte, négy szezonban szolgált a parton, ezután képezte tovább magát matrózzá. A matrózok amellet, hogy vízből mentésre képesek, mint a strandi kollégáik, segítik a gyors, 70-80 kilométeres sebességre is képes motorcsónak vezetőjének munkáját, de felkészítik őket például arra is, hogy mit kell tenni sérült, elromlott,

esetleg süllyedő vitorlások mentésekor. Bene Lili vett már részt eltűnt személy keresésében, meghibásodott vitorlás mentésében, és volt, hogy tehetetlenül sodródó elektromos hajót kellett megtalálniuk, majd visszavontatniuk. A vízilabdázó, szociológiát hallgató Bene Lili azt mondja, jól érzi magát jelenlegi beosztásában, és már formálódik a terv a fejében: esetleg hajóvezetői képzés lehet a következő állomás számára.

Alsóörsön délelőtt 10 órakor kezdi meg szolgálatát a 46 éves Tóth Péter hajóvezető, a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálatának egyik elnökségi tagja, a Rupert nevű sürgősségi mentőhajón.

– Olyan ez a hajó vízen, mint egy esetkoesi a szárazföldön – mondja Tóth Péter, aki tíz éve dolgozik a szervezetnél, strandi mentőként kezdte, onnan lépett egyre feljebb, mígnem a mentőhajók csúcspontját jelentő Rupertre került. Ezen a járművön tényleg mindent tudni kell: a Rupert éjjel-nappal, télen-nyáron szinte bármekkora szélben indulhat. Amikor például a 2011-es Kékszalag vitorlásversenyt megtépázta az erős szél, a Ruperttel 12 óra leforgása alatt 66 embert mentettek ki a viharos szélben, méteres hullámokon hánykolódó, süllyedő hajókról, vaksötétben.

Nemcsak a szelet, a tempót is bírja ez hajó: akár 90 kilométeres sebességre is képes, így a tó keleti medencéjében gyakorlatilag bárhova elér 5-10 perc alatt. Ez a sebesség pedig életet menthet, hiszen a fedélzeten a vezető, a navigátor és a matróz mellett állandóan ott van egy sürgősségi szakápoló és egy mentőtiszt vagy mentőorvos is.

A MÁSIK LÉPCSŐ REJTÉLYE

Sokat elárul a csapat felkészültségéről ez a példa: az északi parton vezető 71-es úton autóbaleset történt, és őket riasztották,

mert a vízen hamarabb odaértek, mint a mentőautó a zsúfolt utakon. De persze akármilyen sebesen száguld is a Rupert, van, hogy az sem elég gyors.

– Egy kempingből riasztottak minket, hogy eltűnt a mély vízben egy holland kislíú. Azonnal indultunk, hamar megtaláltuk, de ez is túl késő volt, már nem lehetett megmenteni. Borzalmas eset volt, amit számunkra különösen megrázóvá tett, hogy a kislíúnak ott láttuk az ikertestvérét, aki szakasztott mása volt az elhunyt gyerekeknek – idézi fel pályafutása legmegrázóbb esetét Tóth Péter, aki egy szuszra folytatja a történetet, jelezve, hogy a vízen sosincs megállás. – Ott, akkor nem is volt idő gondolkodni, mert jött is az újabb riasztás, Siófoknál tűnt el egy ember. Őt sikerült kimentenünk.

Kiderül az is, hogy a kitörölhetetlen nyomot hagyó tragédiák és a nagy mentések mellett sokszor akadnak – utóbb legalábbis – megmosolyogtató történetek. Van, hogy fulladásról kapnak bejelentést, és majdnem igaz is, csak kicsit másként: a parti étteremben lett allergiás egy hölgy a halsalátára. Máskor halálra vált idős férfi hívta a mentőket: bement a felesége úszni, de nem jött ki. Több hajót is bevetettek, szonárral, lámpával kutatták a víz mélyét és felszínét, mire kiderült, a hölgy már rég hazament, csak épp másik lépcsőn ment ki, nem látta őt a férje.

– Annál jobb persze nem történhet, minthogy kiderül, mindenki megvan, senkinek sincs komolyabb baja – mosolyodik el Tóth Péter.

MENTÉSRE SZÜLETETT

Az, hogy a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálat ma már 59 balatoni strandra közvetít ki professzionálisan képzett parti mentőket, és hat bázison összesen 13 hajóval áll készenlétben, a szervezet aktív

Bagó Sándor, a szakszolgálat elnöke 33 éve foglalkozik vízimentéssel

tagjainak száma meghaladja az 1400-at, és szezononként – a sebkötözéstől az újraélesztésig – 3-4 ezer esetet lát el, aligha lenne elképzelhető Bagó Sándor nélkül. A szakszolgálat elnöke – vagy ahogy egy ismerője mondja: „leállíthatatlan motorja” – 33 éve foglalkozik vízimentéssel. Alapító tagja volt Keszthelyen az első civil vízimentő egyesületnek, ezután pedig mindent megtanult a szakmáról, amit lehetett. És minél többet tudott a mentésről, annál világosabban látta: az nem fog gyökeresen változtatni a Balaton biztonságosságán, ha szervezetlen – jó esetben lelkes és felkészült, rosszabb esetben csak motorcsónakáznai vágó – önkéntesek igyekeznek segíteni a vízirendőrségnek.

Épp ezért 1999-ben megszervezte a Vízimentők Magyarországi Szakszolgálatát, ami akkor 28 fővel indult. Noha sokan örültek akkor ennek, az indulás korántsem volt könnyű: a döntéshozókat sokáig kellett győzködni, hogy valóban professzionális szervezet létrehozása a cél, a pénzhiány pedig állandó volt. De aztán, ahogy jöttek az eredmények, s jelentek meg a hírek sikeres mentésekről, meg javultak a statisztikák, úgy lett egyre ismertebb, elfogadottabb a szervezet.

Olykor megfeneklett vitorlásokat kell menteniük

– Már sok mindent elértünk, de még hosszú út áll előttünk – mondja Bagyó Sándor az alsóörsi bázisukon, és rögtön sorolni kezdi terveit, amikből kifogyhatatlannak tűnik. Szolgáltatásaikat még professzionálisabbá tenné. El kell érniük, hogy a vízimentők oktatása felnőttképzési programmá váljon. A szakszolgálat mérete miatt, a hatékonyság javítása érdekében indokolt a szervezet átszervezése. Még többet kell beszélni a nagy nyilvánosság előtt arról, hogy siralmas a gyerekek úszótudása, feltétlenül javítani kell azon. És persze ott az állandó kihívás: a pénz.

Noha a szervezet a nagy cégek támogatásainak és a magánszemélyek adományainak, a fizetős szolgáltatásokból – például a műszaki mentésből, rendezvénybiztosításból – származó bevételeknek, valamint a több-kevesebb állami támogatásnak köszönhetően stabil lábakon áll, Bagyó Sándor azt mondja:

– Nincs az a pénz, amit ne tudnánk elkölteni hatásosabb felvilágosító kampányra, megelőzésre, tréningekre, jobb felszerelésre, korszerűbb hajókra. Most éppen azon dolgozunk nagyon, hogy az amerikai filmekből is ismert mocsárjárót vegyünk. A Balatonon, de még inkább a Kis-Balatonnál vannak olyan területek, ahová más eszközökkel nem lehet gyorsan bejutni. Ráadásul a Kis-Balaton mellett vezet a sármelléki reptér leszállópályája, a biztonság kedvéért jobb felkészülni arra, hogy ott is történhet nagy baj.

Amikor Bagyó Sándor a terveit sorolja, úgy tűnik, semmit nem kopott lelkesedése az évtizedek alatt. Ezt persze más is jelzi: ő maga is éppúgy ügyeletet lát el a Rupert sürgősségi mentőhajón mint öt vagy tíz éve. Amikor beérkezik a riasztás, az előírt egy percen belül ő is ott áll a fedélzeten indulásra készen.

B. A.

Belföldi krónika

2020. SZEPTEMBER

Alapítványi fenntartásba szervezte a kormány a Színház és Filmművészeti Egyetemet (SZFE). Ezután távozott az intézmény szinte teljes vezetése, mert véleményük szerint a kuratórium által elfogadott új alapító okirat felszámolta az egyetem autonómiáját; a diákok pedig elfoglalták az egyetem épületét, tiltakozásul az ellen, hogy az alapítvány kuratóriumába senki nem került be az egyetem jelöltjei közül. • Elindult a koronavírus-járvány második hulláma. A kormány utazási korlátozásokat jelentett be, de a tavaszhoz hasonló lezárást nem rendeltek el. • Levélben tiltakozott Freund Tamás, az MTA elnöke Palkovics László miniszternél, miután kiderült: az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) megváltoztatta a szakértő testület által felállított rangsort az Országos Tudományos Kutatási Alprogramok (OTKA) pályázatainak elbírálásánál. Levelében az MTA elnöke az Alaptörvény X. cikkét idézte, amely szerint: „Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.” • 27 év után – ezúttal online – újraindult Magyarországon a Szabad Európa, amelyet az USA kongresszusa finanszíroz olyan országokban, ahol nem elég fejlett a sajtószabadság. Hazánkon kívül többek között Fehéroroszországban, Azerbajdzsánban és Afganisztánban, összesen 27 nyelven működik. • Új, tárca nélküli minisztert nevezett ki Orbán Viktor miniszterelnök. Novák Katalin hatáskörébe kerültek a család- és az ifjúságpolitikai, valamint a nyugdíj- és szociálpolitikai ügyek.

OKTÓBER

• A Film- és Médiaintézetet is blokádnál vették a Színház- és Filmművészeti Egyetem diákjai, miután a sajtóból megtudták, hogy az általuk el nem ismert kuratórium pályázatát nélkül nevezett ki az intézmény élére két új rektorhelyettest. • 2,8-es erősségű földrengés volt Miskolcon; a rengést érezték az ott élők, de károkat nem okozott. • Az Országos Bírói Tanács nem támogatta, de az Országgyűlés megválasztotta Varga Zs. András, Polt Péter legfőbb ügyész korábbi helyettesét a Kúria Elnökének.

NOVEMBER

• A koronavírus-járvány második hullámának erősödése miatt ismét különleges jogrendet és korlátozó intézkedéseket vezettek be az országban. Éjszakai kijárási tilalom, általános rendezvénytilalom lépett életbe, megtiltottak minden gyülekezést, zárt kapussá tették a sportrendezvényeket, a középiskolákban és a felsőoktatási intézményekben elrendelték a digitális oktatást, bezártak az éttermek, múzeumok, színházak. (Nyitva maradhattak ugyanakkor a templomok és a kaszinók.) • Lelki terhekre hivatkozva lemondott európai parlamenti mandátumáról Szájer József. Bejelentése után néhány nappal kiderült, hogy Brüsszelben egy illegális, a járványügyi szabályokat megszegő meleg orgián vett részt, amit a belga rendőrök oszlattak fel. A politikus a Fideszből is kilépett.

DECEMBER

• Módosították az Alaptörvényt, mely ezután kimondja, hogy az anya nő, az

Ápoló a fehérgyarmati kórház koronavírusral fertőzött betegek fogadására kialakított intenzív osztályán 2021. április 2-án

FOTÓ: MTI/BALÁZS ATTILA

apa férfi, és hogy Magyarország védi a gyermek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát. Bekerült az törvénybe az is, hogy a közfeladatot ellátó alapítványokhoz csak kétharmados többséggel lehet hozzányúlni. • Müller Cecília országos tisztviselő főorvos bejelentette, hogy elindult a regisztráció a koronavírus elleni védőoltásra, de a védőoltást nem a regisztráció sorrendjében, hanem az oltási tervnek megfelelően adják be. • Az Országgyűlés elfogadta a választási törvény módosítását, melynek értelmében egy párt csak akkor állíthat országos listát, ha az eddigi 27 helyett 71 egyéni választókerületben indít jelöltet. • Beadták az első védőoltást. A Pfizer vakcináját először a koronavírus elleni védekezésben részt vevő egészségügyi dolgozók kaphatták meg. • Egy új kormányrendelet értelmében az eddigi kettőről egy százalékra csökkent a 4 milliárd forint alatti árbevételű vállalkozások iparüzési adója. Mivel ez az összeg az önkormányzatokhoz folyik be, egyes

polgármesterek, köztük Budapest főpolgármestere úgy vélekedett, hogy az intézkedés az önkormányzatiság kivégzését jelenti. • Elfogadta a Parlament az egyedülálló örökbefogadását ellehetlenítő törvényt. • Ismeretlen elkövetők fáradt olajat engedtek le a Ráckevei Dunaágban Szigetszentmiklósnál, és ezzel több mint 1800 négyzetméternyi területet szennyeztek be. Az az elmúlt ötven év legsúlyosabb olajszennyezése évekre károsította a Dunát.

2021. JANUÁR

- Az Európai Gyógyszerügynökség jóváhagyása nélkül engedélyezték az orosz Szutnyik V és a kínai Sinopharm koronavírus elleni vakcinát Magyarországon.
- Úgy döntött a kormány, hogy a 25 000 főnél kisebb települések visszakaphatják az iparüzési adót, azaz a kieső adóbevétel összegével megegyező mértékű támogatásban részesülnek.
- Elfogadták közös programjuk alapjait az ellenzéki pártok. Az

Tüntetés a Fudan Egyetem ellen

FOTÓ: MTI/BALOGH ZOLTÁN

erről szóló dokumentumot a Jobbik, a Momentum, az LMP, a Párbeszéd, az MSZP és a DK vezetői nyilvánosan írták alá. • Folytatódik a felsőoktatási intézmények modellváltása. Döntés született arról, hogy alapítványi irányítás alá kerül többek között a Szegedi Tudományegyetem és a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem is.

FEBRUÁR

• Két és fél év után lemondott Rádi Péter, a Nemzeti Választási Bizottság elnöke. • A felsőoktatási intézmények új, alapítványi fenntartású rendszerének megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól a Fővárosi Törvényszék, mert a Rác Krisztina vezette bírói tanács véleménye szerint az az intézményi autonómia megszűnését jelenti és ellentétes az Alaptörvénnyel, hogy számos jogkör a választott szenátustól a fenntartó alapítványhoz kerül. • A Médiatanács nem hosszabbította meg az adó frekvencia-engedélyét, így elhallgatott a Klubrádió. A

kormánykritikus rádió csak az interneten hallgatható. • Konzultációt indított a kormány a járványügyi nyitásról.

MÁRCIUS

• A megváltozott jogszabályokhoz igazodva új munkaszerződést kellett aláírniuk az egészségügyi dolgozóknak. A törvény béremelést garantál az orvosoknak (az egészségügyi szakdolgozóknak ugyanakkor nem), megtiltja a hálapénz elfogadását, engedélyhez köti másodállás vállalását. Az egészségügyi dolgozókkal folytatott érdemi egyeztetés hiánya és a megválaszolatlan kérdések miatt négyezer dolgozó elhagyta az egészségügyet. • A koronavírus-járvány harmadik hullámának erősödése miatt szigorú korlátozások léptek életbe: bezártak az óvodák és általános iskolák, csak néhány üzlet tarthatott nyitva, felfüggesztették az egynapos sebészeti ellátást, és közterületeken mindenhol kötelezővé tették a maszkviselést. • Döntött a kor-

mány arról, hogy védettségi igazolványt küldenek a kormányhivatalok azoknak, akik megkapták a koronavírus elleni védőoltás első adagját, valamint azoknak, akik átestek a betegségen. • Két évvel azután, hogy felfüggesztették tagságát az Európai Néppárt pártcsaládjában, a Fidesz bejelentette, hogy kilép az Európai Néppárt parlamenti frakciójából. • 28 szerkesztőség nyílt levélben kérte a miniszterelnököt és az országos tisztifőorvost, hogy engedjék be a sajtót a kórházakba, és ne tiltsák meg az egészségügyi dolgozóknak, hogy nyilatkozzanak. • Az ózdi Almási Balogh Pál Kórház főigazgatója szerint az egy évvel korábbi bergamói állapotokhoz hasonló a helyzet a magyar kórházakban a koronavírus-járvány harmadik hullámában. Más – a minisztériumi tiltás miatt névtelenül nyilatkozó – egészségügyi dolgozók szerint is teljesítőképessége határán van az egészségügyi rendszer, több városban szünetel néhány szakellátás, mert a személyzetet átrendelték a Covid-osztályokra, és az orvosoknak néha arról kell dönteniük, hogy kit tegyenek lélegeztetőgépre. Kásler Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának minisztere szerint azonban „meg se rendültünk.”

ÁPRILIS

• Bejelentette a Magyar Posta, hogy 174 év után megszűnik a távirat. • Megkezdődött a korlátozások fokozatos enyhítése, miután 2 és félmillió ember megkapta a koronavírus elleni védőoltás első vagy mindkét adagját. Kinyithattak az üzletek, újra működhetek bizonyos szolgáltatások (pl. fodrászat, kozmetika), kinyitottak az óvodák és az általános iskolák alsó tagozatai, 3 millió beoltottnál pedig kinyithattak a teraszok is. • Panaszt tett a Szegedi Tudományegyetem néhány hallgatója egy, a Szegedi Tudományegyetem Juhász

Gyula Pedagógusképző Karán tanító professzor miatt, aki rendszeresen tett szexista és rasszista megjegyzéseket az óráin. Gulyás Lászlót (aki a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozatának kitüntetettje) a vizsgálat után az SZTE elbocsátotta. Megvált tőle a Magyarságtudató Intézet is, ahol tudományos tanácsadó volt. • Előválasztási etikai kódexet fogadtak el az ellenzéki pártok, melyben rögzítették, hogy a jelöltek tiszteletben tartják egymás emberi méltóságát, a magánélet szentségét, és nem folytatnak egymás ellen lejárató kampányt, • Palkovics László miniszter benyújtotta a parlamentnek a CEU-t elüldöző törvénymódosítás visszavonását. Az egyetem reagált a hírre, szerintük „továbbra is politikai döntés kérdése, hogy milyen külföldi egyetemek működhetnek Magyarországon”, ezért Ausztriában maradnak, és nem teszik ki magukat „egyetlen ember és rezsimje politikai szeszélyeinek”. • Stratégiai megállapodást kötött a magyar és a kínai kormány arról, hogy Budapesten nyit kampuszt a kínai Fudan egyetem (amely alapító okirata szerint a kommunista pártot szolgálja). A kampuszt kínaiak építik, a költségeket a magyar állam kínai hiteltől fedezi. Az ellenzék nemzetbiztonsági okokból tiltakozik a terv ellen, a főváros pedig azért, mert a kampusz olyan területen épülne fel, ahol a főváros korábban – a kormánnyal együttműködve – kollégiumokat és apartmanokat épített volna. • A járvány enyhülésével és az egészségügyre nehezedő nyomás csökkenésével újraindultak az egynapos sebészeti eljárások és az onkológiai népegészségügyi szűrővizsgálatok. • 11 felsőoktatási intézmény alapítványi fenntartásba adásáról és öt, legalább 600 milliárdos vagyont kezelő, kulturális, képzési és kutatási feladatokat végző alapítvány létrehozásáról döntött

egyetlen napon a Parlament. Az ellenzék az Alkotmánybírósághoz fordult, mert szerintük az állami vagyon kiszervezése alapítványokba intézményes lopás és a hatalom átmentésének kísérlete. • Lemondott a magyar kormány közel 3400 milliárd forintnyi hitelről, amihez az EU újrakezdési alapjának részeként férhetett volna hozzá.

MÁJUS

• Aláírásra váró nyilatkozatot kaptak az egészségügy dolgozók, amelyben tudomásul veszik, hogy „védett állomány tagjai”, és így „megbízhatósági vizsgálat” alá vonhatók. Később kiderült, hogy az Országos Kórházi Főigazgatóság tévedésből küldte ki ezt a levelet, a rendőrségről szóló törvény alapján ugyanis az egészségügyi szolgálati jogviszonyban állók a hozzájárulásuk nélkül is megbízhatósági vizsgálat alá vonhatók. • Kormánypárti képviselők kivonultak a népjóléti bizottság üléséről, mert azt szerették volna, hogy az ülést ne Kórozs Lajos, a bizottság elnöke vezesse. Mivel azonban ilyen változtatásra a házszabály nem ad lehetőséget, az ellenzéki képviselők nem tudták meghallgatni Pintér Sándort, az operatív törzs vezetőjét a koronavírus-járvány-nyal kapcsolatos védekezésről. • Elérte a koronavírus ellen beoltottak száma az ötmilliót, így megszűnt a kijárási tilalom, az üzletek és éttermek nyitvatartási korlátozása, a kötelező maszkviselés a köztereken. • Bejelentette a kormány, hogy Magyarország nem rendel többet a Pfizer/Biontech vakcinájából az uniós beszerzésen keresztül. Az Európai Bizottság 1,8 milliárd dózis megvásárlásáról állapodott meg a gyártóval 2023-ig, ebből a 19 millió adag jutott volna Magyarországnak. • Váratlanul felmentését kérte a honvédelmi minisztertől Korom Ferenc vezéreze-

des, a Magyar Honvédség parancsnoka, bár megbízatása eredetileg 2023. május 15-ig szólt. Utódja Ruszin-Szendi Romulusz lett, aki bejelentette a parancsnokhelyettes, Böröndi Gábor távozását.

JÚNIUS

• Karácsony Gergely főpolgármester és Baranyi Krisztina, Ferencváros polgármestere átnevezte a tervezett Fudan Egyetem körüli utcákat. A Dalai Láma út, az Ujgur Mártírok útja, a Szabad Hongkong út és a Hszie Si-kuang püspök útja nevekkel Kínának üzentek. • Őrizetbe vett a TEK egy magát iszlamistának valló 21 éves kecskeméti fiatalembert, aki a megalapozott gyanú szerint terrorcselekményekre készült. • Új szakaszba lépett a magyar oltási program, az eddigi tömeges helyett készenléti oltásra állt át az egészségügyi rendszer, ettől kezdve már többen kaptak második oltást, mint elsőt. • Az utolsó kilenc katona is hazaérkezett, így 18 év után véget ért Magyarország afganisztáni szerepvállalása. • Pedofília-ellenes törvénycsomagot fogadott el a Parlament, a jogszabályba azonban olyan paragrafusok is bekerültek, amelyek összemoszák a pedofiliát a homoszexualitással, ami itthon és külföldön is széles körű tiltakozást váltott ki. • Megkezdődött a járvány miatt elhalasztott 2020-as labdarúgó Európa-bajnokság, melyet 11 ország rendezett. A magyar Puskás Aréna volt az egyetlen, ahol a járvány ellenére nem korlátozták a nézőszámot, így a magyar válogatott telt ház előtt léphetett pályára. • 2021. december 18-áig meghosszabbította a kormány a járványügyi készültséget. • Rendeletet hozott az egészségügyért is felelős Kásler Miklós miniszter, melynek értelmében háziorvosi ügyeletben orvos helyett mentőtiszt vagy okleveles kiterjesztett hatáskörű ápoló is részt vehet.

JÚLIUS

• A koronavírus-járvány harmadik hullámának enyhülése nyomán átmenetileg beszüntették a 2020 márciusában kinevezett kórházparancsnokok tevékenységét. • Rendeletben tiltotta meg a kormány a névtelen adományozást; a rendelet értelmében az egyesületeknek és alapítványoknak ezentúl minden évben be kell számolniuk a kormánynak arról, hogy kitől mennyi pénzt kaptak. A rendelet két és fél héttel hatályba lépése után visszavonták. • Miután 5,5 millióan megkapták a koronavírus elleni vakcina első adagját, tovább enyhültek a járványügyi korlátozások. Többek között az üzletekben és a tömegközlekedési eszközökön is megszűnt a maszkviselési kötelezettség, és védettségi igazolvány nélkül is szabaddá vált a belépés éttermekbe, strandokra, szállodákba, valamint mozi- és színházi előadásokra. • A melegellenessé eltérített pedofil-ellenes gyermekvédelmi törvény elfogadása után nemzeti konzultációt indított a kormány, majd – amikor a járványügyi korlátozások enyhítése ezt lehetővé tette – Orbán Viktor népszavazást kezdeményezett ugyanebben a témában. A miniszterelnök jelezte: nem számít, hogy érvényes lesz-e a népszavazás, hiszen a vonatkozó törvényt már meghozták. • Három témában (a kínai Fudan egyetem és az autópályák tervezett koncesszióba adásának ügyében, valamint a 60 év feletti-ek ingyenes antitestszűrése érdekében) kezdeményezett országos népszavazást Karácsony Gergely főpolgármester. A Választási Iroda nem talált időt arra, hogy elbírálja a beadványt. • Összehívta az Országgyűlés nemzetbiztonsági bizottságának ülését a testület jobbkos elnöke, miután egy nemzetközi újságíró-csoport oknyomozásából kiderült, hogy

magyar célszemélyek – kormánykritikus civilek, oknyomozó újságírók, üzletemberek – ellen is bevetették a Pegasus nevű kémprogramot. A kormánypárti képviselők azonban nem jelentek meg az ülésen, ezért az ügy kivizsgálása ellehetetlenült. • A vészhelyzetre hivatkozva rendeletben tiltotta meg a kormány a ferihegyi légi irányítók tervezett sztrájkját. • Közalkalmazotti jogviszonyuk visszaállításáért tüntettek az egészségügyi szakdolgozók, mert a pandémia idején életbe léptetett szolgálati jogviszonyról szóló törvény méltánytalan helyzetbe hozta őket.

AUGUSZTUS

• Az Alaptörvény elfogadásának 10. évfordulója alkalmából a kormány elrendelte, hogy a nemzeti együttműködésről szóló nyilatkozat helyett a Nemzeti Hitvallást helyezték ki jól látható és méltó helyre a kormányzati épületekben. • Sztojka Attilát nevezte ki a miniszterelnök roma kapcsolatokért felelős kormánybiztossá. • Végleg elesett Magyarország a Norvég Alap támogatásától, mert a magyar kormány nem volt hajlandó elfogadni, hogy a 77 milliárd forintból 4 milliárdot az Ökotárs Alapítvány által vezetett konzorcium ossza el, a norvégek viszont ragaszkodtak az Ökotárshoz. A magyar kormány jogi lépéseket helyezett kilátásba. • 20 érmet, 6 aranyat, 7 ezüstöt és 7 bronzot szereztek a magyar sportolók a tokiói olimpián. • Nekiütközött egy felüljáró pillérének, majd árokba borult egy busz az M7-es autópálya Budapest felé vezető oldalán. A balesetben 9 ember vesztette életét, 45-en pedig megsérültek. • Feloldotta a járványügyi korlátozásokat a kormány az államalapítás négynapos emlékünnepeinek eseményein, így bárki megtekinthette pl. a gördülő díszletes felvonulást az Andrássy úton, az Aranyvonatot és természetesen a tűzijátékot is.

Honnan kerül hal a szatyorba?

Gyerekként évtizedekkel ezelőtt szüleimmel lementünk a Balatonra, és a fürdés, kirándulás mellett ki nem hagytuk volna, hogy megkóstoljuk a híres keszeg-, ponty-, süllő-, gardakínálatot. A Balaton menti községek megszámlálhatatlan halsütődéje, étterme nem győzte kielégíteni a hosszú sorokban várakozó éhes nyaralók igényeit.

2013-ban a Balatonon, 2016 január elején pedig minden természetes vizünkön beszüntették a kereskedelmi célú, nagyüzemi halászatot és előtérbe került a horgászati célú hasznosítás. Az új halgazdálkodási törvény az államilag felügyelt természetes vizeinken a horgászati hasznosítást helyezi előtérbe, de nem zárja ki teljesen az ökológiai célú és a szabadidős halászat lehetőségét.

HOROGRA AKADT HORGÁSZOK

A horgászatra egyre nagyobb lett az igény, egyre többen hódolnak ennek a szenvedélynek. 2019-ben mintegy négyszázezer

bejegyzett horgász volt. 2020–2021-ben ez a szám közel hétszázezerre növekedett. Ebben nagy szerepet játszott a covidjárvány miatt bekövetkezett bezárkózás és a kényszer szülte, szinte egyedüli kikapcsolódás lehetősége. A szakemberek véleménye szerint a horgászok anyagi hozzájárulása fedezi természetes vizeinken a haltelepítésnek, halórzésnek, az elhullott halak gyűjtésének költségeit. Amíg egy kiló halászzal kifogott hal egy egységnyi jövedelmet generál a térségben, addig a horgász által megfogott egy kiló ennek a 8-10-szeresét adja.

A halászok őseiktől megszerzett tudásukkal és szeretetükkel védtek, gondozták

azokat az élővizeket, amely a megélhetésüket adta. Ne feledjük el a tisztai ciánzennyezés okozta traumát, a folyó rendbehozatalát nagy részben a halászoknak köszönhetjük. Figyelemmel kísérték a Tisza élővilágát, halat telepítettek, segítettek az elhullott halak összeszedésében. Ők, mintegy kétszázan egyik napról a másikra munka és megélhetés nélkül maradtak. Volt, akinek sikerült közeli halastavaknál elhelyezkednie, de voltak, akiknek más megélhetés után kellett nézniük.

Amíg természetes vizeinkből a horgászoknak bőven jut hal, addig a nem pecázó, de a halat szerető családok konyhájára a hazai mesterséges tavakban tenyésztett hal korlátlanul beszerezhető halpiacról, tógazdaságoktól, édesvízi akvakultúrákból. A hazai tógazdaságok által nevelt halak (leginkább ponty, keszeg, kárász, csuka, süllő, harcsa) mennyisége teljes mértékben fedezi a hazai édesvízi halfogyasztást. Az ország egyik legnagyobb halgazdaságának, a Hortobágyi Halgazdaság Zrt.-nek a tevékenysége kiterjed a halkeltetéstől a haltermelésen át a feldolgozásig.

A folyók és a természetes tavak mellett közel huszonötezer hektárnyi halastóban

tenyésztenek halat. A „halneveldekbe” kerülő ivadékokat Magyarországon tenyésztik. Saját ivadékkeltető van Dinnyésen, ez az egyik legnagyobb ilyen létesítmény az országban. Szilvásvárad és a Vas megyei Vaskeresztes a pisztrángtenyésztés hazája. Híresek a szarvasi halgazdaság termálfelvízben nevelkedett afrikai harcsái, melyeknek szálkamentes húsa keresett termék.

CSACSIHAL, CSUKA, HEKK

A Balatonon most is találkozunk sütődék előtt hosszú sorokban állókkal, akik helyi halra vágyakoznak. Ezek a halak viszont nem a tóból, hanem a hazai halastavakból vagy importból származnak. Sőt, régebben sem volt mind balatoni a balatoni hal, hanem az olsó román, kazah, ukrán tenyésztett keszeg, ponty, süllő vagy a már több éve nagy népszerűségnek örvendő, szálkamentes, Argentínából származó hekk került a tányérra. (A hekk [Merluccius merluccius] tengeri ragadozó hal. Kevésbé ismert magyar nevei csacsihal, tengeri csuka vagy szürke tőkehal.)

A balatoni halgazdaságok már az 1920-as évektől nagy gondot fordítottak a Balaton két, gazdasági szempontból leg-

HAJCSAPAPRIKÁS KAPROS JUHTÚRÓS NOKEDLIVAL

HOZZÁVALÓK: 50 dkg szürke harcsa, 20 dkg szalonna, 4 közepes vöröshagyma, 1 paprika, 1 nagy paradicsom, 5 teáskanál fűszerpaprika, só, bors, 3 kanál tejföl, 1 csapot kanál finomliszt.

ELKÉSZÍTÉS: a halat felkockázzuk, borsozzuk, egy órára félretesszük. A szalonnát apró kockákra vágjuk, és egy serpenyőbe tesszük. Lassú tűzön megpirítjuk, kisütjük a zsírját. Mikor kész, a szalonnadarabokat kisedjük a serpenyőből, és félretesszük. A kisült zsír felében kisütjük a befűszerezett, lisztben megforgatott haldarabokat. Nagy lángon kicsit megpirítjuk. Ha kész, a halat egy tálba szedjük, és félretesszük. A megmaradt szalonnazsírhoz hozzáátesszük az apróra kockázott hagymát. Ha szükséges, pótoljuk a zsiradékot, és a hagymát üvegesre pároljuk. Ezután hozzáátesszük a fűszerpaprikát, és óvatosan összepirítjük az egészet, majd hozzáadjuk a felaprított paradicsomot és paprikát. Ízlés szerint sózzuk, borsozzuk, és egy kevés vízzel felöntjük. Az így kapott lecsós alapot közepes lángon főzzük készre, ha szükséges, az elpárolgó folyadékot pótoljuk. Ha elkészült, hozzákeverjük a félretett halat, és együtt főzzük tovább. A hal ilyenkor még fog egy kevés levet engedni. Ha az egész összeforrt, a tejfőllel keverjük el a lisztet, majd apránként a pörkölt levéből adagolva hozzákeverjük tejfőlös habarást. Magas lángon rottyantsunk egyet rajta. **HOZZÁVALÓK A KÖRÉTHEZ:** 50 dkg finomliszt, 1 db tojás, 3 dl víz, fél teáskanál só, 10 dkg juhtúró, 2 ek tejföl, kapor ízlés szerint. **ELKÉSZÍTÉS:** a hozzávalókból keverjük nokedlitésztát, majd forró, sós, olajos vízbe szaggassuk ki. A juhtúrót egy tálban lazítsuk fel egy kis tejfőllel, majd keverjük össze a még meleg galuskával, hogy egy laza bevonatot képezzen rajta. Ízlés szerint hintjük meg kaporral, és keverjük össze. A paprikással együtt melegen tálaljuk.

jelentősebb hala, a fogassüllő és a ponty tudatos szaporítására. A balatoni hal földrajzi jelzés körébe tartozó fogassüllő húsa hófehér, sovány, szálkátlan és ízletes, alacsony zsír- és magas fehérjetartalmú. Minősége annak köszönhető, hogy a Balaton vízgyűjtő területén nagy arányban megtalálhatók az őshonos, fehér húsú táplálékhalak (kűsz, dévérkeszeg és garda). A balatoni ponty elnevezést kizárólag a Balaton vízgyűjtő területéről származó balatoni sudár vagy „varászlói” tükrös tájfajták egyedeire lehet használni. Ennek húsa tömör, rugalmas állagú, ami a magas

VAJON PÁROLT SÜLLŐFILÉ

HOZZÁVALÓK: 1 kg süllő, 10 dkg vaj, ízlés szerint só, bors.

ELKÉSZÍTÉS: a süllőt megtisztítjuk és kifilézzük, a két filét sózzuk, borsozzuk, és egy órára (akár egy éjszakára) hűtőbe tesszük. A hűtőből kivéve fél órát pihentetjük, majd egy serpenyőben mindkét oldalát 2-2 perc alatt átsütjük. Zöldszéges rizsszel tálaljuk. Balatoni rizling illik hozzá.

fehérjetartalmú természetes tápláléknak és a kiegészítő természetes kagylótakarmanynak köszönhető.

MINT HAL A TÁNYÉRON

A balatoni hal mint termék előállítás helye elsősorban a Balaton déli és délnyugati vízgyűjtője. A mai halastavak azokon a területeken találhatóak, melyek a lecsapolások előtt a tó öblözetei voltak. (Ártéri öblözet: a folyó árterének természetes vagy mesterséges elhatárolásokkal elkülönülő részvízgyűjtője). Tehát ezeket a halastavakat az egykori tómederben alakították ki. Ennek megfelelően általában hasonlítanak a Balatonéhoz. (forrás: Reöthy Ferenc szakíró, Bíró Péter akadémikus, Szári Zsolt, a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. vezérigazgatója publikációi.)

A hazai halfogyasztás az európai átlaghoz képest alacsony. Míg az unióban az egy főre jutó éves átlag 20 kg, addig nálunk 7,6 kg. A rendszeres halfogyasztás elengedhetetlen része az egészséges táplálkozásnak. A hazánkban megtermelt édesvízi halak kiváló gasztronómiai értékük révén jól beilleszthetők egyes diétákba és kímélő étrendekbe is. Változatosan és könnyen elkészíthetők. A cél, hogy ne csak a karácsonyi ünnepi halebéd, vagy egy-egy baráti bográcslós íze adja meg a kulináris élményt, hanem a hétköznapok részeként, minél többször legyen halétel a családok asztalán.

LZs

MIÉRT HIÁNYZIK A BÁRÁNY A TÁNYÉRUNKRÓL?

Mája, feje, gerince

Pörkölt, kotlett, sült, leves, tokány, ragu, kása, frikasszé, rántva, töltve, mártással, angol, francia, olasz, török módra, vadasan, gerincből, fejből, májból, nyelvből, hasaaljából, combból, szegyből, veséből: a legendás Az Ínyesmester szakácskönyvében tucatszám sorakoznak a különféle bárány- és birkareceptek, természetesen pontos leírást adva a különböző korú és nemű juhok húsának felhasználhatóságáról.

A szerző, Magyar Elek kilencven esztendeje még mint alapvető élelmiszerről érkezett a bárányról, ami azonban – noha elvileg elengedhetetlen kelléke a húsvéti ünnepeknek – a magyar asztalokra csak ritkán kerül. Megkopott a hagyománya, s az ára sem az átlagember pénztárcájához igazodik.

CSAPDÁBAN A BIRKA

A szakemberek szerint persze, ha lenne kereslet, nőne a hazai tartás, s megfizethetőbbé válna a juhhús – vagyis tipikus 22-es csapdája, hiszen kevesen veszik és eszik, ezért folyamatosan csökken a juhtartás, emiatt viszont egyre inkább ingyencégnak számít a birkahús, s az ára miatt egyre kevesebben engedhetik meg maguknak. Na, nem, mintha nagyon lenne még hová visszaesni: az uniós juhhús-fogyasztás fejenkénti átlagban évi 1,7 kiló. Ezen belül az olaszoké, a franciáké, a briteké bőven négy kiló fölötti, a magyar piac már azt is sikerként értékeli, hogy az elmúlt fél évtizedben évi 10-15 százalékos növekedéssel a hazai fogyasztás elérte az évi 35 dekát. Ennek megfelelően a 600 ezer magyar bárány nagy részét külföldön találják fel – 80 százaléka élőállatként, 12 percentje feldolgozva hagyja el az országot. A legnagyobb felvevőpiac Olaszor-

szág, ahol a húsvét és a karácsony mellett az augusztusi Mária-ünnep, a Ferragosto sem múlhat el bárányfogás nélkül.

– Magyarországon is komoly hagyománya volt a báránynak – idézi fel a dicső múltat Juhász Pál, az egyik legnagyobb hazai juhvágóhíddal és feldolgozókapacitással rendelkező hetesi Kapos Ternero Kft. ügyvezető igazgatója. – Széchenyi István is a birkából gazdaggott meg, a hercegi Esterházy-családnak pedig 50 ezer anyajuha volt, külön intézőt tartottak a birkaszakágnak, s minden majorságban számadó juhászt alkalmaztak. A birkahús egészen a második világháborúig mindennapos fogásnak számított. A szocializmusban a bárány dollártermelő exportcikké vált, s eltűnt az üzletekből, csak a falusi hatósági húsboltokban maradt meg valamennyire a termelőszövetkezetek jóvoltából. Viszont a városiak asztaláról generációkon keresztül hiányzott, illetve még mindig hiányzik.

EGY BÁRÁNYNAK A FELE

A juhtartás ráadásul nem a legjövődmezőbb ágazata az állattenyésztésnek, ugyanis alacsony a szaporulat, egy magyar merinó anyajuhtól két kisbáránnya lehet számítani évente. Ráadásul relatíve kevés a húshozam is, hiszen 30 kiló-

JUH, BÁRÁNY, BIRKA – megannyi elnevezés kering a köznyelvben az állattal kapcsolatban, pedig mind egyik mást jelent. A hivatalos szakmai megnevezés a juh, a birka valójában csúfnév, mely a 18. századi magyarországi német betelepülés után terjedt el: a jellemzően sváb érkezők hozták magukkal saját fajtájukat, a ciklát, melyet a magyar juhászok végtelenül lenézték, s így azt a juhot, mely nem a hagyományos hazai fajta, azaz racka vagy cigája volt, birkának csúfolták. Idehaza a legelterjedtebb a merinó, melynek őshazája Spanyolország, ahonnan évszázadokon át – fővesztés terhe mellett – nem lehetett kivinni. Magyarországra Mária Terézia uralkodása alatt, a 18. század második felében kerültek az első példányok. A bárány elnevezés pedig az állat korát hivatott megmutatni: a 12 hónaposnál fiatalabb – vagyis első fogváltás előtti – juhokat takarja idehaza, Európában viszont több helyen a félévesnél ifjabb állatot nevezik így.

san már vágni kell az állatot, különben túl fagyús lesz. Sőt, az olaszok a négy hónapnál fiatalabb, úgy 10-12 kilós állatokat – a könnyű pecsenyebárányt – keresik, Japánban viszont a tejesbárány az igazi ingyenség: a 40-45 napos állat a Michelin-csillagos séfek egyik kedvenc alapanyaga.

– Ma cirka 800 ezer anyajuhot tartanak az országban, ami komoly visszaesés a nyolcvanas évek második felének 2,5 milliós egyszámához képest – jegyzi meg Juhász Pál. – Persze akkor a 95 százalékát nagyüzemi körülmények között nevelték, a téeszek szétverésével kezdődött meg a sorvadás. Ma nagyjából 7500 juhtartó van az országban, átlag 250-300 darabos állománnyal, amiből viszont nem lehet megélni. Ahhoz legalább a duplája kellene.

Nem véletlen, hogy egyre többen felhagynak a juhtenyészéssel, hiszen ötször annyi munkaerő kell mellé, mint a csirke- vagy disznótartáshoz. Ráadásul, míg a sertésnek jó nyolcvan százaléka hasznosítható, addig a báránynak csak az ötven. Az állami földpályázatokon is rendre rosszul jártak a juhtartók, rengetegen elveszítették az addig bérelt földjeiket, márpedig a birka legelőigényes. Igaz, ennek köszönhetően

Külföldi asztalokra kerül

A SZERZŐ FELVÉTELEI

természetes a húsa: az anyajuh tavasztól őszig legel, télen szénát és szemestakarmányt kap, vagyis egészségesebben nevelkedik, mint sok csirke vagy disznó. Szakember sincs már, a rendszerváltással megszűnt a juhász- és nyíróképzés, főleg családokon belül öröklődik, ha ugyan a fiatalok követnék a szüleiket.

KORONAGERINC, BÁRÁNYRAGU

A bárányhús magyar konyhákba visszacsempészésében a hazai gasztronómia segíthetne: ahogyan a honi csúcsgasztronómiában, például a Michelin-csillagos éttermekben a világhírű marhafélék mellett – mint például a skót származású Angus – a magyar szürkemarhának is komoly szerep jutott, úgy lehetne felfuttatni a bárányt is. Igaz, az egyik legnépszerűbb termék, a koronaalakba feltekert, tisztított bárányszerinc – az úgynevezett French Rack – kilója mintegy 12 ezer forint, de az elmúlt időszak bebizonyította, adott a fizetőképes kereslet idehaza is az ínyencségekre. Az állat olcsóbb részei sem megvetendők: a

ÍNYESMESTER RECEPTJEIBŐL:

PORTORIKÓ LEVES A báránymáját és -tüdőt zöldséggel puhára főzzük, 2-3 keménytojással együtt összedaráljuk. Vékony rántást csinálunk, föleresztjük azzal a lével, amiben a máj és a tüdő főtt, kicsit megborsozzuk, beletesszük a darált keveréket és főforraljuk. Tálaláskor tetszés szerint pár kanál tejfölt vagy citrom levét tesszük bele. Pirított zsemlyekockát adunk melléje.

EGYBESÜLT BÁRÁNYCOMB Egy szép, nagy darabot a bárány combjából megtisztítunk, megmosunk, besózzuk, megborsozzuk és szalonnával megtűzdelünk. Tepsibe tesszük, leöntjük forró zsírral, sütőbe toljuk és gyakran öntözgetve megsütjük. Úgy jó, ha a belseje szép rózsaszínű marad. Hidegen is kitudó.

TÁRKONYOS BÁRÁNY A megtisztított, megmosott, darabokra vágott bárányhúst forró zsírban körülbelül 20-25 percig pároljuk. Akkor vízzel bőven föleresztjük és puhára főzzük. Eközben szép, piros rántást csinálunk, föleresztjük a bárányhús levével, beletesszünk 15-20 apróra vagdalt tárkonylevelet, egy ideig így főzzük, s aztán összekeverjük a megfőtt báránnyal. Citromlével és tejjel ízesítjük.

lapockából remek ragu vagy pörkölt készíthető, s a belsőségek is jól hasznosíthatók – a tejesbárány mája például a libaéval vetekszik, ám mivel ez kevésbé ismert, az ára sokkal kedvezőbb –, ötlet híján pedig tessék csak bátran segítségül hívni az Ínyesmestert!

-vas

A JÁSZSÁG FÖLLELHETŐ RITKASÁGAI

Búzavirág és gyöngybagoly

A Jászság a folyószabályozások előtt hatalmas mocsárvilág volt. A vizet a két nagy vízfolyás, a Zagyva és a Tarna szállította ide a közeli Mátra lejtőiről, több kisebb-nagyobb ér mellett. A mocsárvilágnak két előnye volt: egyrészt védte az ide, a kiemelkedő halmokra települt jászokat az ellenséges fosztogatók ellen, másrészt viszont sajátos növény- és madárvilágot konzervált, ami nagyrészt mára is megőrződött.

A Jászságban élő növények az Alföldön máshol is előfordulnak, de sok olyan van közöttük, amely ezen a tájon jellemző védett növényfaj – kezdi beszélgetésünket Urbán Sándor, a Jászkun Természetvédelmi Szervezet elnöke, aki fáradhatatlanul járja a Jászságot, ritka, különleges növények után kutatva.

Urbán Sándor

Legutóbb olyan kincsekre bukkantak, meséli, mint a színpompás bíboros kosbor, aminek jászsági lelőhelyeit még szakmai körökben is titkolják. Félő ugyanis, hogy fotósok hada lepi el a területet, illetve a kirándulók esetleg kitépik és haza viszik, de hiába próbálkoznak, a növény elpusztul. Nagyon ritka a csipkés gyöngyveszsző, amit sokáig kipusztult-

Nyári hérics

nak hittek, 2000-ben fedezték fel ismét Pusztamonostor temetőjében. Ritkaság, de kevésbé látványos és inkább csak a szakemberek szívét dobogtatja meg a búza egyik ősenek tekinthető taréjos búzafű.

Ugyancsak ilyen a parányi, mindössze 5-10 centiméteresre növő parlagi rózsza, amely az alföldi sztyeppenövényzet egyik utolsó képviselője, és Jászalsószentgyörgyön, ott is csupán egyetlen helyen található meg.

Az egykor tömeges szamarkenyér egyetlen mai lelőhelye a jászberényi vasútállomástól északra van. A lösznövényzet Jászországban megmaradt foltjain a macskahere jellemző védett faj.

Visszaszorulóban van a Zagyva árterében díszlő fényes borkóró mellett a közönséges borkóró is, ez az ember által nem bolygatott térségek növénye, azoké, ahol 1000-800 éve nem szántottak. Ahol azonban kipusztul, oda már soha nem telepzik vissza.

– Ötven-hatvan éve a határ még kékllett a búzavirágtól, a lányok koszorút fontak belőle, és ezzel díszítettünk ballagáskor, mára már csak itt-ott van belőle egy-egy elárvult példány. Ennek oka – mondja Urbán Sándor –, hogy az agrotechnika fejlődésével a gabonafélék, így a búzagyomnövényének magját kirostálják, szelektálják, egyre nagyobb sikerrel. Ennek nyomán tűnik el ez a szép növény. Eseményszámba megy, ha az ember találkozik vele.

KONKOLY, SZARKALÁB

A búzavirághoz hasonlóan a gabonafélék másik két ősi gyomnövénye a konkoly és a szarkaláb is nagyon megritkult. Jobbára csak parlagon vagy ugaron hagyott területeken lehet fellelni őket. Hozzájuk hasonlóan visszaszorulóban van a mocsári gólyahír is, mely a gólyák érkezésével ad hírt a természet megújulásáról. Ma már sokkal kevesebb van a vérpiros szirmú, lángszínű héricsből is és egyre fogy az

Fátyolos nőszirm

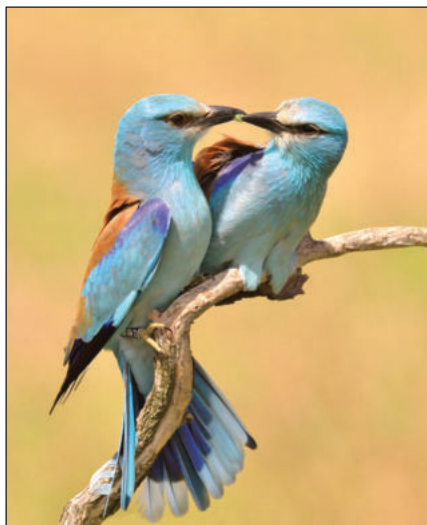
árterek vizenyős területének növénye, a kék iringó is.

Urbán Sándor hangsúlyozza, a flóra ilyenén változásában az egyre szárazabbá váló időjárás mellett a vegyszeres földművelésnek is szerepe van. Mindezekkel vígan dacol viszont a pipacs, mely virágzásakor ma is valóságos piros mezőket alkot errefelé.

FÉSZEKFOGLALÓ KÉK VÉRCSE

A Jászságban Magyarország szinte teljes madárvilága képviseltette van. Legnagyobb értékei a fokozottan védett fajok, köztük a kék vércse, a fekete gólya, a gyöngybagoly és a gyurgyalag.

A kék vércse, ez a galamb nagyságú ragadozó madár a pusztában él, emberektől távol. Telepekben költenek, fészkeiket azonban nem maguk készítik, hanem elhagyott varjúfészkekbe telepsznek meg. Jászberény és Jászfákóhalma között, a Zagyva melletti akácoserdő most a fő tanyájuk.

Szalakóták

– A nagyon ritka fekete gólyát nehéz megfigyelni – mondja Urbán Sándor. – Ha feltűnik, megbújva, rejtőzködve kell kifi-gyelni, hova repül gyakrabban, hol van a fészke. A fehér gólyával ellentétben ez az

Tollászzkodó nagy kócsag

FOTÓK: URBÁN SÁNDOR ÉS A SZERZŐ

emberkerülő madár nem házaknál fészkel, hanem erdő mélyén, hatalmas fákon. Élőhelyét a fakitermelés veszélyezteti, mivel fészket akkor is elhagyja, ha a közelben kivágják a fákat. Fekete gólyát Jászjákóhalma határában lehetett a közelmúltban látni.

Az elegáns megjelenésű gyöngybagoly jellegzetes vonása a szív alakú arcfátyol. Kiváló a látása, ezért éjszakai aktivitású madár. Eredetileg odvas fák üregeiben fészkeltek, aztán az emberi kultúra megjelenésével észreveték, hogy kiváló költő- és búvóhelyet találnak az emberi építményekben. Így előszeretettel húzódnak templomok torony- és padlásterébe. Tollruhájuk világosbarna-rőtarna színű, fehér pöttyös, a tojó- és a hím madár egyforma színezetű. Alacsonyan, földközben repül, ezért az autók könnyen elűthetik.

A színpompás gyurgyalag homokbányák, löszös területek partfalaiban költ. Méhészmadárnak is nevezik, mivel a méhet és a darazsát is megeszi, ha éppen nem talál mást. A Magyarország-szerte ritkaságszámba menő, akár kétméteres szárnyfesz-távolságú parlagi sasnak a Jászság egyik legfontosabb élőhelye, sokfelé fészkel itt. Fokozottan védett jászsági madár lenne a tűzok is – hívja fel a figyelmem Urbán Sándor. Innen sajnos már eltűnt: utoljára a '90-es években fészkelte itt. Az égszínkék-barna tollú szalakóta a Jászság több pontján költ faodvakban. Mivel azonban az ilyen odvas fa kevés errefelé, számuk sem nagy.

A színpompás tollazatú jégmadár a folyóknak, így a Zagyvának is nevezetes madara. A nagy kócsagot egykor tollai miatt vadászták, de sikerült megmenteni a kihalástól.

Bognár Mária

Nyuszkanyakú tyúk és népes serege

A Nógrád megyei Mátranovákon él Földi Gyula, akinek nevéhez három hazai állatfajta nemesítése is köthető: a palóc nyuszkanyakú tyúk, a magyar gyimesi rackajuhé és a faluhelyi óriás nyúlé.

Az vagy, amit megeszel – ez a mondas egyre többször jut eszünkbe az asztalnál, főként, amikor azt halljuk, hogy mihús-félék, illetve rovarokból előállított készítmények is hamarosan a tányérunkra kerülhetnek. Talán épp ezek miatt érdemes megbecsülnünk azt a táplálékot, ami valódi kistermelőtől kerül az asztalunkra, aminek tudjuk az eredetét, netán ismerjük azt is, akitől származik. Azon viszont már lényegesen kevesebbet gondolkodunk, milyen emberi tudás, tapasztalat, kísérletezés és munka előzi meg egy-egy olyan fajta tenyésztését, ami később kiváló élelmiszerként állja meg a helyét. A Nógrád megyei Mátranovákon gazdálkodó Földi Gyula nevét sokan ismerik az állattartók körében, hiszen

fajtanemesítői szaktudásának köszönhetjük a palóc nyuszkanyakú tyúkot, a magyarországi viszonyokra honosított gyimesi rackajuhot, és a nógrádi majorságának nevét viselő faluhelyi óriásnyulat is.

PÁROSÍTÁSI TERVEK

– Tenyésztő az, aki párosítási tervet tűz maga elé, amelynek köszönhetően később megszületik a minden szempontból megfelelő utód. Ez hosszú folyamat, jó szem és nagy gyakorlat kell hozzá – mondja a Kovács Béla-, és Konkoly Thege Sándor-díjjal kitüntetett aranykoszorús gazda, aki a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség elnökségi tagjaként maga is sokat tesz azért, hogy megmaradjanak az őshonos fajták.

Földi Gyulának gazdasága 2013 óta mintatelep, 2014-től hivatalos bemutatóüzem. A nógrádi lankák közötti völgyben működő vállalkozás fő tevékenysége az állattenyésztés, azon belül pedig magas genetikai értékű tenyészállatok előállítás. Hab a tortán, hogy a majorság köré egy olyan falusi szálláshely is kiépült, ahol természetközeli körülmények között, az itteni ételeket fogyasztva, a zajtól és portól távol pihenhetnek a nyugalomra vágyók.

– Az étel bizalmi kérdés, a kisgazdaságok esetében a fogyasztók és a termelők között közvetlen kapcsolat van. Mi az állatainkat a lehető legertermészetesebb körülmények között tartjuk, s pontosan tudom, hogy mit esznek, s azt is, hogy mit nem. Antibiotikumot például soha. Ez elvi kérdés, magam sem ennék meg olyan állatot, amit gyógyszerekkel gyógyítottam meg, vagy tartottam karban, vagyis a mi portánkról ilyen nem kerülhet ki. Ezért vannak kételyeim, amikor azt hallom, hogy a természetben a nagyragadozók részben átveszik a vadászok feladatát, és selejteznek, mert csak a beteg vagy sérült állatokat eszik meg. Szerintem éhes farkas egészséges állatot ejt magának.

MAGYARÍTOTT GYIMESI RACKA
Önmagát kőkemény tenyésztőnek, azon belül is nemesítőnek nevezi. Jelentős eredménynek tartja, hogy a gyimesi rackajuhot egy másik szintre emelve megalkották a hazai gyimesit.

– Schandl József a legendás mezőgazda és Kossuth-díjas akadémikus a múlt században fényképezett a Gyimesben juhokat, amelyek nagyon tetszettek. Elindultunk hát Erdélybe, hogy találjunk olyan utódokat, amikből újranemesíthető ez a vonal. Mutattak egy hétszáz darabos nyáját, megvettünk belőle tizenket-

Földi Gyula a nyuszkanyakúval

tőt. Ezzel a tizenkettővel indultunk el, és kezdtük el szépen szaporítani, mindig a megfelelő kost megválasztva hozzá. Ma már talán nincs is olyan gyimesi rackatenyészet az országban, ahol a mi állatainknak ne lenne meghatározó szerepük, akár kosok, akár nőivarúak. Jó példa erre, hogy amikor volt a fiatal egyedek éves rendezésére, ahol ki van téve a kos nacionáléja is – ez azért is fontos, hogy elkerüljék a beltenyésztést –, megkérdeztem az egyik fiatalembert, mit látott a vásárbán. Jómagam a paraméterekre gondoltam, s arra, vajon tetszik-e neki a felhozatal, de ő azt válaszolta: „tudja mit láttam, hát azt, hogy mindenhová a Gyula bácsi neve van felírva...”

Ma már az itthoni gyimesi racka inkább a hústermelés miatt fontos, noha Erdélyben inkább a tejelő változat maradt meg.

– Nálunk a tejtermelés mindig hektikus volt, a sajtra ugyan van igény, de a tejet

Farkas sompolyog a nógrádi lankákon

Az utóbbi időben megsaporodtak Magyarországon a farkasos támadások, ami a nógrádi juhtartók életét is megkeseríti.

– Tenyésztőként azzal kellene foglalkoznom, hogy a legjobb állatokat kiválasszam az állományból, de ha megelőző egy farkas, amelyik megemmisíti ezeket a példányokat, akkor a lelkesedésem odalesz, és a munkám értelmét is veszni látom – fogalmaz a mátránovái gazdálkodó.

Földi Gyula juhai közül tavaly és tavalyelőtt is elvittek kettőt-kettőt a farkasok, a harapásnyomok egyértelműen azonosíthatók voltak. Ebben az évben egy szintén mátránovái gazdálkodó, Katona Péter nyáját tizedelte meg vélhetően egy kölykökkel együtt portyázó farkascsalád. Nem a farkasok ellen vannak – hangsúlyozzák, csupán azt szeretnék elérni, hogy azok maradjanak az erdőben, és ne portyázzanak a legelőikre. Ha pedig mégis megtörténik a baj, akkor kártalanítsák a gazdákat, a jelenlegi szabályozás szerint ugyanis a vadon élő védett állat állami tulajdon, de az esetleges kártételéért senki nem felel. Becslések szerint 60-70 példány, nagyjából 10 farkascsalád élhet Magyarország területén, zömmel az északi megyékben. Még nem fordult elő, hogy itthon emberre támadtak volna. A farkasok, amelyek fokozottan védett állatok, így illegális elejtésük akár börtönbüntetéssel is sújtható.

hol kifizetik, hol nem. Korábban két gyimesire alapozott úgynevezett tejelő juhászat volt, egyik Bakonszegen, a másik Bokoron, mind a kettő tönkrement, pedig sajtüzemük is volt. Nem a juh miatt mentek tönkre, valószínűbb, hogy a medvedzsmertnek voltak értékesítési gondjai. Ebben közrejátszott az uniós szabályozás, aminél ki kellett harcolni, hogy a kézműves sajtokat másképp bírálják el, mint a nagyüzemeket, így 2004-től elindulhatott mégis a közvetlen értékesítés: addigra azért páran tönkrementek.

A TYÚKGYŰJTŐ

A palóc nyuszkanyakú tyúkkal hasonló utat járt be, mint a gyimesi rackával. Olvasott egy újságcikket, amelynek szerzői azon keseregték, hogy a régi erdélyi kopasznyakú tyúk kiváló paraméterei – jó téli tojó, 60-70 grammos tojasokat ad, s akár a 3 kilogrammot is meghaladja a testsúlya – a nálunk fellelhető állományban már csak nyomokban van meg. Adódott a kérdés, miért ne lehetne újra elérni azt a kiváló minőséget? Elindult megint Erdélybe gyűjtögetni, s talált is kettőt egy román portán, ami megfelelt a régi leírásoknak. Utána itthon, vagy a Felvidéken juhászatokban

járva fél szemmel mindig nézegette a tyúkokat is, s kereste a régi leírásokban fellelhető tulajdonságokat, majd az induló állományba beletette a saját nemesítői tudását, tapasztalatát. A végeredmény magáért beszél: a palóc nyuszkanyakúak nemcsak küllemre szépek – élénkpiros a tarajuk, kidolgozott az izomzatuk, pazar a tollazatuk –, de egy vakkóstoláson kenterbe verték még a híres kék lábú, s a nemzetközi piacon aranyáron mért bresse-i franciacsirkét is.

- doros

AKKOR, AMIKOR, ANNYI, AMENNYI

Sokként jött, látott és győzött

Krivács András, a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség (MNGSZ) elnöke, egyben a baktalórántházi Fenyves Szálloda és Konferencia Központ tulajdonosa már 10 éve van a legnagyobb vendéglátóipari szervezet élén. Vele beszélgettünk, az ő véleményére voltunk kíváncsiak arról, hogy mit tudott tenni a szövetség a járvány idején, hogyan védte dolgozóik érdekét, közben persze figyelve a munkaadók igényeire is.

– *Pezsgett az élet a szövetségben, de a vírus lelassított mindent, kollégáinak sokszor az életért kellett küzdeniük. Hogy tudta, ha tudta, megmenteni a szövetség tagjait az elbocsátásoktól?*

– Mindnyájan nagyon nehezen éltük meg az elmúlt időszakot. Volt sok elképzelésünk, tervünk, de sajnos egyiket sem tudtuk megvalósítani a kialakult vírushelyzet miatt, így vagy lemondtuk, vagy pedig átszerveztük egy kilátástalannak tűnő időpontra. Javaslatokat fogalmaztunk meg, amelyet a szövetség berkein belül osztottunk meg vállalkozóinkkal jó példákat bemutatva a vírus által okozott veszélyhelyzet gazdasági kezelésére. Soha nem látott károk érték szektorunkat. Sok esetben a jó példák oldották föl a kezdeti sokkot, az ijedtséget. De ez sok időt igényelt.

■ *Hogyan érték el a bezárt éttermek, cukrászdák vezetőivel, dolgozóival, hogy megmaradjanak az állások?*

– Országos felmérést végeztünk, ezek értékelése a szakmai szervezetek együttműködésére és támogatására szolgált. A cél az volt, hogy az ágazatban dolgozó munkavállalók, munkáltatók minden információt ismerjenek meg a kialakult helyzetről, és lehetőségük legyen elmondani a javaslataikat és tapasztalataikat.

Felméréseink reprezentatívak voltak az ország minden megyéjéből. A beérkezett javaslatokat elküldtük a Magyar Turisztikai Ügynökségnek, az Innovációs és Technológiai Minisztériumba és a Magyar Turisztikai Szövetség Alapítványának. A válaszokat folyamatosan megosztottuk a dolgozókkal. Így formálódott javaslataink háromnegyedét elfogadta a kormány, bekerült a rendeletekbe. De visszatérve a kérdésre: a szövetség vezetőjeként első perctől arra figyeltem a legjobban, hogy egyformán képviseljem a munkavállalói és a munkaadói érdekeket. Természetesen ez a mindennapokban nagyon nehéz, de most úgy érzem, nemcsak a szakmánk, hanem mindkét oldal egyformán egymásnak drukkolt. Az aggodás összehozta a kollégákat, így mind a két fél egymásra támaszkodva, együttes erővel próbálta megoldani a kialakult gazdasági válsághelyzetet. Ügyeltünk arra, hogy mindenki tisztában legyen az éttermek, szállodák, cukrászdák helyzetével, a benne dolgozó, az azokat tulajdonló kollegák helyzetével. A fölmérés révén mindannyian megtudtuk gondjaikat, javaslataikat.

■ *Mi a helyzet most, hogy 2021 őszére jósolják a járvány következő hullámát?*

– A turizmus nem bír ki még egy zárást. Ennek a szektornak a vállalkozói eleinte szolidárisak voltak, kevesen veszítették el a munkájukat. A második hullámra rögtön a harmadik hullám is rákapcsolódott, ekkor már nem voltak annyira megértők. Volt olyan is, aki rögtön elküldte az embe-reit, mert nem látott más lehetőséget vállalkozása megmentésére. Hogy mi történt a dolgozókkal? Sokan elmentek ebből az ágazatból, váltottak azok is, akiknek volt fizetésük. Működő éttermek alkalmazot-tai is egyik napról a másikra otthagyták a munkájukat. Hogy hová mentek? Az építőiparba. Ha a számok igazak, akkor a

turizmusban részt vevők fele elhagyta az ágazatot. 2021 októberében lesz az igazi meglepetés, amikor egy újabb zárás miatt még többen föladják. A maradéknak kell majd ellátniuk a turistákat.

■ *A KSH adatai szerint a lakosság az előző évinél 37 százalékkal kevesebbet utazott belföldön, a pihenések hossza is a harmadával csökkent.*

– Nemcsak kevesebben jöttek, hanem az igények kényszerűségből is átalakultak. A covid első hullámában sokan kivették, vagy ki kellett venniük a szabadságukat. Így most nem hat napra jönnek-jöttek nyaralni, hanem a hétvégehez csapnak hozzá két napot, a csütörtököt és a pénteket. Így lesz négy napjuk. Az árak is felmentek és még várható további drágulás, a vidék turizmusában minimum 20-30 százalékos áremelésre lesz szükség. Ez az emelkedés lesz a minimum, ami csak a túlélésre elég. A hentesek például már 2021 tavaszán-nyarán emeltek, ez pedig a vendéglátásban csapódik le.

■ *Van kiút?*

– Van. Fejben kell kezdeni. A gondolkodásmódot kell átalakítani, ne bízson senki abban, hogy visszatér a covid előtti helyzet. Már soha. Csak az tud fennmaradni, aki át tudja alakítani vendégfogadási szokásait. A szezonálításra kell építeni. Szabályozott keretek közé kell terelni a vendéglátást, előre bejelentett vendégekkel. Ehhez másfajta szemlélet, új gondolkodásmód szükséges, ami könnyebben veszi majd a hullámokat. Az irányítás már adatvezérelt, ehhez pontos statisztikával lehet-kell hozzájárulni. 2022 májusától bekapcsolódnak az éttermek ebbe az adatszolgáltatási központba. Ennek az lesz az eredménye, hogy nem gyűjtik tonnaszámra az alapanyagokat, nem hűtenek fölöslegesen, nem gyártanak ételmare-déket. Csak friss, csak szezonális árut és

csak helyi termelőtől rendelnek naponta. A körforgás tökéletesen kiszámítható lesz, időben érkezik minden. Akkor, amikor, annyi, amennyi.

■ *Biztos kevés, ha csak elképzeljük, kigondoljuk.*

– Azt látjuk, hogy sok kolléga nem elemez, nem képez, vagy nem tud tartalékokat képezni, nem készítenek üzleti tervet, megvalósíthatósági tanulmányt, van, ahol nem rendelkeznek marketing- és egyéb ügyviteli tervekkel sem. Így meglátásom szerint sok kollégánál valószínűsített a COVID-19. A következő időkből, 2021 őszén bejárjuk az országot, közgazdasági előadásokat, tanácsadást, beszélgetést szeretnénk tartani. Középpontban lesz persze a válságkezelés, amelyre a jelenlegi helyzet kényszerből tanít bennünket.

■ *Mint a baktalórántházi Fenyves Szálloda és Konferencia Központ tulajdonosa a saját bőrén is érezte a vírus hatását...*

– Mi bírtuk, mert több lábon állunk, de bele kellett tenni jó sok pénzt. Én támaszkodhattam a családomra. Nálunk mindenki dolgozott a családból is, mint eddig is. Házhozszállítást is vállaltunk. Nagyon büszke vagyok a csapatomra. Senkit nem kellett elküldenünk, átszervezésekkel megoldottuk együtt, közösen. Mindenkire számítok, számítunk egymásra, így beszéltek meg aznap reggel, amikor összejöttünk a kialakult helyzet megbeszélésére. És kaptunk még kormányzati segítséget is: a Kisfaludy 2030 turisztikai pályázatnak köszönhetően átépítettük, toldottuk, fejlesztettük a szállodát 230 millió forintból. Így a karantén után 4 csillag superiorként nyitottunk újra.

Bódi Ágnes

ÚJSÁGOK ÉS MAGAZINOK,
HATÁROK NÉLKÜL
www.laptapir.hu

**LAPTAPIR.HU ELŐFIZETÉS
67% KEDVEZMÉNNYEL!**

Egy hónapot fizet, még kettőt ajándékba adunk. 100 friss újságot és összesen 2000 lapszámot olvashat mindössze 497 forintért. Használja az alábbi promóciós kódot: **kincses**

REGISZTRÁLJON MOST!

LAPTAPIR

SUMMERFEST
 SZIGETSZENTMIKLÓS

termálvíz koncert
 kenuzás koncert
 piknik koncert
 hajókirándulások koncert
 Ráckevei Duna-ág koncert
 hajókirándulások koncert
 Vízpart koncert
 termálvíz koncert
 SZÍNHÁZ koncert
 nyugalom koncert
 kenuzás koncert
 piknik koncert
 SUP-TÚRA koncert
 fesztiválok koncert
 SZÍNHÁZ koncert
 SZABADSTRANDOK koncert
 koncert
 SZÍNHÁZ koncert
 TASSI-ZSILIP koncert
 HAJÓMALOM koncert
 fesztiválok koncert

www.kisdunamente.hu

KAVOSZ

Lendületbe hozza a gazdaságot a Széchenyi Kártya Program Go!

„A gazdaságvédelem időszaka lezárult, most egy új időszak kezdődött el, a gazdaság újraindítása. Ez a szakasz újragondolt hiteltermékeket igényel és arra is szükség volt, hogy kibővítsük a Széchenyi Kártya Program hitelcéljait és új konstrukciókat indítsunk el.

A Széchenyi Kártya Program hitelei közül 2021. július 01-től újabb 5 vált elérhetővé, de még további 3 konstrukció bevezetésére sor került az évben” – mondta a Széchenyi Kártya Programot működtető KAVOSZ Zrt. vezérigazgatója, Kriszán László.

– Mikor és milyen célkitűzésekkel indult a Széchenyi Kártya Program?

– A Széchenyi Kártya Program 2000-ben Demjén Sándor gondolatából született, és kormányzati támogatással 2 év előkészítő munka után 2002-ben indult el. A Program első terméke a folyószámlahitel volt, hiszen a cél a mikro-, és kisvállalkozások gyors és egyszerű elérése volt. Az elmúlt 20 évben ez a gondolkodásmód jellemzi a Programot. Csakis olyan konstrukciókat hozunk létre, amelyek valós vállalkozói igényeket szolgálnak ki, vállalkozói mentalitással működünk.

A Program azt a banki aggályt, hogy a kisvállalkozások túl kockázatosak, egy állami viszontgaranciával jelentősen fel tudta oldani és az indulásnál 70, később 80, a világválság okozta válságban pedig 90 százalékos állami garancia állt mögöttünk, amivel jelentősen csökkent a bankok által viselt kockázat. A vállalkozások pedig a Széchenyi Kártya Program kiemelt állami kamat- és díjtámogatásával jelentősen olcsóbban, akár 0 százalékos éves kamattal juthatnak hitelhez, sőt a hosszútávú hitelek esetében sem haladja meg a kamatok mértéke a 0,5 százalékosat. Ez az árazás fix kamaton a teljes, akár 10 éves futamidőn keresztül érvényes.

Ki merem jelenteni, hogy manapság a kiszámíthatóság és a hosszútávú tervezhetőség kifejezetten vágyott és hangsúlyos vállalkozói szempont. A Széchenyi Kártya Programban általánosan a hazai kereskedelmi bankok adják a forrást, mi keressük meg a vállalkozásokat, akikkel közösen megvizsgáljuk, hogy az igénylési feltételeknek megfelelnek-e. A folyamatot, azaz az adminisztrációt, a dokumentációk beszerzését, feldolgozását, a hiteligénylés teljes lebonyolítását, az általunk kínált hitelek közötti eligazodásban való segítséget a valós igénynek megfelelően a KAVOSZ nyújtja ráépülve két tulajdonosa, a VOSZ és a területi kereskedelmi és iparkamarák országos hálózatára, ahol együttesen mostanra csaknem 200 irodában szolgálgják ki a vállalkozásokat.

Ebben a Programban a résztvevők erős szimbiózisban működnek, a vállalkozók olcsón kapnak pénzt, az állam a kamattámogatással és garanciával sikeres vállal-

kozásfejlesztést valósít meg, a bank hitelez és ügyfelet nyer, mi ezt a folyamatot segítjük, a VOSZ és a Kamara pedig tagsága számára komoly pénzügyi szolgáltatást nyújt.

– Hogyan hatott erre a felépített rendszerre az elmúlt, mintegy 20 évben lezajlott két válság, a 2008-as és a 2020-as gazdasági krízis? Mennyiben volt más a két gazdasági világválság a vállalkozások szemszögéből?

– Érthető módon mindenkit megütött a két válság, mind 2008-ban, mind 2020-ban, mégis vannak különbségek. 2008-ban az összes bank „satuféket” nyomott a Lehman csődje után és hosszú idő volt, amíg újra indultak a hitelezési fogaskerekek. Kivéve a Széchenyi Kártya Programot, ahol már az első hónapokban válság üzemmódra váltottunk és mivel az állami 80 százalékos garancia miatt a bankok rizikója sokkal kisebb volt, mint akár saját termékeik esetén, így a Széchenyi Kártya Program jelentősen növekedett a válságévek alatt, bizonyítva, hogy békeidőben is, és válságban is hatékony és hasznos pénzügyi eszköz. A 2020-as válság pedig egyértelműen igazolta, hogy válságban a Kártya különösen jól tud alkalmazkodni és gyorsan, öntanuló módon tud igazodni az aktuális helyzetekhez, problémákhoz, igényekhez. A Program a válság alatt mint a gazdaságvédelmi akcióterv mikro- és kisvállalkozói hitelága pillanatok alatt létrehozta a kríziskonstrukciókat és fontos szerepet töltött be a vállalkozások likviditásának megőrzésében.

Az országok különböző válságkezelő módszerekhez nyúltak, Magyarországon a kormányzat szinte minden pénzügyi eszköz egyszerre történő kombinációjával reagált a gazdasági problémákra, ideértve a támogatásokat így a bértámogatást és a Kurzarbeitet, megindultak a garanciaprogramok, amik erős biztonsági hálót adtak a piaci szereplőknek, felgyorsultak a tőkeprogramok és az előző uniós ciklus pénzeinek utolsó eurocentjei is pályázatásra kerültek. Ami minket illet, mi az államilag támogatott olcsó hitelek kapcsán veszünk részt a válságkezelésben és a számok tükrében úgy gondolom, hogy jó eredményt sikerült elérnünk ebben a pénzügyi eszközben. Ehhez kellett persze az is, hogy erős vállalkozói bizalmat sikerült felépítenünk közel 20 éves működésünk alatt és talán ennek az az egyik erős alapja, hogy mi nem akarjuk megmondani íróasztal mellől, mit is szeretne a kisvállalkozás, hanem a naponta hozzánk forduló sok száz vállalkozást, azok problémáit, gondjait, kéréseit meghallgatjuk és megértjük. Azokra keresünk és kreálunk valós pénzügyi megoldásokat, programterveket, hiteltermék-javaslatokat, ezeket pedig átadjuk a gazdasági döntéshozóknak, elfogadásukat követően pedig le is bonyolítjuk azokat.

– A válság hazai elindulásakor hogyan reagált a KAVOSZ, milyen termékeket indított el a vállalkozások megsegítésére?

– 2020 márciusában a „békeidős” Széchenyi Kártya Program termékei alapján 1 hónap alatt dolgoztuk ki a válságra átalakított krízishiteleinket. Elindultunk szinte azonnal folyószámla-, forgóeszköz-, munkahelymegtartó, beruházási, agrár-, később pedig a legjobban érintett szektorra bevezetett turisztikai hiteleinkkel. Egy pillanatok alatt lefagyó gazdaságban ezek gyors és hatékony segítséget adtak a vállalkozók likviditási problémáira és erre óriási szükség is volt, hiszen olyan, hogy a világ egyszerre áll le, Európa, Ázsia és Amerika kereslete és kínálata is egyszerre „áll feje” – nos ilyen még sosem volt. A vállalkozók értékelték ezeket a lehetőségeket, amit jól mutat az, hogy közel 1400

milliárd forint hiteligény robbant be, több mint 44-45 ezer vállalkozástól nem egészen egy év alatt a Széchenyi Kártya Programban.

Az újraindítás időszakában léptek be a piacra a Széchenyi Kártya GO! hitelkonstrukciók. A válság leszálló ágában segítettük és segítjük további támogatott hitelekkel a kisvállalkozások puha földet érését, "soft landing"-jét. Ezen célból kerültek kidolgozásra a Széchenyi Kártya Program GO! hitelei, amelyeknél a megnövelt állami kamat-, és díjtámogatásokkal, valamint a kiterjesztett garanciákkal 0 és 0,5 százalékos közötti fix kamatokkal tudjuk nyújtani hiteleinket a vállalkozások részére.

– Milyen új konstrukciókat vezettek be a Széchenyi Kártya Program GO!-ban?

– A gazdaságvédelem időszaka lezárultakor egy új időszak kezdődött el, a gazdaság újraindítása. Ez a szakasz több hitelünk esetében átalakításokat igényelt, sőt volt olyan hiteltípus, amit ki is vezettünk a Programból (Széchenyi Kártya Munkahelymegtartó Hitel), mert a válságban ugyan meghatározó szerepe volt, de a munkaerőpiac helyreállításával már ez a probléma nem állt fenn. Emellett több vadonatúj hitel is beindítottunk és az elmúlt év tapasztalatai alapján, valamint a vállalkozói visszajelzéseket figyelembe véve felfrissítettük a teljes termékpalalettát. Mindent, ami jó volt és szükség van rá megtartottunk és bővültek a hitelcéllok is. A válságban egyébként egyértelműen a likviditási hitelekre, azaz a működés fenntartására fókuszáltak a vállalkozások, és a felvett hitelek több mint 90 százaléka folyószámlahitel és likviditási hitel volt. Az új GO! Programban azzal számoltunk, hogy nőni fog a beruházási hitelek igénybe vevő vállalkozások száma.

A Széchenyi Kártya Program GO! konstrukciói közül öt hitel indult el július 1-től. Ebben van folyószámlahitel a napi működési költségek biztosítására 2 éves futamidővel, fix 0,1 százalékos kamattal, 100 millió forint felső határral, és van az agrárgazdák számára önálló agrár folyószámlahitelünk is (Széchenyi Kártya Folyószámlahitel GO!, Agrár Széchenyi Kártya). Van likviditási hitelünk, amely egy szabadon felhasználható, a vállalkozás működésére is alkalmas forgóeszközhitel fix évi 0,2 százalékos kamattal, 250 millió forintig 3 évre, amit még akár korábbi piaci hitelek kiváltására is fel lehet használni és amire már most szemmel látható vállalkozói érdeklődés van (Széchenyi Likviditási Hitel GO!). Elindultak beruházási hiteleink is (az agrárszektor számára is külön), ahol fix évi 0,5 százalékos kamattal, 1 millió forintról akár 1 milliárd forintig lehet hitelt felvenni, 6 és 10 év közötti futamidőre. Ennél a hitelnél a hitelcéllok szinte végtelenítették, felvehető ingatlanvásárlásra, ingóságok vételére, gép- és eszközbeszerzésre, gépjárművásárlásra, sőt üzletrészvásárlásra, befektetésre és hitelkiváltásra is. Ha a cég generációváltás előtt áll, annak forrásigényére is felvehető ez a hiteltípus. (Széchenyi Beruházási Hitel GO!, Agrár Széchenyi Beruházási Hitel GO!)

Ágazatra kidolgozott hitelünk is van. A turisztikai szektor vállalkozásai ideértve a vendéglátást, turizmust, a szórakoztató és a kreatívipart is a teljesen kamat-, díj-, és költségmentes, Széchenyi Turisztikai Kártya GO!-t vehetnek fel maximum 250 millió forint felső határig, akár 3 éves futamidőre.

Szeptemberben olyan hiteleket indítottunk, amelyek eddig nem, vagy más formában szerepeltek a Programban. A Széchenyi Lízing GO! például teljesen új. Nem a bankok, hanem a lízingtársaságok a partnereink és a vállalkozások teljes lízingigénye lefedésre kerülhet maximum 10 éves futamidőre, 1 milliárd forint értékhatárig, fix 0,5 százalékos kamattal. A Széchenyi Mikrohitel GO! kifejezetten mikrovállalkozások számá-

HIRDETÉS

ra elérhető szintén akár 10 éves futamidőre, 50 millió forintig, fix 0,5 százalék kamattal.

Az új 2021/2027-es uniós költségvetési ciklus pályázataihoz pedig megújítottuk egy korábbi termékünket, az uniós támogatásokhoz felvehető Széchenyi Kártya Önerő Kiegészítő Hitelt, hiszen az új pályázatok elindulásakor is marad a régi probléma, az önerő korlátos volta vagy hiánya. Megújított hitelünkkel az önerő biztosítására is kaphat forrást a vállalkozás, amellyel meg tudja valósítani ez elnyert pályázatot. Ez a hitel is 10 éves futamidővel, 0,5 százalék fix kamattal indult el egészen 1 milliárd forint felső határig. (Széchenyi Önerő Kiegészítő Hitel GO!)

A Széchenyi Kártya Program a vállalkozói bizalomra épül és épít. A Programban a legtöbb hitelfajta esetében még ingatlanfedezet bevonása sem szükséges, amit nagyban elősegít az állami viszontgarancia megléte, viszont érthető módon csak működő vállalkozásokat hitelez a Program és az abban partnerként résztvevő szinte teljes körű hazai bankszektor, akik a hiteleket saját forrásból fedezik. A bankokkal közösen ellenőrizzük a vállalkozás múltját és jelenét, hiszen egy ennyire kedvezményes hitel esetében csak ebből lehet látni, hogy a vállalkozás hitel-visszafizető képessége és készsége megvan-e.

Nagyon felértékelődik és óriási előnyt jelent az, hogy minden hitel esetében a teljes futamidő alatt fix kamatokkal számolhat a vállalkozás.

A Széchenyi Kártya Program, bár nagyon összetett, sokszereplős rendszer, de minden szereplőnek, a kormánzatnak, a szakpolitikának, a bankoknak, a garanciát nyújtó társaságoknak, a kamaráknak, a VOSZ-nak, mint érdekvédelmi szervezetnek és a KAVOSZ-nak is azonos a célja és felelőssége is: a hazai kisvállalkozói társadalom és közösség támogatása.

KAVOSZ
Széchenyi Kártya Program

A VOSZ Információs és szolgáltató irodái

A Széchenyi Kártya Program hiteleinek intézését itt kezdenek a vállalkozások:

Megye	Város	Utca	Mobil
Baranya	Pécs	Király u. 42.	30-545-4782
Bács-Kiskun	Kecskemét	Katona József tér 18-2/23.	30-545-8575
Békés	Békéscsaba	Irányi u. 4-6	30-545-9282
Borsod-Abaúj-Zemplén	Miskolc	Szentpéteri kapu 80.	30-545-9401
Csongrád-Csanád	Szeged	Fürj u. 92/B.	30-546-3352
Fejér	Székesfehérvár	Gyümölcs u. 18.	30-546-4024
Győr-Moson-Sopron	Győr	Buda u.19. 1 em. 1-2.	30-546-4149
Hajdú-Bihar	Debrecen	Iskola u. 3. fsz. 1.	30-546-9834
Heves	Eger	Çsiky Sándor u. 21.	30-547-5318
Jász-Nagykun-Szolnok	Szolnok	Óvoda u. 2.	30-547-4545
Komárom-Esztergom	Tatabánya	Bárdos lakópark 4/a. fsz. 3.	30-547-6143
Nógrád	Salgótarján	Fő tér 1. II/5.	30-546-6019
Somogy	Kaposvár	Bajcsy-Zs. u. 50.	30-547-8141
Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyíregyháza	Dózsa Gy. u. 9. 2/201.	30-546-9073
Tolna	Szekszárd	Arany János u. 6-8.	30-547-8523
Vas	Szombathely	Thököly Imre u. 38.	30-462-9184
Veszprém	Veszprém	Virág Benedek u. 4.	30-547-8506
Zala VOSZ	Nagykanizsa	Bibor Center, Petőfi u. 1.	30-547-9274
Zala ZMVA	Zalaegerszeg	Köztársaság útja 17.	30-995-6093
Zala ZMVA	Nagykanizsa	Sugár u. 10.	30-700-6612
VOSZ Bp.-i regionális	Budapest XV. k.	Késmárk. u. 7/b.	30-942-6031
VOSZ FUVOSZ-Budapest	Budapest XXI. k.	Árpád u. II. em. 217.	70-366-8293
VOSZ Budafoke-Tétény Ipartestület	Budapest XXII. k.	Kossuth u. 75.	30-227-7089
VOSZ Haller Vállalkozói Híteliroda	Budapest IX. k.	Haller u. 23-25. B. ép. fsz. 1.	30-547-4018
VOSZ Swiss Kft	Budapest XX. k.	Nagykőrösi út. 57.	20-501-1962
VOSZ Top Rider Kft.	Budapest VI. k.	Révay u. 10	30-932-6497

Távolodik a Hold

Helyezkedik égi kísérőnk. Oldalaz kicsit arrébb, kicsit távolabb.

Érzi talán, hogy nálunk nagyon rosszul mennek a dolgok, és hogy elfogyott az időnk a változtatáshoz. És mégsem változtatunk. Hogy hóhullámok, árvizek, erdőtüzek, vírusok borítják el a bolygót, hogy elolvadnak a jégtáblák a jegesmedvék lába alól. Fotelből vitázzunk közben, hogy kell-e oltás a vírus ellen, támogassuk-e a szegényeket, akik autógumival fűtenek. Nézzük a tévében, ahogy cipőtálpát akarnak enni a végletekig kiéhezett madagaszkáriak. És nézzük a műanyag palackokba fulladt Tiszát.

Nem lehet már remélni bennünk. Húzódni kell elfelé.

Nem könnyű megmérni a Hold és Föld közötti távolságot, mert a tükrök, melyek visszavernék a lézersugarakat, sajnos, porosak lettek. Meteorbecsapódás, ilyesmi, mert ugye szél nincs arrafelé. Ám az Apolló-küldetések után ott maradt eszközök fontosak az őt megkerülő, ott lendületet vevő űrhajók, szondák pályára állításához és a reménybéli földi űrhajók holdi

landolásához. Meg ahhoz, hogy tudjuk, merre hány óra.

Van egy közelben állomásozó műhold, az LRO (Lunar Reconnaissance Orbiter) szonda, a NASA egyik játékszere. Ennek is vannak tükrei, bár aprók, de jók arra, hogy mérjék, amit mérni kell. És a sok, hosszú, poros év után, végre megtalálta a NASA lézersugara a szonda tükreit – heuréka! Most már tudjuk, hogy mennyire vagyunk egymástól.

Jelentik a tükrök, a számok, a lézersugarak: évente néhány centivel távolodik tőlünk a Hold.

Ez nem sok. Nem sok az egy-két fokos hőemelkedés, a néhány centis vízszintnövekedés, az a néhány méteres árvíz, az a néhány millió halott a járványban. Legyintünk mindenre. Centik, hullámok, méterek, hullák. Láttunk mi már szörnyűbbet is. Különbön is. Az ember mindent túlél. Az ember erős, okos földlakó. Övé a Föld.

És tényleg.

Csak a Hold hagy el minket.

Végleg magunkra maradunk az éjjeli sötétben.

J. A.

Miniatűr nap

Az ITER (mely angol rövidítés, jelentése: Nemzetközi Termonukleáris Kísérleti Reaktor, és egyben latin szó, jelentése: út), egy Franciaországban jelenleg is épülő hatalmas fúziós reaktor.

Korunk egyik legnagyobb kihívása a növekedő népesség növekedő energia-szükségletének kielégítése úgy, hogy a folyamatban ne használjuk el az összes nem megújuló energiaforrást, és ne változtassuk meg a természetet, az éghajlatot, a bolygónkat olyannyira, hogy már élehetlenné váljon. Ez a gond korántsem oldható meg egyszerűen, hiszen évezredek folyamán sokszorosan bebizonyosodott, a leg-egyszerűbb, és leginkább költség-hatékony módja az energiatermelésnek a dolgok elégetése.

Égettünk fát, égettünk szenet, égettünk olajat, égettünk gázt. Égettünk ma már biomasszát, sőt szemetet is. Égetni rettentően egyszerű, rengeteg hő keletkezik. A hő pedig energia. Energia, amit be lehet fogni, és hasznosítani lehet. Ezzel azonban hosszú távon rengeteg problémánk lehet, nemcsak azért, mert kifogyhatunk az elégethető dolgokból, hanem azért

is, mert az esetek túlnyomó többségében ez az éghető dolog a szén.

A NAPBÓL A FÖLDRE

Az olajban, a gázban, a szemétben is szénatomok vannak, ezeket (is) égetjük. Azonban a szénből szén-dioxid lesz, ha elégetjük, egy színtelen, javarészt szagtalan, elsőre ártalmatlan, hosszú távon azonban rettentően ártalmas gáz. Ez a gáz, rengeteg hőenergiát megrekeszt a Föld légkörében, ami egyébként a Napból érkező a Földről visszaverődne, és a világűrbe távozna. Így egyre melegebb és melegebb lesz a Földön, ami egyre kevésbé lesz élhető számunkra. Ez az üvegházhatás által okozott globális felmelegedés jelensége.

De mi lehet a megoldás? Olvasni manapság rengeteg környezetkímélő, megújuló energiaforrásról, látni hatalmas szélerőműveket, napelemtelepeket, víz-erőműveket. Azonban van egy energiaforrás, melyről keveset hallani, ám egy csapásra megoldhatná az egész problémát. Ez pedig a fúziós energia.

HIDROGÉN A HIDROGÉNNEL

Fisszionak nevezzük, amikor egy atom több darabbá hasad. Ez történik az atomerőművekben, amikben tipikusan uránium-235 atomok hasadnak folyamatosan, egy láncreakció keretében. Ez a maghasadás egy exoterm folyamat, ami azt jelenti, hogy hőt állít elő, és ad le, amit mi energiaként hasznosítunk. Fúzióknak pedig azt nevezzük, amikor több atom eggyé válik. Ez történik például a Napban (és egyéb más csillagokban), ahol hidrogénatomok egyesülnek, és válnak ezáltal héliumatomokká. Ez a folyamat is exoterm, rettentően sok hőt bocsát ki, ami eljut a Földre is.

A fisszió és a fúzió, bár technikailag nem megújuló energiaforrásokból dolgozik, tipikusan kevés üzemanyagot igényel. Nem bocsát ki szén-dioxidot, így hosszú távú megoldást nyújthat az emberiség energiaproblémájára. A fisszióknak azonban, mivel csak az uránium-235-ből, és egyéb problémás anyagokból tudjuk létrehozni, sok negatív hatása van. Ezek a kényes anyagok radioaktívak, balesetveszélyesek, és bár kevesebb üzemanyagból több energiát lehet előállítani velük, mint a fosszilis anyagokból, egy idő után, nem is olyan soká, el fognak fogyni.

Ezzel szemben, a fúzió, melyet elsősorban a Naphoz hasonlóan hidrogénatomokkal próbálunk létrehozni, nem balesetveszélyes, és nem, vagy legalábbis sokkal kevésbé radioaktív anyagokból dolgozik. Üzemanyagot, azaz hidrogént

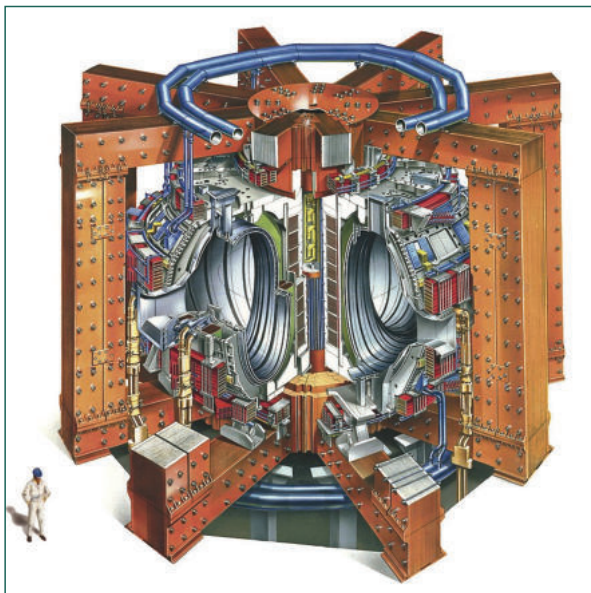
nagyon könnyű nagy mennyiségben is előállítani, belátható időn belül nem fogyna ki. Fúziót azonban gazdaságosan létrehozni és fenntartani korántsem egyszerű.

AZ OLCSÓ NEM GAZDASÁGOS

Fúziós reaktorokat kísérletképpen már az 50-es években is építettek, azonban ezek a mai napig nem üzemeltethetők életszerűen. Magasak a költségek, és ha létre is lehet hozni a fúziót, azt fenntartani sok reaktor nem képes. Sőt, egy fúziós reaktort beindítani sokszor több energiába kerül, mint amennyit végül termel, így nem gazdaságos.

De kutatják, hogy azzá tegyék. A jelenleg is működő legjelentősebb kísérleti fúziós reaktor az Angliában található JET (Joint European Torus), melyet több európai állam finanszíroz és üzemeltet közösen. A reaktort 1984-ben helyezték üzembe, azóta többször is átalakították. Mai napig ez a reaktor jutott a legközelebb ahhoz, hogy energiát termeljen, pontosabban hogy több energiát termeljen, mint amennyit felhasznál. Egy 1997-es kísérlet során képes volt a felhasznált energia 67%-át visszatermelni, ami biztató eredmény.

A legígéretesebb kísérlet a nemzetközi (EU, Kína, India, Japán, Oroszország, Dél-Korea, USA) ITER vállalkozás. Az ITER (mely angol rövidítés, jelentése: Nemzetközi Termonukleáris Kísérleti Reaktor, és egyben latin szó, jelentése: út), egy Franciaországban jelenleg is épülő hatalmas fúziós reaktor. Az emberiség történetében a maga 20-60 milliárd eurós becsült költségével az egyik legdrágább nemzetközi terv. A versenyt amúgy a Nemzetközi Úrállomás vezeti a körülbelül 100 milliárd eurós árcédulájával, és ez viszi a pálmát a valaha volt legbonyolultabb mérnöki munkák versenyében is.

A fúziós reaktor szerkezeti rajza

Az ITER projekt tervezése 1988-ban kezdődött, az építkezés azonban csak 2007-ben indult el. A 180 hektáros építkezési területen nagyjából ötezer ember dolgozik jelenleg is, hogy a tervek szerint 2025-re üzembe helyezhessék. Ha minden sikerül, 500MW hőenergia előállítására lesz alkalmas. Összehasonlításképpen, a Paksi Atomerőmű 2000 MW, míg a világ legnagyobb kapacitású erőműve, a kínai Három-Szurdok-gát vízerőmű 22 500 MW energiára előállítására képes.

Ez a megaprojekt azonban nem hasznos energia előállítására van tervezve, a megtermelt energiát nem fogják hasznosítani. Ez egy több milliárd eurós költségű kísérlet, egy zöldebb, élhetőbb, fenntarthatóbb jövőért. Egy gramm deutérium-trícium keverék üzemanyag egy fúziós reaktorban annyi energiát képes előállítani, mint 8 tonna olaj, ha elégetjük. Ráadásul

úgy, hogy közben nem állítunk elő káros gázokat, szén-dioxidot, csupán héliumot, azt az ártalmatlan gázt, amely nem melegíti tovább a bolygónkat. A deutérium-trícium összetevőiből (a hidrogén izotópjaiából) sok van a természetben, hiszen a deutériumot a tengervízből nyerik, a tríciumot pedig lítiumból.

Ha az emberiség által felhasznált energiát csak szén-erőművekben termelnénk meg, évente 2,4 millió ember halna meg az energiatermelés miatt (a munkahelyi balesetekben,

és a kibocsátott légszennyezettség által okozott betegségekben).

Ha olaj-erőművekből, akkor az áldozatok száma 850 ezer lenne, ha gáz-erőművekből, akkor 100 ezer, ha vízerőművekből, 2500, ha atomerőművekből, akkor 100 (ebbe beleszámolva már a ritkán előforduló baleseteket is, mint pl. a csernobili katasztrófa).

REMÉNY A NULLÁBAN

Ma az atomenergia a legbiztonságosabb, de mennyire lenne az egy olyan energiaforrás, ami se nem radioaktív, se nem képes Csernobil-szerű katasztrófákat okozni, és nem is bocsát ki szén-dioxidot? Amíg nem próbáltuk ki, nem tudhatjuk pontosan, de az szinte biztos, hogy az áldozatok száma közelebb lesz a nullához, mint eddig bármilyen megoldás esetén. Ez a remény minden igyekezetünket megéri.

Várkonyi Dávid

AZ OLTÁSOK TÖRTÉNETE

Járvány, karantén, vakcina

Szakértők lettünk ebben is: az immár két éve tartó koronavírus-járvány alatt kiokosodtunk – vagy azt hisszük – az oltások hatásmechanizmusával, mellékhatásaival, hatékonyságukkal kapcsolatban. De hogyan volt mindez a múltban, hiszen hatalmas, pusztító járványokról tudunk a történelmi időkből. Hogyan védekeztek, mikortól és milyen vakcinákat alkalmaztak?

Horányi Ildikó, a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum főmuzeológusa volt segítségünkre, hogy visszatekintsünk a járványok elleni védekezés és az oltások történetére. Előjáróban annyit leszögezhetünk, hogy valóban nincs új a Nap alatt, mind a módszereket, mind a reakciókat tekintve.

A BÜDÖS FERTŐZŐ

■ Legyen szó bármilyen tudománytörténeti kérdésről, a kiindulópont legtöbbször az: „már az ókorban is...”

– Hogy a járványos betegségeket mi okozza, azt egészen a XIX. század második harmadáig nem tudták pontosan, hiszen csak a bakteriológiai kutatások megindulásával vált lehetővé a mikroorganizmusok felfedezése. De valóban, már az ókorban is sejtették, hogy valami apró, szabad szemmel nem látható élőlény okozhatja a járványos betegségeket, amelyeket már az egészen korai időkben is el tudtak különíteni. Felismerték fertőzőképességüket és csoportosították is őket, természetesen védekezni is próbáltak ellenük. A középkortól kezdődően kétféle metódus terjedt el, attól függően, hogy éppen mit gondoltak a fertőzések terjedésének okáról. Az egyik irányzat (miazmatikusok) azt állította, hogy a levegő megromlása okozza a járványokat, ezért például a rossz

szagokat figyelmeztetésként értékelték, s vonták le a következtetést egy-egy kór megjelenéséről.

Védekezni a higiénés szabályok – az akkori viszonyokhoz mért – fokozott betartásával próbálták. Ezt az elméletet őrzi például a malária betegségnevünk is, ami latinul rossz levegőt jelent. Zárt terekben illatosító anyagokat párologtattak, a köztereken nagy tüzeket raktak, és arra dobálták az illatos vagy épp nem túl kellemes szagú anyagokat. Ezen az elven alapszik a pestisorvosok illusztrációkból jól ismert jellegzetes ruházata is: a teljes fejet beborító álarc csörszerű részébe illatos anyagokat tömködtek, így lényegében egyfajta gázálarcként szolgált, maga a ruha pedig olyan kialakítású volt, hogy viselőjének a bőre nem érintkezett a levegővel. Járványos időkben a temetkezési szokásokat is szabályozták: tilos volt a holtak érintése, a temetéseken való tömeges részvétel, külön járványtemetőket nyitottak, nem engedélyezték a templomi ravatalozást. Felismerték az egészséges táplálkozás szerepét is az immunrendszer – persze ezt a kifejezést nem ismerték még – erősítésében.

Egy másik elmélet szerint a fertőző betegségek érintkezés útján terjednek – ennek képviselői voltak a kontagonisták –, ezért a betegek elzárását, tehát a karantén alkalmazását szorgalmazták. Ele-

Oltógerelyek a XIX. század közepéről

FORRÁS: SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM

inte a saját otthonukban különítették el a fertőzötteket az egészséges hozzátartozóikkal együtt, már az 1347–51-es nagy pestisjárvány idején is ez volt a jellemző. Később, a XVII. századtól kezdve már járványkórházak nyitását szorgalmazták a betegek elkülönítésére, illetve az egészségügyi kordonvonalak felállítására fektettek hangsúlyt.

FUTÁS A RAGÁLY ELŐL

■ *Menyire lehetett ezeket a szabályokat betartatni, azaz mennyire voltak hatékonyak? Hiszen az 1347 és 1353 közti nagy pestisvérszben az akkori Európa 90 milliós lakosságának közel egyharmada meghalt.*

– A védekezés hatékonysága attól is függött, hogy egy hatalom mennyire volt központosított, és milyen szigorúak voltak a törvényei. De már ebben az időben is léteztek határzárak. A nagy pestisjárvány idején például Ragusa volt az első város, ahol harminc napig nem szállhattak le a kereskedők a hajóról, majd Vence terjesztette ki ezt negyven napra – innen ered a karantén szavunk is: a latin quadraginta, az olasz quaranta jelentése negyven. Eleinte csak kisebb területeket vontak karantén alá, de ezek határát egy-

re tágitani kezdték, mivel az élelmiszerellátás miatt ki kellett engedni az embereket a városokból a földekre.

Később, az abszolutizmus korában már a birodalmi határokat is lezárták járvány idején, s csak orvosi bizonyítvánnyal lehetett utazni. Ha nem is volt akkora a mobilitás, mint ma, a kereskedők nagy számban utaztak. Az országon belüli mozgás sem volt elhanyagolható, mert sokan úgy vélték, hogy a járvány ellen csak futással lehet védekezni, így az emberek tömegesen próbáltak kirajzani a hegyekbe, erdőkbe. A XVII. századtól sikerült központi intézkedésekkel kialakítani olyan védekezési mechanizmusokat, amelyek a XIX. századra váltak alaposan kidolgozott szabályrendszeré, amely lényegében a mai védekezési módok alapjait adják. Bár akkoriban sokkal nagyobb volt a szigor, akár ki is végezhették a lezárt terület határain átszökőket.

Magyarországon 1876-tól beszélhetünk modern értelemben vett közegészségügyi rendszerről, ekkor született meg ennek átfogó szabályozása. A maga korában ez nagyon korszerűnek számított Európában, noha a XVIII. század végén megjelenő policia medica, azaz

orvosi rendészet, amely mindezek előzménye volt, szintén úttörőnek számított kontinensünkön.

■ *Az oltásokkal kapcsolatban hihetnénk, hogy az egy XIX. századi, a bakteriológiai kutatásokkal megjelenő találmány, de valahol azt olvastam, hogy már az ókori Kínában himlőjárványok idején a gennyes hólyagokból kiszárított pörköt porrá őrölték és orron át felszippanították – nevezhetjük ezt akár az oltások elődjének?*

– Későbből, mintegy 500 évvel ezelőtről, de ugyancsak Ázsiából származnak az erre vonatkozó első írásos emlékek, de az tény, hogy a népi megfigyelések már korábban igazolták, hogy az immunrendszer – persze ezt a fogalmat még nem ismerték – tanítható egy-egy konkrét kórokozó elleni védekezésre. Először valóban a himlő kapcsán figyelték meg, hogy azok a gyerekek, akik átettek ezen a betegségen, soha többé nem kapták meg azt, ezért amikor föltűnt egy kisebb intenzitású, úgynevezett variola minor, akkor a sebek váladékából, a pörkből lekapargattak egy kicsit, majd megkarcolták az egészséges gyerek bőrét és beledörzsölték ezt az anyagot, hogy egy enyhébb lefolyású betegséget váltsanak ki. Ezeket az oltásokat a török és az örmeny kereskedők hozták be Európába, de ismertebbé akkor vált, amikor Lady Mary Wortley Montagu, aki a törökországi brit nagykövet feleségeként szerzett tudomást erről a védekezési módról, hazatérte után, 1718-ban saját gyermekein alkalmazta sikerrel a technikát. Néhány évvel korábban már egy olasz orvos is ismertette ezt az eljárást.

Szintén népi megfigyelés volt az is, amelyre a XVIII. században figyeltek fel leginkább: a tehénhimlőn átesett fejőnők nem kapták el az emberi himlőt. Edward

A torokgyík története jól cáfolja az oltásellenesek kedvenc érvelését, miszerint a higiénés körülmények javulásának, a civilizáció fejlődésének következtében maguktól eltűntek volna a fertőző betegségek. Megfigyelték, hogy az 1890-es diftérijárvány idején a budai német polgárok körében a gyermekhalandóság 30% alatti, míg a baranyai térségben 70% fölötti, de csak a vidéki adatokat nézve 90% fölötti volt. Kiderült, hogy abban a térségben a katolikus sokácok a szerb ortodox temetési rítusokhoz hasonlóan az elhunytat nyitott koporsóban ravatalozták föl, s kötelező volt megérteni és megszokolni a halottat. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a közegészségügyi viszonyok és a kulturális szokások valóban befolyásolják a járványok terjedését, lefolyását. 1895-ben elkészült az Emil von Behring által kifejlesztett vakcina, melynek kipróbálásával a magyar ifjabb Bókay Jánost bízták meg. Bókay a korábbi statisztikai megfigyeléseket figyelembe véve alkalmazta az oltást az 1898-ban újból kitörő járvány alkalmával. Megfigyelései szerinti mindkét régióban közel azonosá váltak a halálozási adatok, azaz megállapíthatjuk, hogy az oltások után már nincsen jelentőségük a közegészségügyi és egyéb kulturális, gazdasági viszonyoknak, azaz az oltás bárhol, bármilyen körülmények között ugyanolyan védettséget nyújt.

Jenner, angol falusi orvos ebből kiindulva kísérletezte ki oltóanyagát – amit a vacca (latinul tehén) sző után neveztek el vakcinának –, s alkalmazta azt szolgálojának gyermekén. Eljárásának leírását 1798-ban publikálta, innentől kezdve beszélünk mai értelemben vett oltásokról, amelyen a későbbi technológiák is alapulnak. Jenner módszerének lényege, hogy nem magával az emberre veszélyt jelentő betegséggel oltott, hanem egy olyan állati eredetű kórokozóval, ami még nem terjedt át, nem adaptálódott az emberre, ezt nevezik jenneri gyengítésnek, keresztimmunizációnak. Ez a technika gyorsan elterjedt Európában, Magyarországon már 1801-től alkalmazták, eleinte kampányoltásként, tehát nem az egész

Edward Jenner

FORRÁS: SEMMELWEIS ORVOSTÖRTÉNETI MÚZEUM

országgra kiterjedően, hanem egyes régiókban. Már 1837-ben megkísérelték a himlőoltást központilag kötelezővé tenni, azonban ez végül csak 1876-ra sikerült.

AZ OLTÁSTÓL SZARVUNK NŐ

■ *A középkori és még a későbbi időkben is a közgondolkodást erősen befolyásolta a vallás, könnyen máglyára kerülhetett boszorkányság vádjával, aki például népi módszerekkel próbált gyógyítani. Milyen volt az egyház hozzáállása a járványokhoz és a védekezési módszerekhez?*

– Kezdetektől élt az a vélekedés, hogy a pusztító kórok Isten büntetései, és nincsen mit tenni ellenük, az isteni akaratba való beavatkozást az egyház bűnnek tartotta. A himlőoltást is isten elleni véteknek tartotta a II. Leó által kiadott hivatalos pápai állásfoglalás 1829-ben, azonban a falusi papok propagandatevékenységére ennek ellenére is számíthattak az orvosok. De már ebben az időben is megjelentek

a nem vallási alapon oltásellenesek, ismertek olyan gúnyrajzok, amely szerint maga is tehénné változik, akit azt állattól származó anyaggal kezelnek, a képeken látszik, ahogy nő az embernek a farka, szarva.

■ *Robert Koch és Louis Pasteur nevét széles körben ismerik a fertőzésekkel, járványokkal összefüggésben. Mi volt munkásságuk jelentősége?*

– Áttörést hoztak a fertőző kórokozók megismerésében, s ezáltal a védekezésben, pontosabban a mikrobiológia – amit mindketten műveltek – jelentette a forradalmi változást, amit meg a mikroszkópok tökéletesedése tett lehetővé. Pasteur jött rá, ha a lépfene kórokozóját – amit egyidőben és egymástól függetlenül fedeztek fel Kochhal – melegítéssel gyengíti, akkor oltóanyagot tud létrehozni. Innentől beszélhetünk laboratóriumi körülmények között gyengített élő kórokozókból előállított vakcinákról. Az első olyan oltás, amelyhez előlt vírust használtak a diftéria, a rettegett torokgyík elleni szer volt, megállapították ugyanis, hogy a kórokozó egy méreganyagot termel, s ebből állították elő a vakcinát, azaz a kórokozó által kifejlesztett antigéneket használták fel. A torokgyík elleni oltás egyébként 1937–38 óta kötelező Magyarországon.

■ *A modern kori pandémiák nyitányának is nevezhető a gyermekbénulási járvány, (bár már az ókorban is ismerték), ami a védőoltások történetében is újabb jelentős mérföldkőnek számít.*

– A gyermekbénulás már a két világháború között is szedte áldozatait, de az 1950-es években erősödött föl igazán. Albert Sabin, az Amerikai Egyesült Államokban élő orosz származású kutató már

ÉLŐLÁNCCEL SZÁLLÍTOTTÁK A VAKCINÁT

IV. Károly spanyol király fontosnak gondolta, hogy amerikai gyarmatain a tomboló himlőjárvány minél kevesebb embert pusztítson el – neki magának is több családtagja halt bele a fertőzésbe –, de a himlős tehének tőgyén jelentkező hólyagokból gyártott vakcina mindössze tíz napig volt életképes. Márpedig ennyi idő alatt nem lehetett elérni az amerikai kontinenst, s még a fagyasztási technológiák sem voltak ismertek. A király tehát elfogadta Francisco de Balmis ötletét, s 1803 novemberében útnak indult egy hajó fedélzetén 22 egészséges 8-10 éves lelengyerekkel. A leleményes doktor ötlete alapján induláskor kettőt közülük beoltottak, majd 9–10 naponta átvtették a hólyag váladékát a következő kettőre. A módszer működött! Hónapok múlva a használható oltószér megérkezett Caracasba, de az expedíció tovább folytatódott: az orvosi vállalkozás világkörüli, nem csak spanyol gyarmatokat érintő útvonala miatt emlegetik ezt az első nagy nemzetközi humanitárius akcióként.

Jennernek és az őt követő kutatói generációknak hála, a himlőt 1980-ra a védőoltással sikerült teljesen kiirtani a Földről. Eddig ez az egyetlen végleg eltüntetett fertőző betegség.

Felső kép: kifut a kikötőből Amerika felé a hajó a gyerekekkel
Alsó kép: korabeli karikatúra Jenner felfedezéséről

az 1930-as évektől kísérletezett a védőoltás létrehozásával, de sikertelenül. A szintén amerikai Edward Salk egy elölt kórokozóból készült anyaggal próbálkozott, s 1955-ben 1,8 millió önként jelentkező szülő gyermekét oltotta be, ez volt a világ első tömeges emberkísérlete, ami végül kudarcba fulladt, mert a vakcina ugyan rengeteg gyermekben segített, azonban sokan megfertőződtek alkalmazása ellenére is, tehát nem volt eléggé hatékony. Végül Sabin nyúlt vissza a gyengített, élő kórokozójú vakcinához, amit aztán a Szovjetunióban gyártottak, és a szocialista régióban, illetve

Kubában próbálták ki. Hatásos volt, azonban az újabb fejlesztéseknek hála, ma már a Salk-féle elölt kórokozójú oltóanyag új változata használatos.

Összegezve tehát napjainkig a vakcinák két fő típusa alakult ki: a legyengített élő kórokozóból készített, és az elölt vírusból létrehozott oltóanyag. De van már harmadik típus is...

■ *De ez már nem történelem, hanem a jelen vagy még inkább a jövő: a Karikó Katalin kutatásain alapuló mRNS-vakcina.*

M. Nagy Péter

„Jó lenne, ha nem tudnák, ki vagyok”

„A kutatás során kerül az emberi szellem a legközelebb a teremtés folyamatához...”

Sellye János

KARIKÓ KATALIN

Önök, akik ezeket a sorokat olvassák, már tudják azt, amit én a cikk írásakor még nem: kapott-e Nobel-díjat Karikó Katalin magyar biokémikus kutató, a koronavírus elleni vakcina technológiájának kifejlesztéséért. Ha igen, akkor ő a 17. magyarként számon tartott Nobel-díjas és köztük az első nő. (Persze ez sem ennyire egyértelmű, mert, ha magyar származásúnak fogadjuk el az irodalmi díjjal 1920-ban elismert Luise Glücköt, akinek a nagyszülei vándoroltak ki Magyarországról az ígért földjére, s már az apja is Amerikában született, akkor Karikó a második nő a sorban.) Azt viszont már én is tudtam, hogy Karikó Katalinnak ítelték a Reichstein-érmet, azt a legnagyobb svájci tudományos díjat a gyógyszerészet területén, amelyet a Nobel-díj előszobájának is tekintenek sokan.

Tudományos kutatásról, annak eredményéről talán még soha annyit nem hallottunk, mint a magyar tudós által kifejlesztett módszerről, azért emlékeztetőül idézzük fel a lényegét:

„az mRNS-en alapuló vakcina esetén a szervezetünk készíti el az mRNS által kódolt vírus úgynevezett tüskefehérjét, ami kijut a sejtből. A vírus többi része tehát nincs ott, csak az immunitás szempontjából fontos felszíni fehérje, ami önmagában nem veszélyes. A szervezet ezt azonosítja idegenként, és erre reagál az ellenanyag elkészítésével. Végül pedig, ha a vírus belép a szervezetbe, az már fel van készítelve rá, a fehérje alapján felismeri és hatástalanítja.”

E mögött a rövid magyarázat mögött egy élet munkája áll, onnan kezdve, hogy

a kistűszállási kislány elkötelezte magát a biológia mellett, majd diplomát szerzett Szegeden, s ugyancsak ott kutatóként kezdett dolgozni, hogy aztán az Amerikai Egyesült Államokban folytassa, ahová nem a siker és a jólét utáni vágy hajtotta, hanem a kényszer. Mert az ő története bizony nem az amerikai álom példája. Kemény küzdelmek, sok lemondás árán tartott ki tudományos elképzelése mellett.

De hát erről szinte mindent megírtak már, újat hozzátenni mi sem tudnánk, álljon itt inkább néhány idézet tőle, amelyekkel a kérdésekre válaszolt a számtalan interjú során, s amelyek fölillantják, ki is valójában Karikó Katalin.

„Egy kis vályogházban éltünk, ahol nem volt televízió, hűtőszekrény, de ez nem zavart minket, mert a többiek ugyanígy éltek.”

„Amikor elhatároztam, hogy biológus kutató leszek, még sose találkoztam ilyennel, csak elképzeltem...”

„Hiba, hogy többnyire elfelejtjük megmondani tanárainknak, hogy mennyire hálásak vagyunk nekik...”

„Eszem ágában sem lett volna külföldre menni, nagyon boldog voltam a Szegedi Biológiai Központban. Miután elbocsátottak, először itthon kerestem a felkészültségemnek megfelelő állást, csak miután ez nem sikerült, jött Amerika...”

„Állandó küzdelem volt az életünk, kevés pénzünk volt, beosztóan kellett élnünk. Sokat dolgoztam, de amikor már úgy látszott, hogy sikerül valamit elérnem, mindig történt valami, és kezdettem előlről...”

„Vannak, akik abban mérik a sikert, hogy hányszor tudták újratekdeni. Ebben az

értelemben én nagyon-nagyon sikeres ember vagyok...”

„Sokan azt gondolják, hogy nekem nőként nehezebb volt kutatóként eredményesnek lenni, holott az igazság az, hogy a munkámat mindig inkább férfiak segítették, viszont az a főnököm, aki a leginkább megnehezítette az életem, az nő volt...”

„Arra is gondoltam már, lehet, hogy azoknak kellene köszönetet mondanom, akik akadályoztak, akik megnehezítették az életemet, akik elküldtek, mert akkor nem kellett volna újra és újra tovább lépnem...”

„Az elismerés eddig köztudottan nem volt jelen az életemben, de ez nem zavart, számomra az volt a lényeg, hogy én tudom: fontos, amit csinálok. De nem érzek most elégtételt, nincsen bennem, hogy ugye, én megmondtam...”

„Jó lenne, ha senki nem tudná, ki vagyok, mert akkor nem lenne ez a járvány...”

„Sokszor mintha kívülről látnám ezt az egészet, szinte nem is tudatosul, hogy egy ekkora horderejű munkának voltam a részese...”

„Nem különleges képességek kelletek, hanem kitartás. Kitartottam az RNS kutatása mellett, amivel még Magyarországon kezdtem el foglalkozni. És hit is kellett, hinni abban, hogy majd jó lesz ez valamire, mert alap kutatásnak látszik ugyan, de én mindig arra gondoltam a kísérletek közben, hogy erre vagy arra is alkalmazni lehet majd a messenger RNS-t.”

„A férjem hozta a legtöbb áldozatot értem és a lányoméért is, ha kellett fuvarozta a gyereket, ha kellett, főzött, de sosem panaszkodott, még akkor sem, amikor hét-

FOTÓ: MTI/CSEKE CSILLA

végére hazavittem egy műszert, amit neki kellett megjavítania.”

„Anyukám egykor minden októberben hallgatta a rádióban, hogy ki kap Nobel-díjat, és mindig mondta: Katikám, lehet, hogy te leszel az. Mire én: Anyuka, még egy ösztöndíjat se tudtam kapni, nemhogy Nobel-díjat! Azóta sem gondolok ilyesmire, számomra az a fontos, hogy minél hamarabb minél több ember megkapja a vakcinát, és megvédje őket a vírusfertőzéstől.”

„Ha kapok Nobel-díjat, majd annak örülök, hogy azok az emberek örülnek, akik nagyon várják, hogy kapják...”

„Én már örökre kutató maradok, és minden pénzt, amit az elismerésekkel kapok, a tudományra, az oktatásra fogok fordítani. A Széchenyi-díjjal járó összeg felét a kisújszállási iskolának adtam, a másik felét pedig a hátrányos helyzetű gyerekeket – hiszen magam is az voltam – segítő Csányi Alapítványnak...”

„Nagyon nagy hatással volt rám, hogy a Magyar Tudományos Akadémia épületébe beléphettem, meghatott a hely szépsége és szelleme, el is csuklott a hangom egy pillanatra, amikor elkezdtem az előadásomat...”

„Azt hiszem, hogy jelenleg arról van szó, hogy az új variánsok tesztelését, illetve, ha szükséges egy új vakcina készítését a kollégák már megoldják. Én pedig szeretnék koncentrálni arra, hogy olyan RNS-t készítsünk, amelyik terápiás fehérjét kódol, amely sebek gyógyulását, csontok forradását segíti, illetve olyanokat, amelyek a rák területén fogják előmozdítani a betegek gyógyulását.”

„A felszínen lévő tumoroknál, mint például a melanoma vagy egyéb, az arcon, nyakon megjelenő tumoroknál be lehet nyomni egy mRNS-t tartalmazó keveréket, amely az immunsejteket odahívja, majd megmutatja nekik, hogy itt van a rák, ezt kell megölni”.

(mnp)

A VÉNUSZ ARCAI

Fényhozó, Esti csillag, Hajnalszillag, Esthajnalszillag – neve is sok van, hiszen ő az a csillag, amelyik az ókori görögök óta a mai kalózkodók és úttalan vándorokat vezet a vizen, égen, földön. A bolygó neve is különleges, a Vénusz a legszebbet, a legtökéletesebbet, a leginkább nőt jelenti. És tényleg olyan! Onnan, a csillagokból jön ez a név a földi asszonyokhoz. Jelzem, az egyetlen tejúti bolygó, amelyiket asszonyról neveztek el. (A törpebolygókat most ne bolygassuk.)

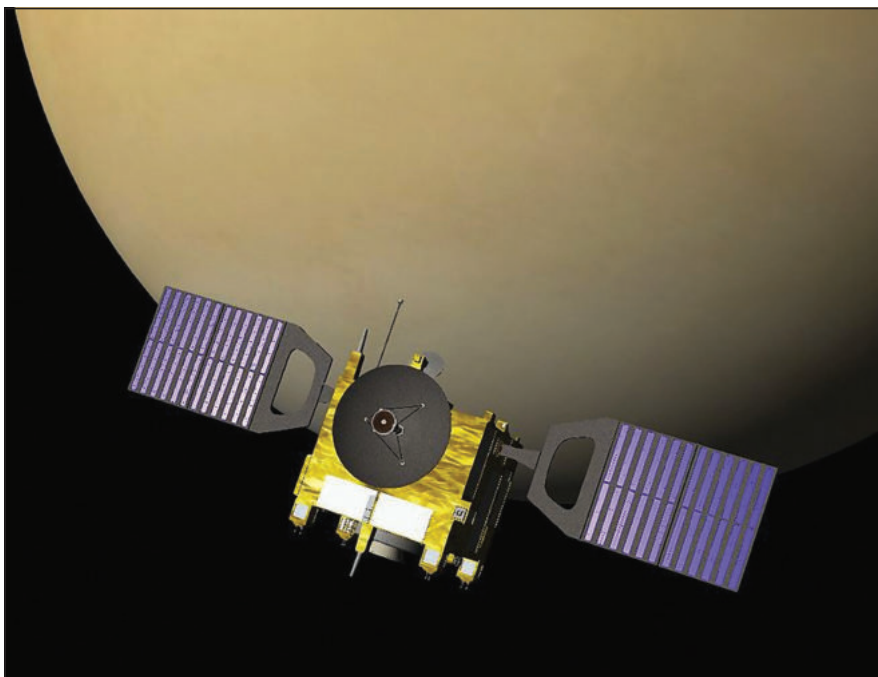
Bár még le sem ment a Nap igazán, ő már ott ragyog a horizonton, éjszaka pedig átveszi az uralmat, ő csillog a legfényesebben mindenkinek, aki a Földről emeli a fejét az ég felé, fordul a tekintete a csillagokkal. A Vénuszt nem lehet nem észrevenni. A többi csillag, a Tejút pora, az ég bársonya az ő szépségét hivatott kiemelni.

És sikerül, mert fotogén ám a Vénusz. A legprofibb fényképeket a NASA mű-

holdja készítette róla alig két éve, a tudósok maguk is meglepődtek. Nos, amikor az amerikai űrhivatal meglepődik, akkor történt valami. Most éppen az, hogy egyedi, ritka fotót készítettek.

Persze, láttuk már a Vénuszt. Vörösen izzik, ő a legmelegebb az egész Naprendszerben, pedig csak a második a Naptól. Mi meg a szomszéd, de mégis ég és föld.

Egyformán kezdtük, mi, testvérbolygók. Egyforma méretekkkel, egyforma

A Venus Express a Vénusz mellett – ahogy azt Andrzej Mirecki elképzelte és egy számítógépes programmal ábrázolta

adottságokkal. Aztán másképp fejlődünk mégis. A kezdetekben a Vénuszon is volt olyan, hát, bokáig érő óceán, amely aztán sikeresen elpárolgott a 480 fokok hőmérsékleten. Akkor már az ólom volt folyékony. A felhők pedig kénsavtől voltak terhesek, s takarták el a felszínt a napsugaraktól.

No meg a szondák elől. Ám a Magellán az 1990-es évek elején átlátott a felhőkön, föltérképezte a felszínt – s jött az első fölfedezés: a Vénuszon aktív a vulkáni tevékenység. Persze, hogy kénsav esik a felhőkből, persze, hogy vörösbe játszik a színe. Aztán jött az infravörös fotós, a Venus Express 2010-ben. Azt láttuk általa, hogy két és fél millió évnél is fiatalabbak a vulkánok, a láva. És a kőzetbolygók közül, mint a Föld is, a

Vénusznak van a legsűrűbb légköre. A földihez képest 92-szeres. És a nagyja széndioxid. Az elméletek szerint a hőség miatt elpárolgott a csekélyke óceán, ólomfolyók szabadlják a felszínt, sűrű széndioxid paplanja pedig tovább fojtogatja a Vénuszt. Testvérünkben a múltunkat látjuk. Vagy a jövőnket?

HAJNALPÍR ÉS HINTA

A Vénuszon megmutatta magát Afrodité is. Ha egyszer valami beindul ... Szóval a NASA küldött egy Parker Solar Probe nevű (Napróba – mondjuk) űrszondát a csillagunkhoz, kattintson már néhányat. Nem vártak sokat, alig néhány órát, percet bírnak még a legügyesebb játékszerrek is arrafelé – ha a Vénuszon 480 Celsius fok van, a Nap felszínén olyan 5500

Munkában a Parker Solar Probe

körül. Ám Afroditén, a Vénuszon lefényképezett, egyenlítő közeli fennsíkon csak 450 fok. Szerintem ott már vissza lehet venni a bikinifelsőt. A lényeg viszont, hogy a Parker Solar Probe sebesebb és távolba jutóbb elődeinél, és a sok-sok gyönyörű napszeli mellett le-lefotózta a Vénuszt is.

Ha engem kérdeznek, nem tudott ellenállni a Hajnalsillag szépségének. A fotogén arcának, ezernyi mosolyának, titokzatos fátylának, hajnalba piruló felhőinek.

De engem nem kérdeznek – joggal –, a szonda viszont kerülgeti a Napot. Ez a küldetése, s ha teljesíteni akarja, akkor kicsit visszahúzódik, majd megint neki-veselkedik – s így tovább. Aki látott már űrhajós filmet, az tudja, ez a hintama-

nőver. Egy bolygó köré, jelen esetben a Vénusz köré forogja be magát a szonda, majd vele keringve, sebességet nyerve jut el a fizika hátán a céljához. Most ugye a Naphoz. S amíg bemelegített a szonda, addig kattintgatott néhányat a Vénuszról. Ha már, ugye.

LEHET KUKUCSKÁLNI

Ezek a fotók 2020-ban készültek, a csillagászoknak azóta is tátva a szája. Hiszen mégis sikerült lelátni a felhők alá. Meglátták az Aphrodite Terrát. Úgy vélik, találtak egy ablakot a Vénusz rejtelmes burkán.

És akkor most kukucskálunk.
A múltba?
A jövőbe?

J. A.

Kassa a kezdet és a vég

Ha megkérdeznénk valakit, hogy mit tud Kassáról, elsőként azt említene, hogy innen lehet eljutni a Tátrába, ahol csodás hegyek között lehet síelni. Aztán kis gondolkodás után talán Márai neve is eszébe jutna. Szlovákia második legnagyobb városa azonban több ennél. Kelet-Szlovákia és a Keleti-Kárpátok központja, amelyben több nemzet és nemzetiség sajátosságai egyesülnek.

Segítsünk hát a járatlan embernek elmesélni – a teljesség igénye nélkül –, hogy mit mutat, mit kínál Kassa az odalátogatóknak.

Kezdjük talán az utazással. A 250 ezer lakosú Kassát Pestről kocsival három óra, vonattal pedig három és fél óra alatt érhetjük el. Nagyon sok diák érkezik ide, közvetlen csatlakozással már mennek is tovább Poprádra síelni.

A VILÁG MÁSODIK MARATONJA

Ha már a sportnál tartunk, akkor fontos megemlíteni, hogy a nemzetközi békemaronra (a világ második legrégebbi maratonja, Európában pedig az első) ma már a világ minden tájáról érkeznek ide futók. Az első, 1924-ben megrendezett

versenyen mindössze 9-en indultak, a közelmúltban már 14 ezer futó mérte össze erejét. A maraton útvonala a városközpontot vezet keresztül, a rajt és a cél a Fő utcán van. Lehet minimamaraton (4,2 km) is futni, és egyszerre több különböző verseny zajlik. Kassa és a kassai békemaronon jelképe a Maratoni futó szobra.

A maraton előtti este és éjszaka rendezik meg a legnagyobb és leglátogatottabb szlovákiai kortárs művészeti fesztivált, a fehér éjszakákat. Ilyenkor rendhagyó művészeti séta várja a látogatókat, akik kapnak egy térképet, amelyen a különböző művészeti megállók szerepelnek.

Ilyenkor tele van a város vendégekkel, minden szálláshely foglalt, boldog boldogtalan az utcákon sétál, sörözget, beszélget.

A fehér éjszakák fesztivál Párizsból indult útjára 2002-ben, 2013-ban pedig már több mint két és fél millió ember vett részt rajta, a világ számos nagyvárosában. Hogy a járvány miatt 2022-ben lesz-e valami ezekből az eseményből, még nem tudni.

SÖR, BOR, SZOBOR

Kassa Európa kulturális fővárosa volt 2013-ban, de egyben az alternatív kultúrák, valamint a kézműves sörök és borok városának is hívhatják. Majdnem minden sarkon kiállítások vannak és amatőr, valamint hivatásos egyesületek adnak műsort a gombamódra elszaporodott sörözők és borozók között. Az egy kilométer hosszú Fő utca két tucat műemlékkel dicsekedhet. Kassán hagyománya van a korzózásnak, minden vasárnap délután tömegek sétálnak az óvárosban már évtizedek óta.

Kassa tele van fiatallal, 250 ezer lakosa közül 30 ezer diák jár három egyetemére. Köztük hatezer külföldről jött ide tanulni, jó hírét viszik a városnak, és többen is visszaviszálátogatnak, hozzák a családjukat is.

Nem kell sokat utazni, ha látni szeretnénk a város nevezetességeit, a legnagyobb részük a történelmi városközpontban található. Ezek a műemlékek alkotják Szlovákia legnagyobb műemlék-rezervátumát, melynek központi része az orsó, vagy lencse alakú főter, melyet joggal tartanak Szlovákia egyik legszebb terének.

A vasútállomásról nyílegyenes utca (Mlynská) vezet át a városi parkon keresztül a belvárosba egészen a dómig. A Fő tér (Hlavné námestie) közepén áll a mindenhol látható Szent Erzsébet-székesegyház gótikus épülete. Tőle északra az Orbán-torony, és a zenélő szökőkút túloldalán az Állami Színház monumentális tömbje áll.

A székesegyház nemcsak Szlovákia legnagyobb temploma, hanem a nyugati

A maratoni futó szobra

keresztény egyház legkeletebben fekvő székesegyháza is, benne az értékes négyszárnyú Szent Erzsébet-oltárral, a dómnál is idősebb keresztelődmedencével, a toronyban található lépcsőlabirintussal, a XVI. századi freskókkal, az óriási orgonával, a fantasztikus vízköpőkkel, és a csodálatos szecessziós csillárral.

RODOSTÓ NYUGHELYE

Altemplomában 1906-ban helyezték örök nyugalomra a Rodostóból hazaszállított II. Rákóczi Ferenc fejedelmet, kőkoporsójában helyezték el édesanyja, Zrínyi Ilona, és a fejedelem másik fia, József hamvait is. Itt nyugszik még a rodostói társak közül gróf Esterházy Antal, Sibrik Miklós és gróf Bercsényi Miklós.

Felkereshetjük a Rodostói-ház emlékhelyet, amely annak a háznak az utánzata, ahol a fejedelem 1720 és 1735 között száműzetésben élt, és ahol meghalt. A Hó-

Terasznyitás a járvány után

hérbástya udvarán álló kétemeletes épületet 1991-ben nyitották meg a nagyközönség számára. Az eredeti Rodostóban található ház kivitelezésében a fejedelem saját kezűleg is részt vett.

A város első írásos emléke 1230-ból való. Kassa ebben „Villa Cassa“-ként szerepel, és a történelméhez hűen született egy borozó is ilyen névvel. A Villa Cassa közkedvelt kassai borozó, régi hagyományokkal. 800 fajta borból válogathatunk itt, a szlovák és külföldi termelők legjavából.

Nem hagyhatjuk ki a város híres születőjét, Márai Sándort. Emlékkiállítását 2019-ben nyitották meg egykori lakóházában. A tárlat Márai életének fontos szakaszait mutatja be az írótól származó idézetekkel, amelyek segítségével a kiállítóterben maga Márai kalauzolja végig a látogatókat. Fotók, portrék, dokumentumok, valamint érintőképernyők és televíziók segítenek jobban megismerni az író és életét.

Kevesen tudják, hogy az író öccse is híres volt: Radványi Géza filmrendező is szerepel a kiállításon, hangfelvételeken mesél az egykori Kassáról, családi házukról, iskolai tanulmányairól, és részleteket láthatunk egy-egy filmjéből.

Népszerű az író szobra is. A közeli téren ülő alakjával szemben lévő széken foglalnak helyet a látogatók és készülnek a szelfik is, amelyen mintha Máraival cserélőnének eszmét.

ARANYOS VIDÉK

Híres a kassai aranykincslelet, amely a Kelet-szlovákiai Múzeum különlegessége. Robert Pollák, a múzeum igazgatója mutatta a leletet, amelyet 1935-ben egy bontás közben találtak. A falban elrejtett cipő nagyságú bronz edény egy 215 cm-es, 590 g-ot nyomó tömör reneszánsz aranyláncot, három arany medalliont és 2920 aranyérmét, rejtett magában. Az érmék 90 pénzkibocsátótól származnak, és Európa 22 városában, 78 pénzverdében készültek.

Aki Kassára utazik, és marad még néhány napja, szétnézhet az egész régióban is, amely 6753 négyzetkilométer, közel 800 ezren lakják, 17 várost és 440 falut foglal magában. A régióhoz tartozik Gömör, Szepesség, Kassa és környéke, valamint Zemplén. Csupa aranyos hely.

Bódi

KÜLÖNÖS HELYEK ERDŐN, MEZŐN

Szállni jó, megszállni jobb

Nem olyan régen egy medence partján a szaladgáló gyerekeket, söröző anyukákat és homokozó apukákat nézve azon tűnődtem, hogy az elmúlt másfél-két covidos év mindenkinek nehéz volt, ez alól nincs kivétel. Akinek a biznisz nem ment, annak azért, mert se munka, se pénz, akinek nagyon ment az üzlet, mert mondjuk maszkokat gyártott, annak pedig azért, mert rengeteg volt a munkája.

Volt, aki a bölcsihány miatt kergült meg, volt, aki elveszített valakit, volt, akinek amúgy semmi különösebb nehézséget nem okozott, de javarészt otthon kellett ülnie, és magányos volt. És látva később ezt a rengeteg önfeledt, maszk-talan, gondtalan, rabságból és aggodásból kiszabadult embert, úgy éreztem, sosem volt koronavírus, de legalábbis soha ne merjen visszajönni, mert most újra élünk, újra utazunk, újra szállunk és megszállunk.

ÁLOM, ÁLOM, ÉDES ÁLOM

Imádok szálláshelyeket kutatni, főleg, ha a keresésem célja egy valóságos utazás és nem csak vágyódás. Persze az utóbbi is nagyon jó, több olyan instagram- és facebook-oldalt követek, ahol olyan lehetetlenül gyönyörű szálláshelyeket nézegetek mindennap, ahova valószínűleg sosem fogok eljutni. Például egy svájci ötcillagos szállodát szeretek gyakran online felkeresni. Főleg a karantén alatt voltam rendszeres képzeletbeli látogatójuk, élveztem a csodás kilátást különböző medencéikből, a szobám nagy kádjából és a wellness utáni bozscskámmal a büfé teraszáról.

Éjszakánként álmomban gyakran ellátogatok egy-egy finn üvegekupolás igluba, hogy meglessem az ágyból az északi fényt, miközben odakint rénszarvasok szaladgálnak, és tán a Téalapó is felbukkan gyakorlatozás közben az égen.

A kívánságlistám csúcán azonban nem ezek állnak, hanem olyan kicsi házikók, amik a semmi közepén vannak, vagy a tengerbe nyúlnak, vagy tudnak valami olyat, amit nem kap meg az ember mindennap.

Norvégiában számtalan ilyen találni a kis fjordoknak, és az őket körülvevő természetnek köszönhetően. Teraszok, amiket fák vesznek körül, vagy a semmibe

nyúlnak, éjszakai panoráma a hitvesi ágyból, az ajtóból induló lépcső a tengerbe...

A kis kabinok bája is nagyon magávalragadó tud lenni, főleg, ha sok az üveg a falakon. Izland tökéletes hely, ha egy üvegekabinban töltenénk a nyaralásunkat, ahonnan csak azért jönnénk ki, hogy megbizonyosodjunk róla, tényleg ott van-e, amit bentől látunk. Najó, meg egy-két tűrára esetleg.

De ha inkább valami nagyobb helyre vágya a szívünk, fényűzésre, de ma-

gányra, akkor is találhatunk olyan luxus villákat, amiből úgy kellene kilakoltatni a végén. Jacuzzi a kandalló mellett, 30 fős étkezőasztal, üvegplafon, hatméteres ágyak, vagy gyakorlatilag bármi, amit el tudunk képzelni, nagyban, tisztában, stílusosban. Mégsem a magány kell ide!

Ez például a francia Alpokban található, ahol a sielés fáradalmait lehetne kipihenni.

KÖZELEBB A VALÓSÁGHOZ

Rengeteg ilyen és ezekhez hasonló gyönyörű, egyedi „unique chalet” (különleges faház) van szerte a világban, Nepál hatalmas hegycsúcsain, Peru színesajtó falvaiban, Svájc, Norvégia, Dánia, Skócia gyönyörű vidékein, az Amerikai Egyesült Államok nyüzsgő városaiban, és csendes óceánpartjain. Ezek szép álmok, remélhetjük, hogy egyszer ilyen helyekre visz az utunk.

Addig is, ha kicsit közelebb (de nem sokkal olcsóbban) szeretnénk különleges szálláshelyeket élvezni, Magyarországon is rengeteg lehetőséget találunk erre. Már itthon is lehet glampingezni, azaz luxus kempingezni (GLAMour+cAMPING) a

természet lágy ölen luxus, emeletes faházban lakni privát jacuzzival, buborékban aludni egetnéző kilátással, szinte bárhol az országban 4-5 csillagos helyeken élvezni, hogy nekünk se főzni, se mosni, se mosogatni, se rendet rakni, se gondolkozni a programon nem kell.

KALAUZ SZÁLLÁSKERESŐKNEK

Utazni ám akkor is jó, ha a szállás amúgy másodrangú, vagy kicsit kopott, vagy csak nem olyan izgi, mert például egy izgalmas autós túra során, az érdeklő az embert a legkevésbé, hogy milyen ágyban alszik 4-5 órát éjjel. Viszont, ha maga a helyszín kevésbé izgalmas, vagy kifejezetten megpihenni vágyunk, akkor igenis mindennek passzolnia kell az igényeinkhez.

Ki tud úgy relaxálni, hogy közben alig fér be a szobába, vagy a gyerekek életveszélyes minden sarok? Senki. Ezért én bizonyos utazásaink előtt heteket eltöltök keresgéléssel, mielőtt valamire rámondok az áment. Nem is nagyon szoktam csalódni. Először is, többféle oldalon keresek, nem csak egyen. Rengeteg erre szakosodott oldal van, sokszor ugyanazzal a kínálattal, de nem mindig.

Különböző értékeket lehet rajtuk olvasni előző szállóvendégektől a szobáról/házról, a környékről, a programokról, a személyzetről. Van, ahova a vendégek is tölthetnek fel képet, így nem csak a beállított, retusált fotókat láthatjuk, hanem a valóságot is. Meg lehet nézni, milyen extrákat kínálnak: kutyabarat-e, bababarat-e, és tényleg az-e, vagy csak mondják, de amúgy nem lehet a kutyát kiengedni a kertbe, és etetőszékét sem adnak, amit felállíthatnánk az életveszélyes korlát mellé.

Főleg az alapján érdemes nézelődni, hogy mi a cél. Egy hét, csak a család, grill, nyár, kert, csönd, dél, ég, föld, fák, szél, vagy tél, pezsgés, programok, város, jó elhelyezkedés. Mert az elsől az ember inkább egy házikót keres, a másodiknál egy hotelszoba vagy egy kiadó lakás is megfelelő a város központjában.

Figyelni kell az ár-érték arányt is, néha irreálisan magas egy-egy szállás ára, de nem szabad kizárni a nagyon olcsó opciókat sem, ki tudja, hol lelünk gyöngyszemre.

És ha megvan a tökéletes szállás, lefoglaltuk, mindenki boldog, számoljuk vissza a napokat, órákat, perceket a nagy indulásig, és már csak csomagolni kell, akkor az idő gyorsítása érdekében nyugodtan kalandozzunk el különleges és egyedi szálláshelyek felé. Csak vigyázzunk, meg ne nyomjuk a foglalás gombot... kétszer.

Cs. N.

Megmászni Tobleronét

A Matterhorn Svájc jelképe, az országban a legtöbb fénykép erről a meredeken ívelt, karcsú, gúla alakú hegyről készül. A világszerte kedvelt, háromszög keresztmetszetű Toblerone csokoládét is a hegy formája sugallta. A Matterhorn meghódítása sok hegymászó álma, a hegy azonban nem adja magát könnyen.

A Matterhorn a Wallisi-Alpok 4478 méteres, jellegzetes hegycsúcsa. Neve egészen más franciául és olaszul, Le Cervin és Monte Cervino. Tulajdonképpen két ország is magának mondhatja, minthogy déli oldala már Olaszországhoz tartozik. Ám a keleti, északi és nyugati fala Svájcé. A hegymászók kihívást látnak benne, mert nem könnyen meghódítható hegycsúcs. Évi 2500-3000 hegymászó rohamozza meg, a nyári hónapokban naponta százan is próbálkoznak, valósággal egymás sarkát taposva.

Először 1865-ben sikerült megmászni. Ebben az évben az angol Edward Whymper hetedmagával vágott neki a csúcsnak: a társai között voltak olyan

tapasztalt svájci hegyi vezetők, mint Michel Croz, valamint apa és fia, idősebb és ifjabb Peter Taugwalder. Hozzájuk még három brit csatlakozott, Charles Hudson, lord Francis Douglas és Robert Hadow. Velük egy időben indult egy olasz hegymászó csapat is. Őket csak 300 méterrel sikerült megelőzni, és amikor az olaszok ezt látták, kedveszegetten visszafordultak.

A csúcstra először Whymper ért fel, dicsőségét azonban beárnyékolta, hogy négy társa is odaveszett, honfitársai mellett Croz is halálát lelte a visszafelé vezető úton. Sokak szerint éppen Whymper miatt, akit a becsvágy arra sarkallt, hogy elvágja az utolsó 200 méteren a biztosítókötelet, hogy ő maga érhesen először cél-

ba. A visszafelé úton így a jóval gyengébb minőségű tartalékkötélet kellett használniuk. Egy kritikus szakaszon Hadow megcsúszott, Crozt is meglökve, és mindketten lefelé kezdtek csúszni, másik két társukat is magukkal rántva. Négy ember súlyát a biztosítókötél már nem bírta el, és mind a négyen 1200 méteres zuhanás után lelték halálukat. Közülük háromnak a holttestét már másnap megtalálták, Lord Francis Douglas azonban máig ott nyugszik. A hegy történetét bemutató kis múzeumban, Zermatt főterén megtekinthető az elszakadt kötél is.

A HEGY HALOTTAKAT KÖVETEL

A tragédiák aztán tovább folytatódtak: napjainkban is átlag évente 10-15 hegymászó életét követeli a hegycsúcs, eddig összesen 500-nál is többen haltak meg. Közülük 50-en Zermattban, a templom melletti kis temetőben letek végső nyugalmat. Sok szerencsétlenül járt hegymászonak a holtteste máig nem került elő.

Magának a hegynek további érdekessége, hogy két, anyagában is különböző részből áll: az északi rész sekélytengeri képződésű dolomit, míg a déli mélytengeri zöldpala. A két függőleges sikkal elválasztott kőzetrészt tulajdonképpen egy törésvonal határolja, ami az Afrika-lemez és az Eurázsia-lemez geológiai határa. A csúcs tömbjét egy harmadik kőzetfajta, a gneisz képezi.

A hegy északi lábánál fekvő festői kisváros, Zermatt megközelítése eléggé nehézkes: vagy vonattal vagy taxival lehetséges. A legtöbb idelátogató, így mi is, a közeli Tasch településről indultunk. A városkán belül aztán az érkezés helyétől elektromos járművek szállítják a turistákat. A benzin- és dízelüzemű járművek ki vannak tiltva, ennek egyik oka, hogy kipufogógázaik fátyolba vonják a lég-

Kép a halálos visszaútról

teret, és így akadályoznak a zavartalan kilátást a páratlan panorámákat nyújtó kilátóhelyekről. Helyettük az elektromos járművek mellett még hangulatos lovaskocsik biztosítják a közlekedést. A városka skanzen részében tett séta páratlan élmény.

Zermatt német nyelvű, jóllehet a kanton, Wallis, ahol található, francia többségű. Valamikor Zermatt környéke még csak gyógynövényeiről volt nevezetes. Itt terem a Ricola gyógynövénycukorkák 13 alkotóeleme. Ezek egy 1773 méter magasságban levő látványkertben akár meg is tekinthetők.

A Gorner-szurdok

A SZERZŐ FOTÓI

GERENDAÚT A FELHŐKBE

A „szanatóriumi” magasságban, a tengerszint felett 1620 méteren elterülő településnek, a különleges hegycsúcs nyújtotta nevezetességén kívül üdülő- és síparadicsoma is elsőrangú. A nagy tengerszint feletti magasság folytán a síszezon itt tovább tart, gyakran nyár elejéig is. A felvonók, síliftek télen a síelőket, nyáron a gyalogtúrázókat szállítják a csúcsok felé,

közülük a legmagasabbra, a 3883 méter magasan levő Klein Matterhornra (Kis Matterhorn) juthatunk el. Európa legmagasabban fekvő fogaskerekű vasútja (Gornergratbahn) a Gornergrat 3089 méteres csúcsára viszi fel az utasokat.

Zermatt szélétől rövid sétával érhető el a festői Gorner-szurdok, amelyet a sziklafalra épített gerendaúton járhatunk végig.

B. M.

AZ EURÓPAI HIMNUSZ VÁROSA: BADEN

Fürdő, rózsza, zene

Képzeljük el, ahogy Mátyás király és Aragóniai Beatrix sétál Badenben, megérkezve kastélyukhoz ámulva nézik, hogy a homlokzatra valaki azt írta: Hotel Schloss Weikersdorf, és emberek sűrögnek-forognak ott furcsa ruhában. Ha betérnek, már otthonosabb a kép, páncélos lovag várja, igaz, nem őket, hanem a mai korban itt megszálló reggelizőket. Mátyás kastélya 1975-ben nyitott meg hotelként.

A korhű dekoráció és monarchia-korabeli bútorokkal, festményekkel berendezett kastély már nem az ő világuk. Ugyanis az évek folyamán Mátyás király kastélya négycsillagos hotel lett, abban a Baden bei Wienben, amely az Osztrák–Magyar-Monarchia legelőkelőbb gyógyüdülőhelye volt, sikk volt itt kezeltniük magukat az előkelő társaság tagjainak. A város aranykora az 1800-as évek elején volt, az egész Habsburg birodalomban Baden volt a legmenőbb üdülőváros, az uralkodó is sűrűn nyaralt itt.

A kastély előtt a világhíres rózsakert található, mely egy évben kétszer, júniusban és októberben vonzza leginkább a szépségre vágyókat. Képzeljünk el több mint 900 féle rózsát, legalább 30 000 bokorral. Ausztria legnagyobb rózsakertje, az 1960-ban létesített nyolchektáros Doblhoffpark az egyik legkedveltebb helye Badennek. Mi ugyan augusztusban jártunk ott, de akkor is virágoztak a rózsák.

Rádium tartalmú, kénese gyógyvizének köszönhetően számos híres vendég is megfordult a fürdőhelyen, közülük a legnevesebb Beethoven, aki itt fejezte be

1823-ban a IX. szimfóniát. Ezért az európai himnusz városának is nevezik Badent.

A RÉZMŰVES LAKÓJA

A mester akkori szálláshelye a Rathausgasse 10. alatt ma emlékház. Beethoven 1821, 1822 és 1823 nyarán itt lakott gyógykezelése alatt. Idejét megosztotta a fürdő és a ház felső emelete között, amelyet egy rézműves mester adott ki neki.

A rézműves mester boldog volt, hogy a neves zeneszerző nála lakik, de nem volt boldog, amikor Beethovenre az éjszaka legváratlanabb időszakában jött rá az ihlet, és felugorva csapot, papot, társaságot otthagyt, és komponálni kezdett, ami nem kis zajjal járt, mert verte a zongorát, lábával ütötte a taktust. Ráadásul a laktórt is rendszertelenül fizette. Nem volt könnyű bérlő. Ám itt alkotta meg az emberiség talán legszebb szimfóniáját. A házat a helyiek a IX. házának is nevezik.

Sokszorosan megfizette a laktórt a zeneszerző 1812-ben, amikor Baden nagy részét hatalmas tűzvész pusztította el. A helyreállítást segítve jótékonyági koncertet rendezett, s a bevételt az ő fürdővárosának ajánlotta fel. A várost aztán neoklasszikus, biedermeier stílusban építették újjá. Így látjuk ma: bűbajos épületekkel, mintha egy-egy ház egy-egy díjnyertes süteményt formázna.

A város kaszinójának gyönyörű épülete is fotósra vár, már csak azért is, mert ez az ország legnagyobb kaszinója. A bédekker szerint nem bevételben, hanem négyzetméterben listavezető. Nem volt mindig kaszinó, 1886-ban gyógyközpontnak épült (Kurhaus), de

Mátyás király volt kastélyának belső tere

1934 óta játékkaszinóként és konferenciaközpontként üzemel.

A maiak is tesznek azért, hogy Baden híres legyen: megrendezték a La Gacilly Fotófesztivált, amely Európa legnagyobb szabadtéri galériájává nőtte ki magát, és amely hét kilométer hosszan kanyarog Baden parkjaiban és a belvárosában. A turisták június elejétől október közepéig immár negyedik alkalommal követhették végig, most „VIVA LATINA!” mottóval. A fotóművészek lenyűgöző képeket állítottak ki színes világunkról a szabadtéri galériában. A 2021-es fesztiválon több mint 1500 fényképet mutattak be hatalmas, akár 280 négyzetméteres vásznakon.

Ha már park és kaszinó, akkor Kurpak néven egy kisebb, de szintén elragadó parkot a kaszinó mellett is találunk. Itt aztán van minden, ami egy fotósnak kell, aki meg akarja örökíteni az ittlétét: szökőkút, szobrok virággyásokkal. Több zeneszerzőre is emlékeznek, emlékművek tarkítják a rotundát.

VALAMI BŰZLIK

Ráadásul a legrégebbi kénforrás a kaszinó épülete alatt található. Ma a vizet tizen-négy forrás biztosítja, ezek a legmagasabb kéntartalmúak az országban. Ingyenes koncerteket is rendeznek szabadtéri pavilonjában, egyikről én lemaradtam, cserébe este hallottam a szállodából a zenét.

A kaszinó vonzereje engem is beszipantott, a 30 fokos melegből beléptem a hűs „bünbarlangba”. Sokat nem vesztettem volna, Mátyás király szállodájából hoztam a lehetőséget, kevés euróból kapott csomagot állítottak össze a kezdőknek. De a merszem hiányzott. Hátha már örökké itt maradok, a szerencsejáték rabja leszek, és nem hagyom abba.

Majd legközelebb, vigasztalom magam, és majd, ha felcsendül, hogy Rien ne va plus: Nincs több tét – csak az eredményt várom.

Báméskodtunk a lányommal egy hangyányit, kipróbáltuk csodásan tiszta toaletjtüket, majd kísértáltunk ebből a fényes

Az ország legnagyobb homokos strandja a Thermalstrandbad A SZERZŐ FELVÉTELEI

csodából, ahol filmeket is vetítenek, koncerteknek is adnak helyet.

Böngészünk a térképet, hová menjünk, mert a gyomrunk már jelezte, hogy enni kellene valamit. Nem egy kis parizerre meg bécsi zsömlére vágytunk, valami tartalmasabbra. A Grüner Markt piacra mentünk, ahol műemlékvédelem alatt álló standokat és zöldségárusokat láttunk. Már a délutánba fordult az idő, halszag terjengett, kiváló hallét kínáltak, frissen sültekkel együtt. Békés csendélet volt, minden standnál kisebb társaságok ettek, ittak, beszélgettek.

De lássuk Baden fő vonzerejét, a fürdőt. A Römerherme Baden nevű Európa legnagyobb, szabadon függő üvegteteje alatt 900 négyzetméteres vízfelület és igényesen kialakított szaunavilág. Innen fotót sem lehet hozni, nem engedik. Viszont este 10-ig nyitva van, és aki megfáradt a városnézésben, annak a legjobb ilyenkor a szauna, aromás gőzfürdő, masszázs, a merészebbeknek pedig az edzőterem. A 19. század első felében épített pompás főépület körül igazán változatos a vízi- és a szaunavilág.

A Schwechat folyó partján van a Thermalstrandbad, amely az ország legnagyobb homokos strandja, 5000 négyzetméter vízfelületű létesítmény. Nagyon népszerű, s hiába közkedvelt, mégis mindenki elfér benne. A gyerekeknek külön medencéjük van.

A BÉCSI VILLAGMOSSAL

2021-ben az UNESCO világörökségi bizottsága Európa legjelentősebb fürdővárosait – köztük Bécs előkelő elővárosát, Baden bei Wient is – felvette a Világörökség helyszínei közé. S a helyszín könnyen megközelíthető. Bécsből villamossal egy órácska az út, vonattal a főpályaudvarról pedig akár fél óra alatt a központban lehetünk.

Sokan kérdezik, ha hazatérek más városból: mit vettél? Mit hoztál?

Badenből sok színt, élményt, pihenést, nyugalmat. És a vágyat, hogy újra, ott legyek, kószáljak a gyönyörű épületek közt, nézegessem a rózsákat, pihenjek Mátyás kastélyában, és játsszak egyet a kaszinóban.

B. Á.

Ez történt a világban

2020. SZEPTEMBER

- Leégett a görögországi Leszbosz szigetén lévő Moria menekülttábor, ahol több mint 13 000 menedékkérő élt. Az Európai Unió tíz tagországa 400, kísérő nélküli fiatalokú menekültet befogadott a tábor lakói közül.
- Az Egyesült Arab Emírségek és Szudán után Bahrein is békeegyezményt írt alá Izraellel, és megállapodtak diplomáciai kapcsolataik teljes körű kiépítésében.
- Ritka mediterrán ciklon, úgynevezett medikán csapott le Görögországra. Az áradásokat is okozó vihar három emberéletet követelt.
- Letette hivatali esküjét Lukaszenka fehérorosz elnök, ami miatt újra – a választások óta sokadszor – több ezer tüntető vonult utcára. Az Európai Unió közleményében illegitimnek nevezte Lukasenkát, mert meghamisította a választási eredményeket, továbbá felszólította a fehérorosz hatóságokat, hogy ne alkalmazzanak erőszakot a tüntetőkkel szemben.
- Megszavazta a román parlament azt a törvényjavaslatot, amely ünnepnappá nyilvánítja június negyedikét, a trianoni békeszerződés aláírásának évfordulóját.

OKTÓBER

- A német hadsereg vegyi fegyverekre szakosodott kutatóintézete után a Vegyi-fegyver-tilalmi Szervezet (OPCW) is egy, a Szovjetunióban kifejlesztett idegmérget, novicsokot mutatott ki Alekszej Navalnij mintáiban. Az egyik legismertebb orosz ellenzéki még augusztusban lett rosszul és esett kómába, de egy berlini kórházban végül felépült.
- Tüntetések kezdődtek Lengyelországban, miután életbe lépett az abortusztörvény szigorítása, amely megtiltotta a művi vetélést akkor is, ha az

orvos a magzat súlyos sérülését vagy betegségét valószínűsíti.

- Békemegállapodást írt alá a szudáni kormány a lázadó csoportok vezetőivel. Az országban 17 éve dúló fegyveres konfliktus következtében több mint háromezresen vesztették életüket, és 2,5 millióan kényszerültek elmenekülni otthonukból.
- Elkapta a koronavírust Donald Trump, az Egyesült Államok elnöke.
- Kitört a koronavírus-járvány második hulláma, ezért Európa több országában szigorú korlátozásokat vezettek be.
- Három embert megölt egy nizzai templomban egy késsel felfegyverkezett iszlamista. A tunéziai terroristát néhány nappal korábban kiutasították Olaszországból, de sikerült Franciaországra szöknie.

NOVEMBER

- Négy emberrel végzett az Iszlám Állam harcosa Bécsben. A húszéves férfit, aki iszlamista kapcsolata miatt korábban már börtönben volt, a hatóságok lelőtték.
- Donald Trump ellenében Joe Biden demokrata jelölt nyerte az amerikai elnökválasztást, így ő lett az Egyesült Államok 46. elnöke.
- Megállapodott a Hegyi-Karabah területén hónapok óta zajló fegyveres konfliktus lezárásáról Nikol Pasinján örmény miniszterelnök és İlham Aliyev azerbajdzsáni elnök. A megállapodás értelmében Örményország lemond az 1991–1994-es háború idején megszerzett térségről, ahol a lakosság többsége örmény, de jogilag Azerbajdzsánhoz tartozik. A tüzszünet hírére Jerevánban zavargások kezdődtek.
- Trópusi vihar tombolt a Fülöp-szigeteken. A tájfun és az általa okozott áradások és földcsuszamlások legalább hatvan emberéletet követeltek.
- Donald Trump elrendelte, hogy

az Egyesült Államok vonja ki csapatait Afganisztánból és Irakból. • Agyonlőtték Irán egyik vezető atomtudósát, aki a nyugati és izraeli titkosszolgálatok feltételezése szerint nukleáris fegyverprogramot vezetett. Irán a száműzött ellenzéket és Izraelt vádolta meg a gyilkossággal és véres bosszúval fenyegetett.

DECEMBER

• Közös en alakított kormányt Romániában a Nemzeti Liberális Párt (PNL), az USR-PLUS szövetség és a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ). A jobbközép koalíció miniszterelnöke Florin Citu lett. • Az Európai Parlament jóváhagyta az Európai Unió 2021 és 2027 közötti költségvetését, és a járvány miatt lelassult gazdaság újraindítását szolgáló helyreállítási alap felállítását. David Sassoli EP-elnök hangsúlyozta, hogy „uniónk történetében először biztosítottuk, hogy az uniós források folyósításának feltétele a jogállamiság és a demokrácia tiszteletben tartása egész Európában”. A költségvetés elfogadását korábban a magyar és a lengyel miniszterelnök politikai vétóval akadályozta. • Módosították Oroszországban az elnökök mentességéről szóló jogszabályt. Ez korábban csak a hivatali idejük alatt elkövetett bűncselekményekre vonatkozott, és súlyos bűncselekmény, például hazaárulás esetén megvonhatták a mentességet, az új változat szerint a mindenkori elnök és családtagjai egész életük során elkövetett minden tettük ügyében büntetlenséget élveznek. • 4 ember meghalt, 21 eltűnt és többen megsebesültek egy norvégiai földcsuszamlásban. A komoly esőzések után bekövetkezett katasztrófa egy olyan területen történt, amiről évek óta tudni lehetett, hogy veszélyes, mégis engedélyezték lakóházak építését.

2021. JANUÁR

• Három év elteltével a Katarral szembeni blokád feloldásáról döntött Szaúd-Arábia, az Egyesült Arab Emírségek, Bahrein és Egyiptom. • Leglább 30 ember életét vesztette egy 6,2-es erősségű földrengés következtében az indonéziai Celebeszen (Szulavézi-szigeten). • Gyógyulása után hazatért Oroszországba Alkeszej Navalnij, de már a repülőtéren letartóztatták. Az ezt követő napokban Navalnij-párti tüntetők ezreit, köztük az ellenzéki politikus feleségét is őrizetbe vették. • Megkezdték a koronavírus eredetének felkutatását az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szakértői a kínai Vuhanban.

FEBRUÁR

• Letartóztatta a kormányfőt és szükségállapotot vezetett be a hadsereg Mianmarban. A katonai puccs elleni tüntető tömegeket eleinte gumilövedékkel és vízágyúval oszlatták, később azonban már éles löszert is bevetettek, több mint 700 tüntetőt megölték. • Ferenc pápa Nathalie Becquart teológus nővért nevezte ki a Püspöki Szinódus segédtitkárának, így ő lett az első nő, aki szavazati jogot kapott a püspöki zsinaton. • Legalább húsz ember meghalt, 170 pedig eltűnt egy gleccserrakadás miatt Indiában. A himalájai gleccserről lezúduló jég egy vízerőművet is megrongált. • Bár 57 szenátor 43-mal szemben bűnösnek találta, mivel annak elindításához 60 szavazat kellett volna, nem kezdődött el az alkotmányos felelősségre vonási (impeachment) eljárás Donald Trump ellen, akit a Capitolium ostroma ügyében felbújtással vádoltak.

MÁRCIUS

• Elkészült az iráni polgári légitársasági hatóság végleges jelentése az ukrán légitársaság gépének 2020. januári lelévéséről, amelynek következtében 176

Trump-párti tüntetők törtek be az amerikai törvényhozás épületébe januárban, miközben az ülésteremben zajlott az elnökválasztás eredményét hitelesítő ülés. Az ostromért sokan Donald Trumpot tették felelőssé, mert nem volt hajlandó elismerni az elnökválasztáson elszenvedett vereségét, és arra kérte követőit, tüntessenek érte

FOTÓ: TYLER MERBLER (FLICKR)

ember vesztette életét. Az iráni jelentés szerint „a gépet a légvédelem kezelőjének tévedése miatt azonosították ellenséges célpontként.” • Megfeneklett egy konténerhajó a Szezei-csatorna egy irányban hajózható részén, és ezzel napokra elzárta a világ egyik legforgalmasabb vízi útját. A csatorna kezelésével foglalkozó cég az eset után úgy döntött, hogy kiszélesíti a csatornát, és tíz kilométerről 82 kilométerre növeli a két irányban hajózható szakaszt. • Négy minisztere után a miniszterelnök, Igor Matovič is lemondott Szlovákiában, helyét korábbi pénzügyminisztere vette át. Így megmaradhatott a kormánykoalíció, amely azután került veszélybe, hogy Matovič a koalíciós partner liberálisok nélkül döntött az orosz Szputnyik V-vakcinából való vásárlásról.

ÁPRILIS

- Elérte az egymilliót a koronavírus-járvány halálos áldozatainak száma Európában.
- Bejelentette lemondását Raúl Castro, a Kubai Kommunista Párt és Kuba 89 éves elnöke.
- Csehország kiutasított 18 orosz diplomatát arra hivatkozva, hogy az orosz titkosszolgálatok képviselői robbantottak fel egy dél-morvaországi lőszerraktárt.
- Elsüllyedt és legalább három darabra szakadt az indonéz hadsereg egy tengeralattjárója. Az 53 fős legénység életét vesztette.
- Oroszország a vele szemben életbe léptetett szankciókra hivatkozva kitiltott a területéről nyolc európai uniós állampolgárt. A kitiltottak között van David Sassoli, az Európai Parlament elnöke, Jörg Raupach, a berlini ügyészség vezetője és Vera Jourova, az Európai Bizottság alelnöke.

Legalább 640 menekülésre váró afgán ül egy C-17-es típusú amerikai katonai szállító repülőgép belsejében a kabuli repülőtéren 2021 augusztusában FOTÓ: MTI/EPA

MÁJUS

• Napokig tartó vérontás után tűzszünetet kötött Izrael és a Gázai övezetet irányító Hamasz. • Hálókat voltak kénytelenek kifeszíteni a hatóságok a Gangeszen, mert holttesteket sodort a folyó. Indiában több százezer ember halálát okozta a koronavírus-járvány, a szegény családoknak pedig nincs pénzük

eltemetni halottaikat. • 14-en meghaltak egy olaszországi felvonóbalesetben. A vizsgálat során kiderült, hogy az üzemeltetők szándékosan kapcsolták ki a vészféket, mert a felvonó műszaki problémák miatt folyton megállt volna. • Németország hivatalosan is népirtásként ismerte el az egykori Német Császárság csapatai által a jelenlegi Namíbia

területén 1904 és 1908 között elkövetett vérengzést, amelynek során több népcsoportot csaknem teljesen kiirtottak.

JÚNIUS

• Felrobbantotta magát Abubakar Shekau, a nigériai Boko Haram terrrorszervezet vezetője, amikor a rivális iszlamista csoport, a Nyugat-Afrikai Iszlám Állam tagjai egy összecsapás során bekerítették. • Szélsőségesnek nyilvánított az orosz bíróság két, Alekszej Navalnijhoz köthető szervezetet, ezért tagjai nem indulhatnak a választásokon. A két csoport korábban több tüntetést szervezett az orosz ellenzéki vezető szabadon bocsátásáért. • Izraelben 12 év után távozott a hatalomból Benjamin Netanjahu. Az új miniszterelnök a koalíciós kormány egyik pártjának elnöke, Naftali Bennett lett, de a koalíciós megállapodás értelmében a ciklus felénél át kell adnia a posztot a koalíciós partnernek. • Megállapodtak a fejlett országok G7-es csoportjának vezetői, hogy 1 milliárd Covid-ellenes vakcinát juttatnak el a rászoruló szegényebb országokba. • Több száz óslakos gyermek sírját találták meg Kanadában egy egykori bentlakásos iskolánál. 1874 után ilyen, a kormány megbízásából alapított, a katolikus egyház által működtetett iskolákba kényszerítették az óslakos gyermekeket. • Az orosz védelmi minisztérium bejelentette, hogy hadihajóik figyelmeztető lövéseket adtak le, és egy vadászgépük bombákat dobott egy brit rombolóra, amely a Fekete-tengeren a Krím közelében orosz vizeken haladt. A brit kormány tagadja az incidenst.

JÚLIUS

• Lemondott az Európai Néppárt elnöki tisztéről Donald Tusk, az Európai Tanács korábbi elnöke, volt lengyel miniszterelnök, hogy hazatérve az ellenzéki Polgári Platform alelnökeként folytathassa tevé-

kenységét. • Bélfali sérv miatt előre tervezett műtétet hajtottak végre Ferenc pápán. Az egyházfő tíz nap után hagyhatta el a kórházat. • 28 ember vesztette életét, miután sziklának ütközött és a tengerbe zuhant egy orosz utasszállító repülőgép a Kamcsatka-félszigetnél. • Zsoldosok végeztek rezidenciáján Jovenel Moïse haiti elnökkel. A 28 támadó közül tizenhetet elfogtak, vallomásuk szerint csak őrizetbe akarták venni az elnököt. • Egyéves halasztás után kezdetét vette a tokiói nyári olimpia. A Japán fővárosban két héttel a megnyitó előtt rendkívüli állapotot hirdettek a koronavírus-fertőzöttek növekvő száma miatt, így a versenyeket is üres lelátók előtt rendezték meg. • Legalább 150 ember vesztette életét Nyugat-Európában a heves esőzések és áradások miatt. • Oknyomozó újságírók által feltárt információk szerint több országban is újságírók, politikusok és cégvezetők ellen kémkedtek egy izraeli cég Pegasus nevű kémsoftverével. A softvert a gyártó NSO csak az izraeli védelmi minisztérium engedélyével adhatta el más országok kormányainak, és hivatalosan csak terrorizmussal és szervezett bűnözéssel gyanúsított személyek ellen lehetne bevetni.

AUGUSZTUS

• Természeti katasztrófákkal szembesült az emberiség világszerte: Olaszországban, Törökországban, Görögországban és Spanyolországban erdőtüzekkel kellett megküzdeni, Japánban a heves esőzések okozta áradások és földcsuszamlások miatt több mint ötmillió embert kellett evakuálni, Haitin pedig legalább kétezer emberéletet követelt egy földrengés. • Edzői megfenyegették és akarata ellenére a tokiói repülőterre hurcoltak egy fehérorosz futónőt, aki bírálta az olimpiai csapat vezetését. Kriszcina Cimanouszkaja végül japán

Lángolt a növényzet a görögországi Kamatriadesz település közelében 2021 augusztusában. A görögországi erdőtüzek leginkább Évia szigetét sújtották, ahol 19 794 hektárnyi terület vált a pusztító lángok martalékává

MTI/EPA/ANA-MPA/SPIROS KOUROS

rendőröktől kért védelmet, Lengyelországtól pedig menedékjogot kapott, és sportolói pályafutását is folytathatja. • Válaszul az Unió szankcióira, Fehéroroszország – a hibrid háború részeként – megnyitotta nyugati határait iraki menedékkérők előtt. • Kormányválság alakult ki Lengyelországban, miután több vitás kérdés következményeként kilépett a koalícióból az Egyetértés nevű párt, képviselői nélkül pedig a Jog és Igazságosság vezette kormánykoalíció elveszítette formális többségét a lengyel alsóházban. • A NATO csapatainak kivonulása után napok alatt elfoglalták Afganisztánt a 20 éve elüldözött tálibok. A külföldiek és a velük együttműködő afgánok közül 123 ezret menekítettek ki, miközben az Iszlám Állam nevű terrorszervezet öngyilkos bombamerényletet követően rakétákkal is támadta Kabul repülőtérét. Még sok ezer ember várt evakuálásra, amikor táli-

bok kezére került a nemzetközi légikikötő, miután az utolsó amerikai repülőgép is elhagyta azt. Miközben a tálibok ünneplik az amerikaiak kivonulását, megérkezett a WHO első segélyszállítmánya a fővárosba. • Tokióban augusztus 24-én kezdődött a XVI. Paralimpia, amelyen 163 sportolói küldöttség 4403 sportolója vett részt. Hazánk zászlaját 37 sportolónk képviselőiben Dani Gyöngyi kerekesszékes vívó – akinek ez a 6. olimpiája – vitte a küldöttségek felvonulásán. Lapzártánkig sportolóink 9 érmet szereztek. Arany: Ekler Luca távolugrás; Illés Fanni 100 méteres mellúszás; Pálos Péter asztalitenisz; Veres Amália kerekesszékes párbajtőr. Ezüst: Konkoly Zsófia 400 méteres gyorsúszás; Osváth Richárd kerekesszékes törvívás. Bronz: Dávid Krisztina 10 méteres légpisztolylovás; kerekesszékes törvívó csapat; Szvitacs Alexa asztalitenisz.

FAGYASZTOTT CSIRKESZÁRNY SAJÁT FELELŐSSÉGRE

A statisztika hátoldalán

– Bárha! – sóhajtott fel Orsós Jánosné Erzsébet. A 68 éves újvárfalva-nadalosi asszony ezek után elhallgatott, majd hosszúságos számolgatásba kezdett, s végül kijött a matek: két és fél hónap kellene neki a 31 ezer forintos nyugdíjából, valamint az alkalmi munkákból becsepergő kisebb összegekből, hogy elérje a GKI Gazdaságkutató Zrt. felmérése által kijelölt alsó határt, a 83 333 forint havi bevételt, ami éves szinten egymilliónak felel meg.

A GKI kutatása alapján ugyan 2012 óta a hazai települések 99,5 százalékában nőtt az egy főre jutó vásárlóerő, s csak cirka húsz településen csökkent vagy stagnált, de még így is 389 olyan település akad az országban, ahol az egy főre jutó vásárlóerő nem éri el éves szinten az egymillió forintot. Míg Budapesten, a nyugati és északnyugati megyékben, valamint Pest, Komárom-Esztergom, Veszprém és Fejér gazdaságilag erős részein kétfélmillió vagy afeletti ez az összeg, s az országos átlag is több mint 1,6 millió, addig az ország boldogtalanabb vidékei, Északkelet-Ma-

gyarországon, a keleti országhatár mentén, a Dunántúlon pedig Baranyában és Dél-Somogyban megannyi településen csak álom az évi „egy guriga”, vagyis a havi alig több, mint 80 ezer forint.

GÖRÖG A GURIGA

A hőség ellen az omladozó házhoz toltott szobába menekülő Orsós Jánosné Erzsébet havi bő harmincezre például sok családban egy nagyobb bevásárlásra sem lenne elég. A Somogy megyei Újvárfalva nadalosi részén lakó nyugdíjas asszony ebből igazi életművészként egy teljes hónapot kihoz. Liszt, olaj, krumpli jelenti az állandóságot – és az egyhangúságot –, emellett hetente-tíznaponta vesz egy kiló fagyasztott csirkeszárnyat.

– Az jó, sok van a zacskóban, még a kutyának is jut belőle néha – magyarázta elképedésünkre. Húsból ennyi jut neki, emellett terem a kertben hagyma, káposzta, uborka, répa, ezekből variál főzőskor. A kerten látszik is, hogy foglalkoznak vele, a házra viszont ennyi pénzből értelemszerűen nem futotta. A falakon a na-

gyobb repedéseket ugyan megpróbálta betömöködni Erzsébet fia, Zoltán, de még így is csak saját felelősségre lakható.

– Fűteni szinte fölösleges télen, a lyukakon megy ki a meleg, csak itt a sarokban, a tűzhely mellett marad meg – legyintett Orsós Zoltán. A ház berendezését sokan lomtalanítanak, de Zoltán 22 ezres segélyéből egyetlen dolgot lehet: éppen csak nem éhen halni. Anyja házhoz eszkábált szobája, ha lehet, még szegényesebb. Az aprócska, sötét helyiséget a macskáival osztja meg, s talán a cicák tálja a legdíszesebb berendezés. – Nem is nagyon fűtünk, az a három köbméter fa, ami jut egy télre, a leghidegebb napokra kell – vette vissza a szót Erzsébet –, amúgy bioenergiát használtunk: ha kisütött a nap, kiültünk a kertbe melegedni...

FÜSTBE MENT BEVÉTEL

A fűtés nemcsak nekik, de legalább az újvárfalvaiak felének kihívást jelent évről-évre, egy ház teljes kifűtése legalább 15 köbméter fát igényel, a legnagyobb mennyiséget, ennek kétharmadát Zsuzsa vallotta be. És hozzátette, ez arra elég, hogy az állandóan használt helyiségekben ne legyen hideg. Egy köbméter fa 26 ezer, Zsuzsa havi járandósága 51 ezer, vagyis elvileg novembertől márciusig szépen eltűzelte öthavi bevételét.

– Év közben apránként veszem meg a fát, amikor kisebb a rezszi, kiszorítom valahogy – magyarázta a számunkra megoldhatatlan egyetlen megoldását. – Persze nem könnyű félretenni, hiszen csak a gyógyszerim több mint húszezerbe kerülnek.

A költségek másoknál sem alacsonyabak, csak a bevételi oldalon hallott összegek változtak. Sokak számára irigylésre méltó például a tíz közfoglalkoztatott nettó 56,5 ezer forintos havi bére, amit az érintettek is értékelték. Más hivatalos munka-

lehetőség ugyanis nincs a Somogy közepén, a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet mellett fekvő, alig két és félszáz lakosú zsákfaluban, Újvárfalván, az 1848–49-es szabadságharc mártír kormánybiztosa, Noszlopy Gáspár szülőfalujában. Ahol a munkanélküliség papíron 7,2 százalékos, azaz 13 fő, a helyiek állítása szerint viszont a falubeliek kétharmada állástalan, csak éppen már nem regisztrálja őket a rendszer.

Akik kimaradnak a programból, azoknak csak az alkalmi meló jut, melyből azért valamennyi mindig akad a gyönyörű környezetben fekvő zsákfaluban. Vagy másfél tucatnyi ingatlanak tehetősebb külföldiek – jellemzően németek – a tulajdonosai, akiknél a kert, az udvar mindig ad valami munkát. Ezzel pedig akár napi 1500-2000 forintot is meg lehet keresni, ami már a közmunkások bérével vetekedő summa. Még inkább irigylésre méltó az a nagyjából tíz helybéli, akinek valódi munkahelye akad. Na persze nem a környéken, hanem a 35 kilométerre fekvő megyeszékhelyen, Kaposváron. Néhányan közülük a húskombináta ingáznak, mások a kórházba, ki ápolónóként, a többség takarítani. Autóval nem éri meg, így buszoznak, zsákfaluhoz képest egész jó a tömegközlekedés, naponta tíz járat is bedöcög Somogyárd felől. A koraival akár a reggel hatórás kaposvári műszakba is be lehet jutni – igaz, négykor el kell indulni hozzá. Az esti műszak után pedig hazafelé kell várni másfél órát a megyeszékhely buszpályaudvarán.

IDŐTLEN IDŐK

Horváth Dzszenifer jelenleg közművelődési asszisztensnek tanul, a falvakban a törvény szerint ugyanis kötelező „az alapszintű közművelődés biztosítása”, függetlenül attól, hogy az Újvárfalvához hasonló helyzetben lévő településeken valószínűleg mindez nincs az első ötven

Orsós Jánosné harmincegyezer forintból él

A SZERZŐ FELVÉTELEI

probléma között. Az asszisztensek államilag előírt fizetés, bruttó 189 ezer forint jár havonta, amivel Dzszenifer igencsak megemeli a helyi átlagot. Ennek ellenére náluk is kártyás a villanyóra, mert azzal sokkal jobban lehet spórolni, mint amikor mindig van áram. Ami szintén nagy szó, sok helyen ugyanis tönkrementek a vezetékek, s nem jut pénz a cseréjükre, ami nagyjából egy négytagú helyi család fél-éves bevételébe kerülne.

Tamás viszont már nem is emlékezett rá, mikor járt utoljára a városban. A Lujzi Boltja előtt várakozó férfinak időtlen idők óta nincs bejelentett munkahelye, sőt, a közfoglalkoztatásból is kiszorult már régen, s alkalmi munkákból él.

– Tavasztól ősziig jobban, utána nehezebben – vonta meg a vállát. A téli hónapokban, olyankor előfordul, hogy napi három zsemle és három szelet olcsó felvágottra futja csak.

HAVI EGY OLCSÓ CSOKI

A boltba lépve aztán kiderült, a helyiek többsége sem ész nélkül pakol a kosarába, az amúgy roskadásig megrakott pol-

cokról, melyeken a helyi viszonyokhoz képest luxuscikknek számító termékek is akadnak. Hamar megtudtuk, a sokmagvas zsemle, a márkás csokoládé, a drága téliszalámi nem a tüke nadalosiak, hanem a németek miatt része az árukészletnek. Utóbbiaknak simán belefér, a helyi vásárlási szokások pedig olyanok, mint minden szegény településen: hó elején merészebben költenek – ami azt jelenti, hogy akár egy-egy csoki is jut a gyerekeknek, s nem szeletre, hanem dekára kéri az olcsó felvágottat –, tizedikétől megfontoltabban, a hóvég pedig sokak számára a hitelt jelenti.

– Aki csak most járja a falut, nem hiszi el, hogy a rendszerváltásig Újvárfalva kifejezetten gazdag falunak számított – állította Zsuzsa. – Mindenkinek volt munkája a térszben, virágzott a háztáji, minden második portán tehén állt az istállóban, akinek nem volt, az a gondozással keresett plusz pénzt, s nagyon ment a gyógy-növényezés is. Aztán a téeszt szétverték, a háztáji elsorvadt, aki tudott, elköltözött, mi pedig maradtunk és megpróbálunk túlélni. Napról napra.

Vas András

A ZÁVODI GONDNOK EZER GONDJA

Falvak mindenesei

Kisbusszal fuvarozzák az öregeket és a gyerekeket, meg ételt szállítanak – sokan csak így gondolnak rájuk, pedig ennél sokkal több egy falugondnok, ha jól végzi a munkáját. Ismeri, figyelni és érti a helyieket, tudja, mikor hol van baj: afféle egyszemélyes szociális intézményként óvja a község elesettjeit. A járvány idején különösen felértékelődött szerepük. László Attila a hazai mintegy 1500 falugondnok egyike. Falugondnokból lett a Tolna megyei Závod polgármestere, de eredeti munkáját sem tudta feladni. Még arra is jut ideje, hogy részt vegyen a falugondnokképzésben.

Eldugott kis település Tolna megyében Závod, ahová kacsaringós, zötykölődős utakon jutni csak el. Odaérve azonban rögtön kárpótolja az utazót a dombok közé szorult, alig háromszáz lelkes község látványa. Az egyik oldalon a templom-, a másik oldalon a kálváriadomb emelkedik a falu fölé, amit a szűk, kanyargós utcácskák és a sváb gyökerekre emlékeztető – sorra szépülő – parasztházak, a gondozott porták tesznek különlegessé. S ha már a látkép: ahhoz bizony több helybeli szerint László Attila, a település polgármestere és falugondnoka is hozzátartozik.

Arra utalnak ezzel, hogy szinte a hét minden napján jön-megy a faluban. Ahogy egy helybeli mondja: „Ő mindent csinál!” Híre már túlmutat a falun, hiszen többen is őt ajánlották a falugondnoki munka bemutatásához, mondván, amit ő nem tud erről a szakmáról, azt nem is érdeemes tudni.

Ottjártunkkor is az utcán találjuk a negyvenes éveiben járó, csupa energia László Attilát: épp régi monitorokat és számítógépeket pakol a falubuszba.

– Ezt gyorsan berakjuk, és már indulhatunk is a szomszédos Tevelbe, az iskolába. Oda járnak a závodi gyerekek is, jól

László Attila falugondnokból lett a Tolna megyei Závod polgármestere, de eredeti munkáját sem tudta feladni

jönnek ott ezek a régi gépek. S ha már ott vagyunk, felvesszük a závodiak ebédjét a konyhán.

NULLADIK TÍPUSÚ GONDNOK

Míg a szomszédos településre hajtunk, van idő László Attilát kérdezni:

– Hogyan lesz valakiből falugondnok?

– Hogy más hogyan lesz, azt nem tudom. Én jó nagy vargabetűk után lettem azzá – mosolyog, miközben rutinból kerülgeti a kátyúkat. Felidézi, hogy ebben a faluban született, karosszerialakatosnak és környezetvédelmi technikusnak tanult, amikor pedig lehetőség adódott a településen falugondnok alkalmazására,

A napi találkozások arra is jók, hogy megfigyelje a falugondnok, nem szorul-e segítségre valamelyik gondjaira bízott idős ember

akkor belevágott – noha akkor még nem is tudta, mi az.

– Majdnem nulladik típusú falugondnok vagyok. Tolnában 1996-ban nevezték ki az elsőket. Akkor csak négyet, utána pedig még jobban lassult a program. Én 2005-ben kezdtem, akkor épp szünetelt a képzés. Így jó egy évig csak próbáltuk kitalálni, mit is kellene tenni. Szerencsére az előző polgármester, Szász János, aki 33 évig vezette a falut, hagyott időt és mozgásteret is, hogy kialakítsuk a legjobb ellátást.

Hogy az akkor indított falugondnoki program jól működik Závodon, leginkább a helyieken látszik. Amikor Tevelről teli éthordókkal visszatérve elkezdjük járni a falut, sok idős már kint áll az utcán.

– De jó, hogy jön, Attika! – terül szét a mosoly az üres éthordóval a kertkapuja előtt várakozó Frei Györgyné arcán. A nyolcvanas éveiben járó asszony azt meséli, hogy férje, a Gyuri 13 éve halt meg, fia, a „gyerek Gyuri” pedig három esztendővel ezelőtt. És amióta nincs férfi a háznál, egyre jobban elkél a segítség.

Attila nem csak ebédet hoz, jön és segít, ha valami nehezet kell cipelni, vagy épp a függönykarnist kell a helyére tenni.

– Oltásra is ő vitt minket, meg beszélget is velünk, öregekkel, ami nagyon jó, mert sokszor van ám, hogy nincs kihez szólni! – egészíti ki szomszédasszonya mondandóját Hartung Jánosné Veronika.

László Attila türelmesen hallgatja őket, közben az üres éthordókat a kocsiból elővett telikre cseréli.

HA NEM FÜSTÖL A KÉMÉNY

– Egy híján háromszázan laknak a faluban, közülük harmincan egyedül élő idősök. Ketten-hárman vannak csak, akiknek még nincs szükségük semmiféle segítségre. A többiekre azonban figyelni kell – mondja a polgármester, amikor továbbindulunk.

– Amikor beszélgetek az öregekkel, vagy bemegyek hozzájuk ezt-azt megcsinálni, akkor van idő megnézni, ki milyen állapotban van, meg körbenézhetek, van-e elég tűzifa a kamrában, élelem a konyhán. Volt, hogy egy asszony alig tudott már jár-

ni, úgy fáj a lába, de aztán addig unszoltam, míg elment orvoshoz. Máskor rosszul lett egy idős férfi, magam indultam vele az orvoshoz. A kocsiiban kapott infarktust, de szerencsére időben elértük a segítséget akkor.

– Akkor? – kérdezzük vissza.

– Akkor igen, máskor sajnos nem érkezik időben a segítség. Van, hogy már senki sem tehet semmit. Ez is hozzátartozik ehhez a munkához. Emlékszem, hideg januári nap volt, s szólt egy helybeli, hogy a szomszédját jó ideje nem látja. Mentem, bekopogtam, s kiderült, véget vetett az életének – komorul el László Attila, majd szusszanásnyi idő után, derűsebb történetet idéz fel:

– Egy másik eset is hasonlóképp kezdődött: szóltak, hogy a szomszédjukat nem látták reggel óta. Mentem, dörömböltem, végül benyomtam az ajtót, és látom, hogy ott fekszik rendesen beitalozva az ember. Szerencsére fejfájáson kívül más baja nem volt. A szomszédok riadólánca sokat segít, de akadnak azért falugondnoki trükkök is: télen, ha nem füstöl a kémény, nyáron, ha minden ajtó-ablak zárva, akkor azért érdemes utánajárni a dolognak.

Ez az állandó figyelem 2020-ban különösen bevertékélődött, hiszen a járvány idején bevezetett korlátozások miatt még jobban be voltak zárva, még inkább magukra maradtak az emberek.

– Hogy mit csinál egy falugondnok? Mindent! – nevet fel következő megállónknál Berta asszony, amikor a falugondnokról kérdezzük. – Nekem például óriási nehézséget okozna gyógyszerárba menni. Itt meg elmennek helyettünk, megveszik, idehozzák. Úgy el vagyunk látva, mint kevés más faluban. Sokat jelent ez nekem!

A zavadiai valóban jól el vannak látva – de ez okozhat vitákat is. László Attila azt meséli: ha nem is gyakran, de elő-

fordul, hogy néhányan túlzásba esnek és a falu taxisának tekintik őt. Ilyenkor jön jól a képzésen tanult kommunikációs ismeret: határozottan, de nem bántón le kell szerelni az illetőt.

SZÓLJON AZ ILLETÉKESNEK!

– Ide beugrunk gyorsan, mert csöpög a csap – fékez le az óvodánál László Attila és franciakulcsot ragadva pattan ki a kocsiból. Míg ő szerel, a nemrég felújított óvoda vezetőhelyettese, Zsák Józsefné dicséri őt a háta mögött: ha kell beteg gyereket visz haza, kicsiket fuvaroz rendezvényekre, díszletet szállít – az pedig külön szerencse, hogy mivel polgármester is, rögtön dönthet olyan ügyekben, ami a falugondnok illetékességét meghaladja.

– Ilyenkor mondjuk neki viccesen, hogy szóljon az illetékesnek, azaz saját magának – neveti el magát az óvónő.

Hogy a két poszt szóba kerül, megkérdezzük László Attilát, miként lett polgármester, ő pedig feleleveníti, hogy amikor elődje 33 év után visszavonult, többen felvetették neki: mivel nála úgysem ismeri jobban senki a falu dolgait, vezethetné a községet. Ő engedett a kérésnek, és kiderült, sokan mások is jó döntésnek tartották: legutóbb nem volt riválisa, de a 253 szavazni közül így is 101-en elmentek szavazni és 95-en őt támogatták. Nem „akad-e össze” a két állás? László Attila szerint nem, mert a falugondnokok szakmai felügyeletét az állami Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság látja el, ha pedig a munkáját érintő helyi döntés szükséges, akkor azt az alpolgármester hozza meg. Bár e két állás is sok munkát ad, László Attila még arra is szakít időt, hogy a Tolna megyei új falugondnokokat segítse, tanítsa.

El is kél minden tapasztalt falugondnok segítsége, mert a szakma nem most

Az egyik oldalon a templom-, a másik oldalon a kálváriadomb emelkedik a falu fölé, amit a szűk, kanyargós utcácskák és a sváb gyökerekre emlékeztető – sorra szélpülő – parasztházak tesznek különlegessé

A SZERZŐ FELVÉTELEI

éli legszebb napjait. Az országos szövetség megszűnt, ahogy a valamikori falugondnoki szakszervezet is. A helyi szintű önszerveződés is leépült: ma már nincs minden megyében működő falugondnoki szövetség. Mindez László Attila szerint azért is baj, mert beszűkültek a lehetőségek, ahol szakmai segítséget lehet kérni. Ráadásul sok helyen a polgármesterek is félreértik a falugondnoki feladatokat:

– Tudok olyan faluról, ahol lényegében közmunkásként osztja be a falugondnokot a polgármester. Sajnos megfelelő érdekvédelmi szervezet, szövetség nélkül ilyenkor nincs mit tenni.

A gondokat tetézi, hogy a járvány idején a képzés is szünetelt, akadozott. Pedig épp most áll újabb bővülési lehetőség előtt a szakma. Még a járvány kitörése előtt, 2019-ben jelentette be a kormány illetékese, hogy kiterjesztik a falu- és tananyagondnoki szolgáltatást. 2019-ben még csak a 600 fő alatti települések kérhettek állami támogatást a falugondnoki szol-

gáltatás működtetéséhez. 2020. január 1-jétől azonban már a kicsit nagyobb, 800 fő alatti falvak is kérhették, és a tervek szerint 2022-től 1000 főre emelik ezt a lélekszámhatárt. Mivel körülbelül háromszáz 600 és 800 közötti lakosú település van Magyarországon, és további kétszáz, amelynek lélekszáma 800 és 1000 között van, 2020 és 2022 januárja között elvileg akár ötszázzal is nőhet a falugondnokok száma. A bővítés előtt az ország mintegy 1400 településén működtek falu- vagy tananyagondnoki szolgálatok.

– Jó hír, hogy bővül a hálózat. De fontos, hogy ne csak papíron legyen jó az ellátás. Jól képzett, valóban falugondnoki feladatokkal megbízott gondnokokra van szükség – mondja Závod mindenese, akit telefonjának csörgése szakít félbe. Hogy újabb kérés érkezik, csak a válaszból derül ki. Aznap sokadjára halljuk László Attilától:

– Persze, hamarosan ott leszek!

Boda András

A rabszolgából lett fölfedező

„A múlt álomnak tűnt. Valóban a Nilus forrásaitól jövök? Nem, ez nem volt álom! Előttem ül egy tanú: még fiatal arc, de bronzszínű, mint az araboké, a perzselő nap barnította meg. Fáradalmaktól, betegségekől megviselt teremtés, gondoktól árnyékolt szem – zarándokutam odaadó társa, akinek az elért eredményeket és az életemet köszönhetem: a feleségem.”

Ha azt a történetet, amihez a fenti mondat kapcsolódik, egy lelkes szerző regény formájában beadja egy kiadónak, úgy dobják ki, hogy a lába nem éri a földet. Micsoda örült sztori! Vértanú magyar szabadságharcos örmény tisztjáról által felnevelt, majd rabszolgasorba került aranyhajú lányát előkelő brit vadász megvásárolja, kiváltja, nőül veszi, ezeryi veszély közepette együtt többször beutazzák Afrika fehér ember nem járta tájait, a hölgy mellesleg szeretetben felneveli előzevgyült férje első házasságából származó leánygyermekait, és életük hátralévő éveit egy csöndes angliai birtokon pergetik le. Ugyan, kérem! Micsoda giccs!

Az ám, egy regényben! Csakhogy az élet produkál ilyen történeteket. Sass Flórát, azaz Lady Florence Bakert a tudománytörténet ma Széchenyi Zsigmonddal, Teleki Sámuellel egy sorban emlegeti.

FLÓRNAK HÍVTÁK, VAGY NEM

Ennek az asszonynak az életútja, de legalábbis annak első szakasza az utókor számára minimum titokzatosnak mondható. Ő maga sem nagyon törekedett ennek nyilvánosságra hozására, családját feljegyzései megsemmisítésére kérte. Amit tudunk róla, kortársak visszaemlékezéseiben és a férje könyveiben és leveleiben

öt érintő említéseken túl, az azokból a dokumentumokból származik, amelyek a XX. század hatvanas éveiben kerültek elő egy hurcolkodás során. Ezekből férjének egyik leszármazottja 1972-ben csinos kötetet szerkesztett, amely Rabszolgák földjén. Egy magyar nő felfedező és rabszolgák között címmel 1987-ben magyarul is megjelent.

Ez a könyv Sass Flóra angliai családjához írott leveleinek részleteit, valamint azt a naplót tartalmazza, ami Sir Samuel Baker második afrikai expedíciója során született. Szerkesztője gyakran belevegyítette a férj és a velük utazó unokaöcs feljegyzéseit is, növelve a szöveg hitelességét. Ezen az úton Izmail egyiptomi alkirály megbízását teljesítették, a cél az emberkereskedelem megszüntetése és a kormány felügyeletének kiterjesztése volt az egyenlítői tartományokban. A házaspár első igazán nevezetes útja az előző évtized elején a Nílus forrásának keresésére irányult, ami már a rómaiak óta izgatta az emberiséget. Ezt az utat maga Baker örökölte meg A Nílus rejtegye című könyvében (magyarul 1974), így a két kötet együtt a teljes afrikai kalandot kiadja.

„Flóra elragadó volt – írja róla Anne Baker. – Gyönyörűnek írták le még azok is, akik már csak idős korukból emlékeztek rá. Nyugodt és szabályos vonásait csodálatos, szeretetreméltó mosoly derítette fel. Tizenhét éves korában aranylő haja göndör fürtökkel keretezte szép arcát, amelynek közepén a szülőföldjére jellemző sötét szemei ragyogtak.” Hogy az aranyhajú rabszolganő ki is volt tulajdonképpen, arról többféle feltételezés van. A legelterjedtebb szerint Sass Flórának hívták, Sepsiszentgyörgyön, vagy legalábbis Háromszéken született magyar nemesi családban, saját bevallása szerint 1841. augusztus hatodikán. Más források szerint 1842-ben vagy '45-ben, Nagyenyeden, sőt a Pallas Nagylexikona szerint, amely egyedülként név szerint önálló cikket szánt Lady Bakernek, pesti származású volt. Vagy nem. Egy újabb kutatás szerint nem is Sass volt, hanem Szász, nem is Flóra, hanem Borbála Mária, édesapja Szász Mátyás magyar hon-

védtsizt lett volna. Az bizonyos, hogy családját az 1849. januári nagyenyedi méészárlás során felbujtott román parasztok felkoncolták, a kislány azért maradhatott életben, mert román dajkája saját gyermekének vallotta. A bukás után bujdosni kényszerültek, sok magyar meneküléssel együtt a török fennhatóság alatt álló Vidinben (ma Bulgária) kötöttek ki. Szerepel a történetben egy örmény család, Finnianék, egyes elképzelések szerint még Magyarországon, mások szerint Vidinben vették pártfogásukba Flórát (a Szász-változat szerint nevét is tőlük kapta), aki ezután tíz évre eltűnik a szemünk elől (talán egy török háremben élt), hogy 1859-ben a rabszolgapiacra tűnjön fel, és élete összefonódik Samuel White Bakerével.

A VAD ÉLETMÓD

Ez, az akkor 48 éves férfiú gazdag londoni kereskedőcsalád mérnök leszármazottjaként már eseménydús életutat tudhatott maga mögött. Mauritiusi farmjukat kormányozta, majd áttette székhelyét Ceylonba, ahol mintafarmot létesített – erről később két könyvet is írt. 1855-ben tífuszban meghalt a felesége, ezután visszatért szülőhazájába, majd elvállalta egy angol vasúttársaság megbízását a Fekete-tengert az Al-Dunával összekötő vasút építésének megszervezésére és felügyeletére, szabad idejében pedig hosszabb vadászaton vett részt. Útja során Magyarországon is megfordult, van olyan adat, amely szerint itt ismerkedett meg Flórával, de a legelterjedtebb elképzelés szerint Bulgáriában, a vidini emberpiacon talált rá. Haladéktalanul házasságot kötöttek, melyet később Angliában protestáns szertartás szerint is megújítottak. Baker azonban nem akarta azonnal hazájába vinni asszonyát, ezért

egy időt Egyiptomban töltöttek, ahol Flóra angolul és mindketten arabul tanultak. Itt érte őket egy bizonyos expedíció sikerének híre, amely a Nílus forrása titkának megfejtésére irányult.

A titokzatos folyóról azonban már akkor tudták, hogy több forrásból ered, ezért Baker úgy érezte, neki is van arrafelé keresnivalója. „1861 márciusában expedíciót szerveztem a Nílus forrásaihoz. Azt remélem, hogy találkozni fogok Speke és Grant kapitányok expedíciójával, amelyet az angol kormány azzal a feladattal bízott meg, hogy dél felől, Zanzibaron keresztül érje el a Nílus forrásait. Mínt hogy ezek a források addig minden felfedező utazó kísérletével dacoltak, szándékomat nem hoztam nyilvánosságra, de szilárdan eltökéltem, hogy megoldom ezt a nehéz feladatot, még ha életembe kerül is. ... Ha történetesen magányos vagyok, nem éreztem volna nagy áldozatnak azt sem, ha elpusztulok az előttem álló járatlan ösvényen. Csakhogy oldalamon állott valaki, aki ugyan a legnagyobb támaszom volt, de egyszermind a legnagyobb gondomra is lett: valaki, aki ifjúságának virágában volt, s tulajdonképpen még az asszonykort sem érte el. Visszaborzadtam arra a gondolatra, ha halálommal egyedül marad a vad vidékeken. Szívesebben hagytam volna őt kényelmes otthonában, mintsem, hogy kitegyem az afrikai élet viszontagságainak. De hiába könyörgöttem neki, hogy maradjon otthon; hiába ecseteltem a valóságosnál is sötétebb színekkel a nehézségeket és veszedelmeket. Egy erős asszony állhatatosságával és odaadásával úgy határozott, hogy minden veszélyt megoszt velem, és lépésről lépésre követni fog a vad életmód rögzös ösvényein. Így hát 1861. április 15-én feleségem kíséretében elindultam Kairóból a Níluson felfelé vitorlázva.”

VITORLÁSSAL A FOLYÓN

A hosszú afrikai túrák részletes bemutatására itt nincs mód. Történelem, földrajz, különösen a néprajz, de még a pszichológia összes fő- és melléktudományai iránt érdeklődőknek is, plusz minden kíváncsi olvasónak figyelmébe ajánljuk az említett köteteket. Most Flóra szerepére koncentrálnunk.

Elképzelhetjük, hogy egy ilyen expedíció tagjai micsoda megpróbáltatásoknak voltak kitéve. Időjárás, vízhiány, sivatag, őserdő, járatlan utak, mocsár, vadállatok, rovarok, gyaloglás, lovaglás, szamara-golás, tevelgelés, betegségek, férfiakat is megviselő körülmények. Útjukat gyakran törzsi ellentétek színezték, bennszülöttek egymás közötti és ellenük irányuló

támadásai – akikkel pedig szövetséget kellett kötniük, hiszen szükségük volt a segítségükre. Ehhez meg kellett ismereni és el kellett fogadni szokásaikat. Az emberek ott is emberek, előfordultak hazudozások, csúnya árulások, még uralkodói-törzsfői szinten is. A lázadások is mindennaposak voltak. A helyzetet tovább bonyolították bizonyos nagyhatalmi ellentétek a térségben. Mindezt Flóra nemcsak zokszó nélkül tűrte, hanem gyakran élére állt a kellemetlen helyzetnek, tárgyalást vezetett, békét teremtett, letörte a lázadást.

Szerepe elsősorban – még utazás közben is – a háziasszony-titkáré volt, a mindennapok, az életkörülmények megteremtése, a tábor rendben tartása, ruhák javítása, élelmiszerek beszerzése, férje gondozása, hiányok pótlása, betegek gondozása, sőt, az üzleti dolgok felügyelete, a készletek számon tartása. Részt vett a tábor védelmében is. Egy ízben például férje távollétében kellett védelmi intézkedéseket tenni – „Az én kis ezredesem – számol be a férj elégedetten – a tőle megszokott módon, a leghatékonyabban rendezkedett be a védelemre.” Egyik levelében így ír: „Minden ügyről kartotékot készít, minden ügyet referál, tanácsot ad, intézkedik. Jobb segítőt igazán el sem lehet képzelni.” Besegített a túrák tervezésébe is, „mindvégig az én kis miniszterelnököm volt, aki jó tanácsokat adott a nehézségek és a veszélyek pillanataiban”.

Ő találta ki és készítette el férje számára a sajátos körülményekhez alkalmazkodó speciális ruházatot. Saját öltözékével ugyanígy járt el. „Flóra a lovagláshoz ugyanolyan pamut inget és nadrágot viselt, mint a férje. Emiatt gyakran megesett, hogy fiúnak nézték, s Sam ilyenkor büszkén bizonygatta a bennszülötteknek, hogy Flóra a

felesége, nem pedig a fia.” A gyötrelmes vándorlások, támadások, betegségek során – melyek őt sem kímélték – Flóra sosem magát féltette: „Nem akarok neked beszámolni a hétnapos menetelés viszontagságairól – írta a második expedíció egy szakaszáról egyik fogadott lányának –, de biztosíthatlak, hogy ez volt a legaggasztóbb időszak életemben. Mindig attól rettegetem, hogy valami történik a drága papával. És mit tehettem volna én ilyen borzalmas helyzetben? Természetesen agyonlöttem volna magam. Inkább ez, mint hogy a bennszülöttek kezébe kerüljek.”

Ez persze a támadókra vonatkozott, mert a helyekkel alapvetően jó kapcsolatot tudtak kialakítani mindketten, de legfőképp Flóra jeleskedett ebben. Egy törzsfőnök mesélte később Baker pasáról: „Fiatal emberként kerültem hozzá, és személyi szolgája lettem. Sok mindenről mesélt nekem, és mi szerettük őt, mert elbeszélgetett velünk. Kedves volt, és segített a bajunkban, és harcolt ellenségeink ellen. Megpróbált tanítani minket, és aztán elvitték tőlünk, de még előtte igazi apánkká lett. Szerettük őt és feleségét, s még mindig szeretjük az emléküket, mert oly kedvesek voltak hozzánk.” Katonák, bennszülöttek egyaránt tisztelték és nagyra tartották Flórát, jelleme, viselkedése nemességét csak fokozta feltűnő szépsége és csodálatos hajkoronája, aminek nyomán Hajnalcsillagnak, Hold leányának nevezték.

Flóra varrni tanította az asszonyokat, segített nekik a gyermekek gondozásában. Ez különösen kedves foglalatossága volt. Minden táborhelyen volt egy-két apróság, aki különösen közel állt a szívéhez, többet közülük magukhoz is vettek, gondoskodtak róluk. Saatról, Misturáról, Cherry Merryről, Ku-kuról, Abbairól és a

többiekéről mind a két könyvben bensőséges tudósításokat olvashatunk.

ÖSSZETÖRT VILÁGSIKER

Az első expedíció világsikerrel végződött: 1864. március 14-én megtalálták a Nílus egyik forrástásvát. „A nagyszerű látvány magával ragadott. Feleségem, aki olyan nagy odaadással kísért, az oldalamon állt, halványan, kimerülten, összetörten. Első európai utazókként álltunk itt. Birtokába jutottunk a nagy titoknak, amelynek felderítésére Julius Caesar is hiába vágyakozott. Megtaláltuk a Nílus nagy víztartó medencéjét.” A tavat Baker Viktória királynő nemrég elhunyt férjéről, Albertről nevezte el, mellesleg pedig felfedezték és a Királyi Földrajzi Társaság elnökéről, Roderick Murchisonról nevezték el a tó közelében található vízesést.

Miután visszatértek Angliába, a Földrajzi Társaság ünnepelve fogadta őket, a királynő Bakert lovaggá ütötte, ám Flóra nem léphette át a palota küszöbét. A társaság nemcsak befogadta, minden kortárs áradozott róla, az uralkodónő azonban nem volt hajlandó tudomást venni róla. A rabnői múlt s a keleti szokás szerint megkötött házasság onnan nézve prostituálti életként értelmeződött, ami bezárta előtte a palota kapuit.

Flóra legendás kitartásához és hűségéhez a férje is csatlakozott: „Házassági fogadalmat sohasem tartottak meg hűségesebben és odaadóbban, mint mi tettük a veszély és megpróbáltatások éveiben – írta barátjának Baker. – És abban a percben, amikor Anglia földjére léptünk, a mi egyházunk előírásai szerint is összeházasodtunk, azért, hogy az ország szokásait meg ne szegjük... Szentebb és

sérthetlenebb házasság, mint a miénk, nem létezett attól a pillanattól, amikor mi egymásnak tettünk fogadalmat... Évekig megvoltunk boldogan a világ nélkül, amikor otthonunk csak egy szegényes kunyhó vagy egy dúslombú fa volt csupán. Önként lemondok a világról, és ismét boldog leszek veled. Iránta mindig megtettem a kötelességemet, és érette hajlandó vagyok lemondani állásról, vagyronról, az életről és mindenről.”

Flóra befogadását a barátok is támogatták, beleértve a walesi herceget, aki lelkes szavakkal több levélben igyekezett meggyőzni édesanyját Flóra kiválóságáról. Más arisztokraták és uralkodók sem voltak elutasítók, rendszeresen hívták és látogatták őket. Eugénia francia császárné csodás nyakéket ajándékozott Flórának, amely máig a család nagy becsben tartott kincse, a Földrajzi Társaság pedig ugyanúgy megéltjezte, mint a férjét.

Flórát egyáltalán nem zavarta a királynő viselkedése. Az 1870-73-as expedícióban újra elkíserte férjét, Angliában pedig meleg otthont teremtett maguknak. Bensőséges szeretettel vette körül Baker leányait, különösen hogy a legidősebb, Edit révén még unokákat is kaphatott. Sam a második expedíció után már nem vállalt hosszabb kiküldetést, tudását és tapasztalatait gyakori vendégeiknek adta át. 1893. december 29-én hunyt el, felesége 23 évvel élte túl, sohasem tért vissza Magyarországra. Nevét és dicsőségét a rajongó visszaemlékezők mellett 2019 óta az ugandai Murchison-vízesés mellett emléktábla idézi a Magyar Afrika Társaság jóvoltából.

Lenkei Júlia

Emeld a kezed magasra!

Cigánysorról az óvoda élére

Váradiné Farkas Mária szegény, halmajugrai családban született, s ha követte volna a roma tradíciókat, korán férjhez megy, háztartást vezet, s otthon marad gyerekeket nevelni. Ő ennél már kisiskolásként is többre vágyott, úgy érezte, neki más utat szánt a sors.

– *Kinek van kedve játszani? Akinek van, tegye a két kezét az asztalra! Azt játszunk, amit a múltkor; el kell döntenetek, hogy az a valami, aminek a nevét kimondom, repül vagy sem. Ha igen, akkor a kezeteket jól fel kell emelni a magasba, ha pedig nem, akkor maradjon csak ott az asztalon. Kezdjük is! Repül a, repül a, repül a.... gölya!*

Csillogó, bogárszemű gyerekek ülnek körbe a kis asztalt, Váradiné Farkas Mária köré csoportosulva: mintha ő lenne a tyúkanyó, a kicsik meg a csibék. Heves megyében, a Visontai Erőműtől kőhajításnyira lévő 1300 lelkes, 90 százalékban romák lakta Halmajugrán, a helyi óvodában vagyunk, amelynek immáron egy éve vezetője a helyben, szegény zenészcsaládban született, mára többdiplomás, negyvenegy éves roma asszony. A három-négy évesek persze nem tudják, vagy ha igen, nem emiatt szeretik: óvónénijük tavaly elnyerte a rangos Reyn-díjat, amelyet Magyarországon először ítéltek oda olyan roma szakembereknek, akik szegény, hátrányos helyzetű gyerekekkel foglalkoznak, s tevékenységükkel elismerést vívtak ki a szűkebb vagy tágabb környezetükben. Fontos elvárás volt, hogy a díjra jelölt nem lehetett tisztviselője egyik politikai pártnak vagy szervezetnek sem. Az elismeréseket 2020 végén Budapesten adták át egy online-gálaműsor keretében.

– A könyveken kívül semmilyen luxus nem volt gyerekkoromban. Apám segéd-munkásként dolgozott budapesti építkezéseken, anyám pedig a mi köreinkben hagyományos modellt követve otthon nevelt engem és az öcsémet. Főzött, mosott, vezette a háztartást. Ám mi valahogyan mégis kilógtunk abból a közegből, ami körülött bennünket Halmajugrán, a falu legkiesőbb utcájának végében – idézi gyerekkorát Mária. Apja

szenvedélyesen imádtá a könyveket, leginkább a világirodalom remekeit, de nem volt olyan könyv, ami ne keltette volna fel az érdeklődését, s a havi fizetéséből mindig lecsípett annyit, amiből egy könyvet meg tudott venni abban a hónapban. Édesanyja már nem él, de édesapjánál egy hatalmas polcon most is ott sorakoznak ezek a könyvek, amiket úgy óvott, mintha valami kincsesbánya mellett ülne. Sokszor fel is olvasott, és közben azt mondogatta a gyerekeinek, hogy nekik tanulniuk kell, mert a tudás az, amit senki nem vehet el tőlük, bármi is történjen. A lánya ezt a tanácsot megfogadta, miképp az apai örökségből azt is, hogy könyvespolcnak lenni kell, így a saját otthonukban, amit a falu Fő utcáján vásároltak néhány éve, ez sem hiányozhat.

A JÓISTEN TENYERÉN

Mária szerint három dolog kell a sikeres élethez, s ahhoz, hogy egy gyerekből értelmes életet élő felnőtt váljon. Az egyik maga a gyerek, a későbbi ember, a maga tehetségével, adottságaival. A másik a család, harmadik pedig azok az óvónők, tanítók, tanárok, akik szerencsés esetben jó irányba terelgetik az adott egyént. Őt tenyerén hordozta a jóisten, mondja meggyőződéssel, mert életének minden korszakában találkozott olyan pedagógussal, aki szinte szárnyakat adott neki, nem nyesegette azt. Az óvónénije volt az első ilyen meghatározó egyéniség, aki észrevette a halmajugrai cigány kislányban a tehetséget, a mesék, a versek iránti szeretet, ezért szavalni tanította, fellépésekre vitte, megérezte vele a siker ízét. Később a helyi általános iskolában, aztán pedig Gyöngyösön, a kereskedelmi szakközépiskolában is akadt tanító, tanár, majd a főiskolán, az egyetemen is, aki jó időben volt mellette, s jó útra terel-

te ahhoz, hogy a tudásvágya továbbra is megmaradjon, sőt fokozódjon tehetsége pedig kibontakozhasson.

– Amióta az eszemet tudom, szerettem tanulni. Kamaszkoromban én nem fiúztam, akkor sem, amikor az egyik helybeli srác felajánlotta, hogy járjunk együtt. Azt válaszoltam, hogy én nem vele járok, hanem iskolába, mert érettségig fogok tenni. Aztán a sors mégis egymás mellé sodort később minket, hiszen ma ő a férjem, s a két gyermekem apja – mosolyodik el.

– Apám mondogatta mindig, hogy nekem más lesz a sorsom, mint anyámnak, aki takarítóként dolgozott egy ideig a helyi kekszgyárban. Ezzel persze semmiképp sem becsülöm le a kétkezi munkát, mert amikor a sors úgy hozta, voltam éjszakai takarító egy hipermarketben, konyhai kisegítő étteremben, pincér, bolti eladó, de dolgoztam az erőműben büfésként is, amikor egy időre széttört az álmom, hogy valaha is diplomát szerezhetek – mondja. Mária a kereskedelmi szakközépiskola négy évfolyamának elvégzése után még ott maradt a gyöngyösi iskolában, hogy a kereskedelmi technikus szakképesítést is megszerezze, majd az ottani tanárai biztatására jelentkezett az egeri főiskolára szociálpedagógia képzésre. Fel is vették, de nem az államilag támogatott, hanem az önköltséges szakra.

NEM TANUL, NEM DOLGOZIK

– Tudtam, hogy a családom ezt a számmunkra rengeteg tandíjat nem tudja kifizetni, s mivel ez nappali tagozatos képzés volt, olyan munkát sem tudtam vállalni, amiből ezt finanszírozom. Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzathoz nyújtottam be pályázatot, el is nyertem, s úgy éreztem, végre rév-

be értem. Csakhogy amikor az első fél-év leteltével ki kellett volna fizetniük a tandíjat, azt mondták, mégsem tudnak segíteni, mert elfogyott a keret. Így kerültem végül a Visontai Hőerőműbe, ahol a kereskedelmi végzettségemnek megfelelően a büfében dolgoztam, s itt találtunk egymásra a férjemmel. Itteni értelemben nem hagyományos házasság a miénk, hiszen a halmajugrai cigány családok többsége konzervatívabb életformát követ, a nő otthon van, ellátja a gyerekeket, a családot. Egy iskolai több napos konzultáció távol a családtól nem megszokott. Nekünk is meg kellett küzdenünk mindkettőnk családjával kapcsoljunk elején.

– Szerencsém van, a férjem, aki főállásban targoncásként dolgozik a közeli gumigyárban, hétvége pedig lakodal-

makban, rendezvényeken zenél, nagyon segítőkész: amikor tanulnom kellett, vagy több napra elmenni konzultációra, átvette a helyemet otthon, és nem törődött azzal, amikor fűtötték a rokonok, barátok, miért hagyja, hogy a felesége tanuljon. Ekkor már a szarvasi óvónőképző főiskolára jártam, levelező tagozaton, hiszen korábban az egri főiskolát abba kellett hagynom a pénzügyi hiány miatt, de a tanulási vágy továbbra is ott volt bennem – mondja. Mivel addigra már elvégzett egy gyermek-, és ifjúságvédelmi asszisztensi képzést, és érettségivel is rendelkezett, így állást kapott a helyi óvodában. Halmajugra akkori polgármestere biztatta, s tanulmányi szerződést is kötött vele. Láttam, hiszen látszott, hogy a faluban egyre több gyerek születik, az óvónők pedig egymás után mennek majd nyugdíjba.

Mária arca kissé elfelhősödik, amikor ezekre az időkre visszatekint. Azt mondja, utólag már nem szereti a régi, fájdalmas dolgokat felidézni. Nem volt könnyű beilleszkednie a régi munkahelyén. Rajta kívül nem volt más roma származású óvónő, s a többiek éveken át nem fogadták be őt egyenrangú kollégaként, akkor sem, amikor már diplomás óvónő volt. A szakmai tudását sosem kérdőjelezték meg, sőt, rendszerint rábízta a legnagyobb létszámú csoportokat arra hivatkozva, hogy a roma szülők ragaszkodnak hozzá. A kirekesztettség sebei máig nehezen gyógyulnak.

MAGOK ÉS MADARAK

A jelen ennél már sokkal vidámabb, bár a nehézségek továbbra is elkísérik. Többszöri biztatásra tavaly megpályázta a vezető óvónői állást, és ezt már egy újabb diploma birtokában tehette meg: időközben ugyanis a Budapesti Műszaki Egyetemen közoktatási vezető-, és pedagógus szakvizsgát tett, mi több, jelenleg is tanul az Eötvös Lóránd Tudományegyetem andragógia mester képzésen, harmadik félévét kezdi szeptemberben. A legutóbbi önkormányzati választásokon a falu életébe is változás köszöntött be: egy diplomás roma nő, a jogi végzettségű Lakatos Rozália lett Halmajugra vezetője, aki az óvodavezetői pályázat kiírása után, részben a közös sorsvonnások miatt, nagy odaadással támogatta Máriát abban, hogy teljesítse ki a korábbi ambícióit.

Az óvodát az önkormányzat tartja fent, a szeptemberben kezdett hatvan-

néggy gyerek szinte mindegyike roma, ami a lakosság összetételéből következik. A nem romák ebben a faluban többnyire idősek, a saját gyerekeik, unokáik pedig már régen elköltöztek innen. Mivel korábbi kolléganői szinte valamennyien nyugdíjba mentek, így most emberhiánnyal küzd: volt olyan időszak a covid-járvány ideje alatt, amikor ketten vitték azt a gyereklétszámot, amit előző évben hét óvodapedagógus látott el, három csoportban, ráadásul ekkor kellett beletanulnia az intézményvezetésébe is. Mostanra talán a legnagyobb kihíváson túl vannak, három óvónő munkába állt. Nyáron, amikor kevés gyerek volt az intézményben, ez a létszám elégnak bizonyult, szeptembertől pedig az egyik közeli faluból jelentkezett hozzájuk egy újabb szakember.

Mária tele van álmokkal, tervekkel. Körbevisz az óvodán, mutatja, mennyire büszkéek arra, hogy saját tornatermük, sószóbjájuk, logopédiai foglalkoztatójuk, és több, tágas, jól felszerelt csoportszobájuk van. Az udvari játszótér is megújul, s bővítik az ökológiai és környezetvédelmi programokat is. Madáretetőket helyeznek ki az udvaron, szelektíven gyűjtik a szemetet, s egy saját kis konyhakertet is kialakítottak, ahol a gyerekek által elszórt magokból, palántákból növekedhet a paprika, paradicsom, eper, mert így tanulják meg a legegyszerűbben, mennyivel jobban esik, s értékesebb az a termés, amit saját maguk ültettek, gondolnak.

Doros Judit

Ha beleolvasna a Kincses Kalendárium régebbi köteteibe, látogassa meg webhelyünket: <https://kincses.hu>

A Kincses Kalendárium fent van a Facebookon is:
<https://www.facebook.com/kincseskalendarium/>

AKIT HOMLOKON CSÓKOLT LEHÁR FERENC

A melódia mestere

Találós kérdés: Ki az a magyar zeneszerző, aki nemesi származású volt, mérnök édesapja dalszövegeket írt, ő maga 45 operettet és zenés játékot, 130 filmzenét és sok száz slágert szerzett, élete folyamán háromszor is színházigazgató volt, 120 éve, 1922. április 30-án született és 1986. október 12-én hunyt el?
A megfejtés: Fényes Szabolcs.

1931. április 24-én a Fővárosi Operettszínházban bemutatták A három című operettet, melynek szövegét Harmath Imre írta. A bemutató igazi szenzáció volt, mivel a darab zenéjét egy még nem is érettségizett, 19 éves fiatalember írta. Bizonyos Fényes Szabolcs.

HÁREM ELŐLRŐL ÉS HÁTULRÓL

Fényes Loránd mérnök úr, egy törzsökös tiszántúli köznemesi család sarja, igencsak zenekedvelő ember volt, maga is írt dalszövegeket, a család pedig rendszeres látogatója volt a nagyváradi Szigligeti Színház előadásainak, ahol az apa nővére gyermekszínészként aratott sikereket. Az ő kapcsolatai jól jöttek, midőn a család Trianon után áttelepedett Magyarországra, Loránd fia pedig zeneszerzést akart tanulni. Szabolcs Fényes Annuska közvetítésével jutott el Siklós Albert professor meghallgatására, aki azonnal felvette őt tandíjmentes növendéknek a Zeneakadémiára. A gimnáziumot már zeneakadémistaként fejezte be. Az elhivatott fiatalember aztán addig nyag-gatta az ismert színpadi szerzőt, Harmath Imrét, hogy az hajlandó volt meghallgatni. „Egyik ámulatból a másikba estem. Az alig tizenennyolc éves gyerek ujjai alól úgy szikráztak a szebbnél szebb eredeti melódiák. Még aznap elhatároztam, hogy operettet íratok vele. Így született meg A három.”

A másik oldalról ez így nézett ki: „Egy nap a tanítvány Siklós elé állt. – Professzor úr! Operettet szeretnék írni. – Ne butáskodj, fiam – intette le az ősz hajú mester, de azért büszkén nézett tanítványára –, korai még. – Dehogy – lelkesedett Szabolcs –, bele kell vágnom. Harmath úr írja a szöveget, én meg a zenét, Lehár Ferenc stílusában. – Hát... nem bánom. – Így született A három.”

Az igazi beérkezést aztán a következő bemutató hozta, amelyet szintén Harmath Imre forszírozott az Operettszínháznál.

„Maga egészen megszedült, Imre – fogadta az ötletet az igazgató. – Ha jól tudom, Fényes úr – ugye ez a neve? – a színház korrepetitora, gyerek még. – Gimnazista csodagyerek, direktorkám. Most maturált. Siklós bácsi tanította az Akadémián, azt mondja, övé a jövő. Szabolcs felszólítás nélkül leül a zongora mellé.

– Fiam, mi az operett címe? – Maya, direktor úr – válaszol komolyan az ifjú komponista, miközben ujjai végigfutnak a klaviatúrán.”

Honthy Hanna ugyan egyszer elzavarja a próbán megjegyzést tevő zeneszerzőt: „Gimnazista! Mars vissza az iskolába!”, mégis neki köszönheti élete egyik legnagyobb, visszatérő sikerét: *Szeretnék egyszer kicsit boldog lenni...*

A Maya egyértelmű, évtizedekig tartó zajos, folyamatos siker, ettől kezdve Fényest Kálmán Imrével és Lehár Ferencsel egy sorban emlegetik. Utóbbi állítólag személyesen adott alapot erre: „A Maya bemutatója után Lehár gratulált neki – emlékezett Fényes anekdotájára Horváth Tivadar –, homlokon csókolta és azt mondta: »Fiam, magából még lesz valaki!«” A címszerepet nemzedékről nemzedékre egymás kezébe adva Honthy után játssza majd Karády Katalin, Tolnay Klári, Lehoczky Zsuzsa. Az Operettben pedig jön a Manolita, a Csipetke, a Music-Hall, és ezzel párhuzamosan elindul egy filmes karrier is.

CÍMZETT ISMERETLEN

Fényes Szabolcs filmes karrierje még a színpadi előtt kezdődött. Monográfusa azt írja róla, hogy a zöldfülű „olyan ott-honosan mozgott a film világában, mintha már a sokadik filmhez írta volna a kísérőzenét”. Az egyik első magyar hangosfilm – mondják elő-hangosfilmnek vagy hangosfilm-kezdeménynek is –, az 1929-ben készült Füst című alkotásban

Tőkés Anna énekelte egy dalát. A Címzett ismeretlenből (rendező Gaál Béla) az *Az én rózsám vasutas-t*, az Ida regényéből (Székely István) az *Odavagyok magáért*-ot vagy a *Szerelem lenn, szerelem fenn, szerelem kinn és szerelem bent*-et ma is dúdolgatjuk. Ő írta a Hamza D. Ákos-féle Egy szoknya, egy nadrág című vígjáték zenéjét Latabár táncára. Radványi Géának a Valahol Európában kivételével minden filmjéhez ő komponálta a zenét. Gertler Viktor magyar és német változatban elkészült Mária nővér című filmjének mindkét változatában elhangzott a *Küldök néked egy nápolyi dalt*.

A háború után jött az Állami áruház, ahol Kerekes János dalainak egy részét zenei vezetőként neki kellett befejezni (*Egy boldog nyár Budapesten, Egy Duna-parti csónakházban, Glauziusz bácsi dala*), a Kétszer kettő néha öt (Révész György filmjében a címadó dal meg a *Túl szép, amit te mondsz...*), jött Makk Károly meséje a tizenkét találatról (*Csak egy kis emlék*), Füre lépni szabadja (*Melletted nincsenek hétköznapiak, Összezsenedül két pohár, Rejtély, hogyan történt, nem tudom*), majd Bacsó Szerelmes biciklistái (*Táskarádió, Te szeress legalább*).

De vissza a harmincas évekhez. Külföldre is a filmes meghívások vitték Fényest. Dolgozott Párizsban, Bécsben, Berlinben, ott már éppen a Maya bemutatójára készültek, amikor hatalomra jutott Hitler, és Harmath Imre és a címszereplőnek tervezett Alpár Gitta származása ekkor már nem volt megfelelő, ezért a vállalkozás megghiúsult. Fényes hazatért, itthon folytatta diadalmenetét, míg 1942-ben újabb fordulat nem történt munkásságában. Kinevezték igazgatónak.

A harmincas évek vége és a negyvenes évek eleje nem volt szerencsés időszaka az Operettszínháznak. Nagy volt a konku-

Híres Mayák: Honthy Hanna, Karády Katalin, Tolnay Klári, Lehoczky Zsuzsa

rencia: operettet játszott a Király, a Royal, a Kamara, a Városi, az Andrassy úti színház, néha még a Víg is. A Fővárosi Operettszínház tulajdonos- és igazgatóváltások sorozatában kereste a helyét. Még a modern polgári színjátszás egyik legnagyobb alakja, Bárdos Artúr is kibérelte Művész Színház néven, profilváltással kísérletezett, de végül ő is megtért az operetthez. A politika is egyre élesedett. További hányódások után 1942 nyarán a tulajdonosok Fényes Szabolcsot bízták meg a művészeti igazgatói feladatok ellátásával. Az érintett ekkor nyilatkozott: „Sokan talán úgy vélik, hogy korán kezdem a színigazgatást, de hát a zeneszerzést is korán kezdtem, már 12 éves koromban komponáltam. Hamar eljegyeztem magam a könnyű műzával, eddig tíz operettet és 53 filmzenét szereztem. Azt hiszem, tudom az operett titkát. Tudom, mert sokat foglalkoztam operett-dramaturgiával. Az operettben a legfontosabb: hinni kell benne és nem szabad lenézni!”

Az első bemutató, az 1848-ban játszódó Huszka-operett, a Mária főhadnagy mindjárt meg is hozta az aktuális botrányt. A sikerhez minden adott volt: remek zene, ragyogó szereposztás: Szelezcky Zita a címszerepben, Honthy, Latabár, Kiss Mányi. Ám az előadás rossz előjelek között indult. Az csak kisebb probléma volt, hogy

Szelezcky és Latabár összeveszett (kibé-kültek), hogy a komponista attól volt kétségbe esve, hogy a zenekarban költségvetési okokból csak két bőgős ül (megkapta a harmadikat), hogy Honthy művésznő nem volt hajlandó elviselni azt, hogy szerepe szerint ott marad a parton, midőn Kossuth Lajos hajóra száll – „Engem nem lehet csak úgy ott hagyni, még Kossuthnak sem!” (megenyhült). Az már szomorúbb esemény volt, hogy a próbák elején meghalt a librettista, Szilágyi László, az akkor még hiányzó verseket és szövegeket Kellér Dezső és Békeffi István fejezte be.

Az ő nevük azonban az akkor már érvényben lévő kirekesztő törvények miatt nem kerülhetett fel a plakátra. Ment is a feljelentés a Színész kamarához, a Propagandaminisztériumba pedig azért, mert a darabban túl sokszor szerepelt a „szabadság” szó, kifogásolták Kossuth színpadi megjelenését, sokallták a németellenes célzásokat: a darabot betiltották. Fényes kapcsolataival és ügyes diplomáciájával megmentette az előadást. Az Operettszínház aztán szépen elműködött az ostromig.

ÁLLAMOSÍTOTT OPERETT

A nehéz időkből az Operettszínház háromkijáratos pincelabirintusa és személyesen Fényes Szabolcs és felesége, Csikós Rózsi sok embernek adott menedéket.

Mikor feljöttek a pincéből, mindjárt az újrainvitáson kezdtek gondolkodni. Április 5-én előadták a Csárdáskirálynőt. Az operettimádó szovjet parancsnokság engedélyével és támogatásával, majd a Budapesti Nemzeti Bizottság határozatával másodszer is Fényes Szabolcs lett a Fővárosi Operettszínház igazgatója. Az is maradt, egészen az államosításig. Játsoztak Marica grófnőt és Bál a Savoyban-t, Szép Helénát és Én és a kisöcsémet, felújították a Mayát Karádyval, volt Florentin kápolp és Rigó Jancsi. De romlott a pengő, jött az anyagi csőd, és az osztályharcos kritikák, és jött A VIII. osztály (Békeffi István–Bródy Tamás) irtózatos bukása. Végül jött '49 májusában a magánkézben levő budapesti színházak állami irányítás alá helyezése. A Fővárosi Operettszínház Gáspár Margit vezetésével szerencsésen új aranykor elé nézett, Fényes Szabolcs pedig a Fővárosi Népszórakoztató Intézmények nevű (só)hivatalban találta magát. 1951-től a Vidám Színpad megalapításánál bábáskodott.

Írta dalait, foglalkoztatta a filmgyár, és még egy „bányász-operettet” is komponált Gáspár Margitnak, mígnem elérkezett '56 októbere. A kommunista igazgató, Gáspár Margit a színház tagjai részének ben-sőséges támogatása ellenére lemondott, és a színház újra vezető nélkül állt. Mit tesz isten: ismét az operett tudójához, a közön-ség ismerőjéhez, a kifinomult diplomáciai érzékkel rendelkező színházszervezőhöz fordultak. A maszek igazgatóhoz, aki-nek „kezeből sikerült kivenni a színházat és a mi államunk igazgatójának kezébe helyezni”. Így gratulált ugyanis két év-vel később, a színházak államosításának tizedik évfordulóján egy politikus az aktu-ális igazgatónak. Ahogy Fényes mesélte: „Gyerekek, máig sem tudom, hogy a pasas melyik kezemet szorongatta. Azt a keze-

met, amelyikből annak idején kivették az igazgatóságot, vagy azt, a melyikbe később visszahelyezték.” Ezt a harmadik igazgató-ságot Fényes már nem szívesen vállalta el, három évig csinálta. 1960-ban felállt, de a művészeti tanács tagjaként továbbra is se-gített a színháznak.

NEMCSAK A HÚSZÉVESEKÉ

A Vidám Színpadon kilenc kabaréesthez, komédiához komponálta a zenés hátte-ret. A József Attila zenésjáték-bemutató-író egy sor slágere származik. Ma már kevesen emlékeznek rá, de a *Nemcsak a húszéveseké a világ* című, mára igazán örökzölddé vált dal eredetileg a Lulu című musicalben hangzott fel. De szintén a József Attila Színház színpadán szó-lalt meg először az édesbús *A legtöbb ember ott hibázza el*, a bájos *Te az enyém, én a tied* vagy a ropogós *Gyurgyevő* a Kavi-árban. Fényes egyébként szívesen rakos-gatta dalait egyik darabjából a másikba, olykor színpadról filmre is vagy fordítva. A színpadi művek mellett pedig szívesen írt táncdalokat is, ki hinné, hogy az 1968-as táncdalfesztivál egyik díjazott száma, a Zorán nevével összefonódott *Fehér szik-lák* Fényes Szabolcs szerzeménye! Utolsó színpadi művével visszatért az Operett-színházhoz. A kutya, akit Bozzi úrnak hívtak Latinovits Zoltán számára az utol-só fellépés lehetőségét adta.

Fényes Szabolcs bohém ember volt. Szeretett kártyázni, anekdotázni, ba-rátokkal kvaterkázni. Kellér Dezsővel abban fogadtak, hogy melyikük fogja búcsúztatni a másikat. Kellér győzött. Fényes utolsó estéjét is a Fészek klubban töltötte, derüs beszélgetésben. Aztán fe-lességével hazaindult, összeesett és meg-halt. De örökbecsű dalai azóta is a dallam dicsőségét hirdetik.

L. J.

Mikulással a békéért

Mikulás, Téalapó, Miki, Santa Claus, Santa, Joulopukki, Father Christmas, Sinterklaas, Père Noël és még ezer más néven ismerjük a nagydarab, pirosruhás, fehérszakállas fickót, akinek egyetlen munkája van: hitet csempészni az emberek megfáradt lelkébe.

A Mikulással kapcsolatos történelemben rengeteg különféle teóriát találunk, cifrábnál cifrább történetekkel, hihető és hihetetlen háttérsztorikkal, mesékkal. Hallhatunk az ablakba rakott cipők eredetéről, arról, hogy miért a kéményen jön le a Téalapó, hogy minden országban mást szeret enni, így mindenhol mást készítenek ki neki.

Olvashatunk arról, hogy van, ahol december elején jön, van, ahol ő viszi a karácsonyi ajándékot. Arról, hogy igazából egy varázsgombás (hallucinogén drog) buliból indult az egész, hogy Izlandon tizennégy Mikulás van, és az olaszokhoz egy sem jutott. Néhol lila a palástja, néhol pedig nem rénszarvasokkal, hanem egy

fehér lóval közlekedik, és e-mail címe is van, amire írhatnak neki a gyerekek és a gyermeklelkű felnőttek.

FREUD UTÁN SZABADON

De mivel ezeket az érdekességeket hamar megtaláljuk a neten, most inkább minden kedves olvasó egy kicsit mélyedjen el a saját gyermeki énjében, amelyről jól tudjuk már – köszi, Freud –, hogy mindig velünk van. Kérdezzük meg tőle, hogy szerinte mi az, ami ezek közül minden történetben közös, ami végül minden ilyen történetet ugyanoda vezet.

Igen, a csoki. De aztán, ha még mélyebbre megyünk, akkor megtaláljuk az első emlékünket a Mikulásról, egy hideg

Az igazi télapó, Joulopukki Lappföldön, Finnországban él, Rovaniemi mellett, pontosan az északi sarkkörön. A sarkkör oda van rajzolva, olyan, mint egy záróvonal. Itt Télapó, ott már nem. A rénszarvasok a szomszédos telken legelik a zuzmót, az a csemege nekik. A gyerekeknek meg a bolt bábuval, babákkal, csokikkal, s persze a posta, ahonnan lehet hazaküldeni a képeslapokat. Igazi, Mikulásos bélyeggel, pecséttel.

De jönnek is ide levelek, gyerekek millióinak kívánságai, a világ minden tájáról. Az igazi Télapónak egyébként igazi útlevele is van, kanadai, amit 2013-ban kapott, de 1927-ben az amerikai kormány pilótaengedélyt is adott neki, hogy bárhol legálisan repülhessen a szánjával.

A Mikulást világszerte más-más hagyomány övezi. Skandináviában a 19. századig egy kecske végezte a munkáját, aki minden háztartásba ellátogatott, és ajándékokat kellett neki kinn hagyni az ajtó előtt (később ő hozta az ajándékokat). A kereszténység előtti Európában Odin germán isten hozta a téli ajándékokat, neki hosszú fehér szakála volt, kék ruhában közlekedett Sleipnir nevű, 8 lábú repülő lován. Angliában és Ausztráliában a mai napig szokás sört, vagy pitét készíteni a Télapónak, Svédországban és Norvégiában rizses kásával várják, Írországban Guinness sörrel, vagy tejjel, sőt, akár pudinggal kínálják. Ruhája sokáig nem volt piros, mindenféle máshogy ábrázolták. Egy 1930-as években elterjedt Coca-Cola reklámsorozat miatt öltözött először, s azóta is piros-fehérbe.

december ötödikéről, amikor gyorsan kellett fürödni, és gyorsan kellett aludni, mert jön a Télapó mindjárt (meg mert végre kéne egy kis nyugi anyáéknak is), és hát tudjuk, hogy a nagyszakállú csak alvó gyerekekhez jön. Nem olyanhoz, aki tetteteli, hogy alszik, hanem igazi, REM-fázisban horoló gyerekhez.

Azért még alvás előtt belefért a nővérrel ölelkezve egy „Télapó itt van”, hogy biztosan meghallja a Miki, hogy itthon vagyunk, és azért apa még kent egy kis pasztát arra a cipőre, hogy csillogjon az, mint a Salamon... feje, nehogy megsér-

tődjön a pocakos Mikulás. De aztán hűzés végre aludni, mert annál hamarabb jön a reggel, annál hamarabb találunk a csizmában piros almát, mogyorót, meg a többi mindenféle jót. És akkor reggel, pillangókkal a gyomrunkban, szaladunk az ablakhoz, feltépjük a függönyt, először kinézünk, hátha leesett a már

hón áhított hó, majd rögtön nekiesünk a csizmának, ami láss csodát, színültig telt. Volt benne csoki is.

A gyermeki lelkünk ezekre emlékszik leginkább, meg arra, hogy ez már az év legsodásabb időszakának első napja volt, és ezután jött a visszazámlálás a téli vakációig, a bejgliig, a szánkózásmaratonokig – már amíg volt hó, köszi, globális felmelegedés –, a nagy isteni sütijeig, és a rengeteg ajándékig, amiket már másvalaki hoz, a kis Jézus. De ebbe most bele se menjünk, mert akkor ez nem egy kis olvasmány lesz, hanem egy tízkötetes könyv, mert a karácsonyról a gyermeki énről folyamatosan tudna beszélni levegővétel nélkül napokig.

TE MAGAD LÉGY!

Tulajdonképpen teljesen mindegy, hogy milyen színű ruhában jön, a kéményen át csúszik-e le, vagy ajtóstul ront a házba, mit eszik, amíg lébecol a lakásunkban, lovon, vagy elefánton érkezik, és szerdán jön vagy ősszel, abban minden nemzeti-ség tagjai egyet értenek, hogy a Mikulás csodát hoz.

A gyerekek azért, mert elhiszi, hogy egy mágikus-csodálatos helyre született, a felnőttnek azért, mert a gyereke szeme csillog, a gyermeklélkü felnőttnek pedig mindkettőért. Amúgy is, ki mondja, hogy nem hihetünk az ünnep csodájában csak azért, mert már logikusan összeraktuk, hogy nem jöhet le a kéményen (mert egyrészt nincs kéménye a panelnak, másrészt, ha lenne sem férne bele), és hogy nem teheti kintről az ablak belső oldalára az ajándékot, pláne, ha az az ablak a 7. emeleten van.

Lehet, hogy nincs egy igazi nagypocakos, dörmögős Mikulás (kivéve persze a lappföldit, mert ő bizony igazi, erről nem nyitunk vitát), hanem mindenki maga egy kicsit Mikulás, aki ad is és kap is csodát minden évben? Nekünk is volt saját házi Mikulásunk, és mi is leszünk/vagyunk valakinek a Mikulása?

TÉLAPÓ ÉS BANDÁJA

Nem tudjuk megoldani a nemzetközi konfliktusokat, nem tudjuk megállítani a háborúkat, nem tudunk véget vetni a szegénységnek, de mégis, a világ összes, 10 évesnél idősebb embere között van egy íratlan megállapodás, amit mindenki betart és betartat, szeret és megbecsül, őriz és védelmez, eljátsszik és elhisz, nem kérdőjelez meg, nem csinál belőle politikai kampányt vagy vitát, ez pedig a Télapó és bandájának a meséje. Zseniális, nem?

Nem sok olyan globális összeesküvés van, ami ennyire jó, igaz? Még talán a húsvéti nyuszi, a Jézuska és a Fögtündér kaphatna ezen a listán helyet. Talán jó sok gyermeki lélek, egy kis varázslat – ennyin múlik a béke? Talán ha mindenki folyamatosan visszalátogatna a csodahívó, csillogó szemű hatéves énjéhez, akkor egy szebb és jobb világban élnénk? Vagy az is lehet, hogy a legfontosabb pozíciókat nem szabadna 18 év felettieknek betölteniük. Talán pont rosszul van kalibrálva, 18 éves korig hozunk jó, felelősségteljes döntéseket, utána, amikor elmúlt a csokimogyoró-narancs-csillámpor-csoda kombináció hatása, a felnőtté válással együtt elromlunk. Úgyhogy hajrá, gyerekek, vegyétek át a hatalmat, és legyen végre minden nap december 6. (vagy kinek mi)!

Csulák Nóra

Utazni márpedig muszáj

Pedig a vonat jó. Van nagy ablaka, s ha balatoni retró járat, tehát nincs légkondíja, akkor lehúzható az ablak. Ki lehet könyökölni, lehet a suhanást arcon, kézfejen érzeni. Hogy szaladnak a fák! Zakatolnak a tóparti villák, sorakoznak az állomások, vitézül tárcsázik az állomásfőnök. Ha messzebbre megy, mondjuk Deutsche Bahn, akkor nagyon légkondis, sehol egy lehúzható ablak, levegő csak az állomáson éri az orrot, ha kinyitja a hangosan sziszegő automata ajtót. Am lehet sétálgatni, ez nem mellékes egy tizennégy órás úton, az ajtókat fotocellásak, a vagonok wifisek, a kalauzok jól öltözöttek, barátságosak.

Am. Van még hová fejlődni.

A járvány harmadik hulláma után végre megint lehetett utazni, eljutott az ember ide-oda. A vonatoknak kevés volt a karantén. Semmit nem javultak.

Mire az ember eljut az üléséig, ösztetőri a térdét, fölsebzi a kezét, megroppan a dereka – és megy el a kedve az egészről.

A Keletiben, vagy a Nyugatiban, vagy bármelyikben kezdődik. Tutira van 3-4 lépcső, amit bőrönddel, babakocsival, kerekessel, hat cekkerrel, néhány gyerekkel kell megugrani. Sehol egy rámpa, hogy a kerekeket föltojja a lépcsők helyett. De nyilván senki emberfia nem

megy bőrönddel pályaudvarra. Csak lezseren, zsebre dugott kézzel.

Már atlétának érzi magát az utazó, amikor beáll a vonat. Néhol vannak sárga táblácskák, hogy hol lesz a helyjegyünkön szereplő kocsi – s tényleg ott van. Igaz, jó magasan. Az első lépcsőfok derékmagasságban van, tornászbajnoknak is kihívás. Meg még a bőrönd, a hátizsák, meg még néhány lépcsőfok – pont olyan, mint az alacsonypadlós busz, amelyik fél méterre áll meg a járdától.

És minden vonat ilyen. Na jó, majdnem minden. A zónázók között van kivétel, azok nem tudnak fél méterrel aróbb megállni. (Ezt azért benézték a tervezők. Fölszállók, leszállók? Bőrönd gurul? Sehol egy szaltó?) Nem trendi.

A hazai meg a nemzetközi vonat a trendi. A sebesült utas. Ragtapaszokkal, sérvkötőkkel, borogatásokkal érkezik meg Európába. Mondjuk oda indult. Ezt kérte, ezt kapta. Majd gondolkodik máskor.

Szerencsére, mire megmondolná magát az ember, elindul a szerelvény. Régi gyárépületek, rozsdadóvezetek, alattunk épülő vasúti híd kíséri ki a városból.

Hogy aztán napraforgótáblák, pipacsmezők, napelembarázdák, lakótelepek között zakatoljon a távolba. Minél távolabbra.

Bár lesz még egy visszaút.

vanczák

PONTOK, TŰK, SZÍNEK, HARMÓNIA AZ ŐRSÉGBEN

Kövekre álmódott mandalák

Héترétország az Őrségben van – avagy Héترétország maga az Őrség. Fővárosa Őriszentpéter. Itt tartják meg minden évben a népi kézművesség kirakodó vásárát, mintegy további húsz környező kistelepülés részvételével. Itt találkoztunk Novák Edittel, aki Kerkáskápolnán él és mandalafestéssel tölti szabadidejét.

Termékeit megcsodálva tettük fel kérdéseinket, s megtudtuk, hogy a fővárosban az utolsó munkahelye a Gyógynövény Kutató Intézet volt, ahol botanikai asszisztensként gyógynövénydrogokat vizsgált. Munkája mellett mindig szeretett valamilyen kreatív elfoglaltságra, alkotásra is időt fordítani. Üvegeket, mécsestartókat festett, karácsonyi díszeket csinált – szinte bármiből. A sors úgy hozta, hogy jó pár éve vidékre, az Őrségre költözött.

– *Hogy jutott el egy, a főváros zajos forgatagában élő, vidéken még igazán keveset járt fiatalasszony Kerkáskápolnára, a Vas és Zala megye határán lévő kis faluba?*

– Bevillant egyszer, hogy idősebb koromban szívesen lagnék egy főváros

közeli kisvárosban. Ehhez képest Kerkáskápolna egy 97 fős kis falu az Őrségben. Tibi, a társam már lakott itt, és szeretett volna újra ideköltözni. Persze elsöre nem igazán tetszett az ötlet, sőt még akkor sem, amikor eljöttünk ide kirándulni. Pont az volt a furcsa, amit végül megszerettem benne: a csend, a nyugalom, a jó levegő. A környéken minden kapható, és a legközelebbi kisváros, Lenti csak 23 kilométerre van. Kerkáskápolnára véletlen esett a választás, egy hétig jártuk az Őrséget eladó házat keresve, és itt találtunk rá a megfelelőre, mely szomszédmentes, és egy

tok legyenek – bambusznyársat használók és fogpiszkálót. Úgy érzem, ez nekem való foglalatosság, kiélhetem benne a kreativitásomat. Nagyon változatos színharmóniakat és mintákat lehet létrehozni. Nagy öröm számomra, hogy a festett köveim mások tetszését is elnyerték.

– *Gondolom, napi elfoglaltsága mellett nincs sok ideje a festésre.*

– Festeni hajnalban és a reggeli órákban szoktam, minden nap néhány órát. Mindig korán kelő voltam, ilyenkor az ember szeme sem fáradt. Ideálisak a körülmények, mert a télikert lett

fenyves is tartozik hozzá. A vidéki élet a csendet és a nyugalmat jelenti.

– *Mikor kezdett el mandalafestéssel foglalkozni?*

– A kövekhez már régóta vonzódok, mert érdekesek és különlegesekek, szeretem megérinteni őket, kellemes érzéssel töltenek el. 2017 áprilisában kezdtem kavicsokat festeni, pontozó technikával, mert láttam egyet a neten és nagyon megtetszett. Autodidakta módon tanultam, és azóta is így képzem magam. Készítek modellgipszből, illetve kerámiaporból különböző formákat – kerek asztaldíszet, mécsestartót, füstöltartót, gömbformát, mini teknőst –, és festek medálokat, fadobozonekat, bakelit nagylemezt, újabban vásznat is. Akrilfestéket használok, és pontozó eszközöket, de újabban – mivel a célom az, hogy egyre kisebb, gyöngyhatású pon-

a műhelyem, ahonnan látom a kert egy részét, tavasztól őszig pedig nyitott ablaknál, madárcsicsergést hallgatva festek.

Kerkáskápolna: csend, nyugalom, jó levegő

– Elnézve termékeit, ehhez a festőhobbihoz végtelen türelemre van szükség.

– Tény, hogy alapvetően türelmes vagyok (a gyógynövények vizsgálatához is ez kellett), de a mandalafestés még jobban azzá tett, mivel ez meditáció. Alkotás közben nincs más, csak a színnek, a csend és a nyugalom. A mandala szó az ősi indiai szanszkrit nyelvből származik, jelentése kör, körív, korong. A buddhista tibeti és az indiai kultúrában évezredek óta használják meditációs technikához. Ma már a nyugati kultúrákban is elterjedt. A szabályosan ismétlődő színek és minták a hinduk szerint képesek arra, hogy befolyásolják minden élőlény energiarendszerét, megfelelő hullámhosszra állítja, kiegyensúlyozza az agyféltekék közötti harmóniát. Tehát gyógyító és energetizáló hatása van. Mindezeket én nem tudtam, amikor elkezdtem kavicsokat festeni, csak egyszerűen jól esett. Az alkotásaim egyediek, sablont nem használok. Vannak kedvenc színekombinációim, de ami épp akkor eszembe jut, olyat festek. Ezt is szeretem ebben, a spontaneitást.

– Hétrétországon kívül jelentek meg máshol munkái?

– 2018-ban szerepelt néhány művem a Kiállítóterem Kortárs Művészeti Albumban, 2019-ben volt egy önálló kiállításom a nagykanizsai Halis István Városi Könyvtárban. Minden év augusztusában megrendezik az Őrségben Hétrétországot, ezen belül a Nyitott portát, amelyen én is részt veszek. Itt lehet kipróbálni a pontozó technika alapjait a segítségével.

– Idejövet azt hallottuk, hogy a lakásán is tart bemutatókat.

– Sok az érdeklődő minden korosztályból, amihez a családias légkör, a kötetlen beszélgetések és nem utolsó sorban a hely is hozzájárul, a fenyvesek közelében, a szőlőlugasban nagyon kellemes a festegetés. Jó érzés, hogy sok embernek tetszik, amiket készítek, nem egy otthonban díszleg már egy-egy darab. Sokan szeretik, épp az egyediségük miatt. Kapom mindig a visszajelzéseket, hogy nagyon jó csak úgy kézbe venni, nézegetni mert harmóniát sugároz. Ami a tanítás részét illeti, egyelőre az alapokat lehet nálam megtanulni.

– **lénárt**

A bicikli muszáj. Mert például nem jön föl a busz a hegyre, mert lefelé nem olyan szárnyalós a buszon, mert a bringa pont annál a padnál teker be, ahol a többiek várnak a dugicigivel, és tudunk annyit szívni, hogy az uccsó busz után bátran hazatekerhetünk. Tehát, a bringa az alap.

Nekem éppen Csepel bicikli jutott a Corvin Áruházból. Ezeket a retró szavakat, mögötte a tárgyakat, talán már kevesen értik. Segíték: a Corvin Áruház a Blahán volt, van, lesz – minden szinten szinte minden. Corvin nélkül nincs élet, nincs magyarság, nincs bicikli.

VÁCI ÚT FELELT

A Csepel bicikli világmárka a '70-es évektől. A Csepel Vas- és Fémművek leginkább keresett terméke volt, nem véletlenül. Öntöttek acélt, bugáztak csöveket, szereltek transzformátorokat, dalolták a Váci út felel neki ...rigmust, de a harmincezer munkást foglalkoztató fel-

legvárat a kerékpárgyár tartotta el. Exportálták, ami már különleges elbánás volt, kapták a bringát még Iránban is.

Én is kaptam ám! Pedig Budán laktam, nem olyan messze. De két évig gyűjtöttem rá, elcsentem a tejpénzt, amit egyszer anyámtól, egyszer apámtól kunyeráltam el, és csak azért nem haltam éhen, mert a maradék tejet és kiflit kiosztották az óra elején az ilyeneknek, mint én. A csalóknak. Az éheseknek. Az éhes csalóknak.

És akkor ott állt a bringa előttem! Nem is bringa. Bicikli. Kétkerekű. Hintó. Csodajármű!

A Csepel!

Csepel Művek, kerékpárgyár, 1976

FOTÓ: FORTEPAN/URBÁN TAMÁS

PECKES PIROS

Persze, hogy piros volt, hogyan lett volna más? Adták kékben, meg efféle, nem is értem, miért vette meg az olyat bárki!? Csepel bringa csak piros lehet. Nem azért, mert munkás, mert munkások fellegvára, mert szocialista siker... semmi ilyesmi. Egy bicikli legyen piros! Az a tuti.

Ha fölül rá az ember, kihúzza magát. Peckesen közlekedik. Másokra jobban vigyáz, mint mások másokra. Mert a piros Csepel rang, mérce, világnézet. Nem közlekedési eszköz, nem a busz helyettese. Trónus. Guruló trónus. Helyet változtatunk vele. Nézzük a bölcsiseket, a bottal poroszkálókat előttünk, s ezerrel kerüljük ki őket. Nézzünk jobbra, nézzünk balra, nézzük a száguldó versenyangákat, hogy húznak el mellettünk. Még csak nem is biccentenek.

Pedig egy piros Csepelnek kijár a főhajtás. Az enyémnek pláne, ez kemping is ráadásul, s csinos fekete kosaram van elől. Hát, aki elmegy mellette csak úgy – men-

jen jó messzire. De ne érjem utol, amikor a balatoni kempingben tekerek sátortól a boltba, aztán az étterembe, a strandra, netán a szomszéd faluba, a kertmoziba! Mert lesz kapsz!

VISSZERES KEREKEK

A Csepel kemping bicikli mindenre képes. Ha piros, még többre. Kivívja értő közönség elismerését, a masiniszta in-teget neki a sínekről, a nem értő lemenő rokonok lenézik persze. De biztosan vele van a hálám. A kerékpárgyár munkásainak munkájáért, műszakjaiknak szemet rongáló, gerincet facsaró, lábat fájasztó dolgáért. Dolgot végeztek, álltak a szalag mellett, szereltek, csomagoltak, és soha nem gondolták volna, hogy egyszer nekik is futja majd ilyenre.

Hát nem is futotta. Addigra visszeres lett a lábuk, pénzüket elvitte a lakáshitel. A világ ünnepli a Csepel kerékpárt. Mi még csak könnyet sem ejtünk alkotóikért.

J. A.

„Drága Margitkám! Itt küldök neked egy szép kis anygalt, nézd csak meg jól, ugye milyen szép...? Csókol Mariska, Alatytyán, 1900. október 1. (...) Kedves Mutterom, itt kint Promontoron, a Kutjavilában, közvetlen a Duna-parton, terített asztalnál nagy vígan ülünk, a társaság híres halpaprikást fogyaszt, üdvözlünk, Imre, Pannika, Artúr (...) Üdvözet Marosvásárhelyről! Miután mostani lakásomat doktor Bernáczky polgármesterjelölt bérlete ki, elköltözöm innen 18-án a Szent György utcába, a Méder-Szállodába, ahol étkeztem idáig. Magának is, Mamája Ő Nagyságának is csókolja kezeit, Andor. (...) T. Elvtársunk! Ismételve és sürgősen kérjük, hogy szavazatát lehetőleg holnap délelőtt, ha pedig igazolványát ki nem váltotta volna, már reggel pártunk jelöltjére, gr. Tisza Istvánra leadni szíveskedjék. Választói igazolvány nélkül is feltétlenül le lehet szavazni. Hazafias üdvözlettel Belvárosi Szabadelvű Párt (választási propagandaképeslap a 19–20. század fordulóján.)”

Íme néhány töredék abból a közel kétszáz oldalas, fényképekkel gazdagon

illusztrált kötetből, amelyet 2020-ban jelentetett meg a Kossuth Könyvkiadó. A magyar képeslap története – Látóképek, csókküldemények, ünnepi üdvözletek című könyvet Petercsák Tivadar, az egri Eszterházy Egyetem Történelemtudományi Intézetének nyugalmazott egyetemi tanára, az egri Dobó István Vármúzeum volt igazgatója jegyzi, aki pályáját Szerencsen, a Zempléni Múzeumban kezdte, s itt találkozott először az intézmény világvizonylatban is számontartott, egy-milliós képeslapgyűjteményével.

ÜZENET SZAVAK NÉLKÜL

– A rövid közlendők és üdvözletek praktikus formája, a képes levelezőlap 1870-ben jelent meg Poroszországban és Franciaországban. A világszerte hamar népszerűvé vált kommunikációs eszköz képi ábrázolása szavak nélkül is üzenetet hordoz, bemutatja, hogy feladója hol tartózkodik, tükrözheti érzéseit és élményeit, alkalomhoz kapcsolódó jókívánságait. Magyarországon a posta 1896-ban megjelent millenniumi képeslapsorozata hívta fel a figyelmet az új levelezési eszközre,

amelyet külföldi és magyar kiadók egyre nagyobb számban hoztak forgalomba.

A 19–20. század fordulójától, a képeslap aranykorában a városokat, üdülőhelyeket bemutató lapok mellett gazdagodott a tematika: üdvözlőlapokat küldtek közösségi és családi ünnepekre, valamint fontos hírközlő és reklámszerpezh jutott.

A nagy háborúban a tömegtájékoztatás és a háborús propaganda is élt a népszerű műfaj lehetőségeivel, valamint a fronton harcoló katonák és családtagjaik kapcsolattartásának is fontos eszköze volt. A két világháború közötti évtizedekben az országcsontkítást elítélő és revíziós politikát, az idegenforgalom fejlesztését segítette. A háborút követő szocialista korszakban pedig erősödött mozgósító szerepe – foglalta össze a képeslapok kezdeti és hőskorszakát az Egerben élő kutató.

Szavai szerint a Zempléni Múzeum gyűjteménye alapján szemléletesen érzékeltethető a képeslapok tematikai gazdagsága, a városképeket, közlekedési eszközöket, a népeletet, a helyi és országos eseményeket, a képzőművészetet, az irodalmat, színházat és filmet, a humort és reklámot megjelenítő, vagy az egyházi ünnepekhez és a családi eseményekhez sajátosan kapcsolódó üdvözlőlapok világa. Kortörténeti jelentőségüket az adja, hogy ezeken a lapokon nyomon követhetjük a városok arculatának változásait éppúgy, mint a szokások, a társas érintkezési formák átalakulását: vagyis, ami egykor olcsó és egyszerű levelezési eszköz, igazi tömegtermék volt, mára letűnt korszakok dokumentuma, magán- és közgyűjtemények

becses anyaga, a hely- és életmódtörténeti kutatások fontos forrása lett – fogalmazott Peterscsák Tivadar.

NYÍLT TITOK

A jó stílusban megírt, olvasmányos kötetet lapozgatva kiderül: a 20. század elején a különböző társadalmi mozgalmak is éltek a képeslap nyújtotta lehetőséggel. Az 1906-ban megalakult Tuli-pánkert Szövetség a magyar ipar védelmét szolgáló akciósorozat keretében például színes virágos képeslapokkal hívta fel magára a figyelmet. A századforduló éveiben a levelezőlapok az agitáció, a választási propaganda jelentős eszközei lettek: hazánkban az 1901-es választások előtt kerültek piacra azok a lapok, amelyek a jelöltek arcképét,

nevét, olykor pedig választási jelszavakat is tartalmaztak.

A képes levelezőlapokat ilyen marketingeszközként mind a jobb-, mind a baloldali pártok használták. Az első világháború időszakában, 1914 és 1918 között elképesztő mennyiségű képeslap jelent meg a világon, s új témaként magával a háborúval foglalkozott. A propagandacélokon túl a katonák számára is megkönnyítette, hogy néhány szavas üzeneteikkel megnyugtassák az otthon maradt aggódó családtagokat, ugyanakkor a hadicenzúrának sem volt sok dolga velük, hisz mondandójukat nem levélben, hanem nyitott formátumban küldték el a feladók. „Tudatom, szerencsésen vonatra ültem és most visz messze Talján országba, de nem baj, csak vissza is jöj-jek...” írta például hozzátartozóinak egy

ilyen képeslapon az egyik katona. Egy másikon pedig, Jásziványi János Bretz Ilonkának Egerbe küldött levelezőlapján így szövelt az üzenet: „Kedves Ilonkám, tudatom, hogy egészséges vagyok, melyet magának is viszont szívémből kívánok.”

A HŰTŐMÁGNES ELŐDJE

A két világháború közötti évtizedek meghatározó témája volt a vallás, s az ehhez kapcsolódó cserkészélet, később pedig a győzelem és a felszabadulás témája dominált. Megjelentek aztán képeslapok a hazai ipar pártolásáról, a cukorrépa helyes betakarításáról, sőt még az iskolai takarékbetéteket is népszerűsítették egy képeslappal. Ezen hangyák láthatók, miközben egy töltőtollat húznak, a felirat pedig az alábbi: „40 darab hangyabélyeg, töltőtollra becseréllek!”

A hatvanas években kezdődött meg a képzőművészeti képeslapok kiadása, amelyek a magyar múzeumok múkincseinek és a kortárs művészek alkotásainak népszerűsítését szolgálták: így került például képeslapra Szinyei Merse Pál 1874-ben készült Lilaruhás nő című festménye a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata gondozásában. Később jobban elterjedtek az ország városait bemutató képeslapok, amelyek szerepét mostanra már egyre inkább átvették a hűtőmágnesek, kulcstartók.

A humort és a fantáziát sem nélkülöztek ezek a képek: 1899-ben látott napvilágot az a lap, amelyen például egy esernyőjét elejtő, dülöngélő férfi látható, a szöveg pedig a következő volt: „Be van rúgva ez a bátya, feleségét ötször látja, ijedtében száját tátja, mint mutatja ez a kártya...”

A képeslapok őse Krisztus előtt 2000-ből származik, innen maradt ránk egy freskó, amelyen jól látható egy nyitott, rajzzal illusztrált levél. Az első, 1800-as évek végén megjelent, akkor még illusztráció nélküli levelezőlapból a kibocsátás napján tízezer darab fogyott el a pesti központi postahivatalnál, a Monarchiában másfél hónap alatt egymillió darabot vásároltak belőle, az Egyesült Államokban egy hónap alatt 31 milliót. Érdekes, hogy az USA-ban illetve az angolszász országokban még ma is sokan ragaszkodnak a képeslapok küldéséhez, e sorok írója az utóbbi években zömmel csak Skóciából, Angliából, Kanadából, illetve az Egyesült Államok keleti és nyugati partjáról kapott képeslapot.

AMÍG VAN POSTA

Egy magyar lap azért érkezett: Kőszegfalviné Pajor Klára, a szombathelyi székhelyű Képes Levelezőlap-gyűjtők Egyesületének elnöke küldte, akinek magának is harmincezer képeslapgyűjteménye van. A korábban háromszáz, mára mintegy száz tagot számláló csoport nemrég ünnepelte fennállásának harmincadik évfordulóját. Ők még tartják magukat ahhoz a régi szokáshoz, hogy névnapra, születésnapra egymásnak is képeslapot küldenek, illetve egymás között is cserélgetnek, vagy ha nincs megfelelő cserelap, akkor vásárolnak. Magyarországon az 1960–70-es években élte fénykorát a képeslap, mint üzenetküldési forma: akkoriban még több tízmilliót vásároltak és adtak fel évente. Mára azonban ez a szám már alig haladja meg az évi egymilliót, s ezt is zömmel a karácsonyi és a húsvéti szezonban forgalmazza a Magyar Posta.

D. J.

Digitális varázsütés

Ez már a jövő? Vagy még mindig a jelenben toporgunk? Szóljon már valaki, hogy hol tartunk!

Én olykor át-átlépelem azt a küszöböt, amelyiknek a határ szerepét kéne betöltenie. Nos, észre sem veszem. Vagyok itt a kettő között. A mezsgyén. Digitális mezsgye persze, hiszen rohan az idő.

Ott kezdtem, hogy a sarki pici boltba – nyitva 6–12-ig – elcsúszkáltam a térdig érő hóban a tejeskannával meg a tejjeggyel. Az apró húgomnak járt ily módon, az 1960-as években a jegyes tej. A pasztőrözött 3 forint 60 fillér volt, én olyat kaptam, hiszen iskolás voltam, de a kannába a húgomért merték a jegyre. Nem volt könnyű tele kannával a hóban hazáig, s még le a lépcsőn.

VIRTUÁLIS TEJESKANNA

Manapság – hogy röpi az idő! – a neten rendelék bármit és mindent. Cipőt, fürdőrucit, fölmosóvödröt, nyomtatópapírt, halat, rákot, paprikát, gombát, zellerlevest, csokit, egeret, egérintőt, tejeskannát...

jó, hogy unokák vannak élőben, saját. A számítógép tudja, jegyzi, írja össze, bankolunk online, s jön a futár, személyesen, lássuk be, jó dolog embert is látni ebben a digitális körforgásban.

És ez még csak a jelen.

Lépünk át a jövőbe. Mindjárt a múltból.

A világ boldogabb – vagy – gazdagabb felén már most is robotból van a futár. Nem az a biciklizsonglőr, aki percek alatt átteker a rántott hússal a dugóba bénult városban, aki mosolyba csomagolja a szállítmányt, akinek a tetkója megvillan a vádliján.

Nem, Töki, a robot udvariasan beszél veled, pontosan hozza a kaját, és még meg is kérdezi, hogy jól vagy-e? De – minek? Ki a fene akar egy robottal beszélgetni a borostás biciklis futár helyett? Lehet, hogy Töki drónnal jön, előbb ér ide percekkel, de nem lehet a szemébe nézni. Nem érti, hogy miért kellett ma jobban a hamburger, mint máskor. Nem érti, hogy a Tibi nem csak egy név. Nem helyettesíti az A35228. Becenevén Töki.

Már van ilyen: robotfutár szállít házhoz

Hatékony pedig. Gazdaságos. Környezetbarát. Meg mindenbarát.

És úgy kezdjük majd Tökivel, hogy bediktáljuk a frigóba, hogy mit kérünk még. Mert ami elfogyott, azt tudja magától is, bár lehet, hogy most nem trappista sajtot akarok, hanem parenycát, hogy most nem ponty, hanem lazac, és egyszerre nem jó, mert bármilyen okos is a hűtő, nagyobb nem lett.

És most már itt is vagyunk a jövőben.

BESZÉLŐ KENYÉRPIRÍTÓ

A bediktált kajákat önvezető autók hozzák házhoz. Akár húsz csomagot is. Sőt, ezt tudják már a levegőből is – a drónokat is be lehet vetni a futárok helyett. És oda tartunk, hogy tudnak ezek a négykeréken gördülő kenyérpíritók beszélni, válaszolni, a drónok köszönnek és megköszönnek. Nekünk meg sem kell szólalnunk. Úgysem értenék. Ha igen, mi haszna?

Azzal kecsegtetnek minket a nagy, nagyon nagy multik, hogy nem kell többé boltba járnunk, minden egy-két kattintásra van, bármi a kezünk ügyébe röpi, bár-

mi elérhető, megfizethető... Néha itt kéne maradnunk a jelenben.

Szeretem, hogy karosszékből rendelek, nem tapossák le a sarkam, nem kell sorban állni a kosárért, aztán a pénztárnál, s hogy nincs ember, aki megmondja, hol van a szilvalekvár. Jó, hogy kényelmesen összerakom, a futár majd kihozza. Hogy a futár emberből van. Hogy beszél hozzám. Hogy beszélgetünk. Hogy fáradt, hogy nehéz volt parkolni, hogy örül nekem. Örül a vevőnek, örül, hogy segíthetett.

MOSOLY A JÖVŐBŐL

Azt hiszem, nem lehet mindent helyettesíteni.

Erzsike mosolyát a frissen sült pogácsák fölött, a Katika kakaós csigáját a pék frissen lapátolt kenyere mellett, Linda tört magyarját a dizájnos partvisok között, Noémi csillogó szemét a fagyitekervényt bővölve. Azt, hogy mi kimegyünk az utcára. Hogy ott ismerősök köszönnek ránk. Emberek. A mi embereink.

Ugye, ez a jövő?

-ja

Fizikai kísérletek a konyhában

ÜDÍTŐ WIFI

Napjainkban szinte minden lakásban van wifi, de ha ott nem is, éttermekben, kávézókban, reptereken, közintézményekben, tulajdonképpen manapság már szinte mindenhol van. Nem mindig vagyunk azonban az erősségével elégedettek, akadozik, lassú... Szerencsére van egy nagyon könnyű házi praktika, amivel, ha nem is sokat, de egy picit erősíthetünk a wifi-jelen, egy egyszerű üdítősdoboz segítségével.

A fémek, például az alumínium visszaverik a rádióhullámokat, például a wifi-jelet. Van, amikor ez nem kívánatos (amikor a liftbe beszállva elmegy a térerőnk, mivel a rádióhullámokat visszaveri a liftkabin külseje, így nem tudnak bejutni), van viszont amikor kifejezetten hasznos (a mikrohullámú sütő borítása nem engedi ki a hullámokat, hanem visszaveri őket, így nem sültünk meg mi is). Azonban hasznosíthatjuk is ezt a jelenséget.

A legtöbb antenna, például az otthoni wifink is, „omnidirekcionális” jeladó, ami azt jelenti, hogy minden irányba sugároz. Ha tehát a wifit lehelyezzük a lakás egy adott pontjára, mindenhol lesz jel (no persze, ha messze megyünk, kellemetlenül legyengülhet). Ennek jó része teljesen felesleges lehet, hiszen, ha elhelyezzük az antennát egy fal mellett, a jelek fele a szomszédnál köt ki, a fal túloldalán. Hasznos lenne, ha ezt a jelet „be tudnánk fogni”, és visszairányíthatnánk magunkhoz. Egy darab fém, ami visszaveri a rádióhullámokat pontosan ezt teszi! Ehhez szükségünk lesz egy hororú fémlapra, mely körbe tudja venni

az antennát az egyik irányból, hogy onnan visszaverje a rádióhullámokat. Ha egy alumínium üdítősdoboz alját és te-

tejét levágjuk, a hengert pedig kettévágjuk, pontosan ezt kapjuk. Erősítsük ezt a darabot az antenna köré, tőle legalább olyan 12-13 centiméterre, arra, amerre nem tartunk igényt erősebb wifi-jelre. Ha jól csináljuk, a szabad irányba kicsit erősödni, a gátolt irányba kicsit gyengülni fog a jel.

Száz méterre is elható szuper erős wifi-re persze ettől se számítsunk, de ha mindent jól csináltunk, egy csíkot talán erősödik a jelünk. A technikának megvannak ugyanis a határai. Egy rossz távolságban elhelyezett fémlap például csak rontani fog a helyzeten, mivel ilyenkor a visszavert hullám hegycsúcsa, az eredetinek a völgyével fog találkozni (és fordítva), így kioltják egymást. Az igazán jó hatás érdekében pedig kifejezetten paraboloid alakú fémlapot kéne elhelyeznünk, amitől az üdítősdobozból készített eszközünk valószínűleg messze lesz. Pontosán ezt a hatást használják ki a parabola antennák is. Ha egy ilyet felhelyezünk a tetőnkre, vagy ki az erkélyre, a jelet igazából csak a közepére belógó kicsi szerkezet veszi és adja le, a parabolának a szerepe az, hogy sok irányból a közepén lévő antenna felé irányítsa a rádióhullámokat.

FÉNYSEBESSÉGET CSOKIVAL

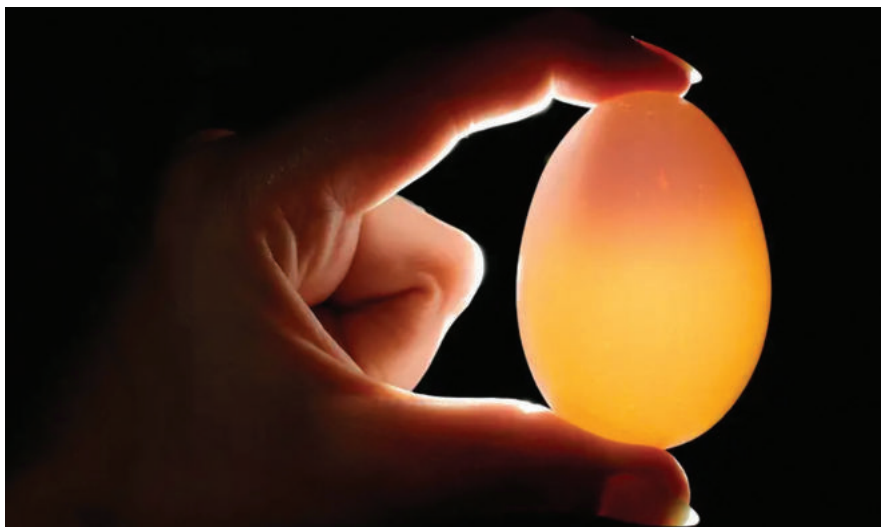
Középiskolai tanulmányainkból talán emlékszünk rá, hogy a fény sebessége állandó, egész pontosan 1 milliárd 79 millió kilométer óránként, vagy gyakrabban használt mértékegységben, 299,792 millió méter másodpercenként. Ezt ilyen pontosan csak lézer interferométerrel (elektromágneses hullámok interferenciáján alapuló nagy pontosságú mérőeszközzel) lehet meghatározni, ám szükségünk van rá, mert ez az állandó rengeteg mindent meghatároz világunk működésében.

Ezért kell lennie egyszerűbb módnak kiszámítására. Van is, és nem kell hozzá semmi más, csak egy tábla csokoládé, és egy mikrohullámú sütő.

A mikrohullámok (mint más rádióhullámok is) fénysebességgel terjednek. Azt kéne tehát megmérnünk, milyen gyorsan terjednek a mikrohullámok. Ehhez tudnunk kell, hogy a sütőnk másodpercenként mennyi hullámot bocsát ki. Ez a frekvencia, és a sütőnk hátulján, vagy alján, egy matricán fel van tüntetve. Egy átlagos sütőnél 2,4 GHz körüli érték szokott lenni. Ebből tudjuk hogy másodpercenként 2,4 milliárd hullám közlekedik a sütőnkben. A hullám mindig a két csúcán (a hegyén és a völgyében) adja le a legtöbb energiát, itt melegíti az ételünket a legerősebben.

A forgótányér miatt (ami pontosan ezért van a sütőben), ez a meleg eloszlik, mert a csúcsok alatt folyamatosan forog az ételünk. Annak érdekében, hogy meg tudjuk mérni a csúcsok közötti távolságot, vegyük ki a forgótányért, és egy tányérban helyezzünk egy tábla csokoládét a mikróba, majd indítsuk be. Nézzük az ablakán keresztül, és várjuk meg, amíg a csoki 1-1 pontban megolvad. Vegyük ki ezek után a csokit, és mérjük meg, hogy a 2 megolvadt pont között mekkora távolság van. Ez lesz a mikrohullám egy völgye, és egy hegye közötti távolság.

Például egy tipikus mikró esetében 6 centiméter körüli értéket kell kapjunk. Tudjuk tehát, hogy ezt a 6 centimétert a 2,4 milliárd hullám kétszer is megtette (mivel a hullám mindkét csúcsa melegít), egy másodperc alatt. Tehát egy hullám, egy másodperc alatt $2 \times 2,4$ milliárd $\times 6$ cm-t tett meg, vagyis 288 millió métert, ez tehát a fény sebessége (ez igen közel van a pontos 299,792-es értékhez)!

Mérésünk nyilvánvalóan pontatlan lesz, precízebb eredményhez sajnos be kell szereznünk egy házi lézer interferométert is.

GUMITÓJÁS RÖNTGENEZVE

A következő kísérletünkhöz nem kell más, csak egy pohár, sok ecet és egy tojás. Töltsük meg a poharat ecettel, tegyük bele a tojást úgy, hogy az ecet teljesen ellepje azt. Hagyjuk a tojást állni az ecetben 24 órán keresztül. Ha az idő letelte után kivesszük a tojást, azt tapasztalhatjuk hogy a tojás már nem kemény, hanem gumisan ruganyós állaga lett, sőt, valamennyire átlátszó is (egy elemlelám-

pával át lehet világítani rajta). A jelenség mögött az van, hogy az ecet, erősen savas hatásának köszönhetően lebontja a tojás falát, mely javarészt kalcium-karbonátból (mészkből) van. A kalcium az ecetben marad, a karbonát pedig széndioxidként távozik a levegőbe (egyébként éppen emiatt láthatunk a pohárban szén-dioxid buborékokat is). Azonban a tojás héjának belső oldalán van egy puha szövetű réteg is, ami megmarad, így a tojást egyben tartja. Így a tojás maga puhává változik.

Hogy mire jó az így megpuhított tojás? Hát rántottának még biztos.

V. D.

Kovácsné piszkálja szomszédját:

- Keressen már magának egy jóra való férjet!
- Minek az nekem, van egy kutyám, egy macskám meg egy papagájom. Nekem ez bőven elég.
- Dehát ezek nem pótolhatnak egy igazi férjet.
- Dehogynem! A kutyám folyton morog, a papagájom folyton káromkodik, a macskám pedig folyton házon kívül tölti az éjszakát. Nekem ez éppen elég!

EZ VICC!

A TŰSARKÚ

KARRIERJE

Biztos lábakon billeg

A magassarkú cipőnek valami titka van. Ha az ember belebújik, rögtön büszkébb lesz, szoknyája ügyesebben lebben, dereka egyenesebb, fenéke feszesebb, tekintete lágyabb, hiszen a magasból megértőbben néz a többiekre. Nálam külön erény, ha az a túsarkú piros, elől kicsit kivágott, hogy kivillanjon a meggyszínűre lakozott köröm. És szeretem, ha a troli (piros) a kapuban áll meg, a színház előtt tesz le, s alig néhány lépést kell peckesen lépkednem a szünetben a büféig, meg vissza a zsöllyéig.

De nem akarom elvenni a férfiak kedvét, hiszen ők találták ki, ők kezdték hordani, és a divat, mint tudjuk, örök körforgásban van. Bármí megtörténhet.

MŰVÉSZETI SEGÉDESZKÖZ

Ezer évvel ezelőtt a perzsa lovasok viselete volt – persze, hogy a férfiak lovagoltak –, bakancsféle lábbelire erősítettek sarkakat, hogy ez a kengyelben tartsa a lábat. Gazdagságot hirdetett a lábbeli, hiszen lovasnak lenni nem volt olcsó buli.

Sokkal póriasabb oka volt a középkori magastalpúnak, jó néhány centis platformcipőt hordtak a népek – az utcákon, a boldog London, Párizs utcáin is, jó magason folydogált a szennyvíz, az ürülék, olykor amputált végtagok. Nem tudom, akkor is lakkozták-e az emberek a lábkörmüket. Ma újra divatban van ez a magastalpú szandál. Isten bizony, koronavírus ellen nem véd.

Ám bejött a büszkeség, a főntről figyelés ebben a magasított talpú cipőben a színpadon is. A görögök – tudjuk, csak

férfiak lehettek színészek – ezzel a művészeti segédeszközzel váltak jobban láthatóvá a nézőtérén. (Asszem a gólyaláb még fölतालálásra várt.) Bár a túsarok a cipő kezdeti története során inkább féltéglára hajazott, és jelentett sok mindent. Például a középkorban a vagyoni helyzetet is jelezte, minél magasabb, annál gazdagabb. A sarkok és a kivagyiság annyira az ég felé tört már, hogy a hatóság szabályozta a centiket.

Az a vékony, már tényleg túszerű sarkok csak később, a francia forradalom után terjedt el. És akkor lett végre kizárólagosan a nők viselete. A férfiak stabilabb, vastagabb talpúban rótták az utakat, de aztán ezzel is fölthagytak. Tisztábbak lettek az utcák, s kellett valaki, aki lapostalpúban karjával biztonságot nyújt a magassarkúban tipegő hölgynek.

A gyakorlást nem lehet eléggé korán kezdeni

MAMUSZBAN TRAPPOLVA

A túsarkú – hiszen divatcikk – végigjárta a divat kötelező állomásait. Készült tüllből, selyemből, fából, gumiból, bőrből, parafából – s a nők hordták mindet szorgalmasan. Elvárás volt. Ezt kellett hordani – persze nejlonharisnyával, neccharisnyával, miniszoknyához, bikinihez, csipkés tangához – mikor mihez,

mert így lett a nő szexi, csábító, csinos, nőies – sikeres. Már ha a túsarkútól jóval följebb piros az orcája, rebben a szempillája, csókos a szája, bongyor a fürtje – jaj, itt vagyunk a nők lealacsonyításánál, a bikinis lányokkal reklámozott versenyautóknál.

Szó, mi szó, igaz, ami igaz. De hogy is lettünk nyolcmilliárdnyian? Gondoljuk el, ha ősanyáink mamuszban és otthonkában trappolnak végig évezredekben? Föl se lennének találva a kozmetikusok, a fodrászok, a manikűrösök meg a déli tömött buszok. Ugye, ugye?

És ne mondjuk azt, hogy a pasik nem törnek szexis babérokra. Hogy őket nem csábosan, izgisen reklámozzák – na értjük, legalább ketten kellünk az eseményhez. Ugye, az a csábos borosta, azok a kidolgozott bicepszek, az a rugalmas popsi – nem kell magas sarkú a fiúknak, elég lesz egy napszemüveg vagy egy evezőlapát. Erotikáért senki ne menjen nagyon messzire.

LÚDTALP, REUMA, GYÓGYVÍZ

Persze minden jónak büntetés a vége. A magassarkútól visszere lesz a nőnek, meg gerincferdülése, lúdtalpa, meg egy csomó ilyesmi, minden szörnyűség, amivel az SZTK-ban kell viritani, immár gyógygypucsban. Várni a vizsgálatra, a beutalóra, aztán kezelésre járni hetekig, és mélnézni azon, milyen jó volt a tűzpiros túsarkúban ropni a rokit a sarki kocsmában borostás pasinkkal. Fotó is akad. De nem érdekel senkit. Nekünk beégett az emlékezetünkbe – bizony, ma is képesek lennénk rá. Csak kéne hozzá egy cipő, egy táncterem, valami zene, s főképp az a férfi, aki tudta a ritmust.

J.ts

ÍRÓESZKÖZ, ÉKSZER, STÁTUSZSZIMBÓLUM

A kalifa álma

Fénykora viszonylag rövid időszakot ölelt fel, elő- és utóélete viszont messzire nyúlik. Hosszú idő kellett, amíg a formája, de különösen a technológiája kiforrott. Tündöklésének ugyan hamar véget vetett a technikai fejlődés, ennek ellenére még a mai, számítógépes világban, a kézírás háttérbe szorulásának korában is csodálatot és megbecsülést vív ki egy-egy márkás darab, s egy komoly szerződés, dokumentum aláírása elképzelhetetlen mással, mint töltőtollal.

Azokban az években (1961-től) tanultam a betűvetést, amikor az iskolában (nálunk legalábbis) már nem mártogatós, de még nem golyóstollat használtunk. Csak a töltőtoll volt engedélyezve. (Németországban állítólag még ma is ezt kötelező használni.) Találunk is erre nézve bizonyító erejű dokumentumot, a Család és Iskola 1960. évi egyik számában, amelyben egy minisztériumi főhivatalnok részletezi, miért is ártalmas a gyermeknek golyóstollat használni. A cikk még a mártogatós tollra voksol, bár elismeri, hogy alkalmas lehet a töltőtoll is, de ennek megvásárlására szülők nem kötelezhetők. Azt már nem tudom, milyen márkájú volt az első íróeszközöm, de a pacák miatt újraírt leckék emlékéből arra következtetek, hogy valami olcsó, diákoknak készült darab lehetett. Persze akkoriban még nem is jelentettek nekem semmit az olyan márkanevek, mint Waterman,

Parker vagy Montblanc – hogy csak a ma is legismertebbeket említsem.

A töltőtoll megszületése – ahogy sok más technikai újdonságé – nem kizárólag egy személyhez köthető, bár többnyire csak egyikük neve marad fenn, s forr össze az adott eszközzel. Sokan kíséreltek a töltőtollal is, újabb és újabb szabadalmi bejegyzések is előkerülnek. A legkorábbi írásos adat a X. századból, úgy nagyjából a középeről származik: Maad-al-Muizz egyiptomi kalifa lediktálta embereinek, hogy milyen tollat készítsenek számára, s bizonyára meg sem fordult a fejében, hogy nem teljesítik a kérését azon nyomban: „*Olyan tollat készítsünk, amelyet úgy tud használni a tulajdonosa, hogy nem keni össze magát, és amelynek a belsejében található a tinta; amelyet bárki fel tud tölteni, és azt írhasson vele, amit csak akar. A tulajdonos akár az ingujjába is tehesse ezt a tollat*

Kovács Zoltán gyűjteményének értékes darabjai a nagypapa által készített töltőtollak

anélkül, hogy a tinta nyomot hagyna vagy kiszivárogná. A tinta csak akkor folyhas-son ki belőle, amikor a tulajdonosa írni szeretne. Úgy tudjuk, előttünk még senki sem készített ilyen eszközt.” Hát, a kalifának több mint 900 évig kellett volna élnie, hogy kézbe vehesse az általa megálmodott íróeszközt. Fölleltek aztán egy töltőtoll-ábrázolást és -leírást 1160-ból, ami egy üreges bambuszcső volt pici golyóval – ha jól belegondolunk ez egyszerre volt előfutára a töltő- és a golyóstollnak. De az első bejegyzett szabadalom a román Petrarhe Poenaru nevéhez fűződik. A Párizsban tanuló egyetemista saját kényelmére fejlesztett ki egy íróeszközt, egy „kifogyhatatlan hordozható tollat, amely önmagát látja el tintával”, s védette le annak ötletét. A szabadalmaztatást gyártás nem követte, a találmány így lényegében feledésbe merült.

LEPACÁZOTT SZERZŐDÉS

A tolltörténelem tehát egy másik nevet jegyzett fel, amit azóta is őriz a híres márka, a Waterman. Ráadásul vérbeli amerikai történet is fűződik megalkotásához: Lewis Waterman New-York-i biztosítási ügynök volt, aki egy igen jelentős szerződés

aláírását akarta megtisztelni egy újonnan vásárolt, még meglehetősen kezdetleges töltőtollal. Ez az ügyfél kezében hatalmas pacát ejtett az iratra, s mire a peches bróker az újraírt szerződéssel visszaért, egy konkurens ügyvéd már elhappolta az ügyfelet és a zsíros üzletet. Ez elég ösztönzésnek bizonyult Waterman számára, hogy minden műszaki előképzettség nélkül megalkosson egy megbízható íróeszközt. Felfedezte, hogy a hajszálcsoves elmélet nyomán „jelentős, dinamikus atmoszferikus nyomás” érhető el, ezért az adagolóban, amely a tintát a tollhegy hátsó oldalán a papírra tereli Waterman két-három csatornát alakított ki, amelyek a levegő és a folyadék egyidejű mozgását tették lehetővé, tehát a levegő a felhasznált tinta helyére került. A tolltörténelmet író bróker 1883-ban szabadalmaztatta az új írószerkezetet.

Innentől kezdve aztán sorra jelentek meg a később híressé vált márkák – és természetesen az írószerfront névtelen katonái is – Parker, Montblanc, Sheaffer, Pelikán vagy az olyan, talán csak a töltőtoll igazi szerelmeseinek és a kellően gazdagok körében ismert márkák, mint a svájci Caran D’Ache. Ha megpróbálják ezt a nevet hangosan kimondani, és

Turcsány Antal volt a leghíresebb magyar tollgyártó

kellően idősek hozzá, hasonlóságot érezhetnek egy gyerekkorukban tanult orosz szó, a карандаш/karandash – ceruza – kijtésével. Ez bizony nem véletlen, mert a tollgyáros egy francia karikaturistáról nevezte el írószerét, aki az orosz szót „elfranciasítva” becenévként használta ezt a szót az 1920-as években.

KIFUTÓFIÚKÉNT KEZDTE

A töltőtoll Magyarországon is hódított. A hazai töltőtollas szakma az 1920-as években indult virágzásnak, művelői többnyire a németországi Mittenwaldból hozták a szebbnél szebb, gyöngyházás, mintás műanyag, cellulóz vagy keménygumi rudakat és a legfinomabb amerikai tollhegyeket. Kis műhelyekben a tolltesteket kiesztergálták, menetelték, rézgyűrűkkel, csíptetővel, szivattyúval látták el, majd pedig az elkészült tollat saját név alatt árulták. Az 1930–1950-es években a töltőtoll, csakúgy, mint a zsebóra vagy a szemüveg, nagy becsben tartott személyes használati tárgynak számított. Tulajdonosaik többször javíttatták őket, és évtizedekig is használták egy-egy darabot.

A sok töltőtollas kisiparos közül kiemelkedett Kovács József, akinek a nevéhez fűződik a PAT-KO-PEN márka, s akinek unokája, Kovács Zoltán avat be a szakma rejtelmeibe, hiszen maga is foglalkozik javítással vagy inkább restaurálással – a családi üzemből származó korabeli gépekkel –, mivel egy ezerdarabos gyűjtemény tulajdonosa.

– Nagypám az 1930-as években kifutófiúként kezdte a pályáját a Szénási féle papír-írószer kereskedésben, amely az egyik legnagyobb ilyen jellegű üzlet volt Budapesten. Végigjárta a ranglétrát, esténként a töltőtollakat javítgatta. Autodidakta módon tanulta ki a szakmát, és az 1943-ban megnyílt saját papír-írószer üzletében már minden típusú toll javítását vállalta. Majd elkezdte gyártani saját írószereit is. Az üzlet 1949-ig, az államosításig sikeresen működött, aztán jött a kisipari szövetkezetek korszaka, ahol a nagyapa már oktatta is a szakmát, majd 1956 után újra nyithatott egy kis saját üzletet, ahol már édesapám is sokat segédkezett, így ő is kitanulta a mesterséget. Ebbe a boltba már én is jártam, egészen 1976-

ig működött. Mivel egy ekkora kereskedés ebben az időben már nem tudott két embert eltartani, apám elhelyezkedett a PEVDI (Pest megyei Vegyi és Kézműipari Vállalat – a szerk.) szentendrei tollüzemében, ahol mérnökként közreműködött a magyar Parker-utánzat, a híresen jónak számító PAX golyóstoll kifejlesztésében.

GUMIZSÁKOS, EMELŐKAROS

Így Kovács Zoltán harmadik generációs töltőtollas, aki kamaszként, fiatalemberként a nagypapa műhelyében ismerkedett a töltőtoll történetével, a javítás, restaurálás mesterfogásaival, megtanult esztergálni is, műszerész szakmája jó alap volt mindehhez. Innen már csak egy lépés volt a gyűjtői szenvedély kialakulása, hamar a bohapiacok törzsvendége lett – s maradt a mai napig –, s az első szer-

zeményeket még a nagypapa segítségével varázsolta újjá.

Az elegáns, erre a célra gyártott tárolódobozokba rendezett gyűjtemény gyakorlatilag fölöleli a töltőtollgyártás teljes egészét a kezdetektől nagyjából az 1950-es évek végéig. Természetesen kiemelt darabjai a kollekciónak a nagypapa által készített tollak, amelyeknek a hegyen kívül minden alkatrésze Kovács József műhelyében készült. De láthatunk csodás darabokat a két világháború közötti időszak legismertebb magyar tollgyárosának, Turcsány Antalnak az üzeméből is.

Kovács Zoltán gyűjteménye végigvezet bennünket a töltőtollak technikai fejlődésén is, láthatjuk és a magyarázattól megtudhatjuk, hogy az igazi kezdetek tekinthető Waterman tollak még előltöltősek voltak, úgy kellett a tintát belecsepegtetni a

A TÖLTŐTOLLAK TESLÁJA

A brit Telegraph 2015-ben az év legjobb íróeszközei közé választotta a Montegrappa Q1 fantázianevű négy színnel író

töltőtollat. Az elismerést visszaigazolták a vásárlók is, hiszen még a hivatalos bemutató előtt, ahogy mondani szokták, lábon elkelt mind a száz legyártott darab a tízezer dolláros árcímke ellenére. A titán és nemes olasz bőr felhasználásával készült műremek egy magyar formatervező, Megyeri Gábor munkája, aki saját bevallása szerint azért szeret luxuscikkeket tervezni „mert korlátlan szabadságot kap hozzá, és olykor csodálatos történeteket mesélhet el velük”.

Jó iskolája volt a magyar dizájnerek, ahol a tudását megalapozhatta: Hamburgban a Montblanc-nál volt gyakornok, s diplomamunkaként a Mark Twain emlékére kiadott tollat tervezhette meg. Mindez jó belépő volt a szintén világhírű Montegrappa céghez, ahol olyan projekteken dolgozhatott, mint például a Bugatti: olyan tollal lepte meg őket, amelynek kupakja a Veyron-modell fényoszóit, a toll oldalán végigfutó gravírozás pedig a speciális ülésvarrást idézi. De Megyeri Gábor tervezett már tollat Sophia Lorennek, és dolgozott az Ernest Hemingwaynek dedikált tollsaládon is.

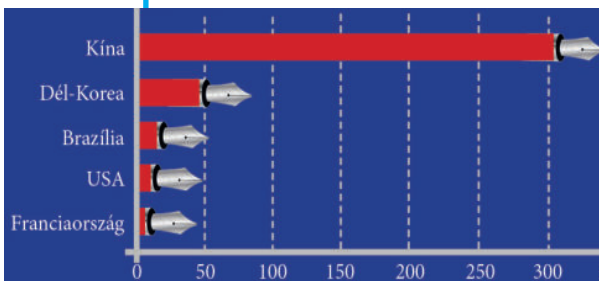
A már nemzetközileg elismert tervező az utóbbi években saját márkát fejleszt az Etelburg (Attila népének vára) márkánév alatt. Ezek a különleges írószerek a töltőtollak fénykorát és a digitalizált jelent ötvözik azzal, hogy telefonos applikáció segítségével 45 másodperc alatt bármilyen színű tinta kikeverhető a tollhoz, amely írásra, festésre, rajzolásra és kalligráfiára egyaránt használható. Ez a terméksalád nem csupán egy töltőtoll, hanem egy moduláris, személyre szabható (például állítható súlypontú vagy cserélhető hegyű) komplett rendszer, amelynek darabjait elkezdték a töltőtollak Teslájának nevezni.

A képeken: a Hemingwaynek dedikált műremek és a saját márka, az Etelburg.

KÍNA VEZET

Bármilyen hihetetlennek tűnik, a töltőtollak forgalma folyamatosan nő, az eladások 2020-ra megközelítették a 1,5 milliárd dollárt, ami mintegy a duplája a 2005-ös értéknek. Megemlítendő érdekesség, hogy a tollakéval szemben a luxuscikkek piaca, ahová a töltőtollak gyakran besorolódnak, ugyanebben az időszakban semmilyen érdemi növekedést nem mutatott, ami arra utal, hogy a töltőtollpiacot nem feltétlenül a vásárlók luxus iránti igénye mozgatja. Hogy akkor mi? Elsősorban természetesen Ázsia, azon belül is Kína, ahol a statisztikák szerint 2015-ben többet költöttek töltőtollra (s ahol a legnagyobb számban készülnek a nagy márkák hamisítványai vagy finoman szólva utánzatai), mint az összes nyugat-európai országban együttvéve.

hagyományos tollszárhoz hasonlatos testbe, s ezek voltak az első íróeszközök, amelyeknek a hegye aranyból készült, mivel a tinta sótartalma hajlamos volt kikezdeni a korabeli acél- vagy rézhegyeket.

Hosszú ideig több márkánál is alkalmazták a testbe visszatolható hegyet, ez volt a safety pen, a biztonsági toll – tudom meg, aztán még olyan szakszavakkal ismerkedem, mint a gumizsákos, emelőkaros és a nyomógombos töltés, az utóbbit az amerikai Parker vezette be, ahogy ők készítették először rejtett hegyű tollat is, ezt a Parker 51 névre keresztelt típust Moholy-Nagy László tervezte, 1941 és 1977 között több mint 40 millió darabot gyártottak belőle. Magyar névre bukkanunk a Pelikán márka dugattyús töltőszervezetével kapcsolatban is, amit szintén egy hazánk fia, Kovács Tódor fejlesztett ki 1929-ben, s amely akkora sikert aratott, hogy a Montblanc is átvette, s a mai napig ez a megoldás képezi a tollak töltési mechanizmusának alapját.

Ezzel el is jutottunk a sokak által a mai napig a töltőtollgyártás csúcskategóriájának tartott márkához: a Montblanc tollat Európa legmagasabb hegycsúcsáról nevezte el a német gyártó, a kupakokon a hófödte ormot szimbolizálja a fehér csillag 1913 óta, a tollhegybe gravírozott 4810-es szám pedig a hegy magasságára utal 1929-től. Ehhez a márkához számos történet is fűződik: „Segíthetek, Adenauer úr?” – kérdezte állítólag John F. Kennedy 1963-ban, Kölnben, miután a német kancellár a város aranykönyve fölé hajolva rájött, hogy nincs nála írószer. Az

TOLLPÁRBAJ

Az alábbi hír 1936. december 17-én jelent meg a Nemzeti Újságban, s kissé hasonlít a mai internetes bulvár történeteire: jó messze történt az eset, járjon utána, aki tud...

„Hallottunk már pisztoly-, kard- és törpárbajokról, de eddig még senkinek sem jutott eszébe, hogy töltőtollakkal párbajozzon. A harcnak eme ritka eszközeit két Rio de Janeiro-i fiatalember találta fel. A heves brazilok kijelentették, hogy becsületüket csak töltőtollpárbaj árán moshatják tisztára. A vérfogasztó küzdelmet egy kávéházban vívták meg, természetesen óriási nézőközönség előtt. A két fiatalember hispániai tüzzel ment egymásnak, és alapos szúrásokat ejtettek egymás bőrén. A harc befejezése után, mikor már ki is békültek, mindkettőjüket kórházba kellett vinni, mert a megföltött töltőtollakkal való párbaj által ejtett sebek vérmérgezést idéztek elő náluk.”

amerikai elnök ekkor kivette zsebéből Montblanc Meisterstück 149 töltőtollát, és egy elegáns gesztussal Konrad Adenauernek ajándékozta. (Egy másik forrás szerint pont fordítva történt, Kennedy kérte kölcsön a német kancellár tollát – a legendák már csak ilyenek.) De ilyen márkájú tollal írták alá például a Németország újraegyesítését kimondó dokumentumot (a versailles-i békeszerződést viszont egy aranyszínű Waterman tollal szentesítették), és Diana és Károly herceg házasságkötésekor az anyakönyvet is. A cég a mai napig mindent elkövet a márka imázsának fenntartásáért, ezért rendre limitált példányszámú darabokat is piacra dobnak, amelyeket híres emberek ihlettek: a Writers Edition sorozatban többek között Hemingway, Dosztojevszkij vagy Kafka

nevét viselő darabok vannak, míg a Patron of Art szériában olyan személyiségek előtt tisztelegnek, mint XIV. Lajos, Kopernikusz és II. János Pál pápa.

A töltőtoll mára inkább státuszszimbólummá vált – állapítjuk meg Kovács Zoltánnal, bár hozzáteszi, hogy bizonyos körökben és szakmákban még ma is töltőtollat illik használni, jellemzően ügyvédek, politikusok, esetleg gazdasági csúcsvezetők szivarzsebében és íróasztalán látni ilyeneket. Persze a töltőtoll fénykorában sem volt ez sokkal másképpen, már a II. világháború előtti évtizedekben is úgy tartották: úriembernek van zseborája, óralánca, svájci bicskája, bőrtárcája és töltőtolla. Bár kezdetben, ha egy ilyen írószköz kándikált ki valakinek a zsebéből, az elsősorban az illető tanult, képzett mivoltára utalt.

UTOLSÓ MOHIKÁN?

SZÜCS TAMÁS is családi hatásra került kapcsolatba a töltőtollakkal, az édesapjától örökölt gyűjtemény keltette föl az érdeklődését, ráadásul – ahogy mondja – mindig olyasmivel szeretett volna foglalkozni, ami kellő szabadságot biztosít. Először a fotóriporterkedéssel próbálkozott, végül a töltőtollaknál kötött ki, s mára az utolsó hazai töltőtolljavítónak, amolyan utolsó mohikánnak mondja magát.

– Valamikor létezett ilyen szakma, de mára gyakorlatilag kihalt. Persze nincs is hisztérikus tolongás a töltőtollakért, de egy mérsékelt érdeklődés tapasztalható, az ügyvédek körében ez megszokott, de az egyetemistáknál inkább érdekes. És persze a politikusok, van amelyik a titkárnőjével hivat föl és sofőrrel küldi a javítandó tollat, de van olyan is, aki az irodájában fogad. Alapvetően nem vagyok kereskedő, a több száz darabos gyűjteményemből értékesítek olyan tollakat, amelyekből több van.

Javítást viszont szívesen vállal, szeretné, hogy mindenki olyan tollat kapjon vissza tőle, amelyet szeretne. Azt vallja: töltőtollal írni élmény, s javítani is az.

– Autodidaktaként sajátítottam el a szakmát, olykor a tanulópenzt is meg kellett fizetni, például celluloidból készült toll gyulladt már ki a kezemben. Van olyan, hogy külön szerszám kell a szívószerkezet kiszerezéséhez. A hegy csiszolása pedig precíziós munka: egy negyedmilliót érő tollnál bizony oda kell figyelni, mikroszkóp alatt csiszolok, biztos kéz kell hozzá, kicsit olyan, mint az agysebészet, na jó, a kockázat persze nem hasonlítható. Igazából azt sajnálom, hogy nem találkozhattam már a régi mesterekkel, pedig a kisipari szövetkezetek korában még dolgoztak és oktattak néhányan, így lett töltőtolljavító Aradszky László is, igaz nem ezzel futott be fényes karriert.

Státuszszimbólummá jellemzően az olyan tárgyak válnak, amelyek kellően drágák ahhoz, hogy hirdessék viselőjük, használójuk gazdagságát. A különleges, limitált kiadású tollak árát, a drága, nemesfém alapanyagok és a kifinomult, olykor túlzó díszítések verik föl az egekbe, ezek némelyike már inkább ékszer, mintsem íróeszköz. A világ legdrágább töltőtolla címért nagy a versengés, időről időre más-más példány kerül a dobogó tetejére, az élmezőny árfekvése valahol 1 és 1,5 millió dollár között ingadozik. Az Aurora Diamante, amely aranyból készült és 2000 darab gyémánt díszíti, mintegy másfél milliót kóstált, dollárban. A már említett Caran D’Ache egy limitált kiadású, fehéraranyból és 850 darab gyémántból gyártott darabjáért egymillió dollárt kellett fizetni. Egyébként ennek a svájci tár-

sáságnak a tollával írta alá Ronald Reagan és Mihail Gorbacsov a hidegháborút lezáró egyik szerződést. És egy hazai rekord (szerényebb, de a miénk!): a Tibaldi cég által sárga aranyból és ródiumból készített, kézzel festett remekmű Széchenyi István emléke előtt tiszteleg: ára 1,4 millió forint volt 2010-ben.

Kamaszkorom óta minden irományomat, cikkemet írógéppel, majd pedig számítógépen írtam, olykor diktáltam, a mai napig egyetlen tudósításra emlékszem, amit kézzel vettem papírra egy ukrajnai hotelszobában. Sok évtized után ez a mostani az első olyan cikk, amit – a téma iránti tiszteletből – egy Parker 45 töltőtollal írtam az elejétől a végéig.

A közkedvelt táncdalénekes így emlékezik erre az időre:

„Sehová sem vettek fel dolgozni, egy ismerős révén kerültem végül a töltőtolljavító szövetkezetbe, ahol egykori maszek töltőtollasok a márkás tollakat javították, és lelkesen elmagyarázták nekem is a fortélyokat, úgyhogy jól kitanultam a szakmát. Örültem, hogy tudtam melózni és úgy érzem, hogy nagyon gyorsan fejlődtem, egyre több ragadt rám, és a márkás tollakat rekordidő alatt tudtam megjavítani.”

Egy antik Waterman Szűcs Tamás kollekciójából

mik a hamisított Montblanc tollak fő jellemzői. Utóbbihoz szakértőnk annyit fűz hozzá:

– Státuszszimbólummá igazán akkor válik valami, ha elkezdik hamisítani, s az utánzatot az eredetinek feltüntetni. Nem egy gazdag vállalkozót láttam már szivarzsebébe tűzött hamis Montblanc tollal.

Ehhez hasonló érdekességeket sokat találhatunk Szűcs Tamás weboldalán (tompens.com), mert a javításon túl a töltőtollak története is érdeklí, néhány cím ízelítőül: Tollrendőrség a kuponyelők ellen, Töltőtollasok világkongresszusa, A Rákosi-rendszer luxusa, Orbán Viktor töltőtolla. Sok gyakorlati tudnivalót is olvashatunk, egyebek között, hogy

KERESZTREJTVÉNY

Megfejtés: a Székesfehérvár alapítójával kapcsolatos sötét sorok.

A megfejtés beküldendő a CENTAL Kft. címére: **1509 Budapest, Postafiók: 44.**

Írják a címzés alá: „Keresztrejtvény”. Beküldési határidő: **2022. február 15.**

NYEREMÉNYEK:

1 nyertes részére **300 000 Ft**, nettó összeg, (mely nettó módon kerül kifizetésre, a kiadó az adót és járulékköltséget megfizeti!); **1 nyertes** részére **125 000 Ft** nettó összeg, (mely nettó módon kerül kifizetésre, a kiadó az adót és járulékköltséget megfizeti!); **5 nyertes** részére 1-1 db, 2023. évi **Kincses Kalendárium előfizetés**

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (kincses.hu) és a **Népszava 2022. március 8-i számában tesszük közzé.**

Megfejtése elküldésével a beküldő hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a nyertesek közé sorsolják, nevét (a címeként megjelölt település megnevezésével együtt) közzétegyük. A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról a kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

SUDOKU

Ha még nem ismeri: a 81 mezőből álló négyzet 9 sort és 9 oszlopot tartalmaz, valamint 9 kisebb, 3 x 3 mezőből álló kisebb négyzetet. Néhány mezőben előre megadott számokat találunk (minél kevesebbet, annál nehezebb a feladvány), a többi mezőt úgy kell kitölteni, hogy minden sorban és minden oszlopban, illetve a kisebb négyzetekben csak egyszer forduljanak elő a számok 1-től 9-ig.

(Nem pályázati rejtvény. A megoldást a kincses.hu oldalon megtalálják.)

	3			4				6
		1			3	7		8
5		4	8			9		
2	1	5						9
3		7				6		5
4						8	1	3
		2			1	5		7
6		3	4			2		
1				7				6

	6			9	7	8	3	5
		5		2				1
3				4				
	5	2	6	7	4			
		7	8		2	5		
			9	5	3	7	1	
				6				9
7				8		4		
5	8	9	4	3				7

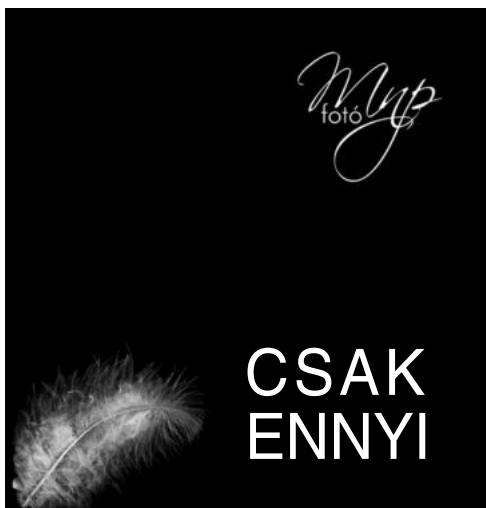
				4		5		3
3			1				7	2
5	9		2		6		4	8
				5		7		
		6	3		9	2		
		4		1				
2	6		5		8		1	9
1	7				3			5
4		5		6				

KIKAPCSOLÓ

Keresztrejtvényünkben Székesfehérvár alapítójáról rejtettünk el érdekes adatokat

1050 ÉVE, 972-BEN Ő ALAPÍTOTTA SZÉKESFEHÉRVÁRT	ÁLOMBA RINGATÓ SZATMÁRI KOZSÉG	ZENEI HANG EGY-HARMAD!	LIFT ÜREGÉ	TISZTÍTÓ-KENŐCS MELEG	PROTON JELE JÖVENDŐL	TEMPUS JELE	NEM MOZOG	EZEKET IS ÉPÍTETTE A VÁROS-ALAPÍTÓ
TEHÉN-CSOPORT TERE-LESE								
TÖRTÉNELMI IDŐSZAK		FONTOS ÁSVÁNY KÁROSAN HAT				NÉMA LIZII! FÁKKAL BENÖTT (TÁJ)		
... FUTÁSA (VÓROS-MARTY)				TORTÁT FEDHETI KILOMÉTER, RÓV,				
AUSZTRIA AUTÓ-JELE	MEZŐGAZDASÁGI ERŐGÉP INALÓ						KARÁT, RÓVIDEN NŐ-SZIROM	
OLASZ JÁRMŰ-GYÁR			...-SZIGE-TEK; ÁZSIAI ORSZÁG					
KÉSŐI NAPSZAK SERKEN-TŐ					SZEMÉ-LYERÉ			
					... KÁN; KIPLING TIGRIS!			
AMPER, RÓVIDEN VEKNI-SZELET!	PÉNZT KÖL-CSONZÓ				ÁZSIAI NÉP-ELEDEL	VAS M.-I KOZSÉG ÖREG, KOROS		
SZELLŐ-ZETLEN HELYSÉG SZAGA								
... WALLACH: NÉHAI SZINÉSZ					RÖNTGEN DECI-LÁTÓ-SZERV		TÁRGY-RAG SOROZA-TOSAN	
BIBLIAI ALAK		A FOSZFOR VEGY-JELE	KÖTE. LÉKTÖL MEG-SZABADÍT	VÍZ FELÜ-LETÉN LÁGYAN MOZGO	HIZLALT TINÓ (TÁJSZÓ) DECILITER			
EGYSÉG, RÓVIDEN ZÜDÜL (RÉGIES)	GYŰ-MOLCSÍZ FAJTÁJA LAGÚNA							
		SZÉKI ...; MADÁR AROMÁS ITAL				NEPER JELE ÁPRILIS, RÓVIDEN		
MAJDNEM ÖTI	ÉPÍTŐ-ANYAG FÉL KERT!				ÁLLAMFŐ VOLT (FERENC) ILLETŐT			
HAMAROSAN BE-KÖVET-KEZŐ						... ANNO; ÉVENTE ENERGIA JELE		
EGYETEMI HELYSÉG								

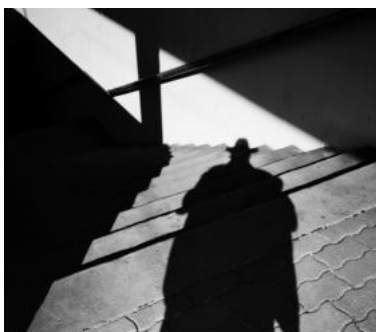

*Csak egy pillanat a fotó. A mara-
dandó pillanat.*

*Ott van a papíron. Feketén-fehé-
ren, árnyékosan, barázdásan, rán-
cosan. Színesen, csillogtatva a fényt.
Formák, szögletek. Geometria és
zaboltálan természet. Tükröződés.*

*Egy szelet abból, amit a szemünk
befog. És a gépünk, a telefonunk*

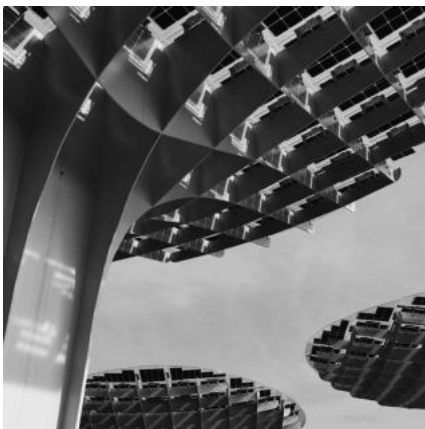

megörökít. Futó pillanatok, elhaló hullámok, leszőgezett deszkák. Elsuhanó villamos, homályos tükörkép.

M. Nagy Péter – kiadványunk kiváló tördelőszerkesztője és egyik szerzője – adta közre szolid könyvecskében néhány fotóját. S valóban csak néhány, hiszen a bevezetőben azt írja, mindig is fotózott. Tehát milliószor ennyije lehet.

Ám nem a mennyiség számít ebben az esetben sem. Azt vallja, hogy fényképezni jó.

Azért születtek ezek a képek is. A megragadott pillanatok. Mozaikok, amelyekből kirakhatjuk hétköznapjainkat. Hát, csak ennyi.

Horoszkóp 2022-re

Bak (XII. 22. – I. 20.)

Idén az anyagiak játszószínpada a főszerepet életében. Bukdácsozással kezdődik, a tervek azonban szépen lassan megvalósulnak, ha nem is egyszerre. Legyen türelme még alakítgatni a vágyakat a lehetőségekhez. Nem baj, ha ön is enged kicsit, s az sem, ha olykor a sors kezére csap. Kettőn együtt jó párost alkotnak, a jutalom nem maradhat el.

Vízöntő (I. 21. – II. 19.)

A reményeket tettekre válthatja az idén. Ön az a típus, aki messzebről látja azokat a dolgokat is, amelyekbe egyébként nyakig merül. Így könnyen megtalálja a kivezető utat, a megoldást, legyen az egy bonyolult helyzet a kapcsolataiban, vagy éppen környezetének gondjai. Könnyednek látszó ötletei csak a fölületes szemlélődőnek meghökkentőek. Ha elég időt hagy arra, hogy kövessék gondolatait, lesznek követői.

Halak (II. 20. – III. 20.)

Ha a fizikai fáradalmak kipihenésére ad időt magának, akkor életének legszebb éveit közi ez lesz az egyik. Az anyagiak nagyon lassan rendeződnek, de kárpótolhatja ezért a családja, forduljon feléjük. Az igazi gazdagság ott van a közelében, s ha ki tud szakadni a remélt gazdagság bűvöltéből, talán más jót is fölfedez a környezetében.

Kos (III. 21. – IV. 20.)

Sok jó vár önre, ha észreveszi ennek lehetőségét. Az anyagiakkal nincs gondja. Ön az a típus, aki a jég hátán is megél, aki a munkájában és a hobbijában is megtalálja a számítását. Biztos alapokon áll, a családja is segíti mindenben. Vigye őket is, saját magát is egy kicsit másabb, különösebb, izgalmasabb terepre! Nézzon messzebbre! Hátha meglát valami kedvére valót, amit nem lesz nehéz elérnie. Családja is hálás lesz az újdonságért.

Bika (IV. 21. – V. 21)

Az újrakezdés éve lesz ez. A bankszámlája rendben van, rezsit kifizette, hitel rendezve, már csak a lelki békéje várát megoldásra. Tegye a jó dolgait az egyik serpenyőbe, a rosszakat a másikba, aztán a rosszakat engedje el! A múlton úgysem tud változtatni, kár időt, energiát pazarolni rá. Éljen a jó dolgoknak, azokat szaporítsa a mérlegen! Lélekben, tettekben, vágyakban is gyarapodjon, gazdagodjon!

Ikrek (V. 22. – VI. 21.)

Beérik munkájának, fáradtságának legtöbb gyümölcse. Néha vessen számot azzal, hogy mi van még előre, milyen tervek várnak még arra, hogy megvalósítsa. Segítségére lesz ebben a pihenés, hiszen a legjobb gondolatok ilyenkor formálódnak. Lábak a magasba, fröccs behűtve, és zúgjon a rockandroll!

Rák (VI. 22. – VII. 22.)

Fordulópontot hoz ez az év. Dönteni kell. Előre vagy hátra. Jobbra, vagy balra. Egyedül vagy a társal. Megy vagy marad. Számot kell vetni a múlttal meg a jövővel. Közben úgy kell tenni, mintha minden rendben lenne, a legkevésbé sem szeretné terhelni gondjaival a szeretteit. Pedig most éppen az ő segítségükre lenne szüksége. Jelentős változtatásokra készül, s az bizony az ő életüket is befolyásolja.

Oroszlán (VII. 23. – VIII. 23.)

És igen! Végre megtalálja a szerelem. Az a szerelem, amire már alig emlékezett, amiről mármár végképp lemondott. De jó, hogy nem tette!

Újra itt van, s helyet követel a szívében. Adjon neki! Lehet, hogy magányos a szíve, lehet, hogy valakire vár, s az a valaki nem bukkant még föl, de egy szerelmes szív jó kalauz lesz. Az érzelmek és a város útjain. Engedje magát új utakra csábítani, legyen az az új út bármennyire szokatlan. Mít lehet tudni? Hova vár még?

Szűz (VIII. 24. – IX. 23.)

Nagyon bonyolult korszak zárult le végre. Kellemetlen döntések, kapcsolatok átrendezése, anyagi zűrzavar, családi csúrcsavar – épp ideje egy nyugodtabb évnék. Élvezze, hogy megszilárdul az újdonság, már-már szokássá lesz, tegyen érte, hogy így maradjon, beinduljon, gyökeret verjen. Kérje és fogadja el a magával tartók segítségét, tanácsát. Velük jutott idáig, s velük akar tovább menni. Most könnyebb a kapaszkodás.

Mérleg (IX. 24. – X. 23.)

A bensőnek jött el az ideje. Most fittyet hányva a külvilág véleményére, a szomszéd tekintetére, az utca pletykájára, a belső veszi át az irányítást. A vágyak, a gondolatok, a titkok – amik eddig rejtőzködtek, amik eddig el voltak nyomva, földre voltak tolvá. Mostantól ők vannak a fölső polcon. Minden és mindenki várhat. Ez a föltárulkozás éve. Nem baj, ha nem dobolja ki a kisbíró, elég, ha megvalósul, helyére kerül némelyik. A benső béke jegyében.

Skorpió (X. 24. – XI. 22.)

Idén lesz az, hogy leszámol a korlátokkal. Elég volt a kényszerekből, az értelmetlen kötöttségek-ből. Kordonbontás. Munkahelyen, magánéletben, szabadidőben, moziban, strandon. Nem illik kézzel enni a csirkét? Dehogynem! A főnöknek mindig igaza van? Egy frászt! Minden este lábat kell mosni? Ugyan! Most derül ki a ketrecen túli világ összes titka!

Nyilas (XI. 23. – XII. 21.)

Sokszor eltervezte ezt már, de most tényleg. Felhőkről nézi, hogy mi történik a való világban, ahová majdnem leér a lába. Könnyebb ám fölülről, messziről áttekinteni a dolgokat – jobban látszanak az összefüggések, az erőviszonyok, az utak és a tévutak. Mérje föl, mi a jó, mi a nagyon jó, mi a nem jó abból, amit ott lent lát. Aztán jegyezze meg! Mert ha fölébred, s bilibe lóg ... hajlamos lesz elfelejteni. Kár lenne. Lehet, hogy a felhőkön nincs esőnap.

NYEREMÉNYPÁLYÁZAT

Hagyományos pályázatunkon mindenki részt vehet, aki a helyesen kitöltött pályázati szelvényt kivágja, és 2022. február 15-ig címünkre visszaküldi.

A címzés alá kérjük, írják fel: Nyereménypályázat.

Cím: CENTAL Kft., 1509 Budapest, Postafiók: 44.

A helyes választ beküldők közül – közjegyző jelenlétében – sorsoljuk ki a nyertesek nevét. A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (kincses.hu) és a Népszava 2022. március 8-i számában tesszük közzé.

Megfejtése elküldésével a beküldő hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a nyertesek közé sorsolják, nevét (a címeként megjelölt település megnevezésével együtt) közzétegyük. A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról a kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

FŐDÍJ: 1 nyertes részére 1 000 000 Ft nettó összeg,

(a kiadó az adó- és járulékköltséget megfizeti!)

TOVÁBBI NYEREMÉNYEK:

1 nyertes részére **125 000 Ft**, nettó összeg, (mely nettó módon kerül kifizetésre, a kiadó az adót és járulékköltséget megfizeti!); 5 nyertes részére 1-1 db, 2023. évi **Kincses Kalendárium előfizetés.**

Melyik folyó forrásvidékét kutatta Sass Flóra?

Beküldendő a kitöltött pályázati szelvény.

Csak a szelvényen beérkező helyes válaszok vesznek részt a sorsoláson.

PÁLYÁZATI SZELVÉNY

--	--	--	--	--

Név:.....

Lakcím:.....

NYERTESEK

A 2021. évi Kincses Kalendáriumban megjelent pályázatok, rejtvények
dr. Füleki Ádám közjegyzőhelyettes jelenlétében
történt sorsolásának eredményei

Nyereménypályázat: a megfejtés a következő volt: **BERLIN**. A nettó egymillió forintos készpénzösszeget nyerte: **Bolla Dávid**, 8563 Homokbödöge;

2 fős, 3 nap/2 éjszakás wellness üdülést nyert félpanzióval a Hotel Piroskában Bükön: **Koczka Istvánné**, 5062 Kőtelek, **Técsi Jánosné**, 4600 Kisvárdá;

2 fős, 3 nap/2 éjszakás wellness üdülést nyert a Hotel Lővérben Sopronban: **Budai Györgyné**, 7936 Szentlászló;

Egy-egy darab 35 000 Ft értékű utalványt nyert az Aphrodité Hotelbe Zalakarosra: **Pesti János**, Zilah-Zaláu Románia, **Galambos Rudolf**, 3328 Egerszólát, **Sidó István**, 8400 Ajka, **Lapatinszki Imréné**, 5555 Hunya, **Károly Mártonné**, 2737 Ceglédbercel;

Egy-egy 2022. évi Kincses Kalendárium előfizetést nyert: **Reha Sándor**, 4465 Rakamaz, **Petróczi Lajosné**, 6456 Madaras, **Nemes Istvánné**, 2711 Tápiószentmárton, **Fajtai László**, 8660 Tab, **Derjaneczné Kószó Nárcisz**, 6883 Ásotthalom.

Keresztrejtvény: a megfejtés a következő volt: „**Rimaszombat, Balatonfüred, Életem naplója, A nagymama**” A nettó 300 000 forintos készpénzösszeget nyerte: **Rusinkóné Suták Lilla**, 3994 Pálháza;

2 fős, 3 nap/2 éjszakás wellness üdülést nyert félpanzióval a Hotel Piroskában Bükön: **Rábai Lajos**, 2230 Gyömrő;

Egy-egy darab 35 000 Ft értékű utalványt nyert az Aphrodité Hotelbe Zalakarosra: **Pintér Zoltán**, 2740 Abony, **Baranyai Boldizsár**, 9783 Egyházásrádóc, **Gergely Zoé**, 5650 Mezőberény, **Veres Sándor**, 4060 Balmazújváros, **Nagy Lászlóné**, 3534 Miskolc;

Egy-egy 2022. évi Kincses Kalendárium előfizetést nyert: **Kovács János**, 2376 Hernád, **Grecsuláné Turza Irina**, 1173 Budapest, **Bíró János**, 1225 Budapest, **Tóth Istvánné**, 2194 Tura, **Szabó Tünde**, 3841 Aszaló.

Gyermekrejtvény: a megfejtés a következő volt: „**1. Igen 2. Nem 3. Igen 4. Igen 5. Igen 6. Igen**”. Egy-egy darab Xbox játékkonzolt nyert: **Németh Dorka**, 6726 Szeged, **Bodrogi Ferenc**, 3535 Miskolc, **Sáska Barbara**, 1214 Budapest;

Egy-egy könyvcsomagot nyert: **Magyar Attila**, 2886 Réde, **Szikora Mia**, 2800 Tata-bánya, **Batka Panni**, 5700 Gyula, **Tánczos Boglárka**, 9700 Szombathely, **Baranyai Zorka**, 6771 Szeged-Szőreg;

Egy-egy 2022. évi Kincses Kalendárium előfizetést nyert: **Nemes Hajnalka**, 9431 Fertőd, **Tomózi Flórián**, 9093 Győrasszonyfa, **Pintér Zoltán**, 2740 Abony, **Hóbár Rebeka**, 7678 Abaliget, **Kopányi Vanda**, 1123 Budapest.

A kiadó gratulál a nyerteseknek, akik postai úton kapták meg nyereményüket.

KOCKÁK, FIGURÁK, KÁRTYÁK, KAVICSOK

A játék komoly dolog

Nem azért felejtünk el játszani, mert megöregszünk, hanem attól öregszünk meg, hogy elfelejtünk játszani – a szellemes mondásairól ismert drámáiról, George Bernard Shaw ezúttal is fején találta a szöveget: az embernek lételeme a játék. Népenként, koronként és tájakként mást és másképp, de mindig játszik az ember; kavicsokkal, golyókkal, kockákkal, figurákkal, kártyákkal, számítógéppel vagy asztalon – de játszik, aminek fontosságát mi sem igazolja jobban, mint az általánosan elfogadott nézet: a játék olyan tevékenység, amelyet nem lehet elég komolyan venni.

A társasjátékok egyik klasszikusa, a szinte mindenki által ismert és játszott – aki azt állítja, hogy ő bizony nem, az csak szimplán nem emlékszik – a Ki nevet a végén?, meg persze a Monopoly, aminek nálunk a szocialista változata, a Gazdálkodj okosan! vált népszerűvé. Nagyjából ennyit tudtam a társasjátékokról, na jó, még ismertem a Lóversenyt, amit apám azért vett meg nekem egyéves (!) koromban, a villanyvasúttal együtt, mert ezekre ő nagyon vágyott gyerekként, de elérhetetlenek voltak számára.

Szóval, az eszembe sem jutott, hogy manapság, a digitális világban a gyereken és szüleiken kívül bárki is rajongója

lehet az asztali táblás, dobókockás versenyesnek, hiszen a hírek jobbára csak a kárteknonyok tartott számítógépes öldöklős játékokról szólnak, amelyektől óvni kell a felnövekvő nemzedéket. Ez így persze lehet erős túlzás, ami elfedi azt a ténytet, hogy bizony népes, klubokba is tömörülő – felnőtt – tábora van a különböző társasjátékoknak, amelyek bonyolultságukban már régen meghaladták a már említetteket, mi több Magyar Társasjátékos Egyesülete néven szervezetük is van, amelynek elnöke, Paulik Tamás segít eligazodni a társasjátékok világában.

– Nálunk az 1990-es évek közepén – a nyugati országokhoz képest nagyjából

húsz év késéssel – jött el a fordulópont, főként azáltal, hogy a korábbi névtelen ipari termékeket fölvaltották a szerzői játékok, ami új szemléletet hozott – mondja Paulik Tamás. – Az új irányvonal abból indult ki, hogy a régi játékok legfőbb hibája a szerencse túlzott szerepe volt, a végeredmény kevéssé függött a játékostól, a szabályok sokkal inkább jutalmazták azt, aki már jobb helyzetbe került, így aki egyszer lemaradt, lényegében nem tudott fordítani az eredményen. Új szempontként jelent meg, hogy a játékok ne legyenek túlságosan hosszúak és csökkenjenek a holtidők, amikor egy játékosra vár mindenki. És persze szebbek és látványosabbak lettek a táblák, a figurák.

Harci játék 1824-ből

A hazai kínálat is felzárkózni látszik, évente megjelenik több mint száz játék magyarul, van tehát választék, ki-ki talál ízlésének megfelelőt, így válik mind népszerűbbé a társasozás. A magyarnyelvűség egyébként nem egyenlő a hazai fejlesztéssel – figyelmeztet a játékvilág jó ismerője –, bár egyre több, nagyjából egy tucat ilyen kerül a boltokba évente, néhány a nemzetközi piacra is eljut, nem kell tehát szégyenkezünk, ha nagy hatalom nem is vagyunk.

JÁTÉKTÖRTÉNELEM

Miért pont a társasjátékok története ne nyúlna vissza messzi korokba, a mai ismeretek szerint akár öt-hatezer évre? Az első, régészek által feltárt társasjátékletlet Egyiptomból származik, a senet nevű játékot ábrázoló, időszámításunk előtt 3100-ban készült freskót egy előljáró sírboltjában találták meg. Az ókori népek nem csak szerettek játszani, de az elméjük legalább annyira éles volt, mint a miénk, hiszen tőlük származnak a ma is hatalmas népszerűségnek örvendő társasjátékok, mint az Indiából származó sakk, a kínai eredetű go, vagy a szómáliai shax (lényegében a mai malom elődje), de ide sorolhatjuk a szoliter (egyedül játszandó golyós logikai játék), a backgammon (nálunk inkább ostábla néven ismert ez a táblajáték, amelyet jellegzetes, 24 háromszögből álló táblán játszanak 2×15 koronggal és dobókockával), a maják által feltalált kalahát (kétszemélyes stratégiai, taktikai táblajáték) és a kínai mahjongot.

A mai legnépszerűbb, világszerte ismert társasok is elismerésre méltó családfával rendelkeznek. 1860-ban jelent meg Az élet játéka, ami nevelő céllal készült és akkor díjazta a játékosokat, ha minél több iskolát végeztek el, meggazdagodtak és gazdaggá váltak. A játék fantasztikus sikert aratott, már megjelenése évében 40 ezer darabot adtak el belőle, ezt követően sorra jelentek meg különböző változatai, egyebek között a legismertebb Monopoly néven (1935), ami minden idők legnagyobb példányszámban elkelt társasa lett.

De a Ki nevet a végén? sem mai találmány: az indiai parcheesi vagy pachisi (ejtsd: parciszi, pacsiszi) játékból ered, feltételezések szerint a 6. századbeli kör és kereszt játék módosulásaként, amely Koreában junnoriként ismert. Ma is több névre hallgat ez a végtelenül egyszerű, de szórakoztató, kizárólag a szerencsére alapozó játék, az 1960–70-es években Kocog és kidob néven is futott nálunk, ismert lehet ludoként is, de a közismertebb elnevezése talán inkább, mivel egy magyar szólásra utal: „Az nevet, aki utoljára nevet.”

A korunkra jellemző fejlesztésekből itt egy példát hozunk, a Catan telepesei című, többszemélyes, táblás stratégiai játékot, ami a családi kategóriába tartozik inkább, de némi túlzással nevezhetjük egy magasabb szint előszobájának is. Talán nem véletlen, hogy a Klaus Teuber által kitalált játék Németországból indulva, 25 nyelvre lefordítva rövid idő alatt meghódította a világot, s 1995-ben az év játéka lett Németországban és az Amerikai Egyesült Államokban. Népszerűségét valószínűleg annak köszönheti, hogy a véletlenszerűen összeállítható játéktáblák okán sokadszorra sem válik unalmassá.

A családi játékok szerepe a legfontosabb, hiszen ezek a gyerekek sokféle képességét fejlesztik, s egyben a meghitt közös családi együttlét klasszikus formái, s nem utolsósorban a társasozáson szocializálódó gyerekekből lehetnek majd a felnőtt rajongók. Aztán léteznek a partijátékok – a legismertebb talán az Activity, de ide sorolhatók a különböző szerepjátékok is –, amelyekkel a bulik hangulatát lehet sikeresen feldobni. Külön kasztot képeznek az úgynevezett gamerek, azaz az intenzív hobbista játékosok, akik baráti körökbe, klubokba szerveződnek, és bonyolult stratégiai, intenzív gondolkodást igénylő játékokkal mulatják az időt.

Ehhez a fajta játékhoz meglehetősen nagy elköteleződés és logikus gondolkodás kell, talán nem véletlen, hogy zömében mérnökök, informatikusok, műszaki

és természettudományos beállítottságú emberek körében népszerű ez a műfaj. Az angolból származó gamer elnevezés azért honosodott meg, mert sok játéknak nem létezett vagy még ma sem létezik lefordított szabálykönyve, így a csoportok „hivatalos nyelve” lényegében az angol, annak ellenére, hogy mára egyre több magyarra átültetett játék kapható itthon, de a vérbeli profik máig előszeretettel szerzik be a legújabb kiadásokat külföldről, eredeti nyelven.

– A Magyar Társasjátékos Egyesület is egy baráti társaság alapította 2005-ben, aztán klubokat szerveztünk és működtetünk a mai napig művelődési intézményekben, közösségi házakban, ahol a betévedő érdeklődőktől kezdve – akiket, ha kell, játékmestereink igazítanak el – az összeszokott csapatokig sokan megfor-

NAPÓLEON GYŐZHET WATERLOONÁL

A székesfehérvári Főnixcsarnok egy olyan klub – természetesen bolt is tartozik hozzá –, ahol az úgymond keményvonalas társasjátékosok jönnek össze, akik a bonyolult, sokrétű hadijátékok, ahogy ezeket angolul nevezni illik, a wargamek szerelmesei. Tolvaj Mihály alapos ismerője, igazi szakértője, sőt, jó értelemben vett megszállottja a témának alkalmazottként és játékosként egyaránt.

– Ha röviden akarjuk megfogalmazni, a wargamek olyan terepasztalos stratégiai játékok, amelyekben különféle seregeket vihetsz csatába, s ahol az ellenfél mellett a terep viszontagságaival is meg kell küzdened – avat be a részletekbe Mihály, akitől azt is megtudjuk, hogy ez egy többféle szenvedély kiélésére alkalmas hobbi. A játékhoz tartozó fém vagy műgyanta figurákat, pontosabban az egész seregeket darabokból kell összeállítani, majd kifesteni vaskos kötetekre rúgó leírások alapján, és tereptárgyakat is kell készíteni. Persze az útmutatóktól nyugodtan el is lehet térni, főleg, ha nem történelmi játékról van szó. Sokak számára az a vonzó, hogy kedvére alakíthatja harcosait, seregét, amivel aztán harcba száll, mert a lényeg mégis csak maga a csata, aminek bonyolult szabályrendszerét szintén ismerni kell.

Stratégiának, valamint biztos kezű és türelmű makettezőnek kell tehát lenni egyszerre, de aki csak háborúzni szeret, az kifestetheti seregét olyanokkal, akik a dolognak ezt a részét élvezik jobban. Mihály például a figurák festését és a tereptárgyak építését szereti nagyon, de magában a játékban is örömet leli, mivel itt nem csak a vakszerencse irányít. Komoly stratégiai döntéseket kell hozni, hiszen ettől függ az eredmény. Általában két játékos, illetve két sereg áll szemben egymással, amelyeket az ütközet előtt kell fölál-

dulnak. Több, tőlünk független klub is működik persze, de ezek egy része szintén a mi kereteink között alakult, aztán túlnöttek rajtunk, vannak már például társasjáték-kávézók is. Szakmai workshopjaink sorsa is hasonló volt, játékfejlesztőknek szerveztük ezeket, aztán ezekből a találkozókból kiadók nőttek ki, amelyek lassan átvették ezt a szerepet.

Mindezek okán nem túlzás állítani, hogy az egyesület komoly tekintélyre tett szert a játékvilágban. Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint a Magyar Társasjáték Díj, amire – ahogy Paulik Tamás szavaiból kiveszem – a legbüszkébb az egyesület. Évente egy-egy hazai kiadású, magyar nyelvű játékot választanak ki az elismerésre, nagyon szigorú szempontok alapján.

Sokféle wargame van a piacon, a történetek többnyire a fantázia világából merítenek, lehetőséget adva a legkülönlegesebb lények csatázására. De játszódhatnak csaták a jövőben, a múltban. A történelmi változatokban valóságos hadseregek makettjei állnak szemben egymással, ám az ütközetek kimenetele bármilyen lehet: Napóleon akár győzhet is Waterlooánál.

Az egyik legelterjedtebb, legnépszerűbb játékcsalád a Warhammer 40 000, egy brit kiadó elképzelt univerzuma, amelyre táblás és számítógépes játékok, valamint könyvek egész sora épül, 1987-es megjelenése óta kilenc kiadást ért meg. A játék a 41. évezred kitalált univerzumának hadseregei között dúló háborúkat eleveníti meg, a figurák futurisztikus katonákat, lényeket és harcjárműveket ábrázolnak.

Ezek a stratégiai játékok sem mai keletűek, az első hasonló a XIX. században született – bár feltehetően már korábban is modelleztek ütközeteket –, eredetileg a porosz hadsereg tisztjeinek oktatására fejlesztették ki, később vált szórakoztató időtöltéssé.

– Olyan, családoknak szánt játékokat keresünk – a gamer játékok ebbe a körbe nem kerülhetnek be –, amelyek akár három generáció szórakoztatására is alkalmasak. Fontos szempont a szabályrendszer világos szerkesztettsége, érthetősége, a játék minősége, azaz tartóssága, a még élvezhető játékidő. A zsűrire az egyesület tagjai tesznek javaslatokat környezetükből, majd a közgyűlés választ ki négy rutinos játékost – szeretjük, ha van köztük olyan, aki munkájából fakadóan is sok gyermekkel találkozik –, akik otthon is és együtt is kipróbálják a játékokat. A díjra a kiadók nevezik be termékeiket, az előszűrés az ismertetések alapján történik, így alakul ki az a tízes-húszas lista, amiből végül választanak. A fődíjon kívül jellemzően kiadunk három ajándékot, egy-két különdíjat is, utóbbit például egyszer egy olyan kiadónak, amelyik

lítani megadott pontszám alapján. Olykor már ebben a fázisban komoly előnyre tehet szert, aki jobb stratégiának bizonyul. A játék célja lehet a pontszerzésen alapuló diadal, de létezik úgynevezett kampányjáték is, amikor nem a győzelem, hanem maga a folyamat, a figurák, seregek fejlődése és a közösen összehozott történet a fontos.

A fődíjat az Eldorado legendája nyerte 2021-ben

nagyon jó játékokat csinált 3-4 éves óvodásoknak, de ezzel a családi kritériumnak nem felelt meg, ám a játékok a műfajon belül kiválóak voltak.

Egy ilyen díjnak akkor van értelme, ha azt a szakma elfogadja, ha rangnak tartják az elnyerését. Az egyesület az elmúlt 12 év során kivívta már magának a tekintélyt a hasonló külföldi és hazai elismerések sorában. Fontosnak tartják a kiadók, hogy játékaik dobozára rákerülhessen a díj logója. Nem véletlen, hogy 2021-ben is 105 játékot neveztek be minősítésre, ezek közül 12 volt magyar fejlesztésű, s van a listában 18+ karikával jelzett is. A zsűri az előválogatás során 15 terméknek adta meg az esélyt, amiből kettőt jegez magyar szerző. (A díjat hazai játékok még nem érdemelte ki.)

VAKMERŐKÉ A VAGYON

A papírforma ezúttal is érvényesült abból a szempontból, hogy a fődíjat 2021-ben sem magyar játék kapta, viszont a

három, ajánlott minősítést kiérdemelt társas között az egyiket magyar fejlesztésűként jegyzik a jelenleg Hollandiában élő Turczy Dávid dizájnerek okán, ez a Kitchen Rush: Legyél sztárséf! (kiadó: Compaya) című, a másik kettő pedig a Vidámpark és a Képérvék (mindkettő: Gameklub Kft.)

A fődíjat ezúttal az Eldorado legendája (Reflexshop Kft.) című játék nyerte el, amely leírása szerint „embereiddel grandiózus küldetésre indultatok, célotok elérni Eldoradóba! Válgasd meg kártyáid, ne félj többször is újratervezni az irányt, hiszen, ha elég vakmerő vagy, tiéd lehet a mesés vagyoni!”. A zsűri véleménye szerint ennél a pakliépítéssel kombinált versenyjátéknál a mechanizmusok érdekes vegyítése, a moduláris játéktábla nyújtotta változatosság és a hangulatot nagy mértékben támogató remek grafika egyaránt hozzájárulnak a játék élvezetéhez és újrajátszhatóságához.

M. N. P.

EZ VICC!

Buszjeggyel a kezemben várom a vonatot a reptéren. Erre jön egy hajó!

Nem vagyok hülye. Csak néha spórolok az eszemmel.

Az értelem csodákra képes. A butaság mindenre.

Vessél magadra, én meg küldöm a kombájnt!

Ha az IQ-d kettővel több lenne, lehetnél sült krumpli.

Két paradicsom beszélget:

- Képzeld, jelentkeztem egyetemre!
- És, fölvettek?
- Hülye vagy? Egy paradicsomot?

Mikor ráállsz a mérlegre, akkor rájössz, hogy a Milka csokin a tehén – figyelmeztetés.

Ha olyan messze laknál, mint amilyen hülye vagy, sose érnél haza.

Az őseMBER kisfia hazaviszi a bizonyítványát, az apja dühösen elkezd vele ordítani:

– Fiam, azt még megértem, hogy halászatból kettést kaptál, de történelemből is? Öt sor az egész!

– Józsi bácsi! Van a faluban idegengyűlölet?

– Ah, nincs. Pedig lenne rá igény!

A hazug embert könnyebb utolérni, ha sánta.

Örömmel tudatom, hogy a diétaprogramnak hála, ismét föl tudok venni egy húszéves ruhadarabot. Jó, jó, sál, de akkor is!

Ha nem szabad éjszaka nassolni, miért van világítás a hűtőben?

– Szomszéd, használhatnám a fűnyíróját?

– Persze, csak ne vigye ki a kertemből...

Repülőgép közeledik éjszaka a repülőtér felé. A pilóta elhatározza, hogy megréfálja a tornyot és eltorzított hangon szól a mikrofonba:

– Találd ki, hogy ki vagyok!

Erre az irányítótorony diszpécser lekapcsolja a leszállópálya fényeit és visszaszól:

– Te meg találod ki, hogy hol vagy...

Pisti vágat le bicajjal a hegyről. Elé ugrik a rendőr:

– Állj meg, Pisti! Nincsen lámpád!

– Ugorj, rendőr! Fékem sincs.

– Drágám, szeretnél egyszer egy hatalmas, kék, sok-sok löerős kocsiban utazni, amelyet nem kell vezetni, mert sofőr ül a volán mögött?

– Igen, ez nagyszerű lenne!

– Akkor szálljunk fel a buszra!

Nagy keleti bölcsesség: több repülőgép van a vízben, mint amennyi tengeralattjáró az égen.

A kocka el van vetve

A magam részéről még azt sem nagyon tudom elképzelni, hogyan lehet egyáltalán kirakni egy Rubik-kockát, sovány vígasz, hogy állítólag a Föld mintegy nyolcmilliárd lakójának mindössze 5,8 százaléka képes erre. A 27 kis kockából álló forgatható szerkezetet annak idején, az 1970-es évek második felében bűvös kockaként ismertük meg s nem is sejtettük, hogy megalkotója, Rubik Ernő nem játéknak szánta, hanem a térbeli mozgások szemléltetésére szolgáló eszköznek. De a feltaláló menet közben rájött, hogy izgalmas kihívást is jelenthet a színek rendezése a kocka tekergetésével, azaz népszerű játék lehet belőle. Ahogy lett is, persze a magyar találmányokra jellemző bonyodalmak közepette, s lett népszerű az egész világon, olyannyira, hogy már 350 millió

darabnál is többet adtak el belőle. Ez a szám bizonyosan növekedni fog, mert egy kanadai cég a számítógépes játékok korában is 15 milliárd forintnyi fantáziát lát benne, ennyiért vette meg a közelmúltban a kockát egy hír szerint.

No de nem is ektől az eladási számoktól bűvös a kocka, hanem a tulajdonságaitól – itt most egy hosszabb idézet következik, mert meg sem kíséreltem saját szavaimmal elmondani a lényegét – azaz attól, „*hogy a kocka variációs lehetőségeinek száma 43 252 003 274 489 856 000 (negyvenháromtrillió-kétszázötvenkétbilliárd-hárombillió-kétszázhetvennégy milliárd-négy száznyolcvankilencmillió-nyolcszázötvenhatezer), ez több mint 43 kvintillió lehetséges kombináció. S ha időegységben kifejezve akarjuk elképzelni ezt az értéket, akkor*

ez több, mint amennyi másodperc eltelt az ősröbbanás óta, ami pedig bő 14 milliárd évnyi másodpercnél felel meg. Tehát ha az ember minden másodpercben fordít egyet a kockán, és ezt a nap 24 órájában csinálja, akkor (feltéve, hogy nem jut olyan álláshoz, amit már egyszer kipróbált) 1 371 512 026 715 évre van szüksége az összes lehetséges állás kipróbálásához.”

Remélem, sikerült ezzel a dolog bonyolultságát érzékeltetni, s megalapozni a továbbiak szinte hihetetlen voltát, még akkor is, ha a kocka kirakásához a valóságban nem kell ennyi idő. Léteznek ugyanis, állítólag könnyen megtanulható módszerek, tudományosabban fogalmazva algoritmusok, amelyekkel a feladat sikeresen és főleg gyorsan megoldható, mit gyorsan, villámgyorsan.

Az 1982 óta rendezett világbajnokságok eredményei jelzik, hogy az ember ebben is, ahogy szinte minden sportágban újra és újra képes felülmúlni önmagát. Mert amíg az első világversenyen a legjobbnak még 22,95 másodpercre volt szüksége a kocka színeinek összerendezéséhez, addig 2017-ben egy villámkezü kockapörgetőnek már 4,59 másodperc is elegendő volt, de egy év múlva ezt is fölülírta egy 4,22, s majd rögtön utána egy 3,47 másodperces eredmény. Mindez azt bizonyíthatná, hogy az emberi teljesítőképesség határai látszólag korlátlanok, aminek akár örülhetnénk is, hiszen rendkívüli teljesítmény, még akkor is, ha tudjuk: a feladat valójában 20 forgatással megoldható.

Igen ám, de időközben ringbe szálltak a számítógépek és az általuk vezérelt kockaforgató mechanikák, amelyek rekordja jelenleg 0,637 másodperc, amit akár a

mesterséges intelligencia diadalaként is fölfoghatunk az emberi agy fölött. Igaz, egyes tudományos vélekedések szerint ez – és az ehhez hasonló képességek – még korántsem nevezhetők mesterséges intelligenciának, hanem csupán nagyon fejlett algoritmusoknak, amelyek – egyelőre – az emberi agy termékei. Sikerük titka pedig nem más, mint minél több és több információ, amelyek alapján döntéseknek nevezhető eredmények születhetnek a legkülönbözőbb területeken.

De mielőtt megnyugodva fölsóhajtánánk, hogy akkor még nincs mitől félnünk, gondoljunk bele abba, hogy milyen igyekezettel próbálnak tőlünk, rólunk, szokásainkról, vágyainkról, álmainkról adatokat gyűjteni (ahogy József Attilától tudjuk: „*Számon tarthatják, mit telefonoztam / s mikor, miért, kinek. / Aktákba írják, miről álmodoztam / s azt is, ki érti meg. / És nem sejtetem, mikor lesz elég ok / előkotorni azt a kartotékot, / mely jogom sérti meg...*”) a közösségi oldalak, a webáruházak, a pénzüzetek, az egészségügyi és államigazgatási szervezetek, térfigyelő kamerák és traffipaxok. És inentől kezdve az algoritmusoknak már könnyű a dolguk, hiszen éltető táplálékuk, működésük alapja az információ, amiből minél több van, annál könnyebb következtetéseket levonni, döntéseket hozni. És persze az egyént és a tömeget befolyásolni.

S ugyancsak inentől kezdve, egy jó kis képzavarral élve, a kilátások beláthatatlanok! Erre figyelmeztet tehát az a pillanatnyi, nem egészen három másodpercnyi különbség ember és gép között.

Nem tűnik soknak, ám valószínűleg behozhatatlan...

M. Nagy

ERDÉLYI ÁGNES

Alkony

...A harsány fény s nyüzsgő népség
lankadtabb lesz és a szépség
szívszorítóan ringva leng
át a tájon, a határon,
csak megérint finom ujjal,
mint a húrt, mely pengve zeng.

Alkonyodik s a vasárnap
szótlan társa, röpké bánat
jó suhogva, hamvas kontyán
kék fátylait bontogatván.

Emlékek lépnek a fűre
s te fülelsz egy hegedűre,
mely a múltból hallik át,
messze visz egy más tavaszba,
mint a dajkát édes ajka,
mesehordó kicsi sajka
visz szelíden s szél fodrozza
a nagy Óperenciát...

MÓRA FERENC

Repevár

Kis Panka lányommal még a télen megegyeztünk, hogy nagy hasznát vesszük az idén a két lépés széles, négy lépés hosszú kertünknek. Repecét vetünk bele végtelen-végig. Amit terem, azt aranyon adjuk el, az aranyon kakaslábon forgó várat veszünk. Repevárnak nevezzük, abba megyünk lakni. El is szórtuk a repcemagot első tavasznevetésen. Esőcskét is, napocsát is adott rá a jó Isten, ki is kelt, meg is növekedett, valóságos erdő lett belőle.

– Nem ér ez semmit, csak nem lesz ebből arany – sóhajtott Panka.

– Várj, várj, lelkecském – mosolyogtam én –, lassan terem ám az arany, ha sebesen elfogy is.

Egyszer aztán beköszöntött a nyár. Harmat addig öntözte, nap addig csókolgatta a repcetáblát, hogy csakugyan virágba borult. Szem annál szebbet nem láthatott, mint mikor a repce hányja a virágját. Mikor a szél ringatja, mintha arany tenger hulláman. Mikor a nap süt, úgy ragyog, hogy belekápázik az ember szeme.

– No, apum – tapsikolt Panka –, annyi itt az arany, hogy azon két várat is vehetünk. Egy ünneplőt meg egy hétköznapit.

– Nem biz ezen egyet se – mondtam neki. De siettem is megvigasztalni, úgy elszorodott. – Hanem majd, ami magot terem ez a sok szép virág, azért ad nekünk várra való aranyat a boltos bácsi.

Attól fogva aztán őrizgette is Panka a repcejét, még tán éjszaka is leste a szegfűs kis ablakából. Pille, ha arra csapongott, méhike. ha odaröppent, mind elkergette őket babos kötőjével.

– Hess, hess, pillike, hess, hess, méhike, meg ne egyétek az aranytermő repcémét!

– Ne bántsd őket, lelkem, nem tesznek azok semmi kárt. Nekik csak a méz kell, az aranyat ott hagyják.

De mindegy volt ez Pankának, még a cirmosnak is utánaahajtott egy káposztatorzsát, mikor elsuhant a repcetábla mellett.

Hanem egyszer aztán olyan vendéget talált Panka az aranyvetésen, hogy még olyat sose látott.

– Gyere csak ide, apu, gyere csak! Itt van a gyémántbogár.

No, mondom, erre már magam is kíváncsi vagyok. Odamegyek, hát látom, hogy valami parányi kis bogár legelészget a repcevirágon. Kicsi zöld bogár, maga se igen nagyobb a repcemagnál, de csillog-villog a napfényben, akár a szivárvány. Gombostűnyi csepp fejét forgatta előre-hátra, mintha azt akarta volna mondani:

– Megérkeztem, mit szólsz hozzám?

– Azt mondom én neked, lelkem – mondom Pankának –, hogy ezt a hitvány kis férget elkergesd, de mindjárt, mert ez még a kakaslábas várat is megeszi.

– Ugyan, apus, hogy foghatsz ennyi rosszat erre a gyönyörű kis teremésre – tartotta a tenyeréjét Panka a gyémántbogár fölé. – Hiszen szája sincs szegénykének.

– Nekem mindegy – vontam vállat –, majd meglátjuk.

Egy-két nap múlva aztán elszórta a repce a virágját, s hosszú kis tokocskák nőttek a helyén.

- Csupa kis zöld babok – dicsekedett velük Panka.
- Azokban terem a repcemag, most kell ám vigyázni, hogy baj ne érje a vetést.
- Betakarom a szél elől is – fogadkozott Panka.

A szél elől takarta is, de nem a gyémántbogarak elől. Volt már belőlük akkora nyáj, hogy báránynak is sok lett volna. Több volt már a bogár, mint a repce.

- De nézd, apukám, nem tesznek ezek semmi kárt. Meg nem rágják még a levelet se. Nem ám! Egész más mulatságot eszeltek ki a gonoszok.
- Apukám – szalad hozzám egyszer Panka –, láttál te már furulyás bogarat?
- Nem én, te bogarak pásztora. Soha hírét se hallottam a furulyás bogárnak.
- Gyere hát, nézzed!

S igaz is volt az csakugyan, hogy a bogarak csupa furulyákat csináltak a repcetokocskákból. Szép kerek lyukacskákat fúrtak rajtuk, ötöt-hatot mindegyiken. Némelyiket éppen munkában értük, hol az egyik, hol a másik lyukon ütötte ki fényes fejét, mintha csak csúfolódnék velünk.

- Ej, de szeretném hallani, hogyan szól a furulyájuk – kíváncsiskodott Panka.

– No csak lessed őket, lelkecském, hátha még téged is megtanítanak furulyázni – hagyta ott Pankát.

Ebben meg már énnekem volt igazam. Mert ahogy a héten learatták a repcét, egy repcemag nem sok, annyit se találtunk a tokocskákban. Mind kirágta őket a furulyás bogár az utolsó szemig. S Panka erre vitt véghez olyan keserves furulyázást, hogy olyant nem tud a világ minden furulyás bogara se.

Így aztán nem lett semmi a Repcevárból. Az idén még a kakaslábatlan kis házunkban telelünk ki.

SOMLYÓ ZOLTÁN

Séta

Kivasaltattam a ruhámat,
 kifényesítettem cipőm;
 sétára indultam magamban
 e búsfényű, szép télidőn.
 Léptem vidáman szállt a járdán,
 meglendült jobb- és balkarom.
 Így, díszben, megfeszült gerincem:
 rangom most megmutathatom.
 Nincs dolgom semmi. Úr vagyok most.
 Az üres percet élvezem:
 azt, hogy az édes, büszke, céda
 semmittevéshez ért kezem.
 Hogy a nagy semmiből meríték
 markommal ingyen friss vizet;
 és szippantok a levegőből,
 melyért mindenki megfizet.
 Hogy nyakkendőm csokrát magasra
 tartva a hús kövezeten,
 a nép előtt im hősi daccal
 csontvázam kézen vezetem.
 Hadd menjen, mozogjon, forogjon
 e búsfényű, szép télidőn!
 Úgyis ledobja majd magáruul
 vasalt ruhám, fényes cipőm...

NAGY KAROLA

Nincs pénz és mégis tavasz van

Sietve mentem, nem is gondoltam a tavaszra. Már annyiszor becsapott, hogy ezt az újabb kacérkodását egyszerűen nem akartam észrevenni. Velem már eleget kibabrált.

Tehát mentem és nem vettem észre.

A rendőrségre, törvényszékre... megtudni azt a bombamerényletet és egyéb szenzációt...

Felrohantam a lépcsőkön. Az igazgató szobájában ott a rendőrprefektus is. Aha, itt egy bűnügyi szenzációt tárgyalnak.

– Kérem, információt...

– Információt? Hát kérem, írja meg, egyelőre, hogy tavasz van...

– Kérem?

– Írja meg, hogy tavasz van... – mondta a két hatalmasság egyszerre. – Kizöldült a Cenk, kabát nélkül lehet járni, az emberek kimennek a zöldbe és fellélegeznek! Írja meg, hogy tavasz van. Csak ennyit. Tavasz van.

– Igen. Kérem, de valami információt kérnék...

– Információt... hát van egy nagyon komoly eset is. Ezt is megírhatja még. Nincs pénz. Tavasz van, de nincs pénz.

Mentem az utcán... tavasz van és nincs pénz... Végigsütötte a hátamat a nap és a kirakatokban tavaszi divatújdonságok vannak, hát persze! Hogy én ezt nem tudtam eddig! Hát persze, hogy végérvényesen tavasz van, ha a rendőrprefektúrán is jóváhagyták... csak éppen hogy nincs pénz. Divatújdonság a kirakatokban, de nincs pénz. De most már rohanok a törvényszékre, az ügyészségre... csak ha ott megerősítik, akkor igaz a hír...

– Valami újabb hír, letartóztatás, bűnügy?

– Nem, kérem, nincs semmi! De nézze, hogy besüt a nap az ablakon... Besüt a nap az ablakon! Látja, ezt megírhatná... hogy tavasz van.

– Kérem, valami vidéki jelentés nem érkezett arról a...?

– Vidékről? Nem. Valószínűleg ott is tavasz van.

Továbbmegyek.

– Főügyész úr, kérem...

Itt be sem fejezem a mondatot.

– Nincs semmi újabb, kérem, ha csak az nem, hogy tavasz van. Végérvényesen tavasz. Igaz, hogy ehhez pénz is kellene, de hát...

Jövök lefelé a lépcsőn... Szóval csak egy hírt szereztem... Tavasz van.

És nincs pénz. Tavasz és pénztelenség...

Egy tárgyalóterembe bemegyek. Szünet van. Az emberek az ablakon át kinéznek.

És az apró torzsalkodások bíróságig menő keserőségei között észreveszik a szemközti virágos domboldalakat.

A törvényszék előtt előtt a Nap. Eddig ezt nem mertem észrevenni, de most megerősítették. Süt, hát persze, tavasz van. A törvényszék előtt, a miniatúr réten, hogy virágzik a gólyahír és a százsorszép!... teli van velük a rétecske. A meleg fűillatot, tavaszi melegséget, bódulatot az arcomban érzem, az orromban, a fülemben...

Hisz a Cenk is kibodrosodott és az útszéli fák is kigömbölyödtek. Kérem, én a legnagyobb örömmel jelentem, ezúttal visszavonhatatlanul:

Itt a tavasz!

Hogy egészen megbizonyosodjam róla, elmentem és közöltem pénzügyi intézőmmel a hírt:

– Tavasz van, kérlek...

– Tavasz? Kérlek, várj, ne fejezd be. Nincs pénzem.

HARSÁNYI ZSOLT

Két kanári

Belvárosi divatszalon a színhelye annak, amit mesélek, csak úgy másodkézből, mert én nem igen járok belvárosi divatszalonokba. Egy hölgyismerősöm azonban jár. Ő tapasztalta a kanárimadarak dolgát.

Két kanárimadarat tartanak a divatszalonban. Van a madaraknak rendes kalitkájuk, beépített harántlécekkal, üvegvályúval, kendermagtartóval, homokos talajjal, ahogy kell. De a kalitka ajtaja mindig nyitva van. A két madár folyton szabadon röpdös a szobában. Vagyis nem szobában, hanem divatszalonban. Nagyobb helyiség ez, ahol hölgyek ruhákat szemlélnek, tükör előtt próbálnak, alkudoznak. A két madár ilyesmivel nem törődik. Őket a jó Isten ruházza olyan ruházattal, amely a divat változásainak semmit nincs alávetve.

Férj és feleség a két kanári, ezt gondolhatja mindenki. Igen kellemes családi életet élnek Mándi úr és Mándiné önagsága. (Ámbár nem tudom, hogy nem öméltósága-e; a mai világban az ember nem lehet eléggé óvatos ezekkel a címzésekkel.) Jól megvannak, nem veszekszenek. Naphosszat ugrádoznak és repkednek asztalról szék vállára, divatlapról kalapskatulyára, tükörről függönyre. A divatszalon személyzete már megszokta és nem is nagyon figyeli őket. A gyakoribb törzsvásárlók is jól ismerik a két madarat és már azok sem sok ügyet vetnek rájuk. Megszokott háziállatok Mándiék, vígan élnek és bántatlanul a divatszalonban, mint Marci Hevesen.

Nem ismerem ugyan azt a Marcit Hevesen, akiről a példabeszéd szól, bármennyire ismerős vagyok is Heves városában, de felteszem, hogy vidám és gondtalan fiatalember. Ennélfogva felteszem azt is, hogy ez a szép tavaszi idő nem szalad el felette nyom nélkül. Mikor ilyen édesen dereng a napfény, a kőkockák között kacagóan zöld fűszálak serkednek és a levegőben izgalmas ibolyaillat szálldogál, az ilyen Marcik egyszer csak

nem értik, hogy mi lelte őket. Frissebb a járásuk, nem tudnak a szobában maradni, füttyörésznek és arról a leányról, aki mellett egész télen közömbösen mentek el, váratlanul felfedezik, hogy nini, milyen szép szeme van.

Azért mondtam én, hogy úgy él a divatszalonban a két madár, mint Marci Hevesen. Mert oda is besüt az áprilisi nap. S a hölgyek, akik bejönnek, frissebbek, gyorsabbak, elevenebbek, ruhájuk miatt izgatottabbak, mint máskor. A tavasz ragadós. Kanári és Kanáriné is szemmel láthatólag megkapták a tavaszt. Úgy füttyöltek torkuk szakadtából, mint a bolondok. Ugráltak, szárnyukkal csapkodtak, kergetődztek, hancúroztak. Folyton tele volt röptükkel a helyiség.

Azt mondja egyszer az egyik próbakisasszony a másiknak:

- Mancsi, hová tetted azt a kis fekete szalagdarabkát?
- Én? Nem tettem sehová, az előbb még itt volt.
- Hát akkor hová tűnt?

Keresték a fekete szalagdarabkát, nem találták, elveszett. Másnap egy picitüll-darab nem volt sehol. Minduntalan előfordult, hogy az ilyen kis hulladék szövegholminak lába kelt. Divatszalonban nem nagy dolog az ilyen textil-kacat, nem is igen ügyelnek rá. De akad olyan is, ami kell. Azt már észreveszik, ha kellene és nincsen.

- Odanézetek – szól egyszer az egyik próbakisasszony –, a madár lopja a selymet!
- Csakugyan: egy aljat rövidítettek s e művelet kapcsán a földre hullott egy egészen

pici darab selyem. Kanáriék egyike máris ott termett és felkapta a csőrébe. De ahogy rákiáltottak, megjedtt és elejtette.

– No még ilyet – csodálkozott a másik kisasszony –, szarkáról már hallottam, hogy lop, de kanárimadárról még soha. Ha más mesélné, nem hinném. De vajjon minek lopja?

Külön felkelt a kisasszony és odament a kalitkához, van-e ott felhalmozva valami zsákmány. De bizony a kalitkában nem volt semmi.

A minap aztán bejött egy hölgy a divatszalonba próbálni. Egy kis asztalra lerakta táskáját, kesztyűjét, kalapját, fátylát. Szép sötétbarna fátyol volt. Aztán nekifogott a próbának. Egyszer csak nagyot kiált az egyik kisasszony és felmutat a levegőbe.

Ott repült az egyik madár és vitte a barna fátylat. Úgy úszott utána a fátyol, mint valami könnyed barna kis selyemfelhő. Mindenki a madarat nézte, hogy hová viszi a fátylat, amit lopott.

Vitte egyenesen az egyik ablak függönyének a felső jobb sarkába. A függönyráma mögött megbújt vele. A másik madár is ott volt. Valamit csináltak a fátyollal, de hogy mit, azt nem lehetett látni. A próbakisasszonyok egyike gyorsan széket hozott, ráállt és meglegste a két madarat.

A két madár fészket rakott. Félig készen volt már a fészek. Ahhoz kellett építőanyag-nak a barna fátyol is. Mert tavasz van, itt a fészekrakás ideje. És a kalitka mégis csak kalitka, nem madárfészek.

Marci is, gondolom, lakást néz Hevesen. Egyelőre kétszobásat. Jövőre esetleg már három szoba kell.

RADNÓTI MIKLÓS

Szerelmes volt a kis hugom nagyon

hegedült búsán az esti szobában
a tártkarú rézálványra hulltan
fehér csuklója villogva hintált
a húrok fölött és képek tapsoltak
halkan a falon ha megpihent
karcú vonója.

szerelmes volt
áttetszően lengett a teste
szájoncsoókolt és drága játékos
ujjaival simogatta meg a hajamat,

szomorú voltam, mert szomorú volt.
hugom hegedült a kis szobában,
fehér csuklója villogva hintált
és képek tapsoltak halkan ha
megpihent karcú vonója

VAJDA JÁNOS

A tavasz jelei

Nem nézem én az ibolyát
 Kakukra én nem hallgatok,
 S nem jóslom ebből a tavaszt,
 – Ez már igen kopott dolog.
 Falunkban a zsidógyerek
 Rongykérő síjja hangozik,
 Ez legbizonyosabb jele,
 Hogy az idő tavaszodik.

Nem szedek én kikericsset,
 A gólyákat sem bámulom,
 Én a tavaszt egészen új
 Költői pontról jósolom.
 Fölöstökömrre a bíró
 Már nem pálinkát, bort iszik,
 Ez legbizonyosabb jele,
 Hogy az idő tavaszodik.

Fecskékre és a zöld mező
 Virágira nem ügyelek,
 A legelőre kimenő
 Tehéncsordának nem hiszek.
 Itáliából a goróf
 Magyar honába költözik:
 Ez legbizonyosabb jele,
 Hogy nálunk is tavaszodik.

A RAJZOKAT MONSZPORT VIVIEN ÉS PATÓCS PÉTER KÉSZÍTETTE

BRÓDY SÁNDOR

*A női hajról**MÁR AZ ÓKORBAN*

Tarantóban, egy vasárnap délután láttam a legtökéletesebb női frizurákat. Valamennyi halászeány à la grèce volt fésülködve, a milói és medici Vénusz modora szerint, egészen úgy, mint ahogy a görög szobrok szoktak, akik szintén viseltek némi frou-frou-t. A tarantói lányok némelyike nem tisztelte eléggé a hagyományt, a copfja elől és hajának lágy hajlásai nagyobbak voltak a klasszikus mértéknél, ettől eltekintve azonban, a sok-sok olasz lány mind egyféleképpen fésülködött. Sőt a hajuk színe is csaknem egy: fekete, selymes, fehér fényű. Akadt egy-egy olyan is, amelynek kék a zománca, sőt olyan is, amely már sötétbarna, mégis vörös fénye van.

Ugye jól megnéztem őket? Meg bizony. Pedig még nem gondoltam a vegyesekre, amiket írni fogok róluk egykoron. Meghatva, elszédülve, elérzékenyülve néztem a szó nemes értelmében legszebben fésült leányokat. Íme, Hellász leányai! Egy pár ezer esztendő múlt el, és hajuk szála se változott, a fejek tökéletes stílusához nem merészelt nyúlni a mindent megváltoztató ízetlen reformer idő! Minden megváltozott, a görög lányok olaszul fecsegnek, csak kettő maradt változatlan: az örök igazság és az örök szép hajviselet.

A tarantói szőlőkben – datolya, pálma, ott a cseresznyefa – amíg a lányok között sétálgattam, megállítottam egyet, aki magában volt, és így szóltam hozzá!

– Zóé mú zász agapo!

Nevetett. A haja is úgy állt, mintha nevetne, nem nézett rám, hanem belemerült tekintetével a levegőbe, a görög szavak, mintha ismerősen zengettek volna kis füleiben... Mintha hallotta volna ezeket a szavakat valamikor, kétezer évvel ezelőtt.

A HAJ LESZORÍTATÁSÁRÓL

Sok bűnben sinylődik a női világ. Mindezek között azonban a legnagyobbat akkor vétkezi, ha leszorítja a haját. Az ókorban ezt nem tették sohasem, a szoborlányok közül egynek is eszébe nem jutott.

A magyar parasztlányok divatja ez, de sok úrnőre és úri kisasszonyra is átragadt. Be sokszor mérgeződtem ezen, leveles búcsúkon, ivókban, parasztlakodalmakon, de elit bálokon is. Az államnak egy népszerű füzetet kellene erről íratnia és azt különösen a magyar vidékeken terjesztenie. És vannak helyek, ahol nemcsak leszorítják, lesimitják, de laposra le is kenik a hajfonatokat. Tudok például egy falut, úgy hívják, hogy Kömlő, a parasztlányok ott tizenhat éves korukban olyanok, mint Mária Terézia. Magasak, majesztétikusak. Azt hiszem kun eredetűek, és bizonyosan ezeknek az ősanynjaiért kárhoztak el István és László királyaink. Csúnya lányt nem lehet köztük találni, ha akadna, azt az anyja agyonfésüli kicsiny korában. A kömlői hölgyek csak akkor szépek mégis, ha kendő van a fejükön. Anélkül: a fejük suta, a hajuk, mintha csak rá volna festve a koponyájukra, jó, olajos festékkal. A szalagok mit sem használnak, és ront, határozottan még ront, hogy a kontyuk olyan finoman van befonva, mint a kosár. Mint minden bűnre, erre is van mentség. Vannak csitri, erőszakos, akaratos, száraz és törékeny hajak. Ezekkel

csak mindenféle ravaszággal és mesterkedéssel lehet elbánni. De el lehet, még ezekkel is el lehet. Esetleg le kell nyírni fiúsrá, de a lehető legritkább esetben, meggondolva, sohasem szeszélyből, haragból, külöнкödésből. Hála a kultusznak, amely bennem immár öntudatosan is él, én megmentettem már valakit ilyen rövidre nyírt frizurától, amely a férfiakat a házasság intézménye ellen lázítja. A kis kócos hajú rokonnak – persze hogy rokon volt – Psziché-hajviseletet ajánlottam. Megpróbálta, megcsinálta és harmadnapra férjhez ment.

No, ha nem is harmadnapra tán.

A SZÍNEK

Festőkkel szoktam beszélgetni erről a témáról. Ők most bele vannak bolondulva a vörösbe. Én még régebben és erősebben, de azért vitatkoztam velük, hogy kicsaljam tőlük a titkaikat és tudományukat – az önök számára.

– Urak és fiúk! Mi az oka annak, hogy a vörös haj oly ünnepelet és divatos lett, hogy szép gesztenyebarnák nem állják a fejüket égő színre megfesteni?

Felelt az egyik:

– Nem a vörös haj a fő, hanem a vörös hajú nő. Egy ilyenben tíz asszony van, tíznek a szenvedélye, férfiégető tüze. A mai férfi pedig erre törekszik: megégni asszonynak általa. A vörös asszony a Szfinx, akit ismerünk.

Szólt a másik:

– Bolond vagy, atyámfia! Épp ellenkezőleg, a vörös haj olyanná teszi a nőt, hogy nem is ember, inkább valami virág, egy kifejlődött délszaki növény, mimoza pudika, mely nem csak enni, de ölelni is tud. A kedves, jó, bájos nőembereket unjuk már, divatosan öltözködő villik, eleven virágok kellene! – A harmadik szólt:

– Ne hallgass rájuk; fő a valeur! Az a kérdés – először is –, milyen az a vörös? Az égő színű szép, az ércszínű szép, az aranyba játszó szép, a barnás és sárgás nem az. A fődolog pedig ama tapasztalati igazság, hogy a vörös hölgyeknek gyönyörű vakító vagy rózsás bőrük van. Tudta ezt Tizian, Makart, az utóbbi ahogy végkép megtudta, a kandiságáért szépen meg is halt.

Negyedik is beszélt, ötödik is, szónokoltunk összevissza, de megállapodni nem tudtunk. Kénytelen voltam átterelni a beszélgetést a többi színre.

Szívesen konstatalom, hogy a barna Magyarországon még mindig a szóke haj a legnépszerűbb. Nem a kanári színű, a fű- vagy kenderszerű, amellyel fehér szempilla és vörös szem jár, hanem a hamvas, a meleg fényű. Jó, ha minél nagyobb és igen lényeges, hogy apró pihék járuljanak a tömött fonatokhoz... A pihék a tarkón! Ebbe már sok férfi bolondult bele.

Szerencsére a szolid gesztenyebarnának és a komoly feketének általános a becsülete továbbra is. A különös, az egyéni átmeneteket pedig minden becsületes ember igen tiszteli.

A zöld haj azonban nem kedvelt. Nemcsak az a zöld, mely egykor barna volt, majd vörösre átfestett, majd zöldre vált; hanem legfőképpen az az iszapszínű, mely hideg, ásványzöldbe játszik. Akinek ilyen haja van, rendszerint hideg, ásványból van a szíve is, és a férfit nem nézi egyébként, mint komikus képű tevének, akinek hátán kényelmes megülni és menni előre az élet sivatag útjain.

Olimpia maszkban

Ez is megvolt: a 2020-as olimpia 2021-ben, bár sokan még hetekkel a megnyitőünnepség előtt sem voltak biztosak benne, hogy meg lehet rendezni az egyszer már elhalasztott XXXII. nyári olimpiai játékokat Tokióban. Maguk a rendezők is bizonytalanok voltak, a japánok többsége pe-

dig úgy gondolta, hogy jobb lenne ismét elhalasztani a versenysorozatot. Végül nagyon komoly, rendkívül szigorú óvintézkedések közepette és nézők nélkül július 23. és augusztus 8. között lebonyolították az ötkarikás játékokat, amely minden furcsasága és szokatlansága ellenére sportolók ezreinek álmát valósította meg.

A neve szerint a tokiói a XXXII. olimpia volt, valójában azonban csak a huszonkilencedik, mert a két világháború miatt elmaradt hármat belevették a számozásba, mintha megrendezték volna azokat, így az V., 1912-es játékokat 1920-ban a VII. követte, az 1936-ban rendezett XI. után pedig a XIV. következett 1948-ban. Magyar sportolók összesen 27 olimpián vettek részt, mert 1920-ban hazánkat I. világháborús szerepvállalása miatt eltiltották a versenyzéstől, az 1984-es Los Angeles-i olimpi-

át pedig a keleti blokk országai szovjet nyomásra bojkottálták. Mindez főleg azoknak lehet érdekes, akik szeretik a különböző statisztikákat böngészni, mert bizonyos adatok megértéséhez jól jön ez az ismeret.

Tokióban szinte semmi sem volt olyan, mint máskor. A világjárvány okozta nehézségek sok szokást és tervet felülírtak, kiradíroztak, talán a legfájdalmasabb mind közül – a szervezők számára anyagilag minden bizonnyal – az üres lelátók előtti versengés lehetett. Ezt persze nem

MAGYAR ÉREMTÁBLÁZAT

ÉREM	VERSENYZŐ	VERSENYSZÁM
Arany	Lőrincz Tamás	Birkózás, férfi kötöttfogás, 77 kg
Arany	Tótka Sándor	Férfi kajak egyes 200 m
Arany	Kopasz Bálint	Férfi kajak egyes 1000 m
Arany	Bodonyi Dóra, Csipes Tamara, Kárász Anna, Kozák Danuta	Női kajak négyes 500 m
Arany	Milák Kristóf	Úszás, férfi 200 m pillangó
Arany	Szilágyi Áron	Vívás, férfi egyéni kard
Ezüst	Lőrincz Viktor	Birkózás, férfi kötöttfogás, 87 kg
Ezüst	Varga Ádám	Férfi kajak egyes 1000 m
Ezüst	Csipes Tamara	Női kajak egyes 500 m
Ezüst	Milák Kristóf	Úszás, férfi 100 m pillangó
Ezüst	Rasovszky Kristóf	Úszás, férfi 10 km nyílt vízi
Ezüst	Berez Zsombor	Vitorlázás, férfi finn dingi
Ezüst	Siklósi Gergely	Férfi egyéni párbajtőr
Bronz	Tóth Krisztián	Cselgáncs, férfi középsúly
Bronz	Kozák Danuta, Bodonyi Dóra	Női kajak kettes, 500 m
Bronz	Hárspataki Gábor	Karate, férfi, 75 kg
Bronz	Kovács Sarolta	Öttusa, női egyéni
Bronz	Decsi Tamás, Gémesi Csanád, Szatmári András, Szilágyi Áron	Vívás, férfi kard, csapat
Bronz	Angyal Dániel, Erdélyi Balázs, Hárai Balázs, Hosnyánszky Norbert, Jansik Szilárd, Manhercz Krisztián, Mezei Tamás, Nagy Viktor, Pásztor Mátyas, Vámos Márton, Varga Dénes, Vogel Soma, Zalánki Gergő	Férfi vízilabda
Bronz	Gangl Edina, Garda Krisztina, Gurisatti Gréta, Gyöngyössy Anikó, Illés Anna, Keszthelyi Rita, Leimeter Dóra, Magyarai Alda, Parkes Rebecca, Rybanska Natasa, Szilágyi Dorottya, Szűcs Gabriella, Vályi Vanda	Női vízilabda

kell szó szerint érteni, hiszen például a megnyitón mintegy tízezer (6000 sportoló és egyéb csapattag, 3500 újságíró és 900 VIP vendég) gyönyörködhetnek a látványban. Ha már így volt, ki tudja, miért nem ülhetett ott mind a 11 000 résztvevő versenyző – leszámítva persze a felvonulókat. A vírus így is tobzódhatott, ha akart, hiszen a résztvevők, a küldöttek tízezres tömege mellett ott volt 52 000 önkéntes segítő (a járvány miatt nagyon sokan visszaléptek a feladattól, eredetileg 80 000 fővel számoltak) és még ki tudja mennyi egyéb dolgozó. A szabá-

lyok természetesen a japán fővárosra is érvényes rendkívüli állapotnak megfelelően szigorúak voltak: kötelező maszkviselés, fertőtlenítőállomások tömege, az étkezdében plexifalakkal keretezett asztalok. Tilos volt például a küldöttségek tagjainak az olimpiai falun kívüli vendéglátóhelyeket látogatni.

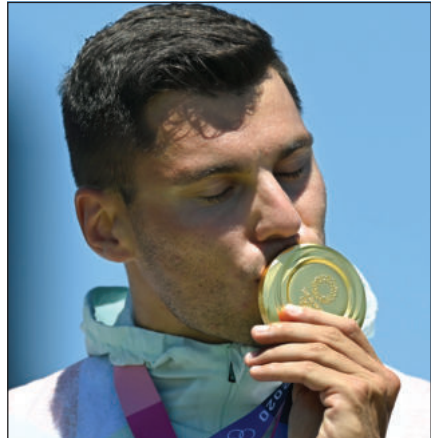
A helyszíni beszámolók mindezek ellenére egyöntetűen állítják, hogy zűrzavarnak, fejetlenségnek semmi nyoma nem volt a játékok alatt, amelyen a járványfenyegettség ellenére 205 ország sportolói akartak bizonyítani. Egyedül

KOPASZ BÁLINT aranyérem, Varga Ádám ezüstérem – kajak egyes, 1000 m. Ebben a számban 1968 óta nem született magyar győzelem, akkor Mexikóban Hesz Mihály állhatott a dobogóra, de ezüstérmet is 1976-ban tudott utoljára kiharcolni magyar kajakos, Csapó Géza lett második. Most fordult elő először, hogy egy számban két magyar egység is döntőbe jutott, Kopasz és Varga egymás melletti pályáról kezdhették életük első ötkarikás döntőjét

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Észak-Korea maradt távol a pandémiára hivatkozva. Csapatot állítottak viszont a világ menekültjei és az olimpiai zászló alatt versenyző „függetlenek”. Utóbbi az orosz sportolókra vonatkozik, akik a Sportdöntőbíróság (CAS), a Doppingellenes Világügynökség (WADA) és a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) közös döntése értelmében nem küzdhetnek országuk színeiben, 2022 végéig csak semlegesként vehetnek részt világversenyeken. (A kik doppingvétség miatti eltiltásukat töltik, természetesen még úgy sem.) A tiltás oka, hogy „az Orosz Doppingellenes Ügynökség (RUSADA) nem tudott a laboratóriumi információkezelő rendszer (LIMS) által hitelesített adatokat bemutatni a WADA részére, mint ahogy a volt moszkvai laboratórium analitikai adatait sem sikerült átadni” – írják közleményükben. Magyarul: államilag tá-

TÓTKÁ SÁNDOR a kajak egyesek 200 méteres futamában ért elsőként a célba, iszonyatos tempóban hasított, de végig ott volt mellette az olasz Manfred Rizza, csak a célfotó tudott dönten: a magyar kajakos 45 ezredmásodperccel volt gyorsabb

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

MILÁK KRISTÓF nyerte a 200 méteres pillangóúszás döntőjét, s ezzel megszerezte a magyar úszósport első aranyérmét ebben az úszásnemben. A 21 éves klasszis ennek a számnak világ- és Európa-bajnoka, világcúcstartója – s most már teljes a sor az olimpiai arannyal. Milák ebben a döntőben 1:51.25 perccel, minden idők harmadik legjobb eredményével, megdöntötte a legendás Michael Phelps pekingi, 2008-as olimpiai csúcsát is.

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

mogatott doppingolással és a moszkvai doppingellenőrző laborban történt visszaélésekkel vádolják az országot. Kicsit olyan nesze, semmi, fogd meg jól vagy hoztam is, meg nem is döntésnek tűnik ez így. Az orosz sportolók mindenesetre rendületlenül küzdöttek, s ha győztek (szereztek is 71 érmet, ebből 20 aranyat), hazájuk himnusza helyett Csajkovszkij dallamai csendültek fel, s az olimpiai lobogót húzták fel.

De nem ez az egyetlen furcsaság vagy inkább csak szimplán érdekesség a tokiói játékok körül. Szokatlannak nevezhető például, hogy a megnyitót megelőző napon menesztették az ünnepség igazgatóját, akiről hirtelen kiderült, hogy több mint 20 évvel ezelőtt humoristaként egy kabaréestjén a holokauszttal viccelődött. A rendezvény zenei vezetője pedig maga

mondott le, miután egy lapinterjúban azal „dicsekedett”, hogy diákkorában fogyatékkal élő osztálytársait zaklatta. Ettől még a megnyitó pompázatosra, felemelőre és ünnepélyesre sikerült.

Az önmagában nem szokatlan, hogy egy ló megbokrosodik, még ha képzett versenyparipáról van is szó. A Saint Boy névre hallgató jószág Annika Schleu német öttusázó alatt rakoncátlankodott, pontosabban nem akart elindulni, majd nem tudta teljesíteni a pályát, így lovása éremesélyei odalettek. Van ilyen – mondhatnánk, amikor sorsolt állatokkal kell versenyezni, de az már kicsit érthetetlen, hogy miért nem vették ki Saint Boyt a „választékból”, hiszen ugyanezt művelte ezen a versenyen az egykor világbajnok orosz öttusázóval Gilnaz Gubajdullina-nal. Ez még akkor is furcsa, ha egyes szakértők szerint a derék mént korábban csapniva-

SZILÁGYI ÁRON kardvívó sorozatban harmadik olimpiai aranyérmét szerezte meg Tokióban legyőzve az olasz Luigi Samelét. A kardvívás azon kevés versenyszámok egyike, amely eddig minden nyári olimpia programján szerepelt, s ebben vívóink rendre jeleskedtek, az összesen kiosztott 29 aranyéremből 15-öt (a mostanival együtt) szereztek meg. A címvédés a magyarok közül Fuchs Jenőnek (1908, 1912) és Kárpáti Rudolfnak (1956, 1960) sikerült Szilágyin kívül. Hasonló eredménnyel büszkélkedhet még a szovjet Viktor Krovopuszkov és a francia Jean-Francois Lamour is

FOTÓ: MT/ILLYÉS TIBOR

lóan lovagló sportolók amortizálták le. De megnyugtató, hogy a hírek szerint keresik a megoldást: munkacsoport már alakult az ilyen fiaskók kiküszöbölésére...

Az sem szokványos olimpiai hír, hogy a játékok kezdete előtt Lisa Ryzih 32 éves német rúdugróról (két társával együtt) meztelen képek jelentek meg a Playboy-ban. A hölgy nyilatkozata szerint egy ideje már napirenden volt ez a fotózás, régi vágya volt, hogy bekerüljön a magazinba. S mivel a sportága és az azon belüli kiemelkedő eredmények sem mindig kapják meg a megérdemelt figyelmet, ez az akció segíthet a népszerűsítésben is.

Az eddig megszokottól forradalmian eltérő volt az olimpia szervezőinek szemlélete is, nagyjából olyan, ami elvárható egy Japán technológiai szintjén álló országtól. Az érmekeket például – 339 darabot osztottak

ki – 80 000 tonna elektronikai hulladékból gyártották, az eredményhirdetések dobogóit a tengerből kihalászott műanyag flakonok újrahasznosításával készítették, az olimpiai falu ágyai pedig kartonból voltak. A Toyota, mint a játékok egyik fő támogatója, szinte minden jövőbe mutató technikai újdonságát bevetette, a szállítást, az utaztatást kizárólag hibrid járművekkel oldották meg, de használtak hidrogénhajtású (üzemanyagcellás) buszokat és autókat is.

A furcsaságok és újdonságok mellett azért a tokiói olimpia is alapvetően a sportról, a nemes versengésről szólt, hiszen még mindig ez a legrangosabb világverseny, egy olimpiai aranyérem fényesebben ragyog minden más díjnál. Láthatunk is izgalmas, megindító és tiszteletreméltó küzdelmeket. A hazánkat 23 sportágban képviselő 173 sportolónak sincsen semmi szégyellni valója, s az eredmények is magukért beszélnek, ahogy az tábláza-

tunkban is látható. Különösen büszkék lehetünk, ha a résztvevő nemzetek sorrendjét tekintjük: az éremtáblázatban elfoglalt 15. hely (a 6. helyig számított olimpiai pontok alapján 13.-ak vagyunk a nemzetközi mezőnyben) igazán elismerésre méltó olyan népszerű és gazdaságú országok mögött, mint az USA, Kína, Japán vagy Oroszország. Magyarország a lakosságát tekintve 93. a világ államai között. De ha elfogadjuk, hogy a gazdaság helyzete is befolyásolhatja az élsport eredményeit, akkor is előkelőnek számít a helyezésünk, hiszen a GDP-t tekintve 53.-ak vagyunk a világrangsorban.

Úgy tűnik hát, hogy a sok potenciális tehetség, a sportra fordítható erőforrások

mellett valami más is kell a sikerhez, sok egyéb mellett talán az, hogy egy nemzet és egy ország, azaz a szurkolók és az állam megbecsülje és elismerje a teljesítményeket. Jelenthet valamit, hogy csak az M4 és a Duna Tv 556 órás közvetítését 4,5 millió néző látta, ahogy az is, hogy hazatérő olimpikonjainkat mindig lelkes szurkolói csapat várja a repülőtéren. Mindebből persze következnek az ellentétes érzelmi megnyilvánulások is, ahogy például Hosszú Katinka valóban várakozáson aluli szereplése méltatlan, megalázó megnyilatkozásokat is kiváltott, olykor még szakmai berkekben is.

Ami a felkészülés feltételeit és különösen az eredmények honorálását illeti, sportolóink nem panaszkodhatnak. Az

A NŐI KAJAK NÉGYES az 500 méteres távon az első helyen végzett. Ítéletidőben, 95 százalékos páratartalom mellett, szakadó esőben álltak rajthoz, s csak féltávnál sikerült a második helyre fölzárkózniuk, majd még rátéve néhány lapáttal, megelőzték a vezető beloruszokat, ezzel harmadik olimpiai aranyát gyűjtötte be a magyar kajak négyes, amelynek fix pontja, a mindegyik alkalommal a hajóban ülő Kozák Danuta

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

**KÁRÁSZ ANNA
BODONYI DÓRA
CSIPES TAMARA
KOZÁK DANUTA**

LŐRINCZ TAMÁS a kötöttfogású birkózás 77 kilogrammos súlycsoportjának döntőjében 2:1 arányban legyőzte a kirgiz Akzsol Mahmudovot, ezzel életében először olimpiai bajnok lett. A birkózó úgy készülhetett a fináléra, hogy közben testvére, Viktor (87 kg) is kiharcolta a döntőbe jutást, s végül ezüstérmét akasztotta a nyakába.

FOTÓ: MTI/ILLYÉS TIBOR

érmekért járó jutalmak összegét jelentősen megemelték. Ezzel szintén a világ élvonalába tartozunk, a magyar állam a 9. legbőkezűbb, az Európai Unióban pedig a 2. Vannak gazdag, nálunk sokkal gazdagabb országok, ahol alig kapnak pénzjutalmat a sportolók, ugyanakkor Szingapúrban 737 000 dollár (több mint 220 millió forint) üti egy aranyérmes markát, igaz, ez nem rengeti meg a költségvetést, mert idén egyetlen érmet sem szereztek az ország sportolói, de az olimpiák történetében is összesen csak ötöt. Vannak aztán államok, amelyek talán az olimpia amatőr gyökereihez ragaszkodva egyetlen fillért sem fizetnek, ilyen például az Egyesült Királyság, Norvégia és Svédország.

Akkor lássuk végre, mennyi is az annyi Magyarországon: az aranyérem 50 millió forintot, az ezüst 35,7 milliót, míg a bronz 28,5 milliót ér, de még a 8. helyezettnek is jár 2,8 millió forint. Természetesen a csapatsportokban minden tag megkapja a jutalmat. Az már végképp egyedülál-

lónak számít a világon, hogy a 35. életévüket betöltött olimpiai érmesek (edzőik és csapatkapitányaik is) életjáradékot is kapnak, ami egy aranyérem után a mindenkor bruttó átlagkereset adómentesen. Ez az összeg 2020 elején 329 000 forint volt. A járadék összege érmenként 20 százalékkal növekszik. Az ezüst- és bronzérmekért arányosan kevesebb jár (70, illetve 50 százalék). Lehet számolgatni!

Ezekért az igazán bőkezű juttatásokért természetesen eredményeket is vár a sport- és állami vezetés. Orbán Viktor miniszterelnök ezt így fogalmazta meg: „Őszintén kell szembenézni a helyzettel, eltelt nyolc, kilenc év, nagyon sok lehetőséget és sok pénzt kaptak, most mindenkinek szakmai és pénzügyi elszámolást kell készítenie, hogyan sáfárkodott ezzel a lehetőséggel. Beszámolás, elszámolás és utána az új hosszú távú megállapodás – ez következik most minden sportágban.”

És következik a folytatás: 2024-ben, Párizsban.

M. Nagy Péter

A MÜNCHENI VÉRENGZÉS

A terrorizmus mindig elborzasztja az embert, de az éppen ötven évvel ezelőtti, a müncheni olimpián történtek az egész világot megrázták, hiszen a béke, a nemzetek feletti együttműködés szimbólumának is tartott játékok eszméjét tiporták sárba.

A Fekete szeptember elnevezésű palesztin terrorszervezet tagjai 1972. szeptember 5-én tizenegy izraeli sportlót ejtettek túsul, ketten már a támadás során életveszélyesen megsebesültek.

Abban az időben még békésebb helynek hittük a világot, a sportolók szálláshelyét sem őrizték úgy, mint egy titkos bázist, így sikerülhetett a nyolc terroristának átmsznie az olimpiai falu kerítésén, behatolnia az izraeliek szállására és túsokat ejtenie.

A német politikusok, pontosabban Willy Brandt szövetségi kancellár (SPD) és Hans-Dietrich Genscher belügyminiszter (FDP) visszautasították az izraeli kormány ajánlatát, hogy izraeli különleges egységek segítsenek a túsok kiszabadításában.

Pedig a német hatóságok nem voltak a biztonságos megoldásnak még a közelében sem, egyszerűen nem voltak felkészítve ilyen vészhelyzetre. Az akkori bajor belügyminiszter – Bruno Merk – szerint, ha a német politikusok megadták volna az engedélyt, akkor még aznap akcióba léphettek volna az izraeli terrorelhárítók. A túszejtők – mint később kiderült – már a tett elkövetésének napján el akarták hagyni Münchennt, hogy az izraeli különleges erőknek ne legyen idejük beavatkozni.

A terroristák 232 izraeli börtönben lévő palesztin fogoly, a német Andreas Baader és Ulrike Meinhof, valamint a japán Kozo Okamoto terrorista szabadon bocsátását követelték. Az izraeliek azonnal és egyértelműen visszautasították a tárgyalásokat, a terroristák többször módosították a határidőket, végül kijelentették, hogy túszaikkal együtt Kairóba távoznak. A németek két helikopterrel szállították őket a közeli fürstenfeldbrucki katonai repülőtérre, ahol a Lufthansa egy Boeing 727-ese várt rájuk.

A németek a repülőtéren tervezték lecsapni a terroristákra. A helyszínen az érkezőket csupán öt lövés várta, mindenféle védőfelszerelés nélkül, miközben a túszejtők nyolcan voltak. A lövészek, akik a repülőtér épületének tetején és a kifutópályán foglalták el állásaikat, semmilyen mesterlövész kiképzéssel nem rendelkeztek, fegyvereik sem voltak igazán alkalmasak a feladatra, s nem rendelkeztek páncélozott járművekkel sem, ezeket csak órákkal később vezényelték a helyszínre, de még akkor is hosszasan vesztegeltek a városi dugóban. A lövöldözés során a támadók szétlőtték a fényszórókat, innenől a rendőrök, éjjellátó készülék híján szó szerint a sötétben tapogatóztak, s még rádiókapcsolatuk sem volt egymással. A harc 45 percen keresztül tartott, amikor a Münchenből hívott páncélozott rendőri járművek megérkeztek.

A csapdába került terroristák rálöttek túszaikra, majd kézigránátot dobtak a helikopterekbe. Amikor a lövöldözés véget ért, valamennyi tús, öt terrorista és egy rendőr életét veszítette, három támadó sebesülten rendőrkezre került. A túsok holttestét Izraelbe szállították, az öt terroristáét Líbiába, ahol dísztemetést kaptak. Később a három őrizetbe vett terrorista megszökött, közülük kettőt az izraeliek egy titkos művelet során kivégezték. A nyolc terrorista közül csak a bujkáló Jamal Al-Gashey élte túl az esetet.

Kép: az áldozatok emléktáblája az olimpiai faluban.

Íjászok örömei

Az íjhasználat még annál a bizonyos legősibb mesterségnél is ősbibb szokása az emberiségnek, a források szerint legalább ötvenezer évvel ezelőtt jelent meg. Ezzel a fegyverrel eleinte vadásztak, majd harcok félelmetes eszköze lett, ma jobbjára sportcélokat szolgál, profit és amatőrt egyaránt. Amamtőrspport változatát szokás örömjíjászatnak nevezni.

Az íjászat mint sport Angliában alakult ki. Hazánkban 1932-ben már bajnokságokon hirdetett eredményt a nemzeti szövetség. Hosszú szünet következett, a II. világháború után az újjászervezett szövetség 1959-ben rendezte az első versenyt. (A 2021-ben rendezett tokiói olimpián Balogh Mátyás képviselte hazánkat, 61. lett.) A Magyar Íjász Szövetség keretében pálya-, terep-, 3D, történelmi, vadász-, lovas- és futásíj-

szakág működik. Van tehát választék azok számára, akik ezt a sportot szeretnék művelni, de sokan vannak olyanok is, akik csak kedvtelésből íjászkodnak, akár családotól is. Többségük tartozik valamilyen közösséghez, egyesülethez, klubhoz, mert még egy családi ház kertjében is nehéz kialakítani gyakorlásra alkalmas pályát, hiszen az íjászat meglehetősen veszélyes. S öröm ide, szórakozás oda, a gyakorlás-

nak mégiscsak az a célja, hogy minél pontosabb találatokat érjen el az íjász. Ennek bizonyítására még mindig a verseny a legjobb alkalom, szervezőknek is ilyenek szép számmal az ország legkülönbözőbb tájain.

GÁBOR egy éve, 62 esztendőskorában kezdett íjászodni, először tradicionális íjjal próbálkozott, mint szinte mindenki, de hamar átpártolt a vadászreflexre. Komoly pénzért csináltatott magának egy testre, pontosabban kézre szabott darabot. Hamar beszippantotta a sportág: mindent elolvasott, megnézett, amit a neten talált, s hallatlan szorgalommal és nagyon tudatosan gyakorol – családi házában lakik, a kertben fel tudott állítani vesszőfogót – törekedve, hogy a mozdulatok, a kéztartás helyesen rögződjön. Egy év alatt a turulmezei verseny élvonalába került. Szerinte az íjászatban, mint minden sportágban, például a teniszben, amit fiatal kora óta magas színvonalon művel, a siker motiválja őt. Ahol egy cél táblára kell lőni, ott szerinte az okozza az örömet – túl a tevékenységen magán –, ha jó találatot ér el az ember; s ha a verseny során minél több pontot szerez, a végén pedig fölállhat a dobogóra, mert az Gábornak felemelő érzés. Korántsem elégedett még, mert azt gondolja, hogy egy ilyen versenyen, ahol 900 pont a maximum, ott ő legalább 800-at várna el magától. A mostani versenyen kis szerencséjével ennél kevesebbel is dobogóra állhatott korosztályában és kategóriájában.

Egy örömjásversenyt színes kaval-kádként kell elképzelni, ahol gyerekek, fiatalok, idősebbek, lányok és fiúk, férfiak és nők lőnek különböző célokra – egy versenyen legalább 20-30-ra – jelképes díjakért, jobbára csak magáért az íjászatért és persze a verseny izgalmaért is.

Amennyire sok korosztály érdeklődik a sportág iránt, annyira változatos a használt fegyverek kínálata. Mert íj sokféle létezik, noha az alapelv alig változott az idők folyamán. „Az íj tulajdonképpen egy kétkarú rugó, melyet egy húr segítségével feszítenek meg. A megfeszítés során a külső ívre húzóerő, a belső ívre pedig nyomóerő hat. A felajzás során az íj két szárában energia halmozódik fel, ami a húr elengedésével mozgási energiává alakul és kilövi a nyíl-vesszőt.” – olvashatjuk egy meghatározásban. Kezdetben az íj felajzatlan állapotban egy hosszú, egyenes botra emlékeztetett, ebből származik a longbow, (hosszú íj, botíj), ami az angol íjások kezében vált igazán félelmetes fegyverré, s maradt fenn máig ebben a formában. A szkíták viszont feltalálták az úgynevezett visszacsapó reflexíjat, amiből aztán kialakult a hunok és őseink által is használt összetett reflexíj, amely a pusztai népek leghatásosabb fegyvere lett, ez számít ma igazán tradicionális íjnak. Lényegében az összes többi íj e két típusnak valamilyen változata. A legtöbben a tradicionális íjat kedvelik, szinte mindenki ilyenrel kezd, de sokan használnak vadászreflex- vagy egyéb „polcos” íjakat – a vesszőt az íjon kialakított kis váll (polc) tartja, így pontosabban lehet célozni –, vannak aztán a kifejezetten versenycélra készült szerkezetek mindenféle stabilizáló és irányzó kiegészítővel, míg a csigás íj már inkább egy bonyolult mechanika, sok versenyre be sem engedik ezeket.

MÓNIKA is felnőtként habarodott bele az íjászatba, de őt nem a barátok, ismerősök csábították ehhez a sporthoz, hanem a lánya, aki azóta már egészen más dolgok iránt érdeklődik, de a mama megmaradt ennél a hobbinál. Ahogy a versenyeken látható, a hölgyek többsége a tradicionális íjakat részesíti előnyben, Mónika ezzel

szemben egy vadászreflexet – vadászrefi, ahogy íjász berkekben becézik – használ, ami inkább tűnik férfias fegyvernek. Legalábbis a neve alapján, de amikor a választás okát firtatom, igazi nőies választ kapok: „miért, hát nem gyönyörű?”

Aki örömjátszóként keres kikapcsolódást, az biztosan járt már Turulmezőn, ebben a XVII. kerületi ősfás ligetben, ahol évente tíz alkalommal rendeznek versenyt, s ezek a legnépszerűbbek közé tartoznak. Magam is itt próbálkoztam először, s itt beszélgettem közben a versenyzőtársakkal és a szervezővel, Zlatnik Zsuzsóval:

– Minden akkor kezdődött, 2006-ban, amikor Krisztián fiamat meghívták egy versenyre pontbeírónak. Megtetszett neki az íjászat, aztán az apjának is, aki az edzésekre hordta, kezdetben én csak hébe-hóba mentem velük. Egyszer rávettek, hogy próbáljam meg, de nem igazán érdekelt, a férjem azonban addig nógatott, hogy nevezzek be egy versenyre, míg kötélnek álltam. És megalakítottuk az egyesületet – Rákosmenti Turul Szittyá Íjászok –, bé-

reltünk egy tornatermet, ahová elsősorban családtagok, barátok jártak, aztán egy nagyobb épületbe költöttünk, s amikor azt eladták a fejünk felől, akkor jöttünk ide, ebbe a 30 000 négyzetméteres parkba, aminek mi adtuk a Turulmező nevet. Versenyeket 2010 óta rendezünk, célunk az igazi örömjátszóknak teret adni. Arra törekszünk, hogy mindenki jól érezze magát. Családok jönnek sok gyerekkel, összeszokott baráti társaságok. Köztudott, hogy ide mindenki bátran jöhet, az egészen kezdők is, mert senki sem fogja megszólalni őket, ha nem találnak célba, inkább segítségre, tanácsokra számíthatnak. Egy-egy versenyre 150-180 résztvevő jön össze, pöttöm, mini, gyerek, serdülő, ifi, felnőtt nő és férfi, tiszteletreméltó nő és férfi kategóriákban, tehát 3-4 éves kortól akár 90-ig is.

TAMÁS már 3-4 éve hódol az íjászat örömeinek, ő is jócskán 60 fölött fedezte fel magának a sportágat. Inkább élvezetes időöltésnek tartja, mint kihívásnak, ahogy a horgászatot, korábban a motorozást, s örök szerelemként a teniszt. Az íjászat minden ágába – 3D célok, terep- vagy éppen történelmi íjászat – igyekszik belekóstolni, van öt-hat különböző íja, sok versenyen indul, még a kvalifikációt igénylő „komoly” megmérettetéseken is próbálkozik. Persze neki sem közömbös, milyen eredményt ér el. Sokszor állt már dobogón, de saját bevallása szerint hullámzó a teljesítménye – ahogy a gyakorlások sűrűsége is –, s inkább büszkén, mint szégyenkezve mondja, hogy legutóbb 13 éves fia, Dominik jobb eredményt ért el egy versenyen, mint ő.

Itt, az árnyas fák alatt minden arról szól, hogy az íjászok örömeiket leljék az egészsznapos programban – mire a 30 célt teljesíti egy versenyző, legalább 6-7 kilométert sétál is. Nincsenek különleges célok,

viszont a nem túl távolra helyezett lőlapok többsége kedves, jópofa rajz, nemcsak a megszokott körökbe kell célozni. Minden arról szól, hogy a kezdőnek, a sportággal éppen csak ismerkedőnek is legyen siker-élménye. Zlatnik Zsuzsó az apróságokra is figyel: mindenki nevét megjegyzezi, az újoncoknak apró ajándékkal kedveskedik, a versenyzők fényképes találatösszesítő-lapot kapnak, a csapatösszeállításnál minden kívánságot figyelembe vesz.

Az örömjátszat persze korántsem csak a családi hangulat, az egészséges kihívás és versenyzigalom miatt vonzó: sokan kifejezetten a hagyományörzés aktívan művelhető formáját látják benne. Az ősi magyar hagyományoknak központi eleme az íjhasználat, a köztudatban máig erősen él, hogy egykor egész Európa rettegett a magyarok nyilaitól. A versenyeken nem véletlenül láthatunk sok korbácut vagy arra emlékeztető öltözetet, míves bőrtegezezet, öveket és egyéb kiegészítőket.

MARIAN kosárlabdáról váltott az íjászatra, viszonylag későn, ötvenéves kora körül kezdett lőni, még emlékszik rá, hogy kisgyerekként indián szeretett volna lenni. Először egy hagyományörző egyesülethez csatlakozott, – tetszett neki, hogy ezzel a

sporttal a hagyományok be tudnak épülni mindennapi életébe – ott ismerkedett az íjászattal. Nem véletlen hát, hogy tradicionális íjat használ. Majd egy inkább a sportra koncentráló egyesülethez járt. Jelenleg, az időközben szintén íjászokodást megszerető férjével együtt járnak versenyekre és szabadidejükben gyakorolnak. Legnehezebb kihívások közé tartozik az egy pontra való összpontosítás. Kosarasként körülnézés nélkül is „látnia”, érzékelnie kellett, ami a pályán történik, lövéskor viszont teljesen ki kell zárni a külvilágot. Akik figyelemmel kísérik az örömjátszversenyekről szóló beszámolókat, gyakran láthatják nevét a dobogósok között.

– Mindent megteszek, hogy első legyek. De ha nem sikerül, nem élem meg kudarc-ként. A kihívás ösztönöz, a versenyzést élvezem. Az íjászat kicsit olyan nekem, mint az élet: ha nem állsz stabilan, akkor nem tudsz helytállni, könnyen megbillentenek a körülmények, ha nem biztos kézzel tartasz a célra, kisebb valószínűséggel éred el.

(mnp)

A cinkotai nagyicce története

A cinkotai plébános püspök szeretett volna lenni. Meg is írta Mátyás királynak, hogy így, meg úgy, ő már eleget plébánoskodott, a király tegye meg püspöknek.

Mátyás király megüzente, hogy püspök lehet, ha megfelel az ő három kérdésére: „Hol kel fel a Nap? Mennyit ér a király? Mit gondol a király?” Ha ezeket a kérdéseket megválaszolja a plébános, akkor püspök lehet, ha nem, kiveti még a plébánosságból is. Búnak ereszkedett a plébános. Mit feleljen ő ezekre a kérdésekre?

Odacseppent a plébánoshoz a kántor, látta, hogy a plébános igen lógatja az orrát, megkérdezte:

– Mi bántja úgy a plébános urat, hogy így búnak adta magát?

A plébános elpanaszolta, hogy járt Mátyás királlyal.

Azt mondta a kántor:

– Na, ezért egy cseppet se egye magát a plébános úr! Adja ide a reverendáját, elmegyek én Mátyás királyhoz, s megfelelek neki. A plébános nagy vonakodva, de csak odaadta a reverendáját a kántornak, s az megjelent a király előtt, mint cinkotai plébános.

Kérdezte Mátyás király:

- No, plébános úr, hol kel fel a Nap?
- Felségednek Budán, nekem Cinkotán – válaszolta a kántor.
- Hát aztán, mennyit érek én? — tette fel a király a második kérdést.

A kántor azt felelte:

- Huszonkilenc aranyat!
- Ugyan bizony, mért pont huszonkilencet?
- Mikor Krisztus urunkat Júdás elárulta, harminc aranyat kapott érte. A király nem ér annyit, mint Krisztus urunk, egy arannyal olcsóbb!
- Arra mi a válaszod, hogy mit gondolok én?
- Felséged azt gondolja, hogy a cinkotai plébánossal beszél, pedig én csak a cinkotai kántor vagyok.

Megtetszett Mátyás királynak az okos beszéd. Azt mondta a kántornak:

- Na, fiam, amiért ilyen okosan feleltél a kérdéseimre, teljesítem egy kívánságodat.

Mi legyen az?

- Én azt kérem felségedtől, hogy a cinkotai icce kétszer akkora legyen, mint máshol!

Mátyás király mindjárt elrendelte, hogy tegyék törvénybe a dolgot. Mire a kántor hazaért, Cinkotán már kétszer akkora volt az icce, mint máshol. Csak azt felejtette el hozzátenni, hogy az ára ne legyen kétszer annyi, mint eddig volt.

A király három kérdése

Gondolt egyet Mátyás király, s ellovagolt Erdélybe. Ahogy ment a hegyek között, egy szép nagy faluban megállt. Meglátta, hogy egy házra ki van írva: „Aki itt lakik, annak semmi gondja!” Méregbe gurult Mátyás király: hát itt meg, ki a fene lakik, hogy nincsen neki semmi gondja? Én király vagyok, s mégis esznek meg a gondok. Mindjárt beküldött egy szolgát a házba, hogy hívassa ki a gazdát. A házban egy gazdag csobán lakott a háza népével. Kijött a gazda, megkérdezte tőle a király:

- Hogy merted kiírni a házadra, hogy neked semmi gondod?!

Térdre vetette magát a csobán a király előtt:

– Felséges királyom! Nekem mindenem megvan a világon, s azért nincsen semmi bánatom.

– Na, hogy legyen, mire visszajövök, fejtsd meg nekem a következő három kérdést: Miből van a legtöbb áprilisban? Miből van a legtöbb májusban? Miből van a legtöbb júniusban? Ha meg nem fejted nekem ezt a három kérdést, akkor karóba kerül a fejed.

Lett gondja a csobánnak! Azt se tudta, mit csináljon? Főtt a feje éjjel, nappal. Volt neki egy ügyes, szép leánya. A számadó bojtárnak fájt érte a szíve erősen, de még reménye se lehetett rá, hogy a gazdag csobán hozzá adja. Eljött a nap, hogy a király visszatérjen. A csobán szinte az eszit vesztette bújában. Kérdezte tőle a bojtár:

- Mi öli kendet, gazduram?

Mondja a csobán, hogy mi a baj.

– Ezért egyet se búsuljon kend, csak adja ide a gúnyját! Én majd megfelelek Mátyás királynak, de ígérje meg, hogy nekem adja feleségül a leányát.

Megígérte a csobán, hogyne ígérte volna! Majd meghalt félelmében.

A bojtár aztán előállt a király szólítására. Kérdezte a király, aki azt gondolta, hogy a csobán áll előtte:

– Na, te gondtalan csobán! Miből van a legtöbb áprilisban?

– Rügy, királyuram.

– Hát májusban?

– Akkor meg virág – felelte a bojtár.

– Miből van a legtöbb júniusban?

– Fűszál, felséges királyom.

– Látom, jól meg tudsz felelni mindenre. Azért azt ajánlom, hogy azt a felírást takarítsd le a házadról. A baj mindig megérkezhet. Senki sem mondhatja el magáról, hogy semmi gondja. Még a király se!

Mátyás király ezzel otthagya a bojtárt, s ellovagolt a kíséretével. A csobán belátta, hogy nagyon ostoba volt, a bojtárja okosabb ember nálánál. Hozzá is adta a leányát, s minden vagyonát a fiatalokra hagyta. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A becsületes tolvaj Marci

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony. Volt neki egy Marci nevű fia. Ez a Marci igen becsületes, egyenes fiú volt. De ráadásul olyan ügyes, okos, világra való is volt, hogy elterjedt róla a hír az egész országban, hogy ő mindent, de mindent meg tud csinálni. Még a királyhoz is eljutott a híre. Ez a király pedig igen irigy természetű volt: bántotta, hogy Marci híre elhomályosítja az övét. Magához hívatta a fiút, s azt mondta neki, azzal a gondolattal, hogy majd kifog rajta:

– Hallom, milyen híres vagy, te híres Marci! Hát, ha te olyan mindentudó vagy, bizonyítsd is be, mert különben elemésztlek! Ha mindent tudsz, tudsz lopni is, mi?

– Felsőleges királyom – felelte a becsületes Marci –, lopni még soha életemben nem loptam. De azt nem is akarok.

Feleli neki erre diadalmasan a király:

– No, ha soha nem loptál, most vagy tudsz azt is, vagy véged! Szánt nekem a mezőn tizenkét béresem. Vagy ellopod tőlük a mezőről a tizenkét ekét a tizenkét pár ökrrel, vagy majd én tudok valamit: azt, hogy karóba húzatom a fejed. De ha megállod a próbát, tied minden kincsem, mert azt én is úgy loptam. Megbúsulta magát Marci, de már nem volt mit tenni. Hazament, s elmondta az anyjának, hogyan járt a királlyal.

– Most csavard föl az eszedet, kedves fiam – mondta az anyja.

Gondolkozott erősen Marci. Aztán elmosolyodott. Megkérte az édesanyját, hogy szerezzen neki tizenkét tiszta fekete csirkét s egy fekete kotlót.

– Mire az neked, édes fiam? – kérdezte az anyja. De csak megszerezte neki.

Marci kiment a csirkékkel az erdőbe. Annak a szélén szántott a király tizenkét ekése. Ott Marci eleresztette a tyúkot a csirkékkel, s elkiáltotta magát:

– Né, a vadtyúk a csirkéivel! Fogjátok meg, szerencsét hoz! – A béresek azon nyomban otthagyták az ekét. Neki mind a csirkék után! A csirkék ijedtükben beszaladtak az erdőbe, a béresek a nyomukban. Addig Marci szépen fogta az ökröket, s elhajtotta az ekékkel együtt. Hazaterelte Marci az ökröket az ekékkel, mert abban is meg voltak egyezve a királlyal, hogy amit elszerez tőle, az nyomban az övé. Csak az anyját küldte fél a királyhoz, hogy ne várja az ökreit haza. Másnap hívhatja megint a király Marcit. Nagyon mérgesen fogadta.

– Hallom, sikerült ellopnod az ökröket meg az ekéket.

– Sikerült – felelt Marci szerényen.

– Most az egyszer szerencséd volt. De most az éjjel-nappal őrzött csűrömből a gabonát kell ellopnod. Ha nem lopod el holnap reggelig, tudd meg, karóba kerül a fejed. De ha megállod a próbát, tied az országom, mert azt én is úgy loptam.

– Megpróbálom, felsőleges királyom.

Elkezd megint gondolkodni Marci, hogy tudná ő attól a sok őről ellopni a búzáat a csűrőből? A király aznap még külön is behívta az ökröket, megkínálta őket pálinkával, s jól a lelkükre kötötte, hogy nagyon vigyázzanak arra az átkozott Marcira, nehogy kifogjon rajtuk. Ha odamegy, csak essenek neki, s üssék, ahol érik. Meghallotta ezt a parancsot Marci is, s rögtön kisütött valamit. Csinált egy szalmaembert, rátette a kalapját, s szépen, óvatosan éppen a csűr elé állította. Aztán tüszentett egy nagyot. Sietnek, jönnek ki az

őnök, látják a felöltöztetett szalmaembert. Látják Marci kalapját. Hajrá, neki! A sok pálinkától már szédültek is egy kicsit; a buzgalom még jobban fölüzeltelte őket. Megesküdtek volna, hogy Marci jött lopni a búzát! Csihipuhi, csak a fejét, a kalapját, hogy meg ne sántuljon! Úgy ellátták a baját, hogy pora-nyoma se maradt. És mentek azon pityókosan, tódultak mind jelenteni a királynak, hogy nem lopja már el Marci a búzát a csűrből! Agyonverték! A király nagyon boldog volt, leültette, s etette-itatta őket. Azalatt pedig Marci szépen mind ellopta a búzát. S küldte az anyját a királyhoz az üzenettel: megállta a próbát. A király kékültszöldült mérgében. Futott a csűrbe, de bizony Marci nem hagyott egy szem búzát sem. Megint hívatta Marcit. Most volt csak igazán dühös.

– No, elloptad a búzát, Marci?

– El, felséges királyom.

– Rendben van! De most követelem csak az igazit. Lopd el a száz kocsisom őrizte aranszörű lovat. Ha nem, karóba kerül a fejed. De ha megállod a próbát, tied a koronám, mert én is úgy loptam.

Töpreng, gondolkodik Marci. De csak kifőzött megint valamit. Egy üveg pálinkát vett magához, felöltözött rongyos embernek. Este odament az istállóhoz, s bezörgetett

az istálló ajtaján. A kocsisok nem akarták beengedni, mert a király lelkükre kötötte a vigyázást. De mikor látták, hogy csak egy rongyos ember zörget, méghozzá pálinkás butykossal, beengedték magukhoz. Leültették a jászol mellé, s Marci addig ügyeskedett, mígnem rávette őket, hogy igyanak a pálinkájából. Ittak, ihattak, be is rúghattak, még el is aludhattak bátran, mert úgy is bizonyosak voltak, hogy megőrzik a paripát. Mert egy közülük a ló kötelét, egy másik meg a ló farkát fogta, egy harmadik meg rajta ült. De annak, aki a ló farkát fogta, annak a kezébe Marci egy fő kendert adott. Azt pedig, aki a lóra volt ültetve, azt fogta szépen Marci, s ráültette a lovak jászlára. S amelyik a ló kötelét fogta, annak a kezében hagyta a kötelet, de a lovat eloldta róla, s szépen kivezette az istállóból, s hazavitte.

Másnap megy a király nagy biztonságosan az istállóba. Rettenetesen mérges lett. Rákiáltott az emberekre:

- Hát úgy vigyáztok a lovamra, hogy Marci elvihette?
- Azok még mindig italosak voltak. Azt mondja az egyik:
- Sze fogom a farkát!
- A másik:
- Sze rajta ülök!
- A harmadik:
- Sze fogom a kötelit!

A király jól összeszidta őket. Elhatározta, hogy most már ő fog vigyázni valamennyi holmijára, de Marcit elpusztítja, ha addig él is. Töprengeni kezdett, hogyan is fogjon ki rajta. Hopp, megvan! Hívatta rögtön Marcit, s megparancsolta neki, hogy ha másnap délben nem lopja el előle az ebédjét, karóba kerül a feje.

- De ha megállod a próbát, tied a királyi kardom, mert azt én is úgy loptam.

Erre Marci is gondolkozni kezdett.

Másnap délben a király az asztalnál ült, s várta az ebédjét. A szakácsné már ki is tálalta s tálcára tette, s készült bevinni. De hirtelen beszaladt, mert a konyhaablakon egy kéz nyúlt be. Marci ugyanis előző este, mikor senki se látta, egy kezet csinált fából, befestette, s a végire egy kötelet akasztott. A kötelet a kút kerekére kötötte. A konyha ablaka alatt meg egy lyukat vágott, s azon betolta a kezet, éppen az asztalig. Ezt látta meg a szakácsné. Ezért szaladt be a királyhoz, hogy itt van Marci, bedugta a kezét!

Kifut a konyhába a király s a királyné, és elkezdik húzni a kezet. Húzzák, húzzák, míg a kötel el nem szakad, s mindnyájan hanyatt nem esnek. Mire föltápaszkodtak és körülnéztek, Marci ellopta az ebédet. Aztán anyjával együtt meg is ette.

A király azt sem tudta, mit csináljon mérgében. Most már igazán végez vele! Másnap megint hívatta Marcit, s megparancsolta neki, hogy reggelre lopja el a felesége aranygyűrűjét az ujjáról.

– Ha megállod a próbát, tied a lányom. Azt ugyan nem loptam, csak nálam külön emberhez akartam feleségül adni. Ezért is volt eddig mind a próba. Marci estefelé oda-lopózkodott a király szobájához. Most aztán összeszedte igazán az eszét. Egyszerre csak hallja, hogy a király azt mondja a királynénak:

– Én most alvás előtt még kimegyek egy kicsit. Ha visszajövök, szívem, akkor majd add ide gyorsan a gyűrűt, mert énnálam jobb helyen lesz.

Kimegy a király, alaposan körülnéz, hogy nincs-e a közelben Marci. Addig egy ajtó-

nyílással Marci benn termett a szobában. Elváltoztatott hangon azt mondja a királynénak:
– Szívem, add ide gyorsan azt a gyűrűt, mert az az átkozott Marci minden percben itt lehet.

A királyné átadta a gyűrűt a sötétben. Marci meghúzódott az ajtóban, s mikor a király kinyitotta az ajtót, s bejött, Marci szépen kisurrant.

Fekszik vissza az ágyba a király, s mondja a királynénak:

– Szívem, add ide a gyűrűt!

– Hogy adjam – mondja ingerülten a királyné –, mikor már odaadtam! Az előbb kérted el, én magam húztam az ujjadra!

A király olyan mérges lett, hogy majd széthasadt mérgében. De most már nem szólt. Akkor sem, amikor nem Marci édesanyja, hanem maga Marci ment fel a palotába a királykisasszonyért, a kardért, a koronáért, az orszáért.

Megülték a lakodalmat, volt minden, mi kellett, mire csak tellett, vendégeknek tál lé, cigánynak is kávé.

A táltosgalamb

Valamikor, réges-régen, amikor a magyarok királyt akartak választani, összehívták a népeket. Szegényt, gazdagot, minden rendűt egyaránt. Amikor összegyűltek, elengedték a táltosgalambot. Akinek a vállára szállt a galamb, az lett a király. Élt egyszer egy szegényember, volt annak egy jóra való, suttyó fia. Ezt a legénykét úgy hívták, hogy Mátyás.

Egy nap ez a Matykó gyerek megunta a nagy szegénységet, s azt mondta az édesapjának:

– Édesapám, nem ülök én itthon ebben a nagy szegénységben, elmegyek szerencsét próbálni.

– Eredj fiam, hátha megsegít a Jóisten!

Na, a legényke feltarisznyálódott, elindult szerencsét próbálni. Járt ide, járt oda, kereste, hogy mihez fogjon. Egyszer csak beérkezett egy nagyvárosba. Tolongott a nép, egyik percről a másikra egy nagy sokadalomban találta magát. Nem tudta elképzelni, miért tülekednek úgy az emberek, megszólított hát egy bácsit.

– Bácsikám, mi van itt? Mít csinál itt az a sok ember? Mért lármaznak, mért tülekednek?

– Hát, mi vóna, fiam? Hát, királyválasztás van!

Mátyás nézelődött, tekergette a nyakát, hátha meglátná ő is a királyt, de nem látta sehol. Akkor kapta magát, s felmászott egy kerítésre. Egyszer csak elült a nagy lárma, nagy csendesség támadt. Kihozták a kalickát, s eleresztették a táltosgalambot. A galamb vigyázkodott, erre-arra fordult, ide-oda repdesett, hirtelen aztán felreppent a Mátyás gyerek vállára. Mátyás úgy megijedt, hogy el akarta kergetni a galambot, de az nem akart leszállni a válláról semmiképp. A népek kiáltozni kezdtek:

– Éljen az új király, éljen az új király!

Az urak megharagudtak, ordítottak összevissza:

– Tévedett a galamb! Az nem lehet, hogy egy ilyen rongyos kölyök legyen a mi királyunk! Mátyást elzavarták, a galambot megfogták, s újra beletették a kalitkába. Mátyás eloldalgott, elhúzódott a tömeg mellől egy fa alá. A galambot újra elengedték, hát az másodszor is csak megkereste. Szépen ráült Mátyás vállára. Az urak csak nem nyugodtak bele a dologba. Amikor aztán harmadszor is a Mátyás gyerek vállára szállt a galamb, a nép zúgni kezdett:

– Ez Isten akarata! Éljen Mátyás király, éljen az új király!

Mátyást megkoronázták, dicső, nagy király lett belőle, jó világ jött a szegényekre. Mióta meghalt, sokszor mondják: „Meghalt Mátyás király, oda az igazság!”

BENEDEK ELEK

Az őzhús

Mondok egy mesét, kiből okulhat minden pörlekedő. Ment, mendegélt a szórdisznó rengeteg erdőben, pataknak a mentén, s találkozott az őzzel. Már jó messziről kiáltott a szórdisznó:

– Szervusz, testvér, hogy vág a bajusz?!

– Jól vág, jól – felelt az őz –, de hogy mersz te énvelem így beszélni, hé?

– Na már, testvér, vagyok én olyan legény, mint te. Nem teszel te olyat, hogy utánad ne csináljam.

Ej, megmérgeledik az őz, hogy egy macskabéka teremts ilyen kicsibe veszi őt.

– Hát jere ki velem versenyfutásra! Menjünk ki elébb eme hegy tetejére, s amelyik hamarabb visszafut a patakhoz, annak a másik egész életére legyen hűséges szolgálója.

– Itt a kezem, nem disznóláb! – rikkantott a szórdisznó, s azzal fölment a hegy tetejére. Ahogy fölértek, az őz – uccu neki, vesd el magad! – nekifutamodott a lejtőnek, mintha csak a szemét vették volna ki; a szórdisznó pedig szépen összezsugorodott, s úgy hengergőzött utána nagy messziről. Hej, de bezzeg megjárta az őz a nagy sietséggel. Mikor épp a patakhoz ért, keresztülesett a fején, nyakát szegte, s mindjárt szörnyű halált halt. Nagy késsére ért ke a szórdisznó, egy kicsit mintha sajnálta volna is az őzet, de hamar megvizsgálódott, nekiállott a húsának, és jóllakott belőle. Olyan élete volt, hogy még a királlyal se cserélt volna. Evett, aludt, s meg sem moccan az őz húsa mellől. Teltek-múltak a napok, s még mindig annyi volt az őz húsából, hogy félesztendőre is elég lett volna a kicsi szórdisznónak. Egyszer azonban odaállít egy kiéhezett róka, s köszönti:

– Adjon isten, szórdisznó!

– Adjon isten, ami nincs, róka koma!

– Én már eleget kértem, de nem ad – kesergett a róka – hanem látom, szórdisznó barátom, hogy neked több van a soknál, adj belőle. A szórdisznónak jó szíve volt, adott a róka komának annyi húst, amennyi csak befért. Róka komának úgy megtetszett az első ebéd, hogy ott felejtette magát három napra a szórdisznónál, s nem is akart elmenni a nyakáról. A harmadik nap már nem állhatta meg szó nélkül a szórdisznó.

– Róka koma, tovább egy házzal, mert mindjárt egy betevő falás sem marad nekem. Pedig ez a hús becsületes keresményem.

– Már akár becsületes, akár nem – toppantott az erőre jött róka –, nem megyek én innét! Hanem tudod mit, szórdisznócskám, osszuk kétfelé, ami még van. Mit volt mit tenni: a szórdisznó beleegyezett az osztásba. A róka tüstént neki is fogott az osztásnak, de a húst nem két-, hanem háromfelé osztotta.

– Hát ez miféle dolog, róka koma, hiszen ketten vagyunk. Nem jól van ez így!

– Dehogyan nincs jól. Ez az első adag az enyém, a másik engem illet, a harmadik pedig nekem dukál.

– Hát nekem mi dukál?

– Mondtam már! Nem érted?! Az első adag az enyém, a második engem illet, a harmadik nekem dukál.

– Ugyan, úgy-e? Majd meglátjuk! Megyünk a törvénybíró elé igazságért! Elindultak a törvénybíró elé. Estére beértek egy faluba. Amint mennek, a szórdisznó egy tyúkol előtt kaptányt lát, s azt mondja:

– No, róka koma, itt a törvényszék. Aki ennek az ajtaján baj nélkül keresztülmegy, azé lesz az őzhús. A róka beleegyezett, s a szórdisznót előretuszkolta. Ez szépen összezsugorodott, s úgy átment, hogy semmi baja sem lett. Utána a róka, de ő már nem fért át, s a farkánál fogvást odacsípte a kaptány. A szórdisznó visszament az erdőbe, a róka pedig ott maradt. Jön ki reggel a gazda, s már messziről kiáltja nagy örömeződéssel:

– Ahá! Tyúkhús kellett volna, úgy-e?! – Azzal elévett egy mogyorófa pálcát, s félholtra verte a rókát. Közbe mind azt kiabálta:

– Nesze, tyúkhús, ez a tied, ez téged illet, ez neked dukál! Azt hitte a gazda, hogy már meg is döglött a róka, s ott hagyta, hadd ériék meg jól a nyúzásra. De a róka föleszénkedett,

összeszedte az erejét, kiszabadult a kaptányból, s visszavánszorgott az erdőbe. Kérdi a szördisznó, mikor meglátja a rókát:

– Hát, koma, mit mondott a törvény?

– Azt, hogy egész reggelig két vas közt tartott, reggel pedig jött a törvénybíró, s félholtra vert. De már most csakugyan igazságosan osztom el a húst – fogadkozott a róka. Hanem – kakas csípje meg a ravasz máját – most is csak háromfelé osztotta az őzhúst. Megint csak törvényre kellett, hogy menjenek. Ahogy mentek, egy farkasveremre találtak, s a szördisznó azt mondta:

– Ez is törvényszék, koma, aki ennek a tetején keresztül tud menni, azé lesz az őzhús. A szördisznó könnyen áthöngörgött, de a rókát nem bírta meg a gyöngye leveles ág, s belesuppant a verembe. Reggel ott találták az emberek, s félholtra verték. Nagy későre eszénkedett föl, s visszavánszorgott a szördisznóhoz, de a ravasz rókát a kétszeri csúfuljárás sem tudta megjavítani, megint csak háromfelé osztotta az őzhúst. Harmadszor is törvényre mentek, de míg odajártak, arra vetődött egy farkas, s ez az őzhúst mind egy falásig megette. Mikor a szördisznó s a róka visszatért a törvényről: szemük-szájuk koppant. Egy porcogó csont nem sok, annyit sem találtak

BENEDEK ELEK

A bujdosó macska

Egyszer volt, hol nem volt, nem tudom, hogy merre volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy macska. Ezzel a macskával nagyon mostohán bánt az asszonya, elkeseredett erősen, s nagy bújában, bánatában fogta magát, otthagya a gazdasszonyát, s elment világgá. De hogy szavamát össze ne keverjem, mielőtt útnak indult volna, az udvaron talált egy nagy vörös répát, szekeret csinált belőle, nagy hirtelen fogott két egeret, azokat a szeker elé fogta, s úgy indult bujdosóba. Mennek, mendegélnek hegyeken-völgyeken által, de bizony az egerek elfáradtak, egyre lassabban lépegettek. Gondolja magában a macska: így nem messzire haladunk. Fogott az úton még két egeret, a másik kettőnek elejébe fogta, s úgy hajtott tovább. Amint mennek, mendegélnek, találkoznak egy rákkal. Kérdi a rák:

– Hová mégy, te macska?

– Megyek vándorolni.

– Vígy el engem is, mert a halak kikergettek a vízből.

– Hát miért kergettek ki?

– Azért, mert mindig csipkedtem őket az ollómmal.

– No, hát gyere, ülj fel.

Továbbmennek, mendegélnek, s hát az út közepén két tojás van. Megszólal az egyik tojás, s kérdi a macskától:

– Hová mégy, te macska?

– Megyek vándorolni.

– Vígy el minket is! Nem volt maradásunk az asszonyunknál, mert azt kívánta, hogy három csirke keljen ki belőlünk, pedig csak egy van bennünk.

– Jól van, gyertek, üljetek fel.

Felültek a tojások a répaszekérre, s a macska hajtott tovább. Egyszerre csak rászállott a szekérre tíz fecske s tíz pacsirta. Nem is kérdezték a macskától, szabad-e, nem-e, szépen letelepedtek, s mentek ők is. Még egy jó hajításnyira sem mennek, egy csomó gombostűt találnak az úton. Kérdi a macska:

– Hát ti hogy kerültetek ide?

– Mi bizony úgy, hogy egy társunk megszurta az asszonyunkat, s az asszonyunk haragjában mind kidobott az útra.

– Hát akkor csak ti is üljetek fel a szekérre, gyertek velünk.

Továbbmennek, mendegélnek, s estefelé egy kicsi házikóhoz érnek. Abban a kicsi házikóban egy öregasszony lakott, a macska bement hozzá, köszöntötte illendőképpen, s szállást kért éjszakára. Mondja az öregasszony:

– Adnék én jó szívvel, de ide minden éjjel zsványok jönnek, itt ugyan nem lesz nyugodalmatok. De a macska addig beszélt, hogy így meg úgy, nem félnek a zsványoktól, hogy az öregasszony szállást adott nekik. A négy egeret bekötötték az istállóba. A két tojás beleült a tüzes hamuba. A rák a vizes dézsába, a gombostűk a törülközőbe, a macska meghúzódott az ajtó sarkában, a fecskék mentek az eresz alá, a pacsirták pedig a ház tetejére. Hát csakugyan éjjel jönnek a zsványok, bemennek a házba, letelepednek a kemence mellé, tüzet akarnak gyújtani. De amint megpiszkálják a hamut, a két forró tojás szét pattant, s szemük-szájuk tele lett tojás hajával meg sárgájával. Hej, uram, teremtóm, megijedtek a zsványok, égette a tojás az arcukat erősen, szaladtak a vizesdézsához, hogy megmosdjanak. De ahogy belenyúltak a dézsába, a rák jól megcsípte az ujjukat. Lekapják az alsó szegről a törülközőt, hogy megtörülközzenek, de a gombostűk jól összeszurkálták őket. Még jobban megijednek, szaladnak kifelé, s ott meg nekik ugrik a macska, s istenigazában összevissza karmolta az arcukat. Ki az udvarra, mintha szemüket vették volna, de ott meg a fecskék és a pacsirták elkezdtek csiripolni:

– Zsványok, zsványok! Fogjátok meg!

Ahányan voltak, annyifelé szaladtak, többet az öregasszony házához vissza se jöttek. Reggel a macska megköszönte a szállást az öregasszonynak, a négy egeret befogta a vörösrépa szekérbe, aztán mind felkerekedtek, mentek tovább. Hanem amint egy hídra értek, halljátok csak, mi történt. Az egerek mitől, mitől nem, megijedtek, a szekeret belerántották a vízbe. Hej, istenem, lett nagy ijedelem. A pacsirták és a fecskék, huss felrebbentek és elrepültek. A macska is nagy ügyel-bajjal kiúszott, de a szegény rák az ott maradtott a vízben, no meg a gombostűk is. Hogyha ezek a vízben nem maradtak volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A RAJZOKAT
MONSZPÓRT VIVIEN,
PATÓCS PÉTER
KÉSZÍTETTE

TALÁLÓS KÉRDÉSEK

- Télen fázik, mégis levetkeznek, nyáron melege van, mégis felöltözik. Mi az? (*fa*) Akárhova vitték, mindig fejbe verték. (*szeg*)
- Egy kis házban öt kis szoba, öt kis ember bújjik oda. Mi az? (*kesztyű*) Lába nincs, mégis sebesen fut. (*szél*)
- Szépnek tart felnőtt és gyerek, pedig csúf hernyóból kelek. (*lepke*) Lassan vánszorogva mászom, a házamat sose látom. (*csiga*)
- Se ajtaja, se ablaka, mégis négyen laknak benne. (*dió*) Melyik ló tud repülni? (*holló*)
- Foga van és mégsem eszik. (*fésű*) Milyen tű van minden könyvben? (*betű*)
- Melyik tó zárható? (*ajtó*)

GYERMEKREJTVÉNY

1. A kétszer nagyobb cinkotai iccének az ára is kétszer nagyobb lett
A cinkotai nagyicce történetében?
 2. Van olyan ember, akinek semmi gondja
A király három kérdése című népmese szerint?
 3. Hazaterelte-e Marci a mezőről az ökröket az ekékkel
A becsületes tolvaj Marci című mesében?
 4. Kalickába zárták-e a galambot, miután először szállt Matykó fiú vállára
A táltosgalamb című mesében?
 5. Adott a szórdisznó húst a rókának első alkalommal Az őzhús című mesében?
 6. Megcsipte a zsványok ujját a rák A bujdosó macska című mesében?
- Kérjük a megfejtéseket IGEN – NEM formában küldeni.

A megfejtést **2022. február 15-ig** kérjük beküldeni a következő címre:
CENTAL Kft. 1509 Budapest, Postafiók: 44.

A címzés alá kérjük felírni: GYERMEKREJTVÉNY.

Megfejtése elküldésével a beküldő hozzájárul ahhoz, hogy amennyiben a nyertesek közé sorsolják, nevét (a címeiként megjelölt település megnevezésével együtt) közzétegyük. A Kincses Kalendárium adatkezelési és játékszabályzatáról a kincses.hu/szabalyzatok.html weboldalon tájékozódhatnak.

A helyes válaszokat beküldők között az alábbi nyereményeket sorsoljuk ki:

- 1 nyertes** részére egy-egy Xbox-játékkonzol; **3 nyertes** részére könyvcsomag;
5 nyertes részére 1-1 db, 2023. évi Kincses Kalendárium előfizetés.

A nyertesek névsorát a Kincses Kalendárium honlapján (<http://www.kincses.hu>) és a Népszava 2022. március 8-i számában tesszük közzé.

DUNA

TOLDI

JANKOVICS MARCELL
RAJZFILMSOROZATA

KÉSZÍTETTE:

Kecskemétfilm
1971

TOLDIANIM.HU

TÁMOGATÓ:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KAVOSZ

Széchenyi Kártya Program

SZÉCHENYI KÁRTYA PROGRAM

HITELEK VÁLLALKOZÁSOKNAK ÁLLAMI TÁMOGATÁSSAL

kavosz.hu

